

Libri dialogorum sancti Gregorij pape.

109

Faint, mostly illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, mostly illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Capituloꝝ dialogi beati Gregorij pape: per quattuor libros distincti: breuis: ordinataq; annotatio.

Annotatio capitulorum libri primi.

De petitione Petri diaconi vt aliqua sibi patrum narrent exempla: ac responsione sancti Gregorij: Cū expositioe vite ac miraculoꝝ Honorati abbatis monasterij Fundensis: Capitulum. i.
 De Libertino pposito eiusdem monasterij: Capitulum. ij.
 De monacho hortulano monasterij eiusdem: Capitulum. iij.
 De Equitio abbate Valerie prouincie: Capitulum. iij.
 De Constantio mansionario ecclesie sancti Stephani: Capitulum. v.
 De Marcellino Anthonitane ciuitatis episcopo: Capitulum. vi.
 De Monoso preposito monasterij in monte sito qui Soractis dicitur: Capitulum. viij.
 De Anastasio abbate monasterij qd Suppentonia vocatur: Capitulum. viij.
 De Bonifacio Ferentine ciuitatis episcopo: Capitulum. ix.
 De Fortunato Tudertine ciuitatis episcopo: Capitulum. x.
 De Martyrio monacho prouincie Valerie: Capitulum. xi.
 De Seuero presbytero eiusdem prouincie: Capitulum. xij.

Annotatio capitulorum libri secundi.

De ortu: moribus ac cōuersatione sancti Benedicti: Capitulum. i.
 De capisterij fracti reparatione: Capitulum. ij.
 De tēptatioe carnis supata: Capitulum. iij.
 De vitreo vase per signum sancte crucis rupto: Capitulum. iij.
 De monacho vagementis ad salutem reducto: Capitulum. v.

De aqua quā in montis vertice ex petra produxit: Capitulum. vi.
 De ferro ex profundo aque in manubrio retruso: Capitulum. viij.
 De Mauro eius discipulo qui sup aquas infcius cucurrit: Capitulum. viij.
 De infecto per venenti pane a coruo longius prolecto: Capitulum. ix.
 De ingenti saxo per eius orationem leuato: Capitulum. x.
 De phantastico coquine incēdio: Capitulum. xi.
 De puerulo ruina parietis contracto et sanato: Capitulum. xij.
 De monachis qui extra cellā contra regulam cibū sumpserunt: Capitulum. xij.
 De fratre Valentiniani monachi quē vir dei in via comedisse per spiritū cognouit: Capitulum. xiiij.
 De simulatione regis Totile deprehēsa: Capitulum. xv.
 De prophetia regi Totile et Camisine antistiti facta: Capitulum. xvi.
 De clerico a demōe liberato ad tempus: Capitulum. xvij.
 De prophetia destructionis monasterij sui: Capitulum. xvij.
 De absconsione flasconis a beato Benedicto cognita: Capitulum. xix.
 De mappularum receptione a seruo dei cognita: Capitulum. xx.
 De cogitatione monachi superba a dei viro cognita: Capitulum. xxi.
 De ducentis farine modijs famis tempore ante cellam viri dei inuētis: Capitulum. xxij.
 De fabrica monasterij Terracinēsis per visionem disposita: Capitulum. xxij.
 De sanctimonialibus feminis que post mortem per eius oblationem cōmunioni sunt reddite: Capitulum. xxiiij.
 De puero monacho quem sepultum terra proiecit: Capitulum. xxv.
 De monacho qui s monasterio discedēs draconem in itinere inuenit: Capitulum. xxvi.
 De puero ab elephantino morbo curato: Capitulum. xxvij.
 De xij. solidis per miraculū debitoꝝ redditis: et de hominis sanatioe cuius cutis

quasi leprosa apparuit: Cap. xxviii.
 De vase vitreo in saxis prolecto et non fra-
 cto: Cap. xxix.
 De vello vacuo oleo repleto: Ca. xxx.
 De monacho a demone liberato: Cap. xxxi.
 De ligato rustico solo aspectu viri dei so-
 luto: Cap. xxxii.
 De mortuo suscitato: Cap. xxxiii.
 De miraculo Scholastice sororis eius: Capitulum. xxxiiii.
 De aia sororis eius visa: et qualiter e cora-
 pore sit egressa: Cap. xxxv.
 De mundo ante oculos eius collecto: et d
 anima Germani Capuane ciuitatis epi-
 scopi: Cap. xxxvi.
 De eo q̄ regula monachorum scripserit: Cap. xxxvii.
 De prophetia sui exitus fratribus denun-
 ciata: Cap. xxxviii.
 De insana muliere in eius specu sanata: Cap. xxxix.

Annotatione Capitulorum
 libri tertij.

De sancto Paulino Nolane ciuitatis epi-
 scopo: Cap. i.
 De sancto Iohanne papa: Cap. ii.
 De sancto Agapito papa: Cap. iii.
 De Datio Mediolanensi episcopo: Capitulum. liij.
 De Sabino canisine ciuitatis episcopo: Cap. v.
 De Cassino Martiensis ciuitatis episco-
 po: Cap. vi.
 De Andrea Fudane ciuitatis episcopo: Cap. vii.
 De Constantio Aquine ciuitatis episcopo: Cap. viii.
 De Frigidano Lucane ciuitatis episco-
 po: Cap. ix.
 De Sabino placentino episcopo qui pa-
 dum flumen per litteras suas compescuit: Capitulum. x.
 De Carbonio populoniensi episcopo: Cap. xi.
 De Fulgentio Utricolane ciuitatis episcopo: Cap. xii.

De Herculano Parusine ciuitatis episcopo: Cap. xiiij.
 De Isaac seruo dei: Cap. xliij.
 De Eutyrio et Florentio seruis dei: Capitulum. xv.
 De Marco monacho de monte marsico: Capitulum. xvi.
 De monacho ex monte argentario qui mor-
 tuum suscitauit: Cap. xvii.
 De Benedicto monacho: Cap. xviii.
 De ecclesia beati Zenonis martyris in q̄
 aque ultra portam apertam inundantes
 minime intrauerunt: Cap. xix.
 De Stephano presbytero prouincie Sa-
 lerie: cui quia famulo suo negligenter lo-
 quebatur: ad extrahendas caligas vias
 holus obediuit: Cap. xx.
 De puella conuersa cuius solo imperio
 homo est a demone liberatus: Ca. xxi.
 De presbytero prouincie Valerie qui sus-
 rem ad sepulchrum suum tenuit: Ca. xxii.
 De abbate prenestini montis eiusq̄ pres-
 bytero: Cap. xxiii.
 De Theodoro ecclesie beati Petri apo-
 stoli urbis Rome mansionario: Ca. xxiiii.
 De Abundio mansionario ecclesie beati
 Petri: Cap. xxv.
 De Mena monacho solitario: Ca. xxvi.
 De quadraginta rusticis qui pro eo q̄ car-
 nes imolaticias cedere noluerunt a long-
 gobardis occisi sunt: Cap. xxvii.
 De multitudine captiuorum qui pro eo
 q̄ caput capre adorare noluerunt occisi
 sunt: Cap. xxviii.
 De Arriano episcopo cecato: Ca. xxix.
 De Arrianorum ecclesia que in Romana
 vrbe catholica consecratione dedicata est: Cap. xxx.
 De Vermigildo rege Unigildi Bisigot-
 thorum regis filio pro fide catholica ab eoe-
 dem patre suo occiso: Cap. xxxi.
 De episcopis Africani qui pro defensi-
 one catholice fidei abscisis: ab Arrianis
 Quandalorum: linguis nullum locutio-
 nis solite sustinere dispendium: Capitu-
 lum: xxxii.
 De Eleuthero seruo dei: Cap. xxxiii.

Annotatio

- De generib⁹ cōpunctionū: Ca. xxxiiij.
 De Amantio presbytero prouincie Tus
 scie: Capi. xxxv.
 De Maximiano Syracusane ciuitatis
 episcopo: Cap. xxxvi.
 De Sanctulo presbytero prouincie Hur
 sie: Cap. xxxvij.
 De visione Redempti Ferentine ciuitas
 tis episcopi: Cap. xxxviij.

Annotatio capitulorum libri quarti.

Quod eterna ac spiritalia ideo a carnalib⁹
 minus credantur: quia ea que audiunt p
 experimentum minime nouerūt: Ca. i.

Quod sine fide neq³ infidelis uiuat:
 Capi. iij.

Quod tres spiritus vitales sint creati:
 Capi. iij.

Nota optime. De eo quod Salomon dicit: Dixi in corde
 meo de filiis hominū vt probaret eos de⁹
 et ostēderet similes esse bestiis: idcirco vn⁹
 interitus est hominis et iumentorū et equa
 vtriusq³ cōditio: etc. Cap. iij.

De anime inuisibiliter egressiōe: Ca. v.

Quod sicut vita anime manentis in corpore
 deprehenditur ex motu membrorū: sic vi
 ta anime post corpus in sanctis pensanda
 est ex virtute miraculorū: Cap. vi.

De egressibus animarum: Capi. viij.

De egressu anime Spectosi monachi:
 Cap. viij.

De ala cuiusdā inclusi: Cap. ix.

De egressu anime Spei abbatis: Cap. x.

De egressu anime presbyteri Hursie pro
 uincie: Cap. xi.

De anima Probi Beatine vrbis episco
 pi: Cap. xij.

De transitu Halle ancille dei: Ca. xiiij.

De transitu Seruuli parastryci: Ca. xiiij.

De transitu Romule ancille dei: Ca. xv.

De transitu Tarsille virginis: Ca. xvi.

De transitu Muse puelle: Cap. xvij.

Quod quibusdā paruulis regni celestis adi
 tus a parentibus clauditur cū male ab eis
 nutriantur: Et de puero blasphemus:
 Cap. xvij.

Capitulorum

De transitu Stephani serui dei: Capis
 tulum. xix.

Quod aliquādo anime meritum non in ipso suo
 egressu: sed post mortē certius declarat:
 Cap. xx.

De duobus monachis Halē tij abbatis:
 Cap. xxi.

De transitu Surani abbatis: Ca. xxij.

De transitu diaconi prouincie Warsoz:
 et de morte viri dei qui missus bethel fue
 rat: Cap. xxij.

Utrum ante restitutionē corporū in celo res
 cipi valeant anime iustorū: Cap. xxiiij.

De modis quibus morientes aliqua pres
 dicunt: Et de morte cuiusdā aduocati:

De reuelatione quoq³ Seronij et Well
 ti monachorū: Ac de puero armentario
 qui moriturus diuersis linguis loqueba
 tur: Cap. xxv.

De morte Theophanij comitis:
 Cap. xxvj.

Quod sicut anime sanctorū in celo: ita post
 dissolutionē corporū iniquorū anime in infer
 no credende sint: Cap. xxvij.

Qua ratione credendū sit vt incorporeos
 spiritus tenere ignis corporeus possit:
 Cap. xxviiij.

De morte Theodorici regis Arrianis:
 Cap. xxix.

De morte Reparati: Cap. xxx.

De morte curialis cuius sepulchrū incen
 sum est: Cap. xxxi.

An Boni bonos in regno et mali malos
 in supplicijs agnoscant: Cap. xxxij.

De religioso quodā moriente qui pphes
 tas vidit: Cap. xxxiiij.

Quod ignote anime egressure sepius se cog
 noscant: Et de morte Iohannis et Ara
 si: Emorphij quoq³ et Stephani: Capis
 tulum. xxxiiij.

De his qui quasi per errorem educti vident³
 e corpore: et de vocatione et reuocatiōe pe
 tri monachi. De morte quoq³ et resuscita
 tione Stephani: ac de visione cuiusdam
 militis:

De quodā etiā vltro nomine Deus dedit:
 culus domus sabbato edificabatur: ac de

pena Sodomitarum: Cap. xxxv.

Quorundam ante adhuc in corpore posite
penale aliquid de spiritalibus videtur: et de
Theodoro puero: Cap. xxxvi.

De morte Crisostomi: et monachi cuiusdam
Iconii: Cap. xxxvii.

An post mortem purgatorius ignis esse cre-
dendus sit: Cap. xxxviii.

De aia Pascasij dyaconi: Cap. xxxix.

Cur in extremis temporibus tam multa de
animabus clarescat que antea latuerunt: Cap. xl.

Ubi esse infernum credendus sit: Cap. xli.

Utrum unus gehene ignis sit an diuersus: Cap. xlii.

An semper ardeant qui gehene incendijs de-
putantur: Cap. xliii.

Quo aia immortalis dicatur dum constat eam
in perpetuo igne mori: Cap. xliiii.

De quodam sancto viro qui veniens ad mor-
tem expauit: Cap. xlv.

Quidam ne in morte timeant reuelatione
roborantur: et de Antonio: Verulo et Johanne
monachis: Cap. xlvi.

De modis somniorum: et an sint obseruanda
somnia: de quodam etiam cui per somnum lon-
ga vite spatia promissa sunt et in breui tem-
pore morte resecata: Cap. xlvii.

An proficiat aiabus si eorum corpora in ecclesijs
sepulta sint: Cap. xlviii.

De quadam sanctimoniali femina in eccle-
sia sancti Laurentij sepulta que dimidia
apparuit accensa: Cap. xlix.

De Valeriani patricij sepultura: Cap. l.

De corpore Valeriani ab ecclesia post mor-
tem proiecto: Cap. li.

De tinctoris corpore in ecclesia sepulcro
post non inuento: Cap. lii.

Quid sit quod maxime mortuorum valeat
animabus prodesse: et de centumcellensi
presbytero qui a cuiusdam spiritu petitus
est ut sacram hostiam pro eo offerret: Cap. liii.

De fratre Iusto medico pro cuius anime
continuis triginta diebus oblatum est sa-
crificium altaris: Cap. liiii.

De vita et transitu Cassij epi: Cap. lii.

De quodam ab hostibus capto cuius vin-
cula oblationis hora soluebantur: Et de Ba-
raca nauta per salutarem hostiam a nauis
fragio liberato: Cap. lvi.

Quibus mortuis sacre victimae proficiat ac
de virtute et mysterio victimae salutaris: Cap. lvii.

De affligendo corde inter sacra mysteria
et post de mentis custodia: Cap. lviii.

De relaxandis culpis alienis ut nostrae re-
laxentur: Cap. lix.

¶ Finis.

Main body of the page containing extremely faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side.

Beati Gregorij pape in libros
dialogorū: p̄fatio feliciter incipit

Adā die nimis quorūdaꝫ se
culariū tumultibꝫ deꝫsus: q̄
bꝫ in suis negotijs plerūqꝫ co
gimur: soluere etiā qđ nos cer
tū est non debere: secretū locū
petij amiciū meroris vbi oē qđ de mea mi
hi occupatiōe displicebat se patēter ostē
deret: r' cūcta que insūgere dolorem con
sueuerant: cōgesta ante oculos licēter ven
nrent. Ibi itaqꝫ cū afflictus valde r' diu
tarius sederē: dilectissimus filius meus
Petꝫ diaconus affuit: qui mihi a prime
uo iuuetutis flore in amicitijs familiarit̄
obstricꝫ est atqꝫ ad sacri verbi indagatiō
nē sociꝫ. Qui graui excoqui cordis lang
uore me intuens ait: Nunquā nā noui tibi
aliqđ accidit qđ plꝫ te solito meror tenet?
Cui inquā: Meror petre quem quotidie
patior: r' tempꝫ mihi pꝫ vsuz verꝫ est: r' sem
per pꝫ augmentū nouꝫ. Infelix q̄ppe ani
mus meꝫ occupatiōis sue pulsatꝫ vulnes
re meminit qualis aliqñ i mōasterio fuit:
quō ei labētia cūcta subtererāt: q̄tū rebꝫ
oibus q̄ voluunt eminebat: qđ nulla nisi
celestia cogitare cōsueuerat: qđ etiā retē
tus corpe ipsa tā carnis claustra contēpla
tione trāsibat. Qđ mortē quoqꝫ que pes
ne cūctis pena est: videlicet vt ingressum
vite laboris sui premiū amabat. Et nunc
ex occasione cure pastoralis seculariū ho
minū negocia patit: r' post tā pulchrā qe
tis sue speciē terreni actꝫ puluere fedat.
Cūqꝫ se pꝫ cōdescēsiōe multorū iad exte
riora sparserit: etiā cū interiora appetit:
adhuc pꝫculdubio minor redit. **P**erpens
do itaqꝫ qđ tolero: ppēdo qđ amisi: dūqꝫ
intueor illud qđ pdidi: fit hoc grauiꝫ qđ
porto. Ecce etenī nūc magni maris flucti
bus quatior: atqꝫ i nauī mētis tēpestatis
valide pꝫcellis illidor. Et cū prioris vite
recolo: q̄si post tergū ductis oculis viso li
tore suspiro. Qđqꝫ adhuc grauiꝫ est: dū
imēsis fluctibꝫ turbatꝫ feror: vix iā portū
videre valeo quē reliqꝫ: qz r' ita sunt casus
mētis vt priꝫ quidē pdat bonū qđ tenuit:
si tñ se pdidisse meminerit. Cūqꝫ lōgiꝫ re

cesserit: etiā boni ipsiꝫ qđ pdiderat oblitus
sciē. fitqꝫ vt post neqꝫ pꝫ memoriā videat
qđ priꝫ pꝫ actionē tenebat. **U**n alias hoc
agit qđ p̄misi: qz cū nauigamꝫ lōgius: iā
nec portū q̄eris quē reliquimꝫ videmus.
Nōnunqꝫ vero ad augmētuz mei doloris
adiūglt qđ quorūdaꝫ vita q̄ p̄ns seculū tota
mēte reliquerūt: mihi ad memoriā reuo
caē. Quorū dū culmē aspicio: q̄tū ipse in
infirmis iaceā agnosco: quorū plurimi cō
ditoꝫ suo i secretiori vita placuerūt: qđ ne
pꝫ hūanos actꝫ a nouitate mētis veteresce
rēt: eos oīpotēs deꝫ huiꝫ mūdi laboribꝫ
noluit occupari. Sꝫ que iā plata sūt me
lius i sinuo: si ea qđ pꝫ inquisitionē ac r̄nsionē
dicēda sūt: sola noīm p̄notatiōe distiguo.

Beati Gregorij pape dialogorū
liber primꝫ: de vita r' miraculis
patrū Italicoꝫ feliciter incipit.

De petitione petri diaconi vt
aliqꝫ sibi patrū narrent exempla
ac respōsiōne sancti Gregorij: cū
expositiōe vite: ac miraculoꝫ ho
norati abbatis monasterij Sun
densis.

Cap. I. Petrus.

En valde i Italia quorū
dā vitaz virtutibꝫ fulsisse
agnoui. Ex quorū igitꝫ cō
paratiōe accēderi ignoro.
Equidez bonos viros in
hac terra fuisse nō dubito
signa tñ atqꝫ virtutes aut ab eis neqꝫ fa
cta existiō: aut ita sūt hactenꝫ silētio sup
p̄ssa: vt vtrū ne sint facta nesciamus.

Gregorius.

I sola petre referā qđ de p̄fectis p
baticꝫ viris: vnꝫ ego bonuncios
vel bonis ac fidelibꝫ viris attestā
tibꝫ agnoui: vt pꝫ memetiꝫm didici: dies
vt opinor anteqꝫ sermo cessabit.

Petrus.

Ellē querenti mihi de eis aliqua
narrares: neqꝫ hac pꝫ re interrum
pere expositionis studium graue

o iij

videat: quod non dispar edificatio oritur ex me-
moriam virtutum. In expositione quippe qua-
liter inveniēda atque tenēda sit virtus: ag-
noscitur. In narratione vero signorum cognos-
scimus: inuēta ac retēta qualiter declarant.
Et sunt nonnulli quos ad amorē patrie ce-
lestis plus exēpla quam predicamēta succen-
dunt. Fit vero plerūque audientis animo duplex
adiutorium in exēplis patrum. quod et ad amorē
veteris vite ex precē dētiū comparatione accē-
dit: et ita si se esse aliquid estimat: dum melio-
ra de alijs cognouerit humiliatur.

Gregorius.

Et que mihi sunt virorum venerabi-
liū narratione compta incūctanter
narro sacre auctoritatis exemplo.

Cum mihi luce clari⁹ cōstet quod Lucas et
Marc⁹ euāgelium quod scripserunt non visu sed
auditu didicerint. Sed ut dubitationis oc-
casionē legentibus subtrahā: per singula quae
describo quibus haec narratibus mihi comp-
ta sint manifesta. Hoc vero scire te cupio:
quod in quibusdā sensum solummodo: in qui-
busdā vero et verba cum sensu teneo: quod si
de personis omnibus ipsa specialiter verba te-
nere voluissent: haec rusticano vsu prolata:
stil⁹ scribētis non apte suscipet: sententiarum
valde venerabilius didici relatione quod
narro.

Enantijs quedā patritij in samnie
partibus villa fuit in qua Colonus
eius fillū honoratū nomine habuit quod

ab annis puerilib⁹ ad amorē celestis pa-
triae per abstinentiā exarsit. Cūque tā magna
cōuersatione polleret: seseque iam ab ocioso
quoque sermone restringeret: multūque ut per
fatus sum per abstinentiā carnē domaret.
Die quadā parētes eius vicinis suis con-
uiuū fecerūt: in quo ad vescendū carnes
parate sunt: quas cū ille ad esum cōtinge-
re per abstinentē amorē recusaret: ceperunt
ei parētes eius irridere ac dicere. Come-
de: nūquid piscē in his motibus tibi alla-
turi sum⁹. Illi vero in loco audire pisces
cōsueuerāt non videri: sed cū his sermoni-
bus honorat⁹ irrideret: repēte in cōuiuio
aqua ad ministeriū defuit: cū situla lignea

sicut illic motus ē mancipiū ad fontē pre-
xit: dum hauriret aquā: piscis situlā intra-
uit. Reuersūque mancipiū ante ora discubē-
tiū piscē cū aqua fudit que ad totū diei vi-
ctū potuisset honorato sufficere. Mirati
omnes totaque illa parentū irrisio cessauit. Le-
pere namque in honorato honorare abstinen-
tiā quā ante deridebatur: a dei hoīe ir-
risiois deterret obprobria piscis de mote:
qui cū magnis virtutibus crederet a predi-
cato dño suo libertate donat⁹ est: atque in
eo loco quod fundis dicitur monasteriū constru-
xit: in quo ducentorum fratrum monachorum
pater extitit: ibique vita illi⁹ circūquaque ex-
empla extimie cōuersationis dedit. Itaque que-
dā die ex eo mote qui ei⁹ monasterio in ex-
celso pminet: ingētis saxi moles erupta ē
que per deuexū motis latus veniens toti
ruinā celle omnium fratrum interitū minaba-
tur. Quā cū venientē desuper vir sanct⁹ vi-
disset: frequēti voce xpī nomē inuocās: ex-
tensa mox dextera signum ei crucis oppo-
suit: eaque in ipso deuexū motis latere cadē-
tē fixit sicut religiosus vir Laurētius per-
hibet: et quod loc⁹ ei non fuerat quo inherere
potuisset: aspiciē ita ut nūc vsque montē cer-
nentibus casura pēdere videatur.

Petrus.

Aramus haec tam egregius vir ut
post magister discipulorum fieret:
prius habuit magistrum.

Gregorius.

Equaque hunc fuisse cuiusque disci-
pulum audiui: sed lege non stringit
sancti spiritus donū. Alus quidem
recte cōuersationis est: ut praesse non au-
deat qui subesse non didicerit: nec obedi-
tiā subiectis impet quā prelati non nouit
exhibere. Sed tamē sunt nonnulli qui ita per
magisteriū spūs intrinsecus docetur ut et
si eis exterius humani magisterij discipli-
na desit: magisterij intimi cēsura non desit.
Quorum tamē libertas vite ab infirmis in
exemplū non est trabēda: ne dum se quisque si-
militer sancto spiritu impletū psumit: di-
scipul⁹ hominis esse despiciat: et magister
erroris fiat. Mens autē que diuino spūa

anno dñi 8.
lucas. anno
dñi. 43.
marcus.

Honoratum
nomen

miras

saxi
mole

sancti
dñi

tu impletur habz euidētissima signa sua: virtutes scilicet et humilitatem: q̄ si utroq; pfecte in vna mēte conueniunt: liquet qd̄ de presentia sancti spūs testimoniū ferāt. Sic quippe etiā Johānes baptista magi strā habuisse nō legit: neq; ipsa veritas q̄ corpali presentia aplos docuit: eū corpaliter inter discipulos aggregauit. Sz quē intrinsec⁹ docebat: extrinsec⁹ quasi in sua libertate reliquerat. Sic moyses in heremo edoc⁹ mandatū ab angelo didicit qd̄ p hominē nō cognouit: sed hec ut prediximus infirmis venerāda sunt nō imitāda.

De Libertino preposito eiusdem monasterij: Cap. ij.

Petrus.

Lacet qd̄ dicis sed peto vt mihi dicas si tātus hic pater aliquē sui imitatorē discipulum reliquit.

Gregorius.

Ir reuerēdissimus Libertin⁹ qui regis Totile tempore Bothorū eiusdē Sinidensis monasterij ppositus fuit: in discipulatu illi⁹ cōuersatus atq; eruditus ē. De quo quāuis virtutes multas plurimoz narratio certa vulgauerit. Predictus tñ Laurētius religiosus vir q̄ nunc sup̄est et ipso i tpe familiarissim⁹ fuit: multa mihi dicere de illō p̄uenit: ex quib⁹ ea que recolo: pauca narrabo.

In eadē puincia Sāncte: quā supra memorauī: idē vtr. p utilitate monasterij carpebat iter. Dunoz varida Bothorum dux cū exercitu in loco eodē venisset: de se eru⁹ ex caballo in quo sedebat: ab hominib⁹ eius plectus ē. Qui iumentū perditū dāna libēter ferēs: patiēter etiā flagelluz qd̄ tenebat diripiētib⁹ obtulit dicens: Tolite vt habeatis qualiter hos iumentū mēnare valeatis. Quib⁹ dictis p̄tinus se in orationē dedit. Cursu autē rapido predicti ducis exercit⁹ puenit ad fluuiū qui vocat̄ vulturū: ibiq; eqs suos ceperūt singulis hastis tūdere et calcari⁹ cruentare. Sz

tñ equi verberib⁹ cesi: calcari⁹ cruentati fatigari poterāt: moueri nō poterāt: sicq; aquā fluminis tāgere quasi mortale precipiū p̄tinēcebāt. Quoz diu cedēdo: sessorēs singuli fatigarent: vn⁹ eozū inuulsi q̄a ex culpa quā seruo dei in via fecerāt: illa sui itineris dispēdia tolerabāt. Qui statim reuersi post se Libertinū reperiūt i oratione pstratū. Cui cū dicerēt: surge tolle caballū tuū: ille rēdit: Ite cuz bono: ego caballū opus nō habeo. Descedentes vero inuitā eū in caballū de quo deposuerant: leuauerūt et p̄tin⁹ abscesserūt. Quoz e q̄ tano cursu illud qd̄ p̄tin⁹ nō poterāt trāsire flumē trāsierūt: ac si ille fluminis alue⁹ aquā minime haberet. Sicq; factū est vt dum seruo dei vnus caballus reddi: oēs a singulis reciperentur.

Eodem vero tpe in eadē ptes Buccelin⁹ cum frācis venit. De monasterio vero prefati viri famuli dei rumor exierat: q̄ multas pecunias haberet. Ingressi oratoriū frāci: ceperūt seuiētes Libertinū q̄rere: Libertinū clamare: vbi in oratiōe illa pstrat⁹ iacebat. Mira valde res querētes seuiētesq; frāci ingrediētes in ipso impingebāt: et ipm videri nō poterāt: sicq; sua cecitate frustrati: a monasterio sunt vacui regressi.

Uo quoq; tpe p causa monasterij abbatis iussu qui honorato ei⁹ magistro successerat: Rauennam p̄gebat. Pro amore vero eiusdē venerabilis honorati quocūq; Libertinus ibat ei⁹ semp calligulā in sinu portare cōsueuerat: itaq; dū p̄geret accidit vt quedā mulier extincti filij corpusculuz ferret. Que dū seruū dei fuisset intuita: amore filij succensa iumentū suū p frenū tenuit: atq; cū iuramēto dixit: Nullaten⁹ recedis nisi filium meū suscitaueris. At ille inuistatū habēs tale miraculū expauit: petitionē illi⁹ iuramēto declinare mulieris voluit: sz ne quā p̄ualēs aīo hesit. Considerare libet quale: quātūq; in ei⁹ peccore certamē fuerit. Ibi quippe pugnabat inter se humilitas conuersatio is: ac pietas matris: et

mirari nō poterant

Ite in vno.

Cecitate frustrati

8

epi.

Johes.

mon.

fundens.

varida.

mor ne inusitata presumeret: dolo: ne or-
bate matris non subueniret: sed ad maiores
dei gloria vicit pietas illis peccati virtutis
quod ideo fuit validum: quia vicitur. Virtutis enim
peccatus non esset si hoc pietas non vicisset.
Itaque descendit: genuflexit ad celum manus
tetendit: calliculam de sinu protulit: et super ex-
tincti pueri corpus posuit. Quo orante anima
pueri ad corpus rediit: quem manu compre-
hendit ac flenti matri viventem reddidit: atque
iter quod cepit peregit.

Petrus.

Quid nam hoc esse dicimus: virtutem
tanti miraculi honorati egit meri-
tum: an petitio libertini?

Gregorius.

In ostensione tam mirabilis signi cum
fide femine virtus conuenit viro-
rum atque ideo Libertinus existio
ista potuisse quia plus didicerat de magistri
quam de sua virtute confidere. Cuius enim calli-
culam in peccati extincti corpusculi posuit: et
nimirum animam obtinere quod petebat estima-
uit. Nam Heliseus quoque magister pallium
ferens atque ad iordanem veniens percussit semel
et aquas minime diuisit. Sed cum repente di-
ceret: ubi est deus heliseus? etiam nunc percussit
fluvium magister pallio ac iter in aquas fe-
cit. Per pedes petre quantum in exhibendis
virtutibus humilitas valet: tunc exhibere ma-
gistri meritum virtutes potuit: quoniam magistri
nomen ad memoriam reduxit. Quia enim ad
humilitatem sub magistro rediit: quod magi-
ster fecerat et ipse fecit.

Petrus.

Subet quod dicitis: sed queso est ne ali-
quid aliud: quod adhuc de ipso dei
famulo ad nostram edificationem tra-
here valeas?

Gregorius.

Est plane: sed si sit qui velit imita-
ri. Ego enim virtutem patientie tanti
patris signis et miraculis maiores
credo. Quadam namque die is qui post ve-
nerabilis honorati exitum monasterii regi-
men tenebat: contra eundem venerabilem Li-

bertinum in graui iracundia exarsit: ita ut eius
manibus cederet: et quia virgam qua cum fe-
rire posset minime inuenit: comprehenso
scabello subpedaneo faciem eius ac caput tu-
tudis: totumque illius vultum tumentem ac lini-
dum reddidit. Qui vehementer cesus ad
stratum proprium tacitus recessit. Die vero
altera iturus erat pro utilitate monasterii
causa constituta. Expletis igitur hymnis
matutinalibus Libertinus ad lectum abba-
tis venit orationem sibi humiliter petiit:
Sciens vero ille quantum a cunctis honoretur:
quantumque diligere: pro iniuria quam ei in-
gesserat: recedere eum velle a monasterio pu-
tabat atque requisivit dicens: Abi vis ire?
Cui ille respondit: monasterii causa consti-
tuta est pater quam declinare nequeo: quia
hesterno die me hodie iturus promisi: illuc
ire disposui. Tunc ille a fundo cordis con-
siderans asperitatem et duriciam suam: humili-
tatem ac mansuetudinem Libertini ex lec-
to percipit: pedes Libertini tenuit se: pec-
casse seque rem esse testatus est: qui tanto ta-
lium viro tam crudeliter facere contumeliam pre-
sumpsisset. Et contra Libertinus sese in
terram prosternens eiusque pedibus prouo-
lutus sue culpe: non illius seuericie fuisse res-
ferebat quod protulerat. Sicque actus est ut ad
magnam mansuetudinem duceretur pater: et
humilitas discipuli magistra fieret magis-
tri. Cumque pro utilitate monasterii ad con-
stitutionem cause egressus fuisset: multi viri
noti ac nobiles qui eum valde honorabant:
vehementer admirati sollicito requirebant:
quid nam hoc esset quod tam tumentem ac lini-
dam haberet faciem. Quibus ille dicebat:
hesterno die sero peccatis meis exigentibus
in scabello subpedaneo impingebam atque
hoc pertuli. Sicque vir sanctus seruans in-
pectore honorem veritatis et magister: nec
patris prodebat vicium: nec falsitatis in-
currit peccatum.

De monacho hortulano mo-
nasterii eiusdem. Cap. III.

Petrus.

oravit et
resuscitavit.

Camat
heliseus.

Virtutem
patientie

scabel-
lo.

humili-
tatem
mansuetudinem

honore
veritatis

Etas ne vir iste venerabilis **L**ibertinus de quo tot signa et miracula retulisti: in tam ampla congregatione imitatores sui in virtutibus non reliquit?

Gregorius.

Elix qui appellabatur curuus quae ipse bene nosti qui eiusdem monasterij nuper prepositus fuerat: multa mihi de fratribus eiusdem monasterij admiranda narrabat. Ex quibus aliqua que ad memoriam veniunt: supprimo: quae ad alia festino: sed unum dicam quod ab eo narratum pretereundum nullo modo estimo.

In eodem monasterio quidam magne vite monachus erat hortulanus.

Fur vero venire consueverat et per sepe ascendere et occulte olus auferre. Cum ille multa plantaret: que minus inueniret et alia pedibus concalcata: alia dispersa conspiceret totum hortum circumiens inuenit iter: unde fur venire consueverat: qui in eodem hortu deambulans reperit etiam serpentem cui precipiens dixit: Sequere me atque ad aditum furis perueniens impauit serpenti dicens: In nomine iesu precipio tibi ut aditum istum custodias: ac fures huc ingredi non permittas. prius serpens totum se in itinere in transversum tetendit: et ad cellam monachus rediit. Cum meridiano tempore cuncti quiescerent: mox solito fur aduenit ascendit sepe. Et cum in hortum pedem poneret vidit subito quod extensus serpens clausisset viam: et tremefactus post semetipsum concidit eiusque pes per calciamentum in sude sepi inhesit: sicque visus duz hortulanus rediret deorsum capite pepedit. Consueta hora venit hortulanus: pendentem in sepe fures reperit et serpenti dixit: Gratias deo implesti quod iussi: recede modo qui statim abscessit: ad furem vero perueniens ait: Quid est frater: tradidit te mihi deus: quare in labore monachorum furtum tollens facere presumpisti? Qui hec dicens pedem illius a sepe in qua inheserat soluit. Cumque sine lesione deposuit. Cui dixit: sequere me. **Quae**

sequentem duxit ad horti aditum: et olus que furtim appetebat auferre: ei cum magna dulcedine protulit dicens: Hade et post hoc furtum non facias: sed cum necesse habes hic ad me ingredi: et que tu cum peccato laborabas tollere: ego tibi deuotus dabo.

furtum non facias.

De Equitio abbate valerie prouincie. Cap. III.

Petrus.

Nuncusque ut inuenio: incassum ego non fuisse patres in Italia: que signa facerent estimabam.

Gregorius.

Ortunati viri venerabilis abbatis monasterij quod appellatur balneum Liceronis: aliorumque etiam virorum venerabilium didici relatione: quod narro: vir sanctissimus Equitius nomine: in valerie prouincie partibus pro vite sue merito apud omnes illic magne admirationis habebatur: cui fortunatus idem familiariter notus fuit. Qui nimirum Equitius pro sue magnitudine sanctitatis multorum in eadem prouincia monasteriorum pater extitit. Hunc cum iuuentutis sue tempore acri certamine carnis incensius fatigaret: ipse sue temptatioms angustie ad orationis studium solertior fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti deo remedium continuis precibus quereretur: noscitur quadam assistente angelo enuchizari se vidit: eiusque visioni apparuit quod omnem motum ex genitalibus eius membris abscideretur: atque ex eo tempore ita alienus extitit a temptatione: ac si sexum non haberet in corpore. **Q**ua virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio: ut viris ante preerat: ita cepit post modum etiam feminis preesse: nec tamen discipulos suos admonere cessabat: ne se eius exemplo in hac re facile crederent et casuri non temptaret donum quod non accepissent.

Sunt tunc quo malefici in hac sunt Romana urbe deprehensi: Basilius qui in magicis artibus primus fuit in monachico habitu valeriam fugiens petiit. Qui ad virum reuerentissimum castorium antea

ne ciuitatis Episcopum pergēs: sperauit ab eo vt eū Equitio abbati cōmitteret ac sanandum monasterio illi cōmenderet. Tūc ad monasteriū venit episcop⁹ secūq; Basiliū monachū deduxit: et Equitiū dei famulū roganis: vt eundē monachū in cōgregationē suscipet. Quē statim vir sanctus intues ait: Hūc quē mibi cōmendas pater: ego nō video monachū esse: sed diabolu. Cui ille respōdit: Occasionē queris ne debeas prestare qd peto: ad quem mox dei famul⁹ dixit. Ego quidē hoc euz esse denūcio qd video: ne tamen nolle me obedire existimes: facio qd subes. Susceptus itaq; in mōasterio est. Post nō multus vero dies idē dei famul⁹ p exhortandis ad desideria supna fidelib⁹: paulo longi⁹ a cella digressus est. Quo discedēte contigit: vt in monasterio virginū in quo eiusdē patris cura vigilabat: vna earuz q̄ iuxta carnis butus putredinē speciosa videbat: febricitare inciperet: et vehemēter anxari magnisq; iā vocibus cū stridore clamare. Modo moritura sum nisi Basilius monachus veniat: et ipse mibi p sue curastiois studiū salutē reddat. Sed in tāti patris absentia accedere quispiā monachorum in pgregationē virginū nō audebat: quāto minus ille qui nouus aduenerat: eiusq; adhuc vitā pgregatio fratrum nesciebat. Missum repente est et dei famulo Equitio nunciatū q̄ sanctimonialis illa imensis febribus estuaret: et Basiliij monachi visitationē anxie quereret. Quo audito vir sanct⁹ dedignādo subrisit atq; ait: Nūquid nō dixi: q̄ dyabolus est iste: non monachus: ite et eū de cella expellite. De ancilla autē dei que anxietate febrū vrgetur: nolite esse solliciti: q̄a ex hac hora neq; febrib⁹ laboratura est: neq; basilicū questitura. Regressus est monachus et ea hora salutē restitutā dei virginē agnouit: qui eandē salutē illius dei famul⁹ Equitius longe positus nunciavit: in virtute scilicet miraculi exemplū tenēs magistri: qui inuistratus ad filiū reguli eum solo verbo restituit salutē: vt reuertens pater ea hora si

illum restitutū vite cognosceret: qua vitay illius ex ore veritatis audiuit. Omēs autē monachi iussione patris sui implētes: eundē Basiliū ex monasterij habitatione repulerūt. Qui repulsus dixit: frequēter se cellā Equitij magicis artib⁹ in aera suspēdisse: nec tamē eius quempiam ledere potuisse. Qui non post longū tempus in hac Romana vrbe exardescete zelo christiani populi igne crematus est.

Adam vero die vna dei famula ex eodē monasterio virginū ortus ingressa est. Que lactucā conspicuens cōcupiuit: eamq; signo crucis benedicere oblita auide momordit: sed correpta a dyabolo protinus cecidit. Cūq; vexaretur: eidē patri Equitio sub celeritate nunciatū est: vt veniret cōcitus: et orando succurreret. Moxq; vt ortū isdē pater ingressus est: cepit ex eius ore quasi satisfaciens ipse qui hāc arripuerat dyabolus clamare dicēs: Ego quid feci: ego quid feci: Sedebā ibi sup lactucā: venit illa et momordit me. Cui cū grandi indignatiōe vir dei precepit vt discederet: et locū in omni potētis dei famula nō haberet: qui protinus abcessit: nec eā vltra cōtingere preualuit. Quidā vero felix noie: Mirrie p uincie nobilis pater huius castorij q̄ nunc nobiscū in Romana vrbe demorat: cū eū dē venerabilē vix eq̄tuz sacrū ordinē nō habere cōspiceret: et p singula discurrere atq; studiose predicare: eū quadaz die familiaritat⁹ ausu adiit dicēs: Qui sacrū ordinē nō habes atq; a Romano pontifice sub quo regis: predicatiōis licentiā non accepisti: predicare quō presumis. Qua eius inquisitione cōpulsus: vir sanct⁹ indicauit predicatiōis licentiā: qualiter accepit dicens: Ea que mibi loqueris: ego quoq; mecū ipse pertracto. Sed quadaz nocte speciosus mibi p visionem iuuenis astutit: atq; in lingua mea medicinale feramētum: id est fleubotonium posuit: dicens: Ecce posui verba mea in ore tuo: egredere ad predicādum: atq; ex illo die etiā cū voluerō: de deo tacere nō possum.

no monachū
sed dyabolus

moritur nisi
Basilius veniat

8
Basilius

quid
vix

Petrus.

Ellem etiā patris huius opus agnoscere qui fert talia dona a deo percepisse.

Gregorius.

Ipse petre ex dono est: nō dō nū ex opere: alioquī grā: iā nō est gratia. *Omne* quippe opus dona preueniūt: quāuis ex sub

sequēti opere ipsa etiā dona subcrescūt.

Ne tamen vite eius cognitiōe frauderis bene hāc reuerētissimus vir Albinus reatine antistes ecclesie cognouit: et adhuc supersunt multi qui scire potuerūt. Sed quā plus queris operis: quādo cōcordabat vite mūditiā cū studio predicationis? *Tan-* tus quippe illū feruor ad colligēdas deo animas accenderat ut sic monasterijs preesset quatenus per ecclesias: per castra: per vicos: per singulorū quoque fidelium domos circūquaque discurreret: et corda audientium ad amorem patrie celestis excitaret. *Erat*

vero valde vilis in vestibus atque ita despectus: ut si quis illū fortasse nesciret: salutatus etiā resalutare despiceret. Et quotiens alia tēdebat ad loca in lumentū sedere cōsueuerat: quōd esse despectabilius omnibus tumētis in cella potuisset. In quo etiam capistro pro freno et herbicū pellibus pro sella utebatur. Per semetipsum sacros codices in pelliceis sacculis missos dextro leuoque portabat latere: ut quocūque pueniret scripturarū aperiret fontē et rigaret prata mentium. *Nullus* quoque opinio predicationis ad Romane urbis noticiā peruenit: atque ut est lingua adulantium auditoris sui animū amplectendū necans: eo tempe clerici huius aplice sedis antistiti adulando questi sūt dicētes: Quis est iste vir rusticus qui auctoritatē sibi predicationis arripuit et officium aplici nostri dñi sibi immet indoctus usurpare psumit? Mittatur ergo si placet qui huc eū exhibeat: ut quid sit ecclesiasticus rigor: agnoscat. Sicut autē moris est ut occupato in multis sio adulatio valde surripiat: si ab ipso cor-

dis ostio nequaquam fuerit citius repulsa: sua dētibz clericis cōsensum pontifex p̄buit ut ad Romanā urbē duci debuisset: et que nā sua esset mensura: cognosceret. *Julianus* nū tamen tūc defensorē mittens qui Sabiniensi ecclesie postmodū in episcopatu p̄fuit: ac precepit ut cū magno euz honore deduceret ne quicquā dei famulus ex cōuentiōe eadē inturle sentiret. Qui parere de eo clericorū votis cōcitus volens: festine ad eius monasteriū cucurrit: ibique absente illo antiquarios scribētes reperit ubi abbas esset requisitus: qui dixerūt: In valle hac que monasterio subiacet fenū secat. Idem vero Julianus superbū valde atque contumacē puerū habuit: cui vix poterat vel ipse dñari. Hūc ergo misit ut ipm ad se sub celeritate p̄duceret. Perrexit puer et p̄teruo spiritu pratum velociter ingressus: hominesque illic intues fenū secantes: requisit quis nā esset *Equitius*. Moxque ut audiuit quis esset: eū adhuc lōge positus aspexit: et immēso timore correptus cepit timere: lacerare: sequi ipm nutanti gressu vix portare posse. Qui tremēs ad deum hōtem peruenit atque vlnis humilliter submissis: eius genia deosculans strinxit: summoque dñm ei occurrisse nūciauit. Cui resalutato dei famulus p̄cepit dicens: *Re-* ua fenū viride: porta pabulū lumentis in quibus venistis: ecce ego quia parū super est: opere expleto te subsequor. Is autem qui missus fuerat Julianus defensor mirabatur valde: quid nā esset quod redire moraret puer. Alios reuertentē puerū cōspicit atque in collo fenū ex prato deferentē vehementer iratus cepit clamare dicēs: *Quid est hoc?* Ego te misi hominē deducē monasteriū portare. Cui puer respondit: *Quem* queris ecce subsequor. Et ecce vir dei clauatis calciatus caligis falcem fenariarū in collo deferens veniebat. Quē adhuc longe positum puer suo domino: quia ipse esset quē quereret: indicauit. Idē vero Julianus repente ut vidit dei famulū ex ipso habitu despexit: et ut qualiter deberet aliloqui: p̄terua mente preparabat. *Mox* vero

Julianus defensor

Equitius fenū secat

despectus

prata

Re

vt seruus dei cominus affuit: eiusdē Juliani animū intolerabilis pauor inuasit: ita vt tremere atq; ad insinuandū hoc ipsum pro quo venerat vix sufficere lingua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad eius genua cucurrit: orationē pro se fieri petijt: et quia pater eius apostolicus pontifex eū videre vellet indicauit. Vir autē venerāndus Equitius cepit imensas gratias omnipotēti deo agere: asserēs q̄ se p̄ summū pontificē gratia superna vīsitasset. Illico vocauit fratres: precepit horā eadē iumēta preparare: atq; executorē suū cepit vehementer vrgere vt statim abire debuissent. Cui Julianus ait: Hoc fieri nullaten⁹ potest qz lassatus ex itinere hodie nō valeo abire. Tūc ille respōdit: Cōtristas me fili qz si hodierna die nō egredimur iā crastina nō exiemus. Dei itaq; famulus executoris sui lassitudine coact⁹ in monasterio suo eadē nocte demoratus est. Sequētī vero die sub ip̄o lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad Julianū puer cū epistola puenit: in q̄ preceptū est ei ne seruuū dei cōtingere vel mouere de monasterio auderet. Quē cum ille req̄reret cur sentētia esset mutata: cognouit qz nocte eadē in q̄ ipse executor illic missus est: per vīsum pontifex fuerat vehementer exterritus q̄ ad exhibendum dei hominē mittere presumpsisset. Qui protinus surrexit seq; venerādi viri commendans orationib⁹ ait: Rogat pater nos ne fatigari debeatis. Cūq; hoc dei famulus audiret cōtristatus ait: Nunquid nō die besterno dixi tibi quia si statim nō pergeremus iā pergere minime liceret? Tūc pro charitatis exhibitione aliquantulū executorē suū in cella retinuit eiq; laboris sui cōmodū coacto renitentiq; dedit. Cognosce igit̄ Petre in quāta dei custodia sunt qui in hac vīta seipsos despiciere nouerunt: cū quibus intus ciuib⁹ in honore numerant̄ qui despecti foris hominib⁹ esse nō erubescūt: quia et cōtra in dei oculis non iacet qui apud suos et proximoz oculos per inanis glorie appetitū

tumēt. An et quibusdā veritas dicit: Vos estis qui iustificatis vos corā hominib⁹: deus autē nouit corda vestra: quia qd hominibus altum est: abominabile est ante deum.

Petrus.

m Prox valde q̄ de tali viro surripi pontifici tāto potuerit.

Gregorius.

q Vid miraris Petre quia fallimur qui homines sumus: An mēti excidit: qd David qui p̄phetie spiritū habere consueuerat: cōtra innocentē Jonathe filiū sententiā dedit: cū verba pueri mentē tētis audivit? Ad tamē qz per David factū est: et occulto dei iudicio: iustū credimus: et tamen humana ratione qualiter iustū fuerit nō videmus. Quid ergo mir⁹: si ore mentientū aliquādo in aliud ducimur: qui p̄phete nō sum⁹? Multū vero est q̄ vniū cuiusq; presulis mentē curarū dēstas vastat. Cūq; anim⁹ diuidit̄ ad multa: fit mīnor ad singula: tātoq; ei in vna qualibet re surripit: quāto lat⁹ in multis occupat.

Petrus.

v Era sunt valde que dicitis.

Gregorius.

f Ille nō debeo qd de hoc viro abbate quondā meo reuerētissimo Valentiano narrāte agnouī. Diebat nāq; quia corpus eius dū in beati Laurētij martyris oratorio esset humatū: sup sepulchrū illius rustic⁹ quidā arcā cū frumento posuit: nec quātus qualisq; vir illic iaceret: ppendere ac vereri curauit. Tūc repente turbocelit⁹ factus: reb⁹ illic omnibus in sua stabilitate manētibus arcā que superposita sepulchro ei⁹ fuerat: extollit lōgeq; proiecit: ita vt palā cūcti cognoscerēt: quātū esset meritū is: cui⁹ illic corpus iaceret.

e Tā ea que subiungo predicti venerabilis viri fortunati qui valde mihi etate ope et simplicitate placet relatōe cognouī. Eandē vale

timor iuvavit
Julianum

sententia
mutata

arcam
frumentum

ne puincia longobardis intratib⁹ ex mona-
 sterio reuerentissimi viri Equitij i p^odicto ora-
 torio ad sepulchrū eius monachi fugerūt
 Cūq; longobardi seuites monasteriū in-
 trassent: ceperūt eosde; monachos foras
 trahere vt eos aut p^o tormēta dīscuterēt:
 aut gladijs necarēt. Quorū vnus inges-
 mit atq; acri dolore cōmotus clamauit:
 Heu heu scē Equitij: placet tibi vt traha-
 mur ⁊ nō nos defēdas. Ad cui⁹ vocē p^oti-
 n⁹ seuites longobardos imūdus spūs in-
 uasit. Qui corruētes in terrā tandiū ves-
 panti sunt: quousq; hoc cūcti etiā qui foris
 erant longobardi cognoscerēt quaten⁹ lo-
 cum sacrū temerare vlteri⁹ nō auderent.
 Sicq; vir sanctus dū discipulos defendit
 etiam multis post remediū illuc fugiētis
 bus prestitit.

De Constantio mansionario: ec-
 clesie sancti Stephani: Cap. v.

Eiusdā coepiscopi mei didici
 c relatiōe qđ narro qui in ancho-
 nitana vrbe p^o annos multos i
 monachico habitu deguit: ibi
 qđ vitā nō mediocriter religiosam duxit.
 Cui etiā quidā nostri iam p^ouectioris eta-
 tis: qui ex eisdē sunt p^otibus: attestant. In-
 xta eaz nāq; ciuitatē ecclesie beati marty-
 ris Stephani sita est: In qua vir vite ve-
 nerabilis Constantius nomine qđ mansiona-
 rij functus officio deseruiebat: Cui⁹ san-
 ctitatis opinio sese ad noticiā hominum
 longe lateq; tetēderat. Qui isdē vir fun-
 dit⁹ terrena despiciēs totoq; annisu men-
 tis ad sola celestia flagrabat. Quadam
 vero die dū in eadē ecclesia oleū deesset: ⁊
 predictus dei famul⁹: vnde lampades ac-
 cēderet oīmodo nō haberet: omēs lampa-
 des ecclesie impleuit aqua atq; ex more i
 medio papyrū posuit: qđ allato igne suc-
 cēdit. Sicq; aqua arsit in lampadibus ac
 si oleū fuisset. Perpēde igit⁹ Petre cui⁹
 meriti vir iste fuerit qui necessitate com-
 pulsus elemēti naturā mutauit.

Petrus.

m

Prum est valde qđ audio: sed
 vellez nosse cuius humilitatis
 apud se esse intus potuit iste qđ
 tante excellētie foris fuit.

Gregorius.

Inter virtutes animum cogno-
 scere cōgrue queris: qđ multuz
 valde est ⁊ temptatiōe sua in-
 tus mentē lacelcūt mira: que fo-
 ris fiunt. Sed si huius Constantij venera-
 bills vnū qđ fecit: audis: cuius humilita-
 tis fuerit: citius agnosets.

Petrus.

Est qđ mihi facti illius tale mi-
 raculū dixisti: superest etiaz vt
 me de humilitate mentis eius
 edifies.

Gregorius.

Via valde opinio sanctitatis ei⁹
 excreuerat: multi hūc ex diuer-
 sis puincijs anxie videre sitie-
 bant. Quadā vero die ex lon-
 g^oinquo loco ad videndū eū qui dā rustic⁹
 venit: eadē vero hora casu cōtigerat vt
 sanctus vir stans in ligneis gradib⁹ refi-
 cendis: deseruieret lampadib⁹. Erat autē
 pusillus valde: exili forma atq; despecta.
 Cūq; is qui ad videndū eū venerat: quis
 nā esset inquireret: atq; obtixe peteret vt
 sibi debuisset ostēdi: hi qui illū nouerant
 mōstrarūt: quis esset. Sed sicut stulte mē-
 tes hominum merita ex qualitate corpis
 metiunt: eum paruulū atq; despectum vi-
 dens: ipsum hunc esse cepit omnino non
 credere. In mente etenī rustica inter hoc
 qđ audierat ⁊ videbat: quasi facta fuerat
 quedā rixa ⁊ estimabat tā breuē per visio-
 nem esse nō posse: quē taz ingentē habue-
 rat p^o opinionē. Cūq; ipsum eū esse a plu-
 ribus fuisset astructus: despectit ⁊ cepit ir-
 ridere dicens: Ego grandē hoīem credi-
 di: iste autē de homie nihil habet. Qđ vt
 vir dei Constantius auduit: lāpades quas
 reficiebat p^otinus relinquēs letus cōcit⁹
 descēdit atq; in eiusdē rustici amplexum
 ruit eūq; ex amore nimio constringere ce-
 pit.

Quis nō
 machoz.

Constantius

deifa
 mulus

mutur
 mutabit

pluribus brachijs et osculari magnasque gratias agere quod is de se talia iudicasset: dicens: Tu solus es qui in me aptos oculos habuisti. Quia ex re pensandum est cuius apud se humilitatis fuerit qui despicientem se rusticum cum amplius amavit. Qualem enim quisque apud se lateat: prumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus: sic plerumque humiles sua despectione gratulantur. Quibus se et in alienis oculis viles aspiciunt: idcirco gaudent: quod hoc iudicio confirmari intelligunt quod de se et ipsi apud semetipsos habuerunt.

Petrus.

agnosco vir iste magnus foris fuit in miraculis: sed maior intus in humilitate cordis.

De Marcellino Anthonitane civitatis episcopo: La. vi.

Gregorius.

Jusdem quoque Anthonitane antistes ecclesie vir vite venerabilis Marcellinus fuit:

*marcellinus
episcopus podagra.*

cujus gressum dolore nimio podagra contraxerat: eumque familiares sui sic ubi necesse erat: in manibus ferebant. Quadam vero die per culpam incurie eadem civitas Anthonitana succensa est. Cumque vehementer arderet: cucurrerunt omnes ut ignem extinguerent: sed illis aquam certatim projicientibus ita crescebat flamma ut iam totius urbis interitum minari viderent. Quibus ad propinquiora sibi loca queque ignis inuaderet: iamque urbis preter non modicam consumpsisset et obsistere nullus valeret: deductus in manibus venit episcopus et tanta periculi necessitate impulsus: familiaribus suis se portatibus precepit dicens: Contra ignem ponite. Quod ita factum est atque in eo loco est positus ubi tota vis flammæ videbatur incubere. Cepit autem miro modo in semetipsum incendium retorqueri ac si reflexionis sue impetus exclamaret: se episcopum transire non posse. Sicque factum est ut flamma incendij illo termino refrenata in semetipsam refrigeraret: et contingere ulterius quicquam edificij non auderet. Perpendis Petre

mira res.

cuus sanctitatis fuerit egrum hominem sedere et exorando flamas premere?

Petrus.

et perpendo et obstupesco.

De Honoso preposito monasterij in monte sito qui Soractis dicitur: Cap. vii.

Gregorius.

E vicino nunc loco tibi aliquid narrabo quod et viri venerabilis Maximini episcopi et Laurionis: quem nosti: veterani mona-

chis qui uterque nuncius superest relatione cognovit. Qui scilicet Laurio in eo monasterio quod iuxta urbem Nepesinam vocatur suppetonia ab Anastasio viro sanctissimo nutritus est. Qui nimirum Anastasius vite venerabilis viro Honoso preposito monasterij: quod in Soractis monte situm est: et propinquitate loci et morum magnitudine et virtutum studijs assidue iungebatur. Idem vero Honosus sub asperissimo sui monasterij debebat patre: sed eius mores mira semper equanimitate tolerabat. Sicque fratribus preerat in mansuetudine: sicut crebro patris iracundiam ex humilitate mitigabat. Quia vero eius monasterium in summo montis cacumine situm est ad quemlibet parvum hortum fratribus excolendum nulla patebat planities. Unus autem brevissimus locus in latere montis excreverat: quem ingentis saxi moles naturaliter egrediens occupabat: Quadam vero die dum Honosus vir venerabilis cogitaret quod saltem ad condimenta olertum nutrienda locus idem aptus potuisset existere: si hanc moles saxi illius non teneret: occurrit animo quod eandem molem quinquaginta bovis paria movere non posset. Quibus de humano labore facta esset desperatio: ad divinum se solatium obtulit: sequens illic nocturno silentio in orationem dedit. Quibus mane facto ad eundem locum fratres veniret: invenerunt molem tante magnitudinis ab eodem loco longius secessisse: suoque recessu largum fratribus spacium ad excolendum hortum dedisse.

mole saxi

oravit

Alio quoque tempore cum isdem vir venerabilis lampades vitreas in oratorio lauaret: vna ex eius inanisibus cecidit: que per innumeras partes fracta dissiluit: qui vehemetissimum patris monasterij furorem timens: lampadis protinus omnia fragmenta collegit atque ante altare posuit: sequens cum graui gemitu in orationem dedit. Cumque ab oratione caput leuasset: sanam lampadem repperit: quam timens per fragmenta collegerat. Sicque in duobus miraculis duorum patrum virtutes imitatus est. In mole scilicet saxi factum Gregorij qui monasterium mouit: in reparatione vero lampadis virtutem donati: qui fractum calicem pristine incolumitati restituit.

Petrus.

Bonum ut video de exemplis veteribus noua miracula.

Gregorius.

Vis ne aliquid in operatione nonnisi de imitatione quoque helizei cognoscere?

Petrus.

Volo atque inbianter cupio.

Gregorius.

Cum quadam die in monasterio vetus oleum deesset. Jamque colligende oliue tempus incuberet: sed fructus in oliuis nullus appareret. Misum patri monasterij fuerat: ut circumquaque fratres in colligendis oliuis ad exhibenda extraneis opera pergerent: quatenus ex mercede sui operis aliquantulum monasterio oleum deportarent: quod vir domini nonnosus fieri cum magna humilitate prohibuit: ne exeuntes fratres ex monasterio dum lucra olei quererent: animarum damna paterent. Sed quia in monasterij arboribus oliue pauca inesse videbantur eas colligi precepit et in phio mitti et qualibet partem olei exire potuisset: sibi met deserri: factumque est et susceptum in paruulo vasculo oleum fratres nonnosus dei famulo detulerunt quod ipse protinus ante altare posuit: cum ceteris egredientibus orauit: atque accersitis

postmodum fratribus precepit: ut hoc quod detulerunt oleum leuarent: et per cuncta vasa monasterij ex igne fundendo diuiserent: quatenus benedictione eiusdem olei omnia infusa viderentur. que protinus ut erant vacua claudi fecit. Die vero altera aperta omnia plena reperta sunt.

Petrus.

Probamus quotidie impleri verba veritatis: que ait: Pater meus usque modo operatur et ego operor.

De Anastasio abbate monasterij quod Suppentonia vocatur.
Cap. VIII.

Gregorius.

Eodem quoque tempore venerandus vir Anastasius cuius superius memoria feci: sancte Romane ecclesie: cui deo auctore deseruio notarius fuit. Qui soli deo vacare desiderans scriinium deseruit: monasterium elegit: atque in eo loco quem presertim sum quod Suppentonia vocatur: per annos multos in sanctis actibus vitam duxit: eius monasterio solerti custodia preuit. Quo videlicet in loco ingens desuper rupis eminent: et profundum subter precipitium patet. Quadam vero nocte cum iam omnipotens deus eius venerabilis viri Anastasij labores remunerare decreuisset: ab alta rupe vox facta est: que producto sonitu clamaret dicens: Anastasi veni. Quo vocato alij quoque septem fratres vocati sunt ex noie. Paruo autem momento ea que fuerat emissa vox siluit: et octauum fratrem vocauit. Quas dum apte voces congregatio audisset dubium non fuit quod eorum qui vocati sunt obitus propinquasset. Intra paucos igitur dies primus venerandus vir Anastasius: ceteri autem in eo ordine ex carne educti sunt: qui de rupis vertice sunt vocati. Frater vero ille ad quem vox parum siluit: atque eum tunc nominavit: morientibus alijs paucis diebus vixit et tunc vitam finivit ut apte monstraret: quod interiectum vocis silentium paruum viuendum spacium signauerit. Sed mira res conigit

Cuncta vasa plena

scriinium deseruit

sunt vocati

Predestinatio pa

quia venerabilis vir Anastasi⁹ dñi de corpore exiret: erat quidã in monasterio qui supuivere eũ nolebat: puolutus vero ei⁹ pedibus cepit cũ lachrymis ab eo postulare dicens: Per illũ ad quẽ vadis de pcor ⁊ adiuuro: ne septẽ dies super te in hoc mũdo vivã. Ante cuius diẽ septimũ etiã ipse defunctus est: qui tamẽ in illa nocte inter ceteros nõ fuerat vocat⁹: vt aperte claresceret: quia eius obitum sola venerabilis Anastasij intercessio obtinere potuisset.

Petrus.

Am isdẽ frater ⁊ vocatus inter ceteros nõ est: ⁊ tamẽ sancti viri intercessiõibus extra lucẽ subtract⁹ est qd aliud datur intelligi: nisi qd hi qui apud dominũ magni sũt meriti: obtinere aliquando possunt ea etiam que non sunt predestinata.

Gregorius.

Obtinere nequaquã possũt que predestinata nõ fuerũt: sed ea que sancti viri orando efficiũt: ita predestinata sunt vt p̄cibus obtineãt. Nã ipsa qz per bẽnis regni predestinatio: ita est ab omnipotẽti deo disposita: vt ad hoc electi ex labore perueniãt: qñs postulãdo mereantur accipere: qd eis omnipotens deus ante secula disposuit donare.

Petrus.

Robari mihi apertius vellẽ si potest predestinatio iuari.

Gregorius.

De qd ego petre intuli cõcite valet pbari. Certe etenĩ nosti qz ad abraã dñs dixit: In ysaac vocabitur tibi semen: cui etiã dixerat: patrẽ multarũ gentiũ cõstitui te. Cui rursuz pmisit dicens: Benedicã tibi ⁊ multiplicabo semen tuũ sicut stellas celi: ⁊ sicut arenã maris. Ex qua re aperte cõstat: qz ops deus semen abrae multiplicari per ysaac predestinauerat: ⁊ tñ scriptũ est. De p̄catus est ysaac dñm p uxore sua: eo qd esset sterilis qui exaudiuit eũ ⁊ dedit cõceptũ rebecca. Si ergo multiplicatio generis abrae pe

ysaac predestinata fuit: cur cõlugem sterilẽ accepit? Sed nimirũ cõstat: qz predestinatio p̄cibus implet quando is in quo deus multiplicare semẽ abrae predestinauerat: oratione obtinuit: vt filios habere potuisset.

Petrus.

¶ Via secretũ ratio aperuit: nihil mihi dubietatis remãsit.

De Bonifacio Ferentine ciuitatis episcopo: Cap. IX.

Gregorius.

¶ Is tibi aliqd de Thuscie partib⁹ narrẽ: vt cognoscas quales in ea viri fuerint: ⁊ omnipotentis dei noticie quantũ propinqui.

Petrus.

¶ Olo atqz omimodo exposco.

Gregorius.

¶ Ait vir venerabilis Bonifacius noie: qui in ea ciuitate que Ferentis dicit⁹: ep̄atus officium tenuit: et moribus impleuit. Hui⁹ multa miracula is qui adhuc supest Sudentius psbyter narravit: qui nutritus in eius obsequio: tanto valet de illo quoqz veracius dicere quãto ei cõtingit ⁊ interesse. Hui⁹ ecclesie grauis valde paup̄tas inerat: que bonis mētibus esse solet custodia humilitatis: nihilqz aliud ad omne stipendium nisi vnam tantummodo vineã habebat. Que quodã die ita gradie irruẽte vastata est: vt in ea in paucis vitibus vix parui rariqz racemi remãssent. Quã cũ dei predictus vir reuerẽtissimus Bonifacius ep̄us fuisset ingressus: magnas omnipotenti deo gr̄as retulit: qz in ipsa sua adhuc inopia sese angustiarũ cognouit. Sed cũ t̄p̄us exigeret: vt ip̄i quoqz racemi qui remãserant: mature scere potuissent. Custodẽ vinee ex more posuit: eãqz solerti vigilãtia seruari precepit. Quadã vero die madauit Constãtio psbytero nepoti suo vt cuncta vini vascula in ep̄iscopio oiaqz dolia ita vt ante cõsueuerat: pice superfusa p̄pararet. Qd cũ ne

lacrimis p̄fabit

*Predestinatio
Fab. f.*

Secreary est.

*eccle
pang
Bonif
ig
Ysaac
mã*

pos illius p̄sbyter audisset: valde admira-
 ratus est q̄ quasi insana p̄ciperet: q̄ vini
 vascula preparare faceret qui vinū mīme
 haberet. Nec tamē presumpsit inquirere
 cur talia tuberet: sed iussis obtpat ⁊ omnia
 ex more p̄parauit. Tūc vir dei vineas in-
 gressus: racemos colligit: ad calcatoriuꝝ
 detulit: oēs q̄ exinde egredi p̄cepit: solus
 q̄ ibicū vno paruulo puero remāsit: quē
 in eodē calcatorio deposuit ⁊ calcari ip̄os
 paucissimos racemos i. cit. Tūc ex eis-
 dem racemis parū aliquid vini deflueret:
 cepit hoc vir dei suis manib⁹ in paruo va-
 se suscipere ⁊ per cūcta volia omniaq̄ vasa
 que parata fuerāt p̄ benedictiōe diuidere
 vt ex eodē vino oīa vascula vix infusa vi-
 derent. Tū vero ex liquore vini parū ali-
 qd̄ in vasis oībus misisset: vocauit prot̄-
 nus presbyterū: iussitq̄ pauperes adesse.
 Tūc cepit vinū in calcatorio crescere: ita
 vt oīa que attata fuerāt: pauperū vascula
 impleret: q̄bus cū se ydonee satisfecisse cō-
 spiceret: ex calcatorio iussit puerū discede-
 re: apothecā clausit atq̄ imp̄so sigillo p̄-
 prio in unitā reliquit: mox ad ecclesias re-
 diit. Die vero tertia predictū Constantiū
 presbyterū vocauit: ⁊ oratiōe facta apo-
 thecā aperuit: ⁊ vasa in quibus tenuissi-
 mū liquorē infuderat: vbertim vinū fun-
 dentia inuenit: ita vt pavimentū omne ex
 crescentia vina inuaderēt: si ad hec ep̄us
 tardius intrasset. Tūc terribiliter p̄sbyte-
 ro p̄cepit ne quousq̄ ip̄e in corpe viueret
 hoc miraculū cuiq̄ indicaret: p̄time scēs
 videlicet ne virtute facti humano fauore
 pulsatus: inde intus inanesceret: vnde fo-
 ris hoībus magnus appareret: exemplū
 magistri sequēs qui vt nos ad viā humi-
 litatis instrueret: de semetip̄o discipulis
 precepit dicens: vt ea que vidissent mīme
 dicerēt: quousq̄ filius hominis a mortu-
 is resurgeret.

Petrus.

Qua occasio apra se p̄buit: libet in-
 quirere quid nā sit qd̄ redemptor
 noster cū duobus cecis lumē red-
 didit: iussit vt nemini dicerēt: ⁊ illi abeū

tes diffamauerūt eū in totā terrā illā: nū-
 quid nā vnigenitus filius patri ⁊ sancto
 spiritui coeternus: hac in re velle habuit
 quod nō potuit implere: vt miraculū qd̄
 taceri voluit: mīme potuisset abscondi.

Gregorius.

Edemptor noster per mortale cor-
 pus omne qd̄ egit: hoc nobis in
 exemplū actiōis prebuit: vt p̄ no-
 strarū viriū modulo eius vestigia sequen-
 tes: in offenso pede operis p̄ntis vite car-
 pamus viā. Miraculū nanq̄ faciēs ⁊ tas-
 cere iussit: ⁊ tamē taceri nō potuit: vt vi-
 delicet electi eius exempla doctrine illi⁹
 sequētes: in magnis que faciūt latere qui-
 dem in volūtate habeāt: sed vt p̄sint ali-
 is prodant̄ inuiti: quaten⁹ ⁊ magne hu-
 militatis sit q̄ sua opera taceri appetūt: ⁊
 magne vtilitatis sit q̄ eorū opera taceri
 nō possunt. Non ergo voluit dñs quicq̄
 fieri ⁊ minime potuit: sed quid velle eius
 mēbra debeant. Quid ve de eis etiā nos
 lētib⁹ fiat: doctrine eius magisterio ex-
 emplum dedit.

Petrus.

Pacet quod dicis.

Gregorius.

Ob hoc pauca aliqua de Bonifas-
 cū ep̄isopi opere sup̄sunt: quia
 eius memoriā fecim⁹ exequamur
 Alio nāq̄ tempore beati Proculi marty-
 ris natalitius p̄p̄inquabat dies. Quo in
 loco vir nobilis Fortunatus nomie mane-
 bat: qui magnis precibus ab eodē vene-
 rabili viro postulauit: vt cū apud beatus
 martyrē missarū solennia ageret ad bene-
 dictionē dandā in suaz domū declinaret.
 Vir autē dei negare non potuit: quod ab
 eo ⁊ Fortunati mente charitas poposcit.
 Peractis iḡt missarū solennijs: cum ad
 predicti fortunati venisset mentiaz prius q̄
 deo hymnū diceret: sicut quidā ludendū
 arte cibū solēt querere: repēte ante ianuā
 cū sumia vir astitit: ⁊ cibala percussit. Quē
 scētus vir dedignat⁹ audiēs sonitū dixit:
 Heu heu mortu⁹ est miser ille: mortu⁹ est

b ij

*missis ob-
temperat*

*in calcatorio
crescit*

*In eō pre-
buit*

*dedignat⁹ vir
dei*

miser iste. Ego ad mensam refectionis veni: os adhuc ad laudem dei non aperui et ille cum simia veniens percussit cimbala. Subiunxit quoque et ait: Ite et pro charitate ei cibum potius tribuite: scitote tamen quod mortuus est. **Qui infelix vir dum panem ac vinum ex eadem domo precepisset: egredi ianuam voluit: sed saxum ingens subito de tecto cecidit: eius in vertice venit. Ex qua percussione prostratus: in manibus iam semivivus levatus est. Die vero altera secundum viri dei sententiam, iam funditus finiuit vitam. Qua in re petre periculum est: quantum sit viris sanctis timor exhibendus: templum enim dei sunt: et cum ad iracundiam vir sanctus trahitur: quis alius ad irascendum nisi eiusdem templi inhabitator excitatur. Metuenda ergo tanto est ira iustorum: quanto et constat quod in eorum cordibus ille presens est: qui ad inferendam ultionem quam voluerit invalidus non est.**

Leo quoque tempore predicti Constantii presbyter: nepos eius equum suum xij. aureis vendidit: quos in propria archa ponens ad exercendum opus aliquid discessit: tunc subito ab episcopio pauperes venerunt: qui importune precabantur: ut eis sanctus vir Bonifacius episcopus ad consolationem suam inopie aliquid largiri debuisset. Sed vir dei quod quid tribueret non habebat: estuare cepit in cogitatione ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repente ad memoriam rediit quod Constantius presbyter nepos eius equum quem insidere consueverat vendidisset: atque hoc ipsum in archa sua precium haberet. Absente igitur eodem nepote suo accessit ad archam: et pie violentus claustra arche comminuit. xij. aureos tulit: eosque indigentibus ut placuit dividit. Itaque Constantius presbyter reuersus ex opere archam fractam repperit: et caballum suum precium quod in ea posuerat non inuenit. Cepit itaque voce magna prostrepere: et cum furore nimio clamare. Omnes hic viuunt: solus ego in domo hac viuere non possum. Ad cuius nimirum voces venit episcopus omnesque in eodem episcopio aderant. Cumque eum locutione blanda vir dei tempore voluisset: cepit il-

le cum iurgio respondere dicens: Omnes tecum viuunt: solus ego ante te hic viuere non possum: redde mihi solidos meos. **Quibus vocibus commotus Episcopus beate marie virginis ecclesiam ingressus est et expansis manibus stando cepit orare ut ei redderet: unde presbyteri furentis insania mitigari potuisset. Cuius subito oculos ad vestimentum suum inter extensa brachia rediit: repente in sinu suo duodecim aureos inuenit: ita fulgentes tanquam si ex igne producti eadem hora fuissent. Qui mox de ecclesia egressus eos in sinum furentis presbyteri protulit dicens: Ecce habes solidos quos quesisti: sed hoc tibi notum sit quia post mortem meam tu huius ecclesie Episcopus non eris: propter tuam auariciam. Ex qua sententia veritatis colligitur: quod eosdem solidos presbyter pro adipiscendo episcopatu preparabat: sed viri dei sermo preualuit: nam isdeus Constantius in presbyteratus officio vitam finiuit.**

Leo quoque tempore duo ad eum Gothi hospitalitatis gratia venerunt: qui rauennam se festinare professi sunt. Quibus ipse paruum vas ligneum vino plenum manu sua prebuit: quod fortasse in praedio itineris habere potuissent: ex quo illi quo ad usque rauennam venirent: gothi biberunt. Sicque usque ad eundem venerabilem patrem ferentes reuersi sunt: ut nullo die cessarent bibere: et tamen vinum eis ex illo vasculo nunquam deesset ac si in illo vase ligneo quod Episcopus eis dederat: vinum non auferretur: sed nasceretur.

Aper quoque de eiusdem loci partibus senex quidam clericus aduenit: et ea que ipse de eo narrat: silentio non sunt pretereunda. Nam dicit quod quadam die ingressus hortum magna hinc erucarum multitudinem inuenit esse coopertum. Qui omne olus in eo depire conspiciens: ad easdem erucas conuersus dixit: Adiuro vos in nomine domini iesu christi recedite hic: atque hec olera comedere nolite. Que statim ad viri dei verbum ita omnes egressae sunt: ut nec vna quidem intra spatium horti remaneret.

*Infelix
vir*

*Cui ad me
moriam*

*furem
insania*

8

Sed quid mirū q̄ hec de episcopatus et tempore narzamus: quādo iam ab omni potente deo ordine simul ⁊ moribus creuerat: dum illa magis miranda sint q̄ euz hīc senex clericus adhuc puerulū fecisse testatur. Nam ait q̄ eo tēpore quo cū matre sua puer habitabat: egressus hospitio nonnunq̄ sine linea: crebro etiā sine tunica reuertebatur. quia mox ut nudus ique: p̄siam inuenit: vestiebat: hīc se expoliens ut se ante dei oculos illius mercede vestiret. Quē mater sua frequēter increpare consueuerat: dicens q̄ iustum nō esset ut ipse inops pauperibus vestimēta largiretur. Que die quadā horreum ingressa pene omne triticū qd̄ sibi in expendiū totius anni prepaui: inuenit a filio suo pauperibus erogatū. Cumq̄ semetipsam alapis pugnifq̄ tunderet: q̄ quasi anni subsidia perdidisset: superuenit Bonifacius puer dei: eamq̄ verbis quibus valuit: consolari cepit. Que cū nihil cōsolationis admitteret: hanc rogauit ut ab horreo exire debuisset: in quo ex omni eorū tritico paruz quid inuentū est remansisse. Puer autē dei sese illic protinus in orationem dedit qui post paululū egressus ab horreo matrem reduxit ad horreū qd̄ ita tritico plenum inuentū est sicut plenum ante fuerat: vnde mater illius totius anni sumptus se cōgregasse gaudebat. Quo viso miraculo cōpuncta mater iam ipsa cepit hortari ut daret qui sic celeriter posset: que petijisset: accipere. Nec itaq̄ in hospitij sui vestibulo gallinas nutrire consueuerat: sed eas ex vicino rure vulpis veniēs auferēbat. Quadā vero die dū in eodem vestibulo puer Bonifacius staret: vulpis ex more venit gallinā abstulit. Ipse autem concitus ecclesiā intrauit ⁊ se in orationē prosternēs apertis vocibus dixit: Placeat tibi dñe ut de nutrimentis matris mee māducare nō possim. Ecce enim gallinas quas nutrit: vulpis comedit. Qui ab oratione surgens ecclesiā est egressus. Mox autem vulpis redijt: gallinā quā ore tenebat: dimisit atq̄ ipsa moriēs an̄ eius ocu-

los in terram cecidit.

Petrus.

Alde mihi mirū videtur q̄ exaudire preces in se sperantū: etiā in rebus vilibus dignatur deus.

Gregorius.

De Petre ex magna conditiois nostri dispensatione agitur: ut per minima que precipimus: sperare maiora debeamus. Exauditus nāq̄ est in rebus vilibus puer sanctus ⁊ simplex ut in paruis disceret: q̄tum de deo presumere in magnis petitionibus deberet.

Petrus.

Pacet qd̄ dicis.

De Fortunato Ludertine ciuitatis episcopo: Cap. X.

Gregorius.

Plus quoq̄ vir venerabilis in eisdem p̄tibus fuit Fortunatū nomine Ludertine antistes ecclesie qui in effugandis spiritibus imense virtutis gratia polebat. Ita ut nōnunq̄ ab obsessis corporibus legiones demonū pelleret ⁊ cōtinuo orationis studio intētus obiectas cōtra se eorū multitudines superaret. Huius viri familiarissimus fuit Iulianus nostre ecclesie defensor: qui ante nō longū tēpus in hac vrbe defunctus est. Cui⁹ ego quoq̄ hoc didici relatione qd̄ narro: quia sepe gestis illi⁹ vsu familiaritatis interrerat. eiusq̄ post memoriā ad instructionē nostrā quasi faui dulcedinē in ore retinebat.

Atrona quedā nobilis in vicinis

p̄tibus Thuscie virū habebat: q̄ intra breue tempus quo filiū eius acceperat: cū eadē socru sua ad dedicationem oratorij beati Sebastiani in rtyris fuerat inuitata. Nocte vero eadē qua subsequēte die ad dedicationē predicti oratorij fuerat processura: voluptate carnis deuicta: a viro suo sese abstinē nō potuit. Cūq̄ mane facta conscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio: processionē

Atticus
loci mi

quo viso

vero imparet verecūdia: plus erubescēs
 vultū hominū q̄ dei iudiciū metuens: cū
 socru sua ad dedicationē oratorij proces-
 sit. Mox vero vt reliquie beati Sebastia-
 ni martyris oratoriū ingressē sunt eandē
 predictā matronā malign⁹ spūs arripuit:
 ⁊ coram omni populo vexare cepit. Eius-
 dem vero oratorij presbyter dū eaz vehe-
 mentissime vexari cōspiceret: ex altari p-
 tinus syndonē tulit: eamq; operuit: sed ⁊
 hunc simul repēte dyabolus inuasit. Et
 quia vltra vires voluit quicquā presume-
 re: cōpulsus est: ⁊ ipse cognoscere in sua
 vexatiōe quid esset. Hi vero qui aderāt:
 puellam in manib⁹ ex oratorio sublatam
 ad domū propriā reportauerūt. Cūq; hāc
 antiquus hostis vexatione cōtinua vehe-
 menter attēderet: p̄pinq; sui eam carna-
 liter amātes: ⁊ amādo. prosequētes ad ob-
 tinendū salutis remediū maleficis, tradi-
 derūt: vt eius animā fundit⁹ extinguerēt:
 cuius carnī magicis artibus ad tēpus p-
 desse conarent. Ducta est itaq; ad flūiū
 atq; in aquā mersa. Ibiq; diutius incan-
 tationib⁹ agere malefici mollebant vt is
 qui eam inuaserat dyabolus exiret. Sed
 miro omnipotentis dei iudicio dū arte p-
 uersa vnus ab ea repellit: in eam legio su-
 bito intrauit. Cepit ex hoc illa tot motib⁹
 agitari: tot vocibus: clamoribus p̄strepe-
 re: quot spiritibus tenebat. Tunc inito
 cōsilio parentes eius sue perfidie culpaz
 fatentes: hanc ad venerabilē virū Fortun-
 natum episcopū deduxerūt: eiq; relique-
 runt. Qua ille suscepta multis se diebus
 ac noctibus in orationē dedit: tantoq; an-
 nūsu precib⁹ incubuit: quāto ⁊ in vno cor-
 pore contra se assistere legionis aciem in-
 venit. Quā non post multos dies ita sa-
 naz atq; incolumē reddidit: ac si in ea ius
 proprium dyabolus nunq; habuisset.

Uo quoq; tempore idem vir om-
 nipotentis dei famulus ex obse-
 so quodam homine in mundū spi-
 ritum excussit. Qui malignus spūs cum
 vespascente iam die secretam ab omni-
 bus horā cerneret: peregrinū quēpiam es-

se se simulans circuire cepit ciuitatis pla-
 teas ⁊ clamare. *Q* virum sanctū fortuna-
 tum episcopū. *E*cce quid fecit: peregrinū
 hominē de hospitiō suo expulit. *Q*uero
 vbi requiescere debeam: ⁊ in ciuitate ei⁹
 nec inuenio. *T*ūc quidā in hospitiō cum
 vxore sua ⁊ paruulo filio ad prunas sedes
 bat. *Q*ui vocē eius audiens ⁊ quid Epi-
 scopus ei fecerit requirens hunc inuita-
 uit hospitiō sedere secum iuxta prunas fe-
 cit. *C*ūq; vicissim aliqua confabularētur
 paruulum eius filiū idem malignus spū-
 ritus intrauit: atq; in easdem prunas proie-
 cit. *I*biq; mox eius animā excussit. *Q*ui
 orbatus: miser⁹ vel quem ipse suscepit:
 vel quē episcopus expulit: agnouit.

Petrus.

Uid nam hoc esse dicimus vt oca-
 cidendi ausum in ei⁹ hospitiō an-
 tiquus hostis acciperet: qui hunc
 peregrinū estimans ad se hospitalitatis
 gratia vocauit.

Gregorius.

Alta Petre videntur bona: sed
 non sunt: quia bono animo non
 sūt. *U*nde ⁊ in euāgelio veritas
 dicit. *S*i oculus tuus nequā fuerit: totū
 corpus tuū tenebrosū erit: quia cū per-
 uersa est intentio que precedit: prauū ē
 omnē opus qd sequitur: quāuis esse rectū
 videatur. *E*go nāq; hunc virū qui dum
 quasi hospitalitatē exhiberet: orbatus ē:
 non pietatis opere delectatus estimo: sed
 episcopi derogatione. *I*am pena subse-
 quens innotuit: quia precedens illa susce-
 ptio sine culpa non fuit. *S*unt nāq; non
 nulli qui iccirco facere bona studēt vt gra-
 tiam aliene operationis obnubilent: nec
 pascuntur bono qd faciunt: sed laude bo-
 ni: qua ceteros premunt. *Q*ua de re exi-
 stimo hunc virū qui malignū spiritum
 in hospitalitatem suscepit: ostētationem

In mundis spū

in mudi

boni potius intendisse q̄ operam. vt me-
lloza quā Episcop⁹ fecisse videretur: qua
tenus ipse susciperet eum quem vir domi-
mini Fortunatus expulisset. Ita est vt di-
citur: nam hinc operis probat: q̄ munda
intentio opationis non fuerit.

Lio quoq; tempore dum oculo-
rum quidam lumen amisisset:

ad hunc deductus intercessiois
a eius opem petijt ⁊ impetrauit.

Itam cuz vir dei oratione facta
oculis eius signum crucis imprimeret: ab
eo luce reddita nox cecitatis abscessit.

Preterea equus cuiusdam militis in ra-
biam fuerat versus: ita vt a multis teneri
vix potuisset: sed quoscūq; potuit inuade-
ret ⁊ eorum mēbra morsibus dilaniaret:

tunc, vt cūq; a multis ligatus ad virum dei
deductus est. Qui mox eius capiti exten-
sa manu signum crucis edidit: cunctā ei⁹

rabiem in mansuetudinē mutauit vt po-
stea mitior existeret: q̄ ante illaz insaniā
fuisset. Tunc idem miles equū suum quē

celerime ex miraculi imperio a sua vesa-
ntia vidit imutatū: eidez sancto viro decre-
uit offerendū. Quē cum suscipere ille rē-
nueret: ipse vero in precibus ne despice-
retur eius oblatio: perseveraret: sanctus

vir media duarum p̄tium viam tenens ⁊
petitionem militis audiuit: ⁊ munus reci-
pere pro exhibita virtute recusauit. Pri-
us nāq; dignum precū prebuit: ⁊ postea

equum quē sibi offerebat: accepit. Quia
enim si nō susciperet: eum cōtristari con-
spexerat: charitate cogente emit qd̄ neces-
sarium non habebat. Itēq; hoc silere de

huius viri virtutibus debeo q̄ ante dies
fere. xij. audiui. Quidā nāq; ad me dedu-
ctus est senex pauper atq; vt mihi senum

collocutio esse semper amabilis solet: stu-
diose hunc vnde esset inquisiuit: qui se esse
de Tudertina ciuitate respōdit. Qui in-
quā? Queso te pater: num Fortunatum

Episcopū nosti. Qui ait. Noui ⁊ bñ no-
ui. Tunc ipse subiunxi. Dic ergo si qua
illius miracula nosti ⁊ desideranti mihi

qualis vir fuerit: innotesce. Qui ait ho-
mo ille ab istis hominibus longe fuit q̄s
videmus modo. Nā quicquid ab omnia

potente deo petijt: ita dum peteret impe-
trauit. Cuius hoc vnū narro miraculum
qd̄ ad presens animo occurrit. Quadam

nāq; die Gothi iuxta Tudertinam vene-
runt qui ad partes Rauēne properabāt:
⁊ duos paruulos puerulos de possessiōe

abstulerant que possessio prefate Tuder-
tine ciuitati subiacebat. Hoc cuz viro san-
ctissimo Fortunato nunciatum fuisset: p̄-
tinus misit atq; eosdem Gothos ad se vo-
cari fecit. Quos blādo sermone allequēs

eorum prius studuit asperitatez placare.
ac post intulit dicens. Quale vultis pre-
cium: dabo ⁊ puerulos quos abstulistis:

reddite mihiq; hoc gratie vestre munus
prebete. Tunc is qui prior eorum esse vi-
debat: respondit: dicens. Quicquid

aliud precipis: facere parati sumus.
Itam istos puerulos nullatenus red-
dem⁹: cui venerandus vir blande minā-
tus dicit. Contristat me ⁊ non audis pa-
trem tuum: nolī me contristare: nam non

expedit tibi. Sed isdez Gothus in cordis
sui feritate permanens negādo discessit.

Die vero altera digressurus rursus ad
Episcopum venit. Quem isdem verbis
pro predictis puerulis iterum Episcop⁹

rogauit. Cumq; ad reddendū nullo mo-
do consentire voluisset cōtristatus Epis-
copus dixit. Scio quia tibi non expedit

qd̄ me contristato discedis. Que Goth⁹
verba despiciens ad hospitium reuersus:
eosdem pueros de quibus agebatur: eq̄s

super impositos cum suis hominibus p̄-
misit: ipse vero statim ascendens equum
subsecutus est. Cumq; in eadem ciuitate

ante beati Petri apostoli ecclesiaz venis-
set: equi eius pes lapsus est. Qui cuz eo
corruit ⁊ ei⁹ coxa mox fracta est: ita vt in

duabus partibus os esset diuisus. Leua-
tusq; in manibus reductus est ad hospi-
tium. Qui festin⁹ misit ⁊ pueros q̄s p̄misit

reduxit: ⁊ viro venerabili fortunato mā-
dauit. dicens. Rogo te pater: mitte ad me

lapsus e

dyaconū tuū. Cuius dyacon⁹ dū ad iacē-
tem venisset: pueros quos redditurum se
episcopo omnino negauerat: ad medium
deduxit: eosq; dyacono illius reddidit: di-
cens. Eade ⁊ dic dño meo episcopo quia
maledixisti mihi: ecce percussus sum: s; pue-
ros quos quesisti: recipe ⁊ pro me rogo:
intercede. Susceptis itaq; puerulis dya-
conus eos ad episcopū reduxit: cui bene-
dictā aquā venerabilis Fortunat⁹ dedit.
dicēs: Eade citius ⁊ eā sup iacētis corp⁹
proijce. Perrexit itaq; dyacon⁹ atq; ad
Bothū introgressus benedictā aquā sup
mēbra illius aspersit: res mira ⁊ rebemēs-
ter stupēda: mox vt aqua benedicta Bo-
thi corā cōtigit ita hominis fractura soli-
data est ⁊ saluti pristine corā restituta vt
hora eadē de lecto surgeret ⁊ ascēso equo
ita cepit iter agere ac si nullā vnq; lesionē
corpis pertulisset. Factūq; est vt qui san-
cto viro fortunato pueros cū precio redde-
re: obediētie subiectus: noluit. eos sine p-
cio: pene subactus: donauit.

Is igit̄ expletis studebat adhuc
senex de eo ⁊ alia narrare. S; q̄a
nōnulli aderāt: ad quos exhortā-
dos occupabar. Itaq; diei tardior hora in-
cubuerat: venerabilis Fortunati facta mi-
hi audire nō licuit: que audire si liceat: sp-
volo. Sed die alia isdem senex rē de illo
magis mirabilē narrauit: dicens.

In eadē Tudartina vrbe marcel-
linus quidā bone actionis vir cū
duabus sorozib⁹ suis habitabat:
qui eueniēte molestia corpis ipso sacratis-
simo vespascente iam sabbato pascali de-
functus est. Cui⁹ corpus: cū longius esset
effereudū: die eodem sepeliri nō potuit.
Cūq; mora esset tēporis ad explendū de-
bitū sepulture: sorozes eius morte eius af-
flicte: accurrerūt flētes ad venerabilē For-
tunatū ei⁹ magnis vocibus clamare ce-
perunt. Scimus quia apostolorū vitā te-
nes: leprosos mundas: cecos illuminas:
veni ⁊ resuscita mortuū nostrū. Qui mox
vt earū fratres cognouit defunctū: flere et
ple etiā de morte eius cepit: eisq; respons-

dere dicens. Recedite ⁊ hec dicere nolite:
quia iussio omnipotētis dei est: cui con-
traire nullus hominū potest. Illis itaq;
discedētibus tristis ex morte eius mansit
episcopus. Subsequēte autem die dñico
ante exurgētis lucis crepusculum: voca-
tis duobus dyaconis suis perrexit ad do-
mum defuncti: accedēsq; ad locū: vbi cor-
pus iacebat exanime: ibi se in orationem
dedit. Expleta autē prece surrexit ⁊ iuxta
corpus defuncti sedit: non autē grādi vo-
ce defunctū per nomē vocauit: dicēs. Fra-
ter marcelle. Ille autē: ach leuiter dormi-
ens: ad vicinā vocē quā modica fuisset
citat⁹: statim oculos aperuit: atq; ad Epi-
scopū respiciēs dixit. Quid fecisti: o qd
fecisti? Cui episcopus rñdit dicēs. Quid
feci? At ille ait. Duo besterno die vene-
runt qui me eijciētes ex corpore in bonū
locū duxerunt. Hodie autē intus missus
est: qui dixit. Reducite eū quia Fortuna-
tus Episcopus in domū eius venit. Qui-
bus verbis expletis mox ex infirmitate cō-
ualuit ⁊ in hac vita diutius māsit. Hec ta-
men credendū est quia locū quem accepe-
rat: perdidit: quia dubiū non est: qd̄ inter-
cessoris sui precibus potuit post mortem
melius viuere: qui ante mortē studuit om-
nipotēti deo placere. Sed cur multa de
eius vita dicimus: cū nuncusq; ad corpus
illius tot virtutū documēta teneam⁹. De
moniacos quippe absoluere: egros curare:
quotiens ex fide expetē: vt viuus con-
sueuerat: hoc indefinenter facere ⁊ apud
mortua sua ossa perseuerat. Sed libet pe-
tre adhuc ad valerie prouincie ptes: nar-
nationis mee verba reducere: de quibus
me eximia valde miracula ex ore venera-
bilis Fortunati: cuius nō longe superius
memoriā feci: contigit audisse: qui crebro
ad me nuncusq; veniens dū facta mihi ve-
terum narrat: noua refectione me satiat.

De Martyrio monacho:
prouincie Valerie.
Capitulum. XI.

agua bene
dicta

stupēda

miraculo
fortunati

R

exple
ta prece

egros
curare

¶ **A**ldam nūc in eadē prouincia Martyrius noīe: deuotus valde om̄ipotentis dei famul⁹ extitit: qui et hoc de virtutibus suis testimoniū signū dedit. Dum quadaz die fratres illius panē subcineritiū fecissent: atq; oblitī essent crucis signū imponere: sicut in hac prouincia crudi panes signo signari solēt: vt per quadras quattuor partiti videant: idē dei famulus affuit: eisq; referētib; signatū nō fuisse cognouit. Cūq; iam panis ille prunis esset ⁊ cineribus coopertus: dixit: Quare hūc minime signastis? Qui hec dicens: Signū crucis digito p̄tra prunas fecit: uo signāte p̄tinus immēsum crepitū panis dedit: ac si ingēs in ignib⁹ olla crepuisset. Qui dū coctus postmodū fuisset: ab igne subtractus: ea cruce signatus inuentus est: quā non cōtractus: sed fides fecerat.

De Seuero presbytero eiusdem prouincie: Cap. XII.

¶ **I**n eo etiā loco iterorina vallis dicit: que a multis verbo rustico intero crina nominat. In qua erat quidā vir vite venerabilis: valde admirabilis noīe **Seuerus**: ecclesie beate Marie dei genitricis ⁊ semp virginis: sacerdos. Hunc cū quidā paterfamilias ad extremū venisset diē: missis cōcite nūcijs rogauit: vt ad se quāto eius posset veniret: suisq; oratiōibus p̄ peccatis eius intercederēt vt acta de malis suis penitētia: solutus culpa: de corpore exiret. Qui videlicet sacerdos: inopinate cōtingit: vt ad putandā vineā esset occupat⁹: atq; ad se veniētib; diceret. Antecedite ecce ego vos subsequor. Cūq; videret sibi in eodē opere parū aliquid superesse: paululū morā fecit: vt opus quod minimū restabat expleret. Quo expleto cepit ad egrū pergere: cū vero in itinere occurrētes hi: qui prius venerāt: obuiā facti sunt: dicentes: Pater quare tardasti: noli fatigari: quia iam defunctus est? Quo audito ille cōtremuit: magnisq; vocib⁹ se interfecto

rē illius clamare cepit. Flens itaq; peruenit ad corpus defuncti: seq; corā lecto illius cū lachrymis in terrā dedit. Cūq; iam vehemēter fleret: in terrā caput tonderet seq; reū mortis illius clamaret: repēte is qui defunctus fuerat: animā recepit. Quod cū multi q; circūstabant aspicerēt: admittentiōis vocibus emissis ceperūt amplius flere p̄ gaudio. Cūq; eum requirerent: vbi fuerit: vel quomō redisset: ait: Terri valde erāt hoīes qui me ducebāt: ex quorū ore ac naribus ignis exibat: quē tolerare non poterā. Cūq; per obscura loca me ducerēt: subito pulchre visionis iuuenis cū alijs nobis eūtib; obuiā factus est: qui me trabētibus dixit: Reducite illuz: quia **Seuerus** p̄sbyter plangit. Eius enī lachrymis dñs eum donauit. Qui scilicet **Seuerus** p̄tinus de terra surrexit: eiusq; penitentiā agenti opem sue intercessiōnis prebuit. Et dū per dies septē de perpetratis culpis penitentiā eger rediui⁹ ageret: octaua die letus de corpore exiuit. **Perpende** queso hūc de quo loquimur: **Seuerū**: quē dilectū dñs accendit: quem cōtristari nec ad modicū pertulit.

Petrus.

¶ **M**iranda sunt valde que dicis: que me inuento nūc usq; latuisse. Sed quid esse dicimus: q; modo tales viri nequeūt inueniri?

Gregorius.

¶ **S**orpetre multos tales in hoc seculo nec mo deesse existimo: neq; enim si talia signa nō faciūt: ideo tales nō sunt. Elite nanq; vera estimatio in virtute est operum: non in ostensiōe signorū. Nam sunt pleriq; qui ⁊ si signa nō faciunt: signa tamen faciētib; dispares non sunt.

Petrus.

¶ **I**de mihi rogo hoc ostēdi potest q; sint quidā qui signa nō faciūt: ⁊ tamen signa faciētib; dissimiles non sunt.

Gregorius.

*defuncto aiaz
recepit.*

seuerus p̄sbyter

*putand
vineaz*

20

n Anquid nā nescis quoniam Paulus apostolus Petro apostolorū primo: in principatu Apostolico frater est.

Petrus.

f Cio plane nec dubiū est: quia et si minimus omnium apostolorū: plus tamen omnibus laboravit.

Gregorius.

q Hod bene ipse reminisceris: Petrus super mare pedibus ambulavit. Paulus in mari naufragiū pertulit: et in vno eodemque elemento: ibi Paulus ire cū nauī non potuit: vbi Petrus pedibus iter fecit. Aperte igitur constat: quia cū virtusque virtus fuerit dispar in miraculo: virtusque tamē meritū dispar non est in celo.

Petrus.

p Tacet: fateor omnino quod dicis. Ecce enim aperte noui: quia vita et non signa querenda sunt. Sed quoniam ipsa signa que sunt bone vite testimonium ferunt. Quæso te adhuc si qua sunt: referas: ut esurientem me per exempla bonorum pascas.

Gregorius.

v Ellem tibi in laudibus redemptoris de viri venerabilis Benedicti miraculis aliqua narrare: sed ad hec explenda hodiernum tempus video non posse sufficere. Liberius itaque hec loquamur si aliud exordium sumamus.

Explicit liber primus dialogorum beati Gregorij.

Sancti Gregorij pape dialogorum liber secundus: de vita et miraculis sancti Benedicti: feliciter incipit.

De ortu: moribus: ac conuersatione sancti Benedicti: Capitulum. I.

Uit vir vite venerabilis Benedictus: dei gratia et nomine ab ipso sue puericie tempore eorum gerens senile. Etate quippe moribus transiens: nulli voluptati animam dedit: sed dum in hac terra adhuc esset quo temporaliter libere uti potuisset: despexit iam quasi aridum mundum cum flore. Qui liberiori genere ex provincia Nursie exortus. Rome liberalibus litterarum studiis traditus fuerat. Sed cum in eis multos ire per abrupta viciorum cerneret eum quem quasi ingressum mundi posuerat retraxit pedem: ne si quid de scientia eius attingeret: ipse quoque postmodum in inane precipitium totus iret. Despectis itaque litterarum studiis: relicta domo: rebusque patriis: soli deo placere desiderans: sancte conuersationis habitum quesuit. Recessit igitur scienter nesciens et sapienter indoctrinus. Huius ego omnia gesta non didici: sed pauca que narro: quattuor discipulis illius referentibus agnoui. Constantio scilicet reuerentissimo valde viro: qui ei in monasterii regimine successit. Valeriano quoque qui annis multis Latranensi monasterio presuit. Simplicio qui congregationem illius post eum tertius rexit. Donorato etiam qui nunc adhuc celle eius in qua prius conuersatus fuerat: preest.

De Capisterij fracti reparatione: Cap. II.

b Sic itaque cum iam relictis litterarum studiis petere deserta decreuisset: nutrix que hunc artius

ozm
mym

12
4
dij

amabat: sola secuta est. Cumque ad locum
venissent: qui dicitur Euide multisque ho-
nestioribus viris pro charitate illius des-
teris: in beati Petri ecclesia demorarentur
predicta nutrix illius ad purgandum triti-
cum a vicinis mulieribus prestari sibi capi-
sterium petijt. Quod super mensa incaute de-
relictum casu accidere fractum est: sic ut dua-
bus partibus inueneret diuisum. Quod
mox rediens nutrix illius ut ita inuenit:
vehementissime flere cepit: quia vas quod
prestatum acceperat: fractum videbat. Bene-
dictus autem religiosus et pius puer cum nu-
tricem suam flere conspiceret: eius dolori com-
passus ablatis secum utriusque fracti capiste-
rii partibus: sese cum lachrymis in oratio-
nem dedit: qui ab oratione surgens ita iuxta
se vas sanum repperit: ut in eo inueniri fra-
cture nulla vestigia potuisset. Moxque nu-
tricem suam blande consolatus: ei sanum capi-
sterium reddidit: quod fractum tulerat. Que-
res in eodem loco a cunctis est agnita: atque
in tanta admiratione habita: ut hoc ipsum ca-
pisterium eius loci incole in ecclesie ingressu
suspendere: quatenus presentes et futuri
omnes agnoscerent: a quanta Benedictus pu-
er conuersationis gratia: perfectione cepisset.
Quod annis multis illic ante omnium oculos
fuit: et usque ad hec longobardorum tem-
pora super fores ecclesie pepedit. Sed Be-
neditus plus appetens mala mundi perpe-
ti quam laudes: pro deo laboribus fatigari quam
vite huius fauore extolli: nutricem suam oc-
culte fugiens deserti loci secessum petijt.
Cui sublacus vocabulum est: qui a Roma-
na urbe quadraginta fere miliaribus distans
frigidas atque perspicuas emanat aquas.
Que illic videlicet aquarum abundantia in exte-
rio prius loco colligit: ad extremum vero in
annum deriuat. Quo dum fugiens pergeret
monachus quidam Romanus nomine hunc
euntem repperit: quo tenderet requisit. Cu-
ius cum desiderium cognouisset: et secretum te-
nuit: et adiutorium impendit: eius sancte
conuersationis habitum tradidit: et in quantum
licuit ministravit. Vir autem dei ad eundem
locum perueniens in artissimam specum se tra-

didit: et tribus annis excepto Romano mo-
nacho: omnibus ibi incognitus mansit. Qui
videlicet Romanus non longe in monaste-
rio sub Theodaci patris regla degebat.
Sed pie eiusdem patris sui oculis furabatur
horas: et que sibi ad manducandum subripe-
re poterat: diebus certis Benedicto panem
ferebat: ad eandem vero specum a Romano
cella iter non erat. Quia excelsa desuper ru-
pis eminebat: sed eadem rupe in longissi-
mo fune ligatum Romanus deponere panem
consueuerat. In qua etiam resti paruum tinti-
nabulum inseruit: ut ad eius sonum cognosce-
ret: quando sibi Romanus panem preberet:
quem exiens acciperet. Sed antiquus ho-
stis unius charitati inuidens: et alterius re-
fectioni cum quadam die submitti panem conspi-
ceret: iactauit lapidem et tintinabulum fregit.
Romanus tamen modis congruentibus mi-
nistrare non desijt. Cum vero iam deus om-
nipotens et Romanum vellet a labore quies-
cere: et Benedicti vitam in exemplum homi-
num demonstrare: ut posita super candelas
brum lucerna claresceret: quatinus omnibus
qui in dei domo sunt luceret: cuiusdam presby-
tero longius manenti qui refectionem sibi in
pascali festiuitate parauerat: per visum do-
minus apparere dignatus est dicens: Tu
tibi delicias preparas: et seruus meus il-
lo in loco fame cruciatur. Qui protinus sur-
rexit: atque in ipsa solennitate pascale cum ali-
mentis que sibi parauerat: ad locum teten-
dit: et virum dei per abrupta montium: per co-
caua vallium: per defossa terrarum quesiuit:
eumque latere in specu repperit. Cumque ora-
tione facta: et benedictis dominum omnium
potentem consedisent. Post dulcia vite col-
loquia is qui aduenerat: presbyter dixit:
Surge sumamus cibum: quia hodie pasca
est. Cui vir dei respondit: dicens: Scio:
quia pasca est: quia hodie te videre merui.
Longe quippe ab hominibus positus: quia
die eodem paschalis solennitas esset: igno-
rabat. Venerabilis autem presbyter rur-
sus asseruit: dicens: Veraciter hodie res-
urrectionis dominice paschalis dies est: ab-
stinere tibi minime congruit: quia et ego ad

stetit tribus
annis

longissimo fune

in specu repperit

fit.

euide
locus.

capiste-
rii.

sublacus
noie

sumpserunt cibum

nome Junonis

die recedente

Urticay p
veprum

hoc missus sum: vt omnipotentis dei dona pariter sumamus. Benedicentes igitur dominum sumpserunt cibum. Expleta itaque refectio et colloquio ad ecclesiam suam presbyter secessit. Eodem quoque tempore hunc in specu latitantem etiam pastores inuenerunt: quem dum vestitum pellibus inter frutecta cernebant: aliquam bestiam esse crediderunt. Sed cognoscetes dei famulum eorum multi ad pietatis gratiam a bestiali mente mutati sunt. Nomen itaque eius per vicina loca innotuit cunctis. Factus est vt ex illo iam tempore a multis frequenter cepisset. Qui cum ei cibum afferrent corporis: ab eius ore in suo pectore alimenta refrebant vite.

De temptatione carnis superata. Cap. III.

Adam vero die dum solus esset temptator affuit. Ma nigra paruaque avis que merula nominatur: circa eius faciem voltare cepit: eiusque vultui importune insistere: ita vt manu capi posset: si hanc vir sanctus tenere voluisset: sed signo crucis edito recessit avis. Tanta autem carnis temptatio aue eadem recedente sequuta est: quantam vir sanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namque aliquando feminam viderat: quam malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit: tantoque igne serui dei animam in specie illius accendit: vt dum in eius pectore amoris flamma vim caperet: etiam pene deserere heremum voluptate victus deliberaret. Tunc subito supna gratia respectus: ad semetipsum reuersus est atque urticarum et veprum iuxta densa succrescere frutecta conspiciens exutus indumenta: nudum se in illis spinarum aculeis et urticarum incendiis proiecit. Ibi quod diu volutat: toto ex eis corpore vulneratus exiit et per cutis vulnera duxit a corpore: vulnus mentis. Quia voluptatem traxit in dolorem. Cuius pena penaliter foris arderet extinxit quod intus illicite ardebat: vicit itaque peccatum quia mutauit incendiium. Ex quo videlicet tempore sicut post discipulis ipse prohibebat. Ita in eo est temptatio voluptatis edomita: vt tale aliquid minime sentiret.

tiret. Leperunt postmodum multi iam mundum relinquere atque ad eius magistratum festinare. Liber quippe attemptationis viclo: vere iure iam factus est virtutum magister. Unde in Exodo et per Moysen precipitur: vt leuite a viginti quinque annis et supra ministrare debeant. Ab anno vero quinquagesimo custodes vasorum fiant.

Petrus.

Am quidem prolatis testimonij michi aliquantum intellectus interlucet sed tamen hoc planius exponi postulo.

Gregorius.

Quet petre quod in iuuetute carnis temptatio ferueat. Ab anno autem quinquagesimo calor corporis frigidescat. Vasa autem sacrata sunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in temptatione sunt: subesse eos ac seruire necesse est: et obsequijs laboribusque fatigari. Cum vero iam mentis etate tranquilla calor recesserit temptationis custodes vasorum sunt: quia doctores animarum fiunt.

De vitreo vase per signum sancte crucis rupto: Cap. III.

Petrus.

Ateor placet quod dicis sed quia prolatis testimonij clausa reserasti: queso vt de vita iusti debeat as ea que sunt inchoata percurrere.

Gregorius.

Recedente igitur temptatione vir dei quasi spinis erutis: exulta terra de virtutum segete feracius fructus dedit. Preconio itaque eximie conuersationis celebre nomen eius habebatur. Non longe autem monasterium fuit cuius congregationis pater defunctus est. omnesque ex illo congregatio ad eundem venerabilem Benedictum venit: et magnis precibus vt eis preesse deberet: petijt. Qui diu negando distulit: suis illorumque fratrum moribus conuenire non posse pre dixit: sed victus quoque precibus: al-

de cruce

8

celebre nome

sensum dedit. Cūq; in eodē monasterio regularis vite custodiam teneret: nulliq; ut prius p actus illicitos in dexteram le uāq; ptem deflectere a cōuersatiōis itinere liceret: suscepti fratres insane seuiētes semetipso prius accusare ceperunt: quia hūc sibi pzeesse poposcerāt: quozū scz torz tūdo in norma eius rectitudinis offēdebat. Cūq; sibi sub eo cōspicerēt: illicita nō licere: et se dolerēt vsitata relinquere: Durūq; esset q; in mēte veteri cogebātur noua meditari et qz grauis ē semp prauis moribus vita bonozū: tractare de ei⁹ morte aliquid conati sunt. Qui inīto consilio venenū vino miscuerūt: et cū vas vitreum in quo ille pestifer pot⁹ habebat: recumbēte patre ex more monasterij ad benediciendū fuisset allatū: extēsa manu Benedicius signū crucis edidit et vas qd longi⁹ tenebat: eodē signo rupit. Sicq; contractū est ac si in illud vas mortis p cruce lapidē dedisset. Intellexit ptinus vir dei: qz potū mortis habuerat: qd portare non potuit signū vite: atq; ilico surgēs et vultu placido: mente tranquilla: conuocatis fratrib⁹ allocut⁹ est eos: dicēs: Misereat vestri fratres omnipotēs de⁹: quare in me facere ista voluistis: nunquid nō prius dixi vobis: qz vestris ac meis moribus non cōueniret. Ite et iuxta mores vestros patre vobis querite: qz post hac me habere minime potestis. Tūc q; ad locū dilecte solitudinis redijt: et solus in supni pectoris oculis habitauit secum.

Petrus.

Inus patēter intelligo quid nam sit: habitauit secum.

Gregorius.

Et sanct⁹ vir cōtra se vnanimīter cōspirantes: sueq; cōuersatiōi lōge dissimiles: coactos diu sub se genere voluisset: fortasse sui vigoris vsum et modū tranquillitatis abscideret: atq; a cōtēplationis lumine sue mentis oculū declinasset. Dūq; quotidie illozū correptione fatigatus: min⁹ curaret sua: et se for

sitā relinqueret et illos nō inueniret. Nā quotiēs p cogitationis motū minime extra nos ducimur: et nos sumus: et nobiscū nō sumus: qz nosmetipso minime videntes: p alia vagamur. An illū secū fuisse dicim⁹: qui i longinquā regionē abiit: portationē quā accepat: cōsumpsit: vni in ea ciuium adhesit: porcos pauit: quos cū manducare videret siliquas et esuriret: tū cum postmodū cepit cogitare bonā que perdidit: scriptum de illo est: in se reuersus: dixit Quātū mercenarij in domo p̄ris mei abundāt panib⁹? Si igitē secū fuit: vñ ad se redijt: Hūc ergo venerabilē virū secū habitasse dixerim: qz in sua semper custodia circūspectus ante oculos conditoris: semp aspiciēs se: semp examinās: extra se mentis sue oculū nō diuulgauit.

Petrus.

Uid ergo qd de apostolo Petro scriptū est: dū de carcere ab angelo educt⁹ fuisset q ad se reuersus: dixit: Nūc scio vere qz misit dñs angelus suū et eripuit me manu Herodis et de omni expectatione plebis iudeozum.

Gregorius.

Uob⁹ modis petre extra nos ducimur: qui aut p cogitationis lapsum sub nosmetipso recedimus: aut p cōtēplatiōis gratiā sup nosmetipso leuamur. Ille itaq; qui porcos pauit: vagatiōe mētis et imūdicie sub semetipsum cecidit. Ille vero quē angel⁹ soluit: eius mentē in extāsim rapuit: extra se quidē: sed super semetipsum fuit. Aterq; ergo ad se redijt: qñ et ille ab errore opis se collegit ad cor: et iste a cōtēplatiōis culmine: ad hoc redijt: qd i intellectu cōt ut pri⁹ fuit. Venerabilis igitē Bndictus i illa solitudine habitabat secū: inquātū se intra cogitationis claustra custodiuit. Nā quotienscūq; hūc cōtēplationis ardoz in altū rapuit: se pculdubio sub se reliquit.

Petrus.

Lacet qd dicis: sed q̄so rñdeas: si desereť fr̄es debuit q̄s sel suscepit

*de filio pro
digo*

*illius
fuit
filio*

*mores
vestros*

*Quob⁹ mod⁹
p cogitac⁹
cōtēplatiōez*

Gregorius:

W Ego petre existimo: ibi aduna-
 ti equanimiter portandi sunt mali
 ubi inueniunt boni: nā ubi oīmo-
 do de bonis fructus deest: fit aliquādo de
 malis labor vacuus: maxie si e vicino cau-
 se suppetāt: que fructum deo valeāt ferre
 meliorē. Vir itaq; sanctus ppter quē cu-
 studiendū staret: qui oēs vnanimiter se p
 sequētes cerneret. Et sepe agit in corde
 perfectoz qđ silentio ptereundū nō est vt
 cuz laborē suū sine fructu esse cōsiderent:
 In locū alium ad laborē cū fructu migrēt.
 Unde ille quoq; egregius p̄dicator: qui
 dissolui cupit: et cum xp̄o esse: cui viuere
 xp̄s est et mori lucrū: qui passionū certami-
 na nō solū ipse appetijt: sed ad toleranda
 bec et alios accēdit. Damasci persecutio-
 nē passus: vt potuisset euadere: murū: fu-
 nē sportāq; quesuit: seq; latenter de poni
 voluit. Nūquid nam paulū mortē dicim?
 timuisse: quā seipse p amore Ihesu testat
 appetere. Sed cū in eodē loco minorē si-
 bi fructū adesse cōspiceret: et graui labore
 ad laborē se alibi cū fructu seruauit. For-
 tis etenī preliator dei teneri intra claustra
 noluit: certamis campū quesuit. Unde
 isdē quoq; venerabilis Benedictus si li-
 bēter audis: citius agnoscis: qz viuus ip̄e
 indociles deseruit: qui aliquātos in locis
 alijs a morte anime suscitauit.

Petrus.

Est vt doces et manifesta ratio
 et prolatus congruus testimoniū de-
 clarat. Sed queso de vita tāti pa-
 tris ad narratiōis ordinē redeas.

Gregorius.

Cum sanctus vir diu in eadē soli-
 tudine virtutibus signisq; succe-
 sceret: multi ab eo in eodē loco ad
 oīpotentis dei sunt seruitiū cōgregati: ita
 vt illic duodecim monasteria cū oīpoten-
 tis Ihesu xp̄i dñi opitulatiōe cōstrueret.
 In quib; statutis p̄ribus duodenos mo-
 nachos deputauit: paucos vero secū reti-
 nuit: quos adhuc in sua p̄ntia ab eo erudi-
 ri iudicauit. Lepere etiā tūc ad eū Roma

ne vrbis nobiles et religiosi cōcurrere: sus-
 osq; ei filios oīpotenti deo nutriendos das-
 re. Tūc quoq; bone spei suas soboles Eu-
 tici? Maurū: Tertullius vero patricius
 Placidū tradidit. E quibus Maurus iu-
 nior cū bonis polleret moribus magister
 adiutor cepit existere. Placidus vero pu-
 erilis adhuc indolis gerebat annos.

De monacho vagemētis ad sa-
 lutē reducto: Cap. V.

In vno autē ex eis monasterijs
 que circūquaq; p̄struxerat: qui-
 dā monachus erat: qui ad ora-
 tionē stare nō poterat: sed mor-
 vt se fratres ad studiū oratiōis inclinabāt:
 ip̄e egrediebatur foras et mente vaga ter-
 rena aliqua et transitoria gerebat. Cūq;
 ab abbate suo sepius fuisset admonit: ad
 virū dei ductus est: qui ip̄e quoq; stultiti-
 am eius vehemēter increpauit: et ad mo-
 nasteriū reuersus: vix duobus diebus vi-
 ri dei admonitiōnē tenuit. Nā die tertia
 ad vsum propriū reuersus vagari tpe ora-
 tiōis cepit. Qđ cū seruo dei ab eodē mo-
 nasterij patre quē cōstituerat: nūciatū fu-
 isset: dixit: Ego venio: eūq; per me emen-
 do. Cūq; vir dei venisset ad monasteriū et
 cōstituta hora: expleta psalmodia sese fra-
 tres in orationē dedissent: aspexit q; eun-
 dē monachū qui manere in oratiōe nō po-
 tuit: quidā niger puerulus per vestimēti
 simbriā foras traherat. Tunc eidē patri
 monasterio Pompeiano noīe et Mauro
 dei famulo secrete dixit: Nūquid nō aspi-
 citis: quis est qui istū monachū foras tra-
 hit? Qui respōdentes dixerūt: Nō. Qui-
 bus ait: Oremus vt vos etiam videatis:
 quē iste monach? sequit. Cūq; per bīduū
 esset oratū Mauro monach? vidit: Pō-
 peianus vero eiusdē monasterij pater via-
 dere nō potuit. Die igit alia expleta orōe
 vir dei oratoriū egressus stantē foris mō-
 chū reppit: quē p cecitate cordis sui vira-
 ga percussit. Qui ex illo die nil psuasio-
 nis vltērius a nigro tā puerulo ptulit: sed
 ad orationis studiū immobilis permāsit.

Paulus ap̄
 solus

Benedictus

in
 monasterio

Sicq; antiquus hostis dominari non ausus est in eius cogitatione: ac si ipse percussus fuisset ex verberere.

De aqua quam in montis vertice ex petra produxit: Cap. VI.

E his autem monasteriis que in eodem loco construxerat: tria sursum in rupibus montis erant: et erat fratribus laboriosum quod semper ad lacum oportebat descendere: ut aquam haurire debuissent: maxime quod e diuexo montis latere erat graue descendentibus in timore periculum. Tunc collecti fratres ex eisde; tribus monasteriis ad dei famulum Benedictum venerunt dicentes: Laboriosum nobis est propter aquam quotidie usque ad lacum descendere: et ideo necesse est ex eodem loco monasteria mutari. Quos blande consolatus dimisit: et nocte eadem cum paruo puero nomine Placido: cuius superius memoriam feci: eiusdem montis ascendit rupem: ibique diutius orauit. Et oratione completa tres petras in loco eodem pro signo posuit: atque ad suum cunctis illis nescientibus monasterium rediit. Cuius die alia ad eum pro necessitate aque predicti fratres redissent: dixit: Ire et rupem illam in qua tres super inuicem positas petras inueneritis: modicum cauate. Valet enim omnipotens deus etiam in illo montis cacumine aquam producere: ut vber laborum tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes rupem montis quam Benedictus predictus dixerat: tam sudantem inuenerunt. Cuius in ea concauum locum fecissent: statim aqua repletus est: que tam sufficenter emanauit: ut nunciusque vbertim defluat: atque ab illo montis cacumine usque ad inferiora verinetur.

De ferro ex profundo aque in manubrio retruso:

Capitulum VII.

No quoque tempe Bothus quidam pauper spiritu ad conversionem venit: quem vir domini Benedictus libentissime suscep-

pit. Quadam vero die ei dare ferramentum iussit: quod ad falcis similitudinem falcastrum vocat: ut de loco quodam vepres abscinderet: quatenus illic fieri hortus deberet. Locus autem ipse quem mundandum Bothus susceperat: super ipsam lacus ripam iacebat. Cuius Bothus isdem densitate veprium totius virtutis annis succideret: ferrum de manubrio proficiens in lacum cecidit ubi tanta erat aquarum profunditas: ut spes requirendi ferramenti nulla iam esset. Itaque ferro perdito tremebundus ad Maurum monachum cucurrit Bothus damnum quod fecerat nunciavit: et reatus sui egit penitentiam. Quod Maurus quoque monachus mox Benedicto famulo dei curauit indicare. Vir igitur domini benedictus hec audiens: accessit ad locum: tulit de manu Bothi manubrium et misit in lacum: et mox ferrum de profundo rediit: atque in manubrium intrauit. Qui statim ferramentum Botho reddidit. dicens: Ecce labora et noli contristari.

De Mauro eius discipulo qui super aquas inscius cucurrit: Cap. VIII.

Quadam vero die dum isdem venerabilis Benedictus in cella consisteret: predictus Placidus puer sancti viri monachus ad hauriendam delacu aquam egressus est. Qui vas quod tenuerat: in aquam incaute submittebat: ipse quoque cadendo secutus est. Quem mox vnda rapuit: et pene vnus sagitte cursum eum a terra introitus traxit. Vir autem dei intra cellam positus: hoc protinus agnouit: et Maurum festine vocauit: dicens: Frater Maure curre: quia puer ille qui ad hauriendam aquam perrexit: in lacum cecidit. Jamque eum longius vnda trahit: res mira: et post Petrum apostolum inuistata: benedictione etenim postulata atque percepta: ad patris sui imperium concitus perrexit Maurus: usque atque ad eum locum: quo ab vnda ducebatur puer: per terram se ire existimans: super aquam cucurrit: eumque per capillos tenens: cursu rapido

rediit. Qui mox vt terrā tetigit: ad se res
uersus post tergū respexit. Et qz sup aq̄s
cucurrisset: agnouit: et qd̄ presumere non
potuit vt firet: miratus extremuit factum.
Reuersus itaqz ad patrē rem gestā retu-
lit. Vir autē venerabilis Benedict⁹ hoc
nō suis meritis: sed illius obediētie depu-
tare cepit. At cōtra maurus p̄ solo et⁹ im-
perio factū dicebat: seqz consciū in illa vir-
tute nō esse q̄ nesci⁹ fecisset. In hac itaqz
mutua humilitatis et amica contentione
accessit arbiter puer: qui ereptus est: qui
et dicebat. Ego cū ex aqua traherer: super
caput meū melotē abbatis videbā atqz ip-
sum me ex aquis educere considerabam.

De infecto per venenū pane
per coruum longius proiecto.

Capitulum. IX.

Petrus.

m Agna sunt valde que dicis et
multozū edificationi p̄ futura.

Ego autez boni viri miracula:
quo plus b̄ ibo: eo plus sitio.

Gregorius.

c Am iam loca eadē in amores dei
domini nostri iesu christi lōge la-
teqz feruescerēt: et secularē vitam
multi relinquerent: et sub leui redēptoris
iugo ceruicē cordis edomarēt. Sicut mos
p̄uozū est: inuidere alijs virtutibus bo-
nozū: quas ipsi habere nō appetunt: vici-
ne ecclesie presbyter Florentinus noīe hu-
ius nostri subdyaconi Florentij auus: anti-
quus hostis: malicia perculsus: facta san-
cti viri cepit emulari: eiusqz cōuersationi
derogare: quosqz etiā posset: ab illius visi-
tatione cōpescere. Cūqz iam se cōspiceret
eius p̄fectibus obuiare nō posse: et cōuer-
sationis illius opintonē crescere: atqz mul-
tos ad statum vite melioris: ipso quoqz
opinionis eius preconio indefinēter voca-
ri: inuidie facib⁹ magis magisqz succēsus:
deterior fiebat: quia cōuersationis illius
appetebat habere laudē: sed habere lau-
dabilē vitam nolebat. Qui eiusdem inui-
die tenebris cecatus: ad hoc vsqz p̄duct⁹

est: vt seruo omnipotētis dei infectum ve-
neno panē quasi pro benedictiōe trāsmi-
teret. Quē vir dei cū gratiarū actione sus-
cepit: sed euz que pestis lateret in pane:
nō latuit. Ad horā vero refectionis illi⁹:
ex vicina silua coruus venire p̄sueuerat et
panem de manu eius accipe. Qui cū mo-
re solito venisset: panē quē presbyter trās-
miserat: vir dei ante coruū p̄iecit ei⁹ pre-
cepit: dicens: In nomine iesu christi dñi
nostri tolle hūc panē et tali eū in loco pro-
ijce: vbi a nullo hominū possit inueniri.
Tunc coruus aperto ore: expansis alis:
circa eum panē cepit discurrere et crocitas
re: ac si aperte diceret: et obedire se velle:
et tamen iussa implere non posse. Qui vir
domini precipiebat iterū atqz iterum: di-
cēs: Leua: leua securus: atqz ibi proijce:
vbi inueniri nō possit. Quē diu coruus
demoratus: quādoqz coruus momordit:
leuauit et recessit. Post tridū vero hora-
rum spacio: abiecto pane redijt: et de ma-
nu hominis dei annonā: quā cōsueuerat:
accepit. Venerabilis autē pater cōtra vis-
tam suā inardescere sacerdotis animū vis-
dens: illi magis q̄ sibi voluit. Sed predi-
ctus florentinus: quia magistri corp⁹ nes-
care nō potuit: se ad extinguēdas discipu-
lozū animas accēdit: ita vt in orto celle-
cui Benedictus inerat: ante eozū oculos
nudas septē puellas miserat: que coram
eis sibi inuicē manus tenētes et diuti⁹ lus-
dentes: illozū mētes ad peruersitatē libi-
dinis inflāmarent. Quē vir sanct⁹ de celsa
conspiciēs: lapsusqz adhuc tenerioris
bus discipulis p̄timescens. Idqz pro sua
solius fieri persecutiōe pertractans: inuis-
die locū dedit: atqz oratoria et cuncta que
cōstruxerat: substitutis prepositis: adiun-
ctis fratribus ordinauit et paucis secū mo-
nachis ablati: habitationē mutauit loci.
Sicqz vir dei eius odia humiliter decli-
nauit: quē omnipotēs deus terribiliter p̄-
cussit. Nā cum predictus presbyter stans
in solario Benedictū discessisse cognosce-
ret et exultaret: p̄durante immobiliter tota
domus fabrica: hoc ipsum tm̄ in quo sta-
bat: solarium cecidit: et Benedicti hostes

conterēs: extinxit: qđ viri dei discipulus Maurus venerabili patri Benedicto: qđ adhuc a loco eodē vix decē miliarib⁹ abs erat: estimavit esse nūciandū dicens: Revertere: quia presbyter qui te persequēbatur: extinctus est. Qđ vir dei Benedict⁹ audiens: sese in grauib⁹ lamentatiōib⁹ dedit. Vel quia inimicus occubuit. Vel quia de inimici morte discipulus exultavit. Qua de re factū est: vt eidē quoq; discipulo penitentiā idiceret: qđ taliter gaudere de inimici interitu p̄sumpsisset.

Petrus.

Ira sunt ⁊ multū stupēda: que dicuntur. Nam in aqua ex petra p̄ducta Moysen: in ferro vero quod ex p̄fundo aque redijt: Helyzeū: in aque trinare Petrū: in corui obediētia Helyā in luctu aut̄ mort̄ inimici Dauid video: vt perpendo: vir iste spiritu iustoz omniū plenus fuit:

Gregorius.

Ir dei Benedictus Petre vnus spiritū habuit: qui per cōcesse redemptionis gratiā electoz corda omnīū impleuit: de quo Johānes dicit: Erat lux vera: que illuminat omnē hominē venientē in mūdū. De qua rursus scriptū est: de plenitudine eius nos om̄es accepimus. Nam sancti dei homines potuerūt a dño virtutes habere: nō etiam alijs trahere. Ille aut̄ signa virtutis dedit subditis: qui se daturū signū Jone p̄misit: in inimicis vt corā superbis mori dignaret̄: coram humilib⁹ resurgere: quaten⁹ ⁊ illi viderēt quod cōtempnerent: ⁊ isti quod venerātes amare debuissent. Ex quo mysterio actū est: vt dū superbi aspiciūt despectum mortis: humiles cōtra mortē acciperent gloriā potestatis.

Petrus.

Queso te: post hec ad que loca v̄r sanctus migraverit. Vel si aliq̄s in eis virtutes postmodū ostenderit: innotesce.

Gregorius.

Sanctus v̄r ad alia migrās: locū: non hostem mutavit. Nam tanto post gratiora p̄lia pertulit: quantum cōtra se aperte pugnantē t̄p̄m malitie magistrū inuenit. Castrū namq; quod Cassinū dicit̄: in excelsi montis latere situm est: qui videlicet mons descēso sinu hoc idem castrū recipit. Sed per tria miliaria in altū se subrigēs: velut ad aera cacumen tendit: vbi verustissimū fanū fuit: in quo ex antiquoz more gentilitū: a stulto rusticoz populo appollo colebat̄. Circa quāq; etiā in cultu demonū luci succreuerāt: in quibus adhuc eodē tempe infidelū insana multitudo sacrificijs sacrilegis insudabat. Illuc itaq; vir dei veniēs contriuit ydolū: subuertit arā: succidit lucos: atq; in ip̄o templo apollinis: oraculū sancti Johānis cōstruxit: ⁊ cōmorantē circumquāq; multitudinē predicatiōe p̄tinua ad fidē vocabat. Sed hec antiqu⁹ hostis tacite nō ferens: nō occulte vel per somnū: sed aperta visione eiusdem patris se oculis ingerebat: ⁊ magnis clamoribus v̄m se perpeti conquerebat̄: ita vt voces illius etiā fratres audirēt quāuis imaginē minime cernerēt. Et enī discipulis suis venerabilis pater dicebat: cor galibus eius oculis idē antiquus hostis deterrimus et succensus apparebat: qđ in eū ore oculisq; inflammatis sentire videbat̄: iam vero que diceret: audiebant om̄es: p̄ius enim hūc vocabat ex noīe. Cui cū vir dei minime respōderet: ad eius mox cōtumelias erūpebat. Nam cū clamaret dicens: Benedicte benedicte: ⁊ eū sibi nullomodo respōdere conspiceret: p̄tinus adiungebat: maledicte nō benedicte: qđ necuz habes quid me persequeris? Sed iā nūc expectanda sunt cōtra dei famulū antiqui hostis noua certamina: cui pugnas quidem volens intulit: sed occasione victorie ministravit inuitus.

De ingenti saxo: per eius orationem leuiato:

Capitulū. X.

q **U**adain die dū fratres habitacula eiusdē celle construerent: lapis in medio iacebat: quē in edificiū leuare decreuerūt. Cū q̄ eū duo vel tres mouere nō possent: plures adiūcti sunt: sed ita imobilis māsit: ac si radicatus in terra teneret: vt palā daret intelligi: q̄ sup eū ipse p se antiquus hostis sederet: quē tantorū virozū manū mouere nō possent. Difficultate igit facta ad virū dei missum ē. vt veniret et orādo hostē repelleret vt lapidē leuare possent. Qui mox venit et orationē faciēs: benedictionē dedit et tanta lapis celeritate leuatus ē: ac si nullū pri⁹ pōdus habuisset.

De phantastico coquine incendio.

Cap. XI.

t **U**nc in conspectu viri dei placuit: vt in eodē loco terra foderetur. Quā dū fodēdo alt⁹ penetrarēt: erēū illic ydolū fratres inuenerūt. Quo ad horā casu in coquinā proiecto: exire ignis repēte visus est. atq̄ in cunctorū monachozū oculis: qz oē eiusdem coquine edificiū consumeret: ostendit. Cūq̄ ad faciendā aquā: ad ignē quasi extinguendū perstr reperēt: pulsatus eodē tumultu vir dei aduenit. Qui eundē ignē in oculis fratrum esse: in suis vero nō esse considerās: caput p̄tinus ad orationē flexit et eos quos phantastico reperit igne deludī: vocauit fratres ad oculos suos vt et sanū illud coquine edificiū assistere cernerēt et flāmas quas antiqu⁹ hostis fraxerat nō viderēt.

De puerulo monacho ruina parietis confracto et sanato.

Cap. XII.

r **U**rsus dū fratres parietē quia res ita exigebat: paulo alt⁹ erigerent: vir dei in orationis studio intra celle sue claustra morabat. Cui antiqu⁹ hostis insultās apparuit et ei qd̄ ad laborātes fratres pgeret: indicauit qd̄ vir dei p nunciū celerie fra-

trib⁹ indicauit: dicēs. Fratres caute vos agite. Q: ad vos hac hora malign⁹ spūs venit: is q̄ mādatū detulit: vix verba cōpleuerat et malign⁹ spūs eundē parietē: q̄ edificabat: euertit. atq̄ vnū puerulum monachū cuiusdā curialis filiū opprimēs ruina cōtriuuit. Cōtristati oēs ac vehementer afflicti: nō dānū pietis: s; cōtritiōe fratris: venerabili pri Bñdicto celeriter cū graui luctu nunciarūt. Tūc isdē pri dila- ceratū puerū ad se deferri iubet: quē portare nō: nisi in sago potuerūt: qz collapsi saxa parietis nō solū ei⁹ mēbra: sed etiā ossa cōtriuērāt. Precepitq̄ vir dei statī eū in cella sua in psycō: q̄ ozare cōsueuerat: p iici. missisq̄ foras fratrib⁹ cellaz clausit q̄ oratiōi instātius q̄ solebat: incubuit. Mira res eadē hora hūc incolumē atq̄ vt prius valentē ad eundē iterū laborē misit vt ipse quoq̄ parietē cū fratrib⁹ pficeret: de cui⁹ se iteritū antiqu⁹ hostis Benedicto insultare credidisset.

De monachis qui extra cellā contra regulā cibū sumpserūt.

Cap. XIII.

c **E**p̄it vero iter ista vir dei prophētie etiā spū polere: ventura p̄dicere: p̄sentib⁹ etiā absentia nunciare. Nos etiā celle fuit vt quotiēs ad respōsum aliqd̄ egredere nē fratres: cibū potūq̄ extra cellā minime sumerent. Cūq̄ hoc de vsu regule solicite seruaret: quadā die ad r̄sum fratres egressi sūt et i eo tardiori p̄pulsī sūt hora demorari: qui manere iuxta religiosā feminā nouerant: cui⁹ ingressi hitaculū sūperūt cibū. Cūq̄ iā tardi⁹ ad cellā rediisset: bñdictionē patris ex more petierūt. Quos ille p̄tin⁹ p̄cūctat⁹ ē: dicēs. Abi cōedistis? Qui r̄nderūt nusq̄. Quib⁹ ille ait: q̄re ita menti minī. Nunqd̄ illi⁹ talis feie hitaculū nō i trastis: nunqd̄ hos atq̄ illos cibos nō accepistis? Nunqd̄ tot calices nō bibistis? Cūq̄ eis venerabilis pater: et hospitium mulieris: et genera cibozū: et numerū positionū diceret: recognoscētes cūcta q̄ eges

rant: ad eius pedes tremefacti ceciderunt se deliquisse confessi sunt. Ipse autem propter culpam penitentiam precepit: propter quod in eius absentia ultra non facerent: quod presentem sibi esse in spiritu scirent.

De fratre Valentiniani monachi quem vir dei in via comeditur per spiritum cognouit. Cap. XIII.

Rater quoque Valentiniani: eius monachi cuius superius memoratum feci: vir erat laycus sed religiosus. Qui ut serui dei orationem perciperet: et germanum fratrem videret: annis singulis de loco suo ad cellam ieiunare venire consueuerat. Quadam igitur die dum iter ad monasterium faceret se se illi alter viator adiunxit: qui sumendos cibos in itinere portabat. Cumque iam hora tardior excreuisset dixit. Veni frater sumam cibum ne lassemur in via. Cui ille respondit. Absit frater: hoc non faciam: quia ad venerabilem patrem Benedictum ieiunare semper venire consueui. Quo responso percepto ad horam comitator tacuit. Sed cum post hoc aliquantulum itineris spacium egissent: rursus admonuit ut manducarent. uoluit consentire: qui ieiunare venire decreuerat. Tacuit quidem qui ad manducandum inuitauerat et cum eo ieiunus adhuc pergere modicum consentit. Cumque iter longius agerent et eos tardior hora fatigaret: ambulantes inuenerunt in itinere pratum et fontem et queque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri. Tunc comitator ait. Ecce aqua. Ecce pratum. Ecce amenus locus in quo possum refici: et parum quiete esse ut valeam iter nostrum postmodum incolumes explere. Cum igitur et verba auribus: et loca oculis blandirent. Tertia admonitione persuasus consentit et comedit. Vespertina vero hora puenit ad cellam: presentat autem venerabili Benedicto: sibi orationem petiit. Sed mox ei vir sanctus hoc: quod in via egerat: improperauit: dicens. Quid est frater et malignus hostis: qui tibi per comitatore tuum locutus est: semel tibi per

suadere non potuit. secundo non potuit. tertio vero persuasit: et te ad hoc quod voluit: susperauit. Tunc ille reatum infirme sue mentis agnoscens: eius pedibus prouolutus: tantomagis cepit culpam deflere et erubescere: quanto se cognouit: etiam absentem in Benedicti patris oculis deliquisse.

Petrus.

So sancti viri precordis Melizei spiritum video inesse qui absentem discipulo presens extitit.

De simulatione regis Totile deprehensa. Cap. XV.

Gregorius.

Portet Petre ut interim files as: quatenus adhuc maiora cognoscas. Gothorum namque temporibus cum rex eorum Totila sanctum virum prophetie habere spiritum audisset ad eius monasterium pergens paulo longius substitit: eique se venturum esse nunciauit. Cui dum protinus mandatum de monasterio fuisset ut veniret. Ipse sicut perfide mentis fuit an vir dei prophetie spiritum haberet: explorare conatus est. Quidam vero eius spatarius Riggo dicebat cui calciameta eius prebuit: eumque induit vestibus regalibus fecit: quod quasi in persona sua pergere ad dei hominem precepit. In cuius obsequio tres qui sibi pre ceteris adherere consueuerant comites misit. scilicet vul. ruderig. et blindinch ut ante serui dei oculos ipsum regem Totylam esse simulantem: eius lateri obambularent: cui aliqua quoque obsequia quasi spatarij preberent: ut tam ex eisdem obsequiis quam ex purpureis vestibus rex esse putaret. Cumque idem Riggo decoratis vestibus obsequentium frequentia comitatus: monasterium fuisset ingressus: vir dei eminens sedebat. Quem venientem conspiciens: cum iam ab eo audiri potuisset: clamauit: dicens. Pone fili pone hoc quod portas: non est tuum: qui Riggo protinus in terram cecidit et quod quanto viro illudem presumpsisset: expauit: omnia

qs qui cū eo ad dei hominē veniebant: ter
re consternati sunt. Surgētes autē ad eū
propinquare minime presumpserūt: s; ad
suū regē reuersi nunciauerunt trepidi: in
quanta velocitate fuerant deprehensi.

**De prophetia regi Totile et
Lamisine antistiti facta.**

Cap. XVI.

Tunc per se isdē Totila ad dei
hominē accessit: quē cuz longe
sedentē cerneret: nō ausus acce
dere: sese in terram dedit. Cui
cū vir dei bis terue diceret: surge: sed de
terra erigere se nō auderet: Bñdict⁹ xp̄i
iesu famulus p̄ se uictipsum dignatus est
accedere ad regem: p̄stratūq; de terra le
uauit: et de suis actibus increpauit: atq; ī
paucis sermonib⁹ multa: que illi erāt vē
tura: p̄nunciavit: dicens. Multa mala
facis: multa mala fecisti. Jā aliquādo ab
īniquitate cōpescce. Equidē Romā īgres
surus es: mare trāsiturus: nouē annis re
gnans: decimo morieris. Quib⁹ auditis
rex vehemēter territus: oratiōe petita re
cessit: atq; ex illo iam tēpore minus crude
lis fuit: et nō multo post Romas adiit: ad
siciliā prexit: anno autē regni sui decimo
omnipotentis dei iudicio regnū cum vi
ta perdidit. Preterea canusine antistes
ecclesie ad eundē dei famulū venire con
sueuerat: que; vir dei pro vite sue merito
valde diligebat. Is itaq; dū cū illo, de in
gressu regis Totile et Romane urbis p̄
ditōe colloquiū haberet: dixit. Per hūc
regē ciuitas ista destruet: vt amplius nō
inhabiteē. Cui vir dñi respondit. Roma
a gētibus nō exterminabit: sed tempesta
tibus choruscis: turbīnibus: ac terzemo
tu fatigata inardescet in semetipsa. Cuius
pphetie mysteria nobis iam facta sunt lu
ce clarioza: quia in hac vrbe dissoluta me
nia: euersas domus: destructas ecclesias
turbine cernimus. eiusq; edificia longo se
nio lassata: quia ruinis crebrescētibus p̄
sternātur videmus: quāuis hoc honora
tus eius discipul⁹ cui⁹ mibi ratiōe com

peritū est: nequaquā tñ ex ore illius audisse
se phibet: sed quia hoc dixerit: dictū sibi
a fratribus fuisse testatur.

**De clerico a demonio libera
to: ad tempus. Cap. XVII.**

Edem quoq; tēpore quidam
Aquinēsis ecclesie clericus de
monio vexabat qui a venerabi
li viro Constātio eiusdē ecclesie
antistite ad multa fuerat martyrū loca
trāsmissus: vt sanari debuisset. Sed sancti
dei martyres noluerūt ei sanitatis vos
num tribuere: vt quanta esset in bñdicto
gratia demōstrarent. Ductus itaq; est ad
oīpotentis dei famulū Bñdictū: qui iesu
christo dño p̄ces fundēs: antiquū hostez
de obsessio hoīe p̄tinus expulit. Cui sana
to precepit: dicens. vade et p̄ hec carnes
nō cōedas: ad sacrū ordinē nunq; accedes
re p̄sumas. Quacūq; autē die sacrū ordi
nē temerarie p̄sumpseris: statim iuri dya
boli iterū mācipaberis. Discessit igit̄ cle
ricus san⁹ et sicut terrere solet aīm pena re
cens: que vir dei p̄ceperat: interim cus
todiuit. Cū vero post annos multos oēs
p̄iores illi⁹ de hac luce migrassent: et mi
nores suos sibi met supponi in sacris ordi
nib⁹ cerneret: verba viri dei quasi ex lon
go tpe oblitus postposuit: atq; ad sacrum
ordinē accessit. Quē mox is qui relique
rat dyabol⁹: tenuit: eūq; vexare quousq;
animā eius excuteret: nō cessauit.

Petrus.

Ste vir dei diuinitatis vt video
etiā secreta penetrauit: qui p̄spe
xit hūc clericū iccirco dyabolo tra
ditū: ne ad sacrū ordinē auderet accedere.

Gregorius.

Vare diuinitatis secreta non nos
set: qui diuinitatis p̄cepta serua
ret: cū scriptū sit: qui adheret dño
cū dño vnus spūs est.

Petrus.

J vn⁹ fit cū dño spūs: qui dño
adheret: quid ē q̄ iterū isdē egres

gius p̄dicator dicit: quis cognouit sensus dñi: aut quis cōsiliari⁹ eius fuit. Valde ei esse incōueniēs videt: eius sensum cuz q̄ vnū factus fuerit: ignorare.

Gregorius.

Ancti viri inquātū cū deo vnum sunt: sensū dñi nō ignorāt. Hāc idē quoq; apostol⁹ dicit. Quis eī scit hominū: q̄ sunt hoīs: nisi spūs homīs qui ē in ipso. Ita ⁊ q̄ dei sunt. nemo cognouit: nisi spūs dei. Qui vt se ostenderet nosse: q̄ dei sunt: adiūxit: Nos autē nō sp̄ritū hui⁹ mūdi accepim⁹: sed sp̄ritū q̄ ex deo est. Hinc iterū dicit. Quis ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascedit: que prepaui deus diligētibus se: nobis autē reuelauit p̄ sp̄ritū suum.

Petrus.

Perge eides Ap̄lo ea q̄ dei sunt: p̄ dei sp̄ritū sunt reuelata: quō super hoc: qd̄ p̄posui: p̄misit: dicēs. **Altitudo diuitiarum sapiētie ⁊ sciētie dei: q̄ incōprehēsibilia sunt opa eius ⁊ inuestigabiles vie ei⁹.** Sz rursus mihi hec dicētī alta suborīt q̄stio. Hāc David propheta dño loquit: dicēs. In labijs meis p̄nunciaui oīa iudicia oris tui. Et cū minus sit nosse: q̄ letiā p̄nunciare: quid est qd̄ paul⁹ incōprehēsibilia esse dei iudicia asserit. David autē hec se oīa nō solū nosse: sz etiā in labijs p̄nunciasse testatur.

Gregorius.

Utraq; hec tibi sup̄ius sub breuitate respōdi dicēs q̄ sancti viri inquātū cū dño sunt. sensum dñi nō ignorāt. Dēs enī qui deuote dñm sequunt. etiā deuotiōe cū deo sūt: ⁊ adhuc carnis corruptibilis grauari pōdere cum deo nō sunt. occultaq; dei iudicia in q̄tuz cōiuncti sunt: sciūt: inquātū dissociati sunt: nesciūt. Quis enī secreta eius adhuc p̄fecte nō penetrāt: incōprehēsibilia ei⁹ iudicia esse testant. Qui vero mēte ei adherent atq; inherēdo: vel sacris scripture eloq̄s: vel occultis reuelationib⁹ inquantū accipiunt: agnoscūt: ⁊ nouerūt hec: ⁊ pronun-

ciant. Iudicia igit̄ qui de⁹ tacet: nesciūt. que de⁹ loquit: sciūt. Hāc ⁊ dauid p̄pheta cū dixisset. In labijs meis p̄nunciaui oīa iudicia: p̄tinus addidit oris tui: ac si a pte dicat. Ego iudicia ⁊ nosse: ⁊ p̄nunciasse potui: que te dixisse cognoui. Hāc ea q̄ ipse nō loqueris: a nostra p̄culdubio cognitiōe abscondit. Cōcordat ergo prophetica apostolicā sn̄ia: qz ⁊ incōprehēnsibilia sunt dei iudicia: ⁊ tamē que de ore eius plata fuerint: humanis labijs p̄nunciant. quoniā scire ab oībus: ⁊ plata p̄di possunt: ⁊ occultari non possunt.

De prophetia destructionis monasterij sui: Cap. XVIII.

Petrus.

In obiectione mee questiuncule patuit causa ratiōis: sed q̄ forte si qua sunt adhuc de viri huius virtute subiunge.

Gregorius.

Fr̄ quidā nobilis Theoprob⁹ nomine eiusdē Benedicti patris fuerat admonitione cōuersus: q̄ pro vite merito magnā apud eū familiaritatis fiduciā habebat. Hic cū quadā die ei⁹ cellā fuisset ingressus: hūc amarissime p̄sentē repperit. Cūq; diu subsisteret: eiusq; nō finiri lacrimas: videret: nec tamen vt vir dei cōsueuerat: orādo plāgeret: sed merēdo: que nā causa tanti luc⁹ existeret: inq̄ruit. Cui vir dei illico r̄ndit. Omne hoc monasteriū qd̄ cōstruxi ⁊ cūcta q̄ fratrib⁹ prepaui oīpotentis dei iudicio gētib⁹ tradita sunt. Aix autē obtinere potui: vt mihi ex hoc loco aīe cōcederent. Cui⁹ vocē tūc Theoprob⁹ audiuit: nos autē cernimus: qui destructū modo a longobardoz gente eius monasteriū scimus. Nocturno enī tpe ⁊ quiescētibus fratribus nup̄ illic longobardi ingressi sunt. Qui diripiētes oīa ne vnū quidē hominē illic tenere potuerūt: sed impleuit omnipotēs de⁹ q̄ fidei famulo B̄ndicto. p̄miserat: vt si res gētib⁹ traderet: aīas custodiret: q̄ in re pauli vicē video tenuisse B̄ndictū cuius

dū nauis rerū omnīū iacturā pertulit: ipse in consolatiōe vitā omnīū: qui cū eo comitabantur: accepit.

De absconditiōe flasconis a beato Benedicto cognita:

Capitulū. XIX.

Quodā quoque tempe exhilaratus noster: quē ipse conuersū nostis: transmissus a dño suo fuerat: ut dei viro in mōasteriū vino plena duo lignea vascula: que vulgo flascones vocantē deferret. Qui vnū detulit: alterū vero pergēs in itinere abscondit. Vir autē dñi quē facta absentia latere nō poterant vnū cū gratiarū actiōe suscepit: et discedentē puerū monuit: dicens. Vide fili ne de illo flascone quē abscondisti: iam bibas: sed inclina illū caute et inuenis: quid intus habet. Qui cōfusus valde a dei homine exiit. Et reuersus: volēs adhuc perbare que audierat: cū flasconē inclinasset: de eo p̄tinus serpens egressus est. Tunc predictus exhilaratus puer per hoc quod in vino repperit: expauit malū quod fecit.

De mappularū receptiōe a seruo dei cognita: Cap. XX.

Non longe autē a monasterio vicus erat: in quo nō minia multitudo hominū ad fides dei ab idolorū cultu Benedicti fuerat exhortatiōe cōuersa. Ibi quoque quedam sanctimoniales femine inerāt: et crebro illic per exhortandis aniabus fratres suos mittere Benedictus dei famulus curabat. Quadā vero die misit ex more: sed his quod missus fuerat monachus post admonitiōne factā: a sanctimonialib⁹ feminis rogatus: mappulas accepit: sibi quoque eas abscondit in sinu. Quē mox ut reuersus est: vir dei vehemētissima amaritudine cepit increpare dicens: Quō ingressa est iniquitas in sinu tuo? At ille obstupuit: et quid egisset oblitus: vnde corripiebatur: nesciebat. Cui ait: Nūquid ego illic p̄ns non eram: quā ab ancillis dei mappulas accepisti: ti-

bi quoque eas in sinu misisti? Qui mox eius vestigijs puolutus stulte se egisse penituit: et eas quas in sinu absconderat: mappulas abiicit.

De cogitatione monachi superba a dei viro cognita:

Capitulū. XXI.

Quodā quoque die dū venerabilis pater: vespertina iam hora corpis alimēta perciperet: eius monachus cuiusdam defensoris filius fuerat: qui ei ante mēsam lucernam tenebat. Cūque vir dei ederet: ipse autē cū lucerna misterio astaret: cepit per superbe spiritū in mente sua tacitus voluere et per cogitationē dicere. Quis est hic cui ego manducāti assisto: lucernā teneo: seruitiū impendo? Quis sum ego: ut isti seruias? Ad quē vir dei statim cōuersus: vehementer eum cepit increpare dicens: Signa cor tuū frater: quid est quod loqueris? signa cor tuū. Vocatis quoque statim fratrib⁹ precepit ei lucernā de manibus tolli. Ip̄m vero iussit a misterio recedere: et sibi hora eadem quietū sedere. Qui requisitus a fratrib⁹ quod habuerit in corde: per ordinem narrauit: quanto superbie spū intumuerat: et que pertra virū dei verba per cogitationē tacitus dicebat. Tūc liquide oibus patuit: quod venerabilem Benedictū latere nil possit: in cui⁹ aure etiā cogitatiōis verba sonuissent.

De ducētis farine modijs famis tempe ante cellam viri dei inuentis: Cap. XXII.

Nō igitur tempe in eadē campanie regione famis incubuerat: magna quoque oēs alimentorū indigentia coangustabat: itaque in benedicti monasterio triticū deerat: panes vero pene oēs p̄sumpti fuerāt: ut nō plus quod quicquid ad refectiōis horā fratrib⁹ inueniri potuissent. Cūque eos venerabilis pater p̄tristatos cerneret: eorū pusillanimitatē studuit modesta increpatiōe corrigere: et rursū p̄missione subleuare dicens: Qua

re de panis inopia vester animus tristat?
 Hodie quidem minus est: sed die crastina
 abundanter habebitis. Sequenti autem die
 ducendi farine modij ante fores celle in sac-
 cis inuenti sunt. Quos opus deus quibus
 deferentibus transmisisset: nuncusque manet
 incognitus. Quia cum fratres cernerent: domi-
 no gratias referentes didicerunt iam de abun-
 dantia ne in egestate dubitarent.

Petrus.

Et queso te: nunquid nam creden-
 dum est huic dei famulo semper pro-
 phetie spiritum adesse potuisse: an
 per interualla temporum eius mentem pro-
 phetie spiritus implebat.

Gregorius.

Prophete spiritus Petre pro-
 phetarum mentes non semper irradiat:
 quia sicut de sancto spiritu scriptum
 est. Ubi vult spirat. Ita sciendum est: quia
 et quando vult aspirat. Hic est quod Nathan a re-
 ge requisitus: si construere templum potuis-
 set: prius consensit: et postmodum prohibuit.
 Hinc est quod Helizeus cum flentem mulierem
 cerneret: causamque nescisset: ad prohiben-
 tem hanc puerum dicit: Dimitte eam: quia ani-
 ma eius in amaritudine est: et dominus celauit
 a me: et non indicauit mihi. Quod omnipotens
 deus ex magne pietatis dispensatione dis-
 ponit: quia dum prophetie spiritum aliquando dat et
 aliquando subtrahit prophetantium mentes: et ele-
 uat in celsitudine: et custodit in humilitate:
 ut et accipientes spiritum inueniant: quod de
 deo sint et rursum prophetie spiritum non ha-
 bentes cognoscant: quod sint de semetipsum.

De fabrica monasterij Terrac-
 cinensis per visionem disposita:

Capitulū. XXIII.

Petrus.

Ita hoc esse ut asseris magna ra-
 tio clamat. Sed queso de venera-
 bili patre Benedicto: quicquid ad
 huc animo occurrit: exequere.

Gregorius.

Ratio quoque tempore a quodam

fideli viro fuerat rogatus: ut in eius
 predio iuxta Terracinensem urbem mis-
 sis discipulis suis construere monasterium
 debuisset. Qui roganti consentiens depu-
 tatis fratribus patrem constituit: et quis ei se-
 cundus esset et ordinauit. Quibus euntibus
 spopondit dicens: Ite et die illo ego venio:
 et ostendo vobis: in quo loco oratorium: in
 quo refectorium fratrum: in quo susceptionem
 hospitum: vel queque sunt necessaria edifica-
 re debeatis. Qui benedictione percepta
 illico perrexerunt: et constitutum diem magno-
 pere prestolantes: parauerunt omnia que his que-
 cum tanto patre venire potuissent: videban-
 tur esse necessaria. Nocte vero eadem qua
 promissus illucescebat dies: eidem seruo des-
 que illic patrem constituerat: atque eius pro-
 posito vir domini in somnis apparuit: et loca sin-
 gula ubi quid edificare debuissent: subtili-
 liter designauit. Cumque utriusque a somno sur-
 gerent: sibi inuicem quid viderent retulerunt:
 non tamen visioni illi omnimodo fidem dantes:
 virum dei sicut se venire promiserat: expecta-
 bant. Cumque vir dei constituto die minime
 venisset: ad eum cum merore reuersi sunt dice-
 tes: Expectauimus pater ut venires: sicut
 promiseras et nobis ostenderes: ubi quid edi-
 ficare deberemus et non venisti. Quibus
 ipse ait: Quare fratres: quare ista dicitis?
 Numquid sicut promisi: non veni? Cui cum ipsi
 dicerent: Non venisti? Respondit. Numquid
 utrisque vobis dormientibus non apparuit: et
 loca singula designaui? Ite et sicut per vi-
 sionem vidiistis: omne habitaculum monaste-
 rij ita construite. Qui hec audientes ve-
 hementer admirati ad predictum predium sunt
 reuersi: et cuncta habitacula: sicut ex reue-
 latione didicerant: construxerunt.

Petrus.

Sciri velim quo fieri ordine po-
 suit: ut longe responsu dormien-
 tibus diceret: quod ipsi per visionem
 audirent: et recognoscerent.

Gregorius.

Quid est: quod perscrutatus rei geste
 ordinem: ambigis Petre. Lique-
 t profecto: quia mobilioris nature est.

spiritus & corpus. Et certe scriptura teste nouimus: & propheta ex iudea subleuatus: repente est cum prandio in caldea depositus: quo videlicet prandio prophetam refecit: seque repente in iudea iterum inuenit. Si igitur tam longe Abachuch potuit sub momento corporaliter ire & prandium deferre: quid mirum: si Benedictus pater obtinuit: quatenus iret per spiritum & fratrum quiescentium spiritibus necessaria narraret ut sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit: ita iste ad institutionem spiritualis vite spiritualiter pergeret.

De sanctimonialibus feminis que post mortem per eius oblationem communioni sunt redde:

Capitulū. XXIII.

Petrus.

Manus tue locutionis terfit a me fateor: dubietatem mentis. Sed velim nosse in communi locutione qualis iste vir fuerit.

Gregorius.

Vix ipsa Petre communis eius locutio a virtutis erat pondere vacua: quia cuius cor sese in alta suspenderat: nequaquam verba de ore illius in cassum cadebant. Si quid vero unquam non iam decernendo: sed minando diceret: tantas vires sermo illius habebat: ac si hoc non dubie atque suspense: sed iam per sententiam protulisset. Nam non longe ab eius monasterio due quedam sanctimoniales femine nobiliores femina exorte: in loco proprio puerfabantur: quibus quidam religiosus vir ad exterioris vite usum prebebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parare ignobilitatem mentis: ut minus se in hoc mundo despiciant: qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt: necdum predictae sanctimoniales femine perfecte linguam suam sub habitus sui freno restrinxerant: et eundem religiosum virum: qui ad exteriora necessaria eis obsequium prebebat: incautis sepe sermonibus ad iracundiam provocabant.

Qui cum diu ista toleraret: perrexit ad deum hominem: quatasque pateret verborum contumelias enarrauit. Vir autem dei hec de illis audiens: eis pertinens mandauit dicens: Corrigite linguam vestram: quia si non emendaueritis: excorico vos. Quam videlicet excoricationis sententiam non proferendo intulit: sed minando. Ille autem a pristinis moribus nihil mutatus intra paucos dies defunctus fuit: atque in ecclesia sepultus. Cuius in eadem ecclesia missarum solennia celebrarentur: atque ex more diaconus clamaret. Si quis non communicat det locum: nutrix earum que pro eis oblationem domino offerre consueuerat: eas de sepulcris suis progredi & exire ecclesiam videbat. Quod dum sepius cerneret: quia ad vocem diaconi clamantis exiebant foras: atque intra ecclesiam permanere non poterant: ad memoriam rediit que vir dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe se communionem priuare dixerat: nisi mores suos & verba corrigere. Tunc seruo dei cum graui merore indicatum est. Qui manu sua pertinens oblationem dedit dicens: Ite & hanc oblationem pro eis offerri domino facite: & ulterius excoricate non erunt. Que dum oblatio pro eis fuisset immolata: & a diacono iuxta morem clamatum est ut non canticantes ab ecclesia exiret: vi se non sunt. Qua ex re indubitater patuit: quia dum inter eas que communionem priuate sunt: a domino per seruum minime recederet: communionem a domino per seruum domini recepissent.

Petrus.

Mirum valde quod dicis: quauis venerabile & sanctissimum virum adhuc tamen in hac carne corruptibilis de gentem potuisse animas soluere: in illo iam inuisibili iudicio constituas.

Gregorius.

Non quid nam Petre in hac adhuc carne non erat: qui audiebat? Quod cumque ligaueris super terram: erit ligatum in celis: & que solueris super terram: soluta erunt & in celis. Cuius nunc vicem ligando & soluendo obtinent: qui locum sancti regiminis fide & moribus tenent. Sed ut tanta

valeat homo de terra: celi et terre conditor
in terram venit e celo. atque ut iudicare: caro
etiam de spiritualibus possit: hoc ei largiri dig-
natus est. factus pro hominibus deus caro: quia
de surrexit, ultra se infirmitas nostra: vnde
sub se infirmata est firmitas dei.

**De puero monacho quem se-
pultum terra proiecit. Cap. XXV.**

Petrus.

Am virtute signorū concordā-
ter loquitur ratio verborum.

Gregorius.

Quidam quoque die dum quidam eius
puerulus monachos pariter suos:
ultra quam debebat: diligens atque ad
eorum habitaculum tendens: sine benedictio-
ne de monasterio exisset: eodem die mox ut ad
eos pervenit: defunctus est. Cumque esset sepul-
tus: die altero proiectum foras corpus eius in-
ventum est. quod rursus tradere sepulture cu-
raverunt. Sed sequenti die iterum proiectum
exterior atque inhumatum sicut prius invene-
runt: tunc concite ad benedicti patris vestigia
currentes: cum magno fletu petierunt ut ei suam
gratiam largiri dignaretur. Quibus vir
dei manu sua primum colorem dñici cor-
poris dedit: dicens. Ite atque hoc dñicum
corpus super pectus eius ponite et sic eum se-
pulture tradite. Quod dum factum fuisset: susce-
ptum corpus eius terra tenuit: nec ultra pro-
iecit. Perpendis petre apud iesum christum
dñum cuius meriti iste vir fuerit: ut eius cor-
pus etiam terra proiecerit: qui benedicti
gratiam non haberet.

Petrus.

Erpendo plane et vehementer stu-
peo.

**De monacho qui de monaste-
rio discedens draconem in itinere
invenit. Cap. XXVI.**

Gregorius.

Quidam autem eius monachus mobi-
litate mentis deditus erat et perma-
nere in monasterio volebat. Cum

que eum vir dei assidue corripet: et frequenter
admoneret. Ipse vero nullomodo consentiret
in congregatione persistere: atque in oportunitis
precibus ut relaxaret: manere. Quadam die
idem venerabilis pater nimietatis eius tedio
affectus: iratus iussit: ut discederet. Qui
mox ut monasterium exiit: contra se assistere
apertis ore draconem in itinere invenit. Cumque
eum idem draco qui apparuerat: devorare vel-
let: cepit ipse tremens: et palpitans: magis
vocibus clamare: dicens. Currite. currite
quia draco ille me devorare vult. Currentes
autem fratres draconem minime viderunt sed
tremens atque palpitans monachum ad mo-
nasterium reduxerunt: qui statim permisit non
se esse iam a monasterio recessurum. atque ex
hora eadem in sua permissione permansit quippe
qui sancti viri orationibus contra se assistere
draconem viderat: quem prius non videns:
sequebatur.

**De puero ab Elephantino
morbo curato. Cap. XXVII.**

Ad neque hoc silentium puto quod il-
lustris viro Antonio narrate co-
gnovimus: quod aiebat patris sui puer-
rum morbo elephantino fuisse cor-
reptum ita: ut iam pilis cadentibus cutis itume-
sceret: atque incrementum sanie occultare non
posset. Cui ad virum dei ab eodem patre eius
missus est et salutem pristina sub omni celeris-
tate restitutus.

**De xij. solidis pro miraculo de-
bitori redditis et sanatione hominis
cuius cutis quasi leprosa appa-
ruit. Cap. XXVIII.**

Equidem illud taceas: quod eius disci-
pulus Pegrinus nomine narrare con-
sueverat: quod die quadam fidelis
vir quadam necessitate debiti com-
pulsus: vnum sibi fore remedium credidit: si
ad dei virum properet et quod eius urgeret debiti
necessitas: indicaret. Venit itaque ad mona-
sterium: omnipotentis dei famulum repperit. Quis
a creditore suo pro xij. solidis graviter af-
fligeretur invenit. Cui venerabilis pater ne-

quod se h̄re. xij. solidos r̄ndit: sed t̄n ei⁹
inopiā blāda locutiōe cōsolat⁹ ait. Eade
r̄ post biduū reuertere: qz deest hodie qd
tibi debeā dare. In ipso autē biduo more
suo in orōne fuit occupat⁹. Cū die tertio
is necessitate debiti affligebat⁹: redijt. Su
per archā vero monasterij: q̄ erat frumen
to plena subito tredecim solidi sunt inuē
ti. Quos vir dei deferrī iussit r̄ afflicto
petitori tribuit: dicens vt. xij. redderet et
vnū in expēsis pprijs h̄ret. S; ad ea nūc
redeā que ei⁹ discipulis ī libri hui⁹ exor
dio p̄dictis referētibus agnouit.

Alidaz vir grauissima aduersarij
q̄ sui emulatiōe laborabat: cui⁹ ad
hoc vsq; odiū pr̄cipit vt nescienti
in potu venenū daret. Qui quīs vitā au
ferre nō valuit: cutis t̄n colorē mutauit:
ita vt diffusa in corpe eius varietas lepre
morē imitari videret⁹: sed ad dei hominēz
deduct⁹ salutē pristinā citius recepit. Nā
mox vt eum cōtigit: omnē cutis illius va
rietatē fugauit.

De vase vitreo in saxis piec to et nō fracto. Cap. XXIX.

Quoq; tpe quo alimētoz in
opia campanlā grauit̄ afflige
e bat: vir dei diuersis indigētib⁹
monasterij sui cūcta tribuerat:
vt pene nihil ī cellario nisi parū quid olei
in vitreo vase remaneret. Tūc quidā sub
dyacon⁹ agapici⁹ noīe aduenit: magno
pere postulās vt sibi aliquātulū olei dari
debuisset. Vir autē dñi qui cuncta decre
uerat ī terra tribuere: vt ī celo oīa reserua
ret: hoc ipsum parq; qd remāserat olei: ius
sit petēti dari. Monach⁹ vero q̄ cellariū
tenebat audiuit quidē iubētis verba: sed
implere distulit. Cūq; post paululū: si id
qd iusserat: datū esset: inq̄reret: r̄ndit mo
nach⁹ se mīme dedisse: qz si illud ei tribu
eret: oīno nihil fratrib⁹ remaneret. Tunc
irat⁹: alijs p̄cepit vt hocipm vas vitreuz
in q̄ parū olei remāsisse videbat⁹: per fene
strā proijcerēt: ne in cella aliquid per in
obediētā remaneret. factūq; est. Sub

fenestra autē eadē ingens precipitiū pate
bat: saxozū molibus asperū. Proiectum
itaq; vas vitreū venit in saxis: sed sic mā
sit incolume ac si proiectū minime fuisset:
ita vt neq; frangi: neq; oleū effundi potu
isset. Qd vir dñi precepit leuari atq; vt
erat integrū: petēti tribui. Tūc collectis
fratrib⁹ inobediētē monachū de infides
litate sua r̄ superbia corā omnibus incre
pauit.

De dolio vacuo oleo repleto Cap. XXX.

Qua increpatione cōpleta, se se
cū eisdē fratribus in orationez
q̄ dedit. In eo autē loco vbi cuz
fratribus orabat: vacuū erat ab
oleo doliū r̄ coopertū. Cūq; sanctus vir ī
oratione p̄sisteret: cepit operimentū eius
dē doliij oleo excrecēte subleuari. Quo
pmoto atq; subleuato oleū qd excreuerat
ora doliij transiēs: pauimentū loci: in quo
incubuerat: inundabat. Qd Benedict⁹
dei famul⁹: vt asperit: p̄tinus orationem
cōpleuit atq; in pauimentū oleū defluere
cessauit: tūc diffidentē inobediētēq; fra
trē latinus admonuit: vt fidē habere disc
ret r̄ humilitatē. Idē vero frater salubris
ter correptus: erubuit. Quia venerabilis
pater virtutē omnipotētis dñi: quam
admonitione intinuerat: miraculis ostē
debat. Nec erat iam vt quisquā: de ei⁹ p
missionibus dubitare p̄sset: q̄ in vno eor
dēq; momēto p̄ vitreo vase pene vacuo
plenū oleo doliū reddidisset.

De monacho a demone libe rato: Cap. XXXI

Quada die dñi ad beatū Johan
nis oratorij: qd in ipso montis
q̄ celsitudine sitū est: pergeret: ei
antiqu⁹ hostis in mulo medici
specie obuiā fact⁹ est: cornu r̄ trepedicam
ferēs. Quē cū requisisset: dicens. Quo va
dis. ille r̄ndit. Ecce ad fratres vado potis
onē eis dare: itaq; prexit venerabilis be
nedict⁹ ad orationē. Qua cōpleta concis
tus redijt. Malign⁹ vero spūs vnū senio

rem monachū inuenit aquā haurientē: in
quē statim ingressus ē. Eūq; in terrā pie
cit & uehemētissime vexauit. Quē cū vir
dei ab oratione red iēs tā crudeliter vexa
ri cōspiceret: ei solūmodo alapam dedit &
malignū ab eo spiritū ptinus excussit. ita
vt ad eū redire vlteri⁹ non auderet.

Petrus.

Elīm nosse hec tanta miracula si
virtute semp orōnis impetrabat:
an aliquādo etiā solo voluntatis
exhibebat nutu.

Gregorius.

Si deuotamēte deo adherēt cuz
rerū necessitas exposcit: exhibere
signa mō vtroq; solēt: vt mira hq;
aliquādo ex p̄ce faciāt. aliqñ ex ptāte. Cū
enī iohānes dicat. Quotquot at receperunt
eū: dedit eis ptātem filios dei fieri: q̄
filij dei ex ptāte sūt quid mirū si signa fa
cere ex ptāte valeāt: qz enī vtroq; mō mi
racula exhibeāt: testat̄ petr⁹: q̄ Thabitas
mortuā orādo suscitauit. Ananiā vero et
saphirā mētientes: morti increpādo tradi
dit. Neq; enī orasse in eozū extinctione le
gē: s; solūmō culpā: quā p̄petrauerāt: in
crepasse. Cōstat ergo qz aliqñ hec ex ptā
te: aliqñ vero exhibēt ex postulatiōe: duz
& istis vitā increpādo abstulit: & illi reddi
dit orādo. Hā duo quoq; fidelis dei famu
li Bñdicti faeta nūc replico in quib⁹ ap
te clareat: aliud hūc accepta diuinitus ex
ptāte: aliud ex oratione potuisse.

**De ligato rustico et solo aspe
ctu viri dei: Cap. XXXII.**

Orthorū quidā Halla nomie p
fidie fuit arriane q̄ Totile regi
eozū tēporib⁹ contra catholice
ecclesie religiosos viros ardos
re imanissime crudelitatis exarsit. ita vt
quisq; ei cleric⁹ monachusue ante faciem
venisset: ab eius manib⁹ viuus nullomo
do exiret. Quadam vero die auaricie sue
estu succensus: in rapinam rerū inbiās:

dum quendā rusticum tormētis crudelli
bus affligeret eumq; per supplicia diuersa
saniaret: victus penis rusticus se se res
suas Benedicto dei famulo cōmendasse
professus est: vt dū hoc a torquente credi
tur: suspensa interim crudelitate ad vitaz
hora raperetur: tunc idem Halla cessauit
rusticū tormentis affligere: sed eius bras
chia loris fortibus astringēs: ante equoz
suum cepit impellere vt quis esset benes
dictus: qui eius res susceperat: demōstra
ret. Quē ligatis brachijs rusticus antea
cedens duxit ad sancti viri monasterium
eumq; ante ingressum celle sedentē rep
perit & legentē. Eidē autem subsequenti
& seuenti halle rusticus dixit. Ecce iste ē
de quo dixerā tibi bñdictus pater. Quē
dum feruido spiritu & peruerse mentis in
sania fuisset intuitus eo terroze: quo con
sueuerat: acturū se existimans: magnis ce
pit vocibus clamare dicens. Surge: sur
ge: & res istius rustici redde: quas accepti
sti. Ad cuius vocē vir dei ptinus oculos
leuauit a lectione eūq; intuitus: mox etiā
rusticū: qui ligatus tenebatur: attendit.
Ad cuius brachia duz oculos deflexisset
miro modo tanta se celeritate ceperunt il
ligata brachijs lora deuoluere vt dissola
ui tam concite nulla hominū festinatiōe
potuissent. Cumq; is: qui ligatus vene
rat: cepisset subito astare solutus: ad tan
te potestatis vim tremefact⁹ halla ad ter
ram corruit & ceruicem crudelitatis rigi
de ad eius vestigia inclinans: se orationi
bus illius cōmendauit. Vir autem sanc
tus a lectione minime surrexit sed vocat⁹
fratribus eum introsus tolli: vt benedic
tionem acciperet: precepit. Quē ad se re
ductū: vt a tante crudelitatis insania q̄s
scere deberet: admonuit. Qui fractus re
cedens: nil vltius petere a rustico p̄sum
psit. quem vir domini nō tangendo: s; re
spiciendo soluerat. Ecce est petre quod
dixi: quia hī qui omnipotenti deo familia
ri⁹ serulūt: aliqñ mira faciē etiā ex ptāte
possūt. Qui enī ferocitatē Gothi terribil
sedēs rep̄ssit: lora vero nodosq; ligature

que innocētis brachia astrinxerāt: oculis
dissoluit: ipsa miraculi celeritate indicat:
quia ex potestate acceperat habere: quod
fecit. Rursum quoque quale quantumque mi-
raculū orādo valuit obtinere: subiungā.

**De mortuo suscitato:
Capitulū. XXXIII.**

Quadā die cū fratribus ad agri
opera fuerat egressus. Quidā
vero rusticus defuncti filij cor-
pus in vlnis ferens: orbitatus
luctu estuans: ad monasteriū venit: Be-
neditū patrē quesuit. Cui cū dictū esset
quia idem pater cū fratribus in agro mo-
raret: p̄tinus ante monasterij ianuā cor-
pus extincti filij p̄iecit et dolore turbat⁹
ad inueniendū venerabilē patrē sese cōci-
tus in cursum dedit. Eadē vero hora vir
dei ab agri opere iam cū fratribus reuer-
tebat. Quē mox ut orbitatus rusticus aspe-
xit: clamare cepit. Redde filiū meū: red-
de filiū meū. Vir autē dei in hac voce sub-
stitit: dicēs. Nūquid ego filiū tuū tibi ab-
stuli? Cui ille respōdit: Mortuus est: ve-
ni suscita eū. Quōd ut mox dei famulus au-
diuit: valde cōtristatus est dicens: Rec-
ede fratres: recedite: hec nostra nō sunt:
sed sanctorū apostolorū sunt. Quid nobis
onera vultis imponere: que nō possum⁹
portare? At ille quē nimis cogebat do-
lor: in sua petitiōe perstitit iurās quod nō re-
cederet nisi eius filiū resuscitaret. Quem
mox dei famulus inquisiuit dicens: Abi-
est? Cui ille respōdit: Ecce corpus ei⁹ ad
ad ianuam monasterij iacet. Abi dū vir
dei cū fratribus peruenisset: flexit genu et
super corpusculū infantis incubuit: seque
erigens ad celū palmas tetendit dicens:
Dñe non aspicias peccata mea: sed fides
huius hominis qui resuscitari filiū suū ro-
gat et redde in hoc corpusculū animam quam
abstulisti. At in oratiōe verba cōpleue-
rat: et regrediente anima ita corpusculū
pueri omne cōtremuit: ut sub oculis om-
niū qui aderāt apparuerit cōcussione mi-
rifica tremēdo palpitate. Cuius mox ma-
nū tenet: et eum patri viventē atque in colu-

mem dedit. Liqueat Petre: quia hoc mi-
raculū in potestate nō habuit: quōd p̄strat⁹
pet: it: ut exhibere potuisset.

**De miraculo Scholastice so-
roris eius: Cap. XXXIII.**

Petrus.

Itē cūcta esse ut asseris constat.
patēter. Quia verba que p̄po-
sueras: rebus p̄bas. Sed que
so te ut indices: si facti viri om-
nia que volūt: possunt: et cūcta impetrāt
que desiderant obtinere.

Gregorius.

Quisnā erit Petre in hac vita pau-
lo sublimior? qui de carnis sue sti-
mulo ter dñm rogauit: et tamē quōd
voluit: obtinere nō valuit. Ex qua re ne-
cesse est ut ubi de venerabili patre Bene-
dicto narrē: quod fuit quoddā quod voluit:
sed nō valuit implere. Soror namque eius
Scholastica nomine: omnipotenti dño ab
ip̄o infantie tempe dedicata: ad eā semel
per annū venire cōsueuerat: ad quam vir
dei nō longe extra ianuā in possessiōe mo-
nasterij descēdebat. Quadā vero die ve-
nit ex more atque ad eā cum discipulis ve-
nerabilis eius descēdit frater: qui totū di-
em in dei laudib⁹: sacrisque colloquijs du-
cētes: incubentibus iam noctis tenebris
simul acceperūt cibos. Cūque ad mensam
federēt: et inter sacra colloquia tardior se
hora p̄traberet: eadē sanctimonialis fe-
mina soror eius eū rogauit dicens: Que-
so te ut ista nocte non me deferas: ut usque
mane aliquid de celestis vite gaudijs lo-
quamur. Cui ille respōdit: Quid est quōd
loqueris soror? manere extra cellā nullas
tenuis possum. Tanta vero erat celi fere-
nitās: ut nulla in aere nubes appareret.
Sanctimonialis autē femina cū verba fra-
tris negātis audisset: insertas digitis ma-
nus super mēsam posuit: et caput in mani-
bus omnipotentē dominū rogatura decli-
nauit. Cūque leuaret de mensa caput tanta
choruscationis et tonitruū virtus tanta:
et inundatio pluuię erupit: ut neque venes

rabilis Benedictus: neque fratres: qui cum eo aderant extra loci limen: quo consederant: pedem mouere potuissent. Sanctimonialis quippe femina caput in manibus declinans: lacrimarum fluum in mensam fuderat per quem serenitatem aeris ad pluiam traxit. Hec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta est: sed tanta fuit conuenientia orationis et inundationis ut de mensa caput iam cum tonitruo leuaret: quatenus unum idemque esset momentum: et leuare caput: et pluiam deponere. Tunc vir dei inter choruscos tonitruos atque ingentis pluuie inundationem videns: se ad monasterium non posse remeare: cepit conqueri contristatus: dicens. Parcat tibi omnipotens deus soror: quid est: quod fecisti. Cui illa respondit. Ecce te rogavi et audire me noluisti: rogavi dominum meum et audiuit me. Modo ergo si potes: egredere et me dimissa: ad monasterium recede. Ipse autem exire extra tectum non valens: qui remanere sponte noluit: in loco mansit inuitus. Sicque factum est ut totam noctem peruigilam ducerent: atque per sacra spiritualis vite colloquia se se vicaria relatione satiarent. Qua de re dixit eum voluisse aliquid: sed minime potuisse. Quia si venerabilis viri mentem aspiciam: dubium non est quin eandem serenitatem voluerit in qua descenderat permanere: sed contra hoc quod voluit: in virtute omnipotentis dei ex femine pectore miraculum inuenit. Hec mirum quod pro illo femina que diu fratrem videre cupiebat: in eodem tempore valuit. Quia enim iuxta Iohannis vocem deus charitas est: iusto valde iudicio illa pro potuit: que amplius amauit.

De anima sororis eius visa et qualiter a corpore sit egressa.

Cap. XXXV.

Petrus.

Ateor multum placet quod dicis

Gregorius.

Amos die altero eadem venerabilis femina ad cellam propriam

am recessisset vir dei ad monasterium rediit. Cum vero post triduum in cella confisus elevatis in aera oculis vidit eiusdem sororis sue animam de eius corpore egressam in colube specie celi secreta penetrare.

Qui tante eius glorie congaudens omnipotenti deo in hymnis et laudibus gratias reddidit eiusque obitum fratribus denunciavit. Quos etiam protinus misit ut eius corpus ad monasterium deferreret. atque in sepulchro quod sibi ipse parauerat: poneret. Quo facto contigit ut quorum mens una semper in deo fuerat. Eorum quoque corpora nec sepultura separet.

De mundo ante oculos eius collecto et anima Germani Lapuanne episcopi. Cap. XXXVI.

Pro quoque tempore Servandus diaconus atque abbas eius monasterij quod in campanie partibus a Liberio quondam patricio fuerat constructum ad eum visitationis gratia ex more venire consueverat eiusque monasterium frequenter ut quod idem quoque vir doctrina gratie celestis affluebat: dulcia sibi inuicem vite verba transfunderent et suauem cibum celestis patrie: quia adhuc perfecte gaudendo non poterant: saltem suspirando gustarent. Cumque hora iam quietis exigeret: in cuius turris superioribus se venerabilis Benedictus: in eius quoque inferioribus se Servandus diaconus collocavit: quo videlicet in loco inferior ad superiora peruius continuabat ascensus. Ante eandem vero turrim largius erat habitaculum: in quo utriusque discipuli quiescebant. Cumque vir dei benedictus adhuc quod escantibus fratribus vigilijs nocturne orationis tempora preuenisset: ad fenestram stans et omnipotentem deum deprecans: subito in tempesta noctis hora respiciens: vidit fusam lucem desuper cunctas tenebras effugasse: tantoque splendore clarescere ut diem vinceret lux illa: que in tenebris radiasset. Mira autem res valde in hac speculatione secuta est: quod sicut post ipse narrauit: ois

etiam mundus: velut sub vno solis radio collectus: ante oculos eius adductus est. Qui venerabilis pater dum intentus oculo rum acie in hoc splendore choruse lucis insingeret: vidit germani capuani episcopi animam in spera ignea ab angelis in celum ferri: tunc tanti sibi teste volens adhibere miraculi: Seruandum dyaconum iterato bis terque eius nomine cum clamoris magnitudine vocauit. Cumque ille fuisset insolito tantum viri clamore turbatus: ascendit: respexit preterquam iam lucis exigua vidit. Cui tantum obstupescenti miraculum: vir dei per ordinem: que fuerant gesta: narrauit: Statimque icalsinum castrum religioso viro Theopropo mandauit ut ad capuanam urbem sub eadem nocte transmitteret et quod de Germano episcopo ageret: agnosceret: et indicaret. Factumque est et reuerendissimum virum Germanum Episcopum: is qui missus fuerat: iam defunctum repperit et requirere subtiliter agnouit: eodem momento fuisse illius obitum: quo vir domini eius agnouit ascensum.

Petrus.

Irres valde et vehementer stupenda. Sed hoc quod dictum est: quod ante oculos ipsius quasi sub vno solis radio collectus omnis mundus adductus est: sicut nunc expertus sum ita nec consicere scio: quo ordine fieri potest ut mundus omnis ab homine vno videatur.

Gregorius.

Exum tene petre quod loquor quia aie videnti creator: angusta est omnis creatura. Quolibet etenim parum de luce creatoris aspexerit: breue est omne quod creatum est: quia ipsa luce visibilis intime mentis laxat sinus. tantumque expanditur in deo ut superior existat mundo. Fit vero ipsa videntis anima etiam super semetipsam: cumque in dei lumine rapit: super se in interioribus ampliat et dum sub se conspicit exaltata: comprehendit quod breue sit: quod comprehendere humiliata non poterat. Vir ergo qui intueri globum igneum angelos quoque ad celum redeuntes videbat hec proculdus

bio cernere non nisi in dei lumine poterat. Quid itaque mirum: si mundum ante se collectum vidit: qui subleuatus in mentis lumine extra mundum fuit. Quia autem collectus mundus ante eius oculos dicit: non celum et terra contracta est: sed videtis animam dilatatus. Quomodo in deo raptus: videre sine difficultate potuit omne: quod infra deum est. In illa ergo luce que exterioribus oculis fulsit: lux interior in mente fuit: que videntis animam: quod ad superiora rapuit: ei quod angusta essent omnia inferiora: monstrauit.

De eo quod regulam monachorum scripsit. Cap. XXXVII.

Petrus.

Ideorum mihi vtiliter non intellexisse: que dixerat: quando ex tarditate mea tantum creuit expositio tua. Sed quod hec liquide meis sensibus infudisti queso ut ad narrationis ordinem redeas.

Gregorius.

Ibet petre adhuc de hoc venerabili patre multa narrare: sed quedam eius studiose pretereo. Quia ad aliorum gesta voluendo festino. Hoc autem nolo: te lateat quod vir dei inter tot miracula: quibus in mundo claruit: doctrine quoque verbo non mediocriter fulsit. Nam scripsit monachorum regulam discretionem precipuam: sermone luculentam. Cuius si quis velit subtilius mores vitamque cognoscere: potest in eadem institutione regule omnes magistrum illius actus inuenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter docere quam vixit.

De prophetia sui exitus fratrum nunciata. Cap. XXXVIII.

Eodem vero anno quo de hac vita erat exiturus: quibusdam discipulis secum conuersantibus: quibusdam longe manentibus sanctissimi sui obitus denunciat: presentibus indicens ut audita per silentia tegerent: absentibus indicans: quod vel quale eis signum fieret: quando eius anima de corpore exiret. Ante sextum vero sui exitus diem aperire sibi sepul

turā lubet. Qui mox correptus febribus acri cepit ardoze fatigari. Cūq; p̄ dies singulos lāguoz ingrauesceret: sexta die portare se in oratoriū a discipulis fecit. Ibiq; exitū suū dñici corporis ⁊ sanguinis p̄ceptione munivit. atq; inter discipulorū manus imbecillia mēbra sustentās: erectis in celū manib⁹ stetit ⁊ vltimū spiritū inter verba oratiōis efflauit. Qua scz die duob⁹ de eo fratrib⁹: vni in cella cōmorāti: alteri autē lōgius posito reuelatio vni⁹ atq; indissimilis visionis appuit. Aides rūt nāq; qz istrata pallus atq; innumeris choruscā lampadib⁹ via recto oriētis tramite ab eius cella in celū vsq; tendebat. Cui venerādo habitu vir desup clar⁹ assistens: cuius esset via: quā cernerēt: inquit. Illi autē se nescire p̄fessi sunt. Qui bus ipse ait: hec est via qua dilectus dño celū Benedict⁹ ascēdit. Tūc itaq; sancti viri obitum sicut presentes discipuli viderunt. ita absentes hoc signo: qđ eis predictū fuerat: agnouerūt. Sepultus vero est in oratorio beati Johānis baptiste: qđ de structa ara Apollinis ipse cōstruxit: qui ⁊ in ea specu in qua prius habitauit nuncusq; si petentiū fides exigat: miraculis choruscet.

Uper nāq; est res gesta: quā narro. Quedam mulier mēte capta dū sensum fundit⁹ pdidisset: per mōtes ⁊ valles: siluas ⁊ cāpos: die noctuq; vagabat. ibiq; tantūmodo quiescebat: vbi hāc q̄escere lassitudo coegisset. Quadam vero die duz vaga nimīū erraret: ad beati viri benedicti specuz deuenit. ibiq; nesciēs ingressa māsit. Mane autē facta ita sanato sensu egressa est: ac si eā nunq; insanīa capitis vlla tenuisset: que omī vltē: sue tēpore in eadē: quam accepit salute permansit.

Petrus.

Quid nam esse dicimus: qđ plerūq; in ipsis quoq; patrocinijs sic esse sentim⁹ vt nō tanta p̄ corpora sua: quāta beneficia p̄ reliquias ostendāt atq; illic maiora signa faciūt: vbi minime

per semetipsos iacent.

Gregorius.

De insana muliere in ei⁹ specu sanata. Cap. XXXIX.

Bi in suis corpib⁹ sancti martyres iacent: dubiū Petre nō est: qđ multa valeant signa des mōstrare: sicut ⁊ faciunt ⁊ puramente querētibus innumera miracula ostendunt. Sed qz ab infirmis potest mētibus dubitari: vtrū ne ad exaudiendum ibi presentes sint: vbi constat quia in suis corpibus non sint: ibi necesse est eos maiora signa ostēdere: vbi de eorū presentia potest mens infirma dubitare. Quoz vero mēs in deo fixa est: tāto maius habet fidei meritū: quāto illic eos nouit ⁊ nō iacere corpore ⁊ tamen nō deesse ab exauditione. Unde ipsa quoq; veritas vt fidē discipulis auget: dixit. Si ego nō abiero: paraclitus non veniet ad vos. Cū enim p̄stet quia paraclitus spiritus a patre semp̄ procedat ⁊ filio: cur se filius recessurum dicit vt ille veniat: qui a filio nunq; recedit. Sz quia discipuli in carne dñz cernētes: corporeis hunc oculis semper videre sitiebāt: recte eis dicitur. Nisi ego abiero: paraclitus nō veniet: ac si aperte diceretur. Si corpus nō substrabo: quis sit amor spiritus: nō ostendo: ⁊ nisi me deseritis carnaliter cernere: nunq; me discetis spūaliter amare.

Petrus.

Racet quod dicis:

Gregorius.

Quantū iam a locutione cessandum est vt si ad aliorum miracula narranda tendimus. loquendi vires interim per silentium repemus.

Explicit Liber secund⁹ dialogorum beati Gregorij.

Beati Gregorij pape Dialo-
gorum liber tertius: de vita et mi-
raculis aliorum patrum: feliciter
incipit.

De sancto Paulino Nolane
ciuitatis Ep̄o. Cap. I.

Am vicinis valde patribus
intendo: malorum facta relique-
ra: ita ut Paulini miraculum
Nolane urbis ep̄i: qui mul-
tos quorum memini virtute et
tempe precessit: memorie defuisse videat
Sed ad priora nunc redeo: eaque quanta va-
leo: breuitate perstringo. Sicut enim bono-
rum facta innotescere citius similibus solent:
senioribus nostris per iustorum exempla gra-
dientibus predicti venerabilis viri celebre
nomen innotuit: eiusque opus admirabile
ad eorum se instruenda studia tetendit: quorum
me necesse fuit grauitati tam certe credere:
ac si ea que dicerent meis oculis vidissem.

Am seuentium Bandalorum tempe
fuisse Italia in Campania partibus
depopulata: multique esset de hac
terra in Africa regiones traducti: vir domini
Paulinus cuncta que ad episcopi usus ha-
bere potuit: captiuis indigentibusque largi-
tus est. Cumque iam nihil omnimodo superesset
quod petentibus dare potuisset. Quodam
die quedam vidua aduenit: que a regis ban-
dalorum genero suum filium in captiuitate fuisse
se ductum perhibuit: atque a viro dei eius
precium postulauit: si forte illius dominus hoc
dignaretur accipere: et hunc concederet ad pro-
pria remeare. Sed vir dei magnopere pe-
tenti femine: quid dare potuisset: inquirens:
nihil apud se aliud: nisi se inuenit: peten-
tis femine respondit dicens: Mulier quid
possim dare: non habeo: sed memetipsum
tolle. Seruum me iuris tui profiteri: atque ut
filium tuum recipias: me vice illius in serui-
tium trade. Quod illa ex ore tanti viri audi-
ens: irrisione potius credidit quam compassio-
ne. At ille ut erat vir eloquentissimus: at-
que apprime exterioribus quoque studiis eru-

ditus: dubitati femine citius persuasit: ut
audita crederet: et pro receptioe filij se in
seruitium ep̄m tradere non dubitaret. Per-
rexere igitur utriusque ad Africa. Procedente
autem regis genero: qui eius filium habebat
rogatura se obtulit ac prius petijt ut ei fi-
lium donare debuisset. Quod cum vir barbarus
typo superbie turgidus: gaudio transito-
rie prosperitatis inflatus: non solum facere:
sed etiam audire despiceret: vidua subiunxit
dicens: Ecce hunc hominem pro eo vicarium
prebeo: et solummodo pietatem in me exhibe
mihique unicum filium redde. Cum ille venusti
vultus hominem conspexisset: quam artem nos-
set: inquisiuit. Cui vir dei Paulinus res-
pondit dicens: Artem quidem aliquam nescio:
sed hortum bene excolere scio. Quod vir gen-
tilis valde libenter accepit: cum in nutrien-
dis oleribus: quia peritus esset: audiuit.
Suscepit itaque seruum: et rogati vidue red-
didit filium. Quo accepto didua ab Africa
na regione discessit: Paulinus vero exco-
lendi horti suscepit curam. Cumque idem regis
gener crebro ingredi horti: suorumque horti-
lanum requireret: sapientem valde esse homi-
nem videret: amicos cepit familiares dese-
rere: et sepius cum suo hortulano colloqui:
atque eius sermonibus delectari. Cui Pau-
linus quotidie ad mensam olera viridesque
herbas deferre consueuerat: et accepto pa-
ne ad curam horti remeare. Cumque hoc diuti-
us ageret: quadam die suo domino secum se-
cretius loquenti ait: Vide quid agas. Et
Bandalorum regnum qualiter disponi debe-
at prouide: quia rex citius et sub omni cele-
ritate est moriturus. Quod ille audiens: quod
ab eodem rege pre ceteris diligebat: ei mi-
nime tacuit. Sed quod a suo hortulano sa-
piente se viro agnouisset: indicauit. Quod
cum rex audisset: ilico respondit. Ego velle
hunc: de quo loqueris: hominem videre. Cui
gener eius venerabilis Paulini tempas-
lis dominus respondit dicens: Uirentes her-
bas mihi ad prandium deferre consuevit.
Has itaque ad mensam eum deportare facio
ut quis sit qui mihi hec est locutus: agno-
scas. Factusque est et dum rex ad prandium dis-

scubuit: Paulin⁹ ex suo opere olera que
 q³ et virentia delaturus aduenit. Tunc
 hunc rex subito cōspexisset: intremuit atq³
 q³ accersito eius domino sibi per filiā pro
 pinquo ei secretū: quod prius absco³derat
 indicauit dicens: Verū est quod audisti.
 Nam nocte hac in somnio sedētes in tri
 bunalibus contra me iudices vidi: inter
 quos iste etiā sedebat: et flagellū quod alī
 quando acceperā: eorū mihi iudicio tolle
 batur: sed percūctare: quis nam sit. Nam
 ego hūc tantī meritī virū popularē: vt cō
 spicitur nō esse suspicor. Tunc regis ge
 ner secreto Paulinū tulit: quisnā esset in
 quisuit. Cui vir domini respōdit: Ser
 uus tuus sum: quē pro filio vidue vicariū
 suscepisti. Cūq³ instanter ille requireret:
 vt non quis iam esset: sed quis in sua ter
 ra fuisset: indicaret: atq³ hoc ab eo itera
 tione frequens inquisitionis exigeret: vir
 domini constrictus magnis coniuratiōi
 bus iam nō valens negare quid esset: epī
 scopū se fuisse testatus est. Quod posses
 sor eius audiēs: valde pertimuit: atq³ hu
 militer obtulit: dicens: Pete quod vis:
 quatenus ad terram tuam a me cum ma
 gno munere reuertaris. Cui vir domini
 Paulinus ait: vnū est quod mihi impen
 dere beneficiū potes: vt omnes ciuitatis
 mee captiuos relaxes. Qui cuncti protis
 nus in affricana regiōe requisiti: cū onu
 stis frumēto nauibus pro venerādi Pau
 lini viri satisfactiōe: in eius comitatu la
 xati sunt. Post nō multos vero dies Bā
 dalorū rex occubuit: et flagellus: quod ad
 suaz pernitiē dispensante deo: pro fidelīū
 disciplina acceperat: amisit. Sicq³ factū
 est: vt omnipotens dei famulus Paulin⁹
 vera prediceret: et qui se in seruitiū solum
 tradiderat: cū multis a seruitio ad liberta
 tem rediret: illū videlicet imitat⁹: qui for
 mā serui assumpsit: ne nos essemus serui
 peccati. Cui⁹ sequēs vestigia Paulinus
 ad tempus volūtariē seruus factus est so
 lus: vt esset postmodū liber cū multis.

Petrus.

c Am me audire cōtingit q³ imita
 ri non valeo: flere magis libet: q³
 aliquid dicere.

Gregorius.

d E cuius etiā morte apud eius ecc
 lesiā scriptū est: quia cum dolore
 esset lateris tactus ad extrema per
 ductus est. Dumq³ eius omnis domus in
 sua soliditate p³sisteret: cubiculū: quo ia
 cebat eger: facto terremotu contremuit:
 omnesq³ qui illic aderāt: nimio terrore cō
 cussit: sicq³ sancta illa anima carne soluta
 est. Factūq³ est vt magnus pauor inuade
 ret eos: qui Paulini mortē videre potuis
 sent. Sed quia hec quā superius dixi:
 Paulini virtus valde est intimata: nunc
 si placet: ad miracula exteriora veniam⁹:
 que et multis iam nota sunt: et ego tā res
 ligiosorū viroz relatiōe didici: vt de his
 omnimodo ambigere nō possim.

De sancto Johanne papa:

Capitulū. II.

s Othoz tempore dū Johānes
 vir beatissimus hui⁹ Romane
 ecclesie pontifex: ad Iustinū se
 niozem principē pergeret: in
 Chozinthi partes aduenit. Cui neces
 se fuit vt in itinere ad sedendū: equ⁹ requi
 ri debuisset. Qu³ illic quidā vir nobilis au
 diens: equū in quo pro magna māsueta
 dine eius consūx sedere cōsueuerat: ita ei
 obtulit vt cū ad loca alia perueniēti apt⁹
 equus potuisset inueniri: deberet ille quē
 nobilis vir dederat: propter suā coniugē
 trāsmitti. Factūq³ est: et vsq³ ad certū locū
 predictus vir equo eodē subuehente per
 ductus est. Qui mox vt aliū repperit: il
 lum quē acceperat transmittit. Tuncq³ in
 eo predicti nobilis viri coniunx sedere ex
 more voluisset: vltra non valuit. Quia
 post possessionē tanti pontificis: mulierē
 ferre recusauit. Cepit nāq³ immenso fla
 tu et fremitu: atq³ incessanti totius corpo
 ris motu: quasi despiciēdo prodere: quia
 post membra pontificis mulierē ferre non
 posset. Qu³ vir eius prudenter intuitus:

hunc eundē venerabilē virū protinus remisit: magnis precib⁹ petēs: vt equū ipse possideret: quē iuri suo sedēdo dedicasset. De quo etiā illud mirabile a nostris senioribus narrari solet: quod in cōstantinopolitana vrbe ad portam que vocatur aurea veniens: populorū turbis sibi occurrētibus in cōspectu omnīū roganti ceco lumen reddidit: et manu superimposita oculorū tenebras fugauit.

De sancto Agapito papa:

Capitulū. III.

Post non multū vero temporis exigēte causa Gothorū: vir quoq; beatissimus Agapitus hui⁹ sancte Romane ecclesie pontifex: cui deo dispēsante deseruio: ad Iustinianū principē accessit. Cui adhuc pergētī quadā die in greciarū iam partibus curādus oblatus est mutus et claudus: qui neq; vlla verba edere: neq; ex terra vnq; surgere valebat. Cūq; hūc ppinqui illius flētes obtulissent: vir dñi sollicitere: quisiuit: an curatiōis illius haberēt fidē? Cui dñi in virtute dei ex auctoritate Petri: fixā salutis illius spem habere se dicerent: p̄tinus venerādus vir oratiōi incubuit: et missarū solēnia exorsus: sacrificiū in cōspectu dei omnipotentis immolauit. Quo peracto ab altari exiēs: claudī manū tenuit: atq; assistēte et aspiciēte populo eū mox a terra pprijs gressibus erexit. Cūq; ei dominicū corpus in os mitteret: illa diu muta ad colloquendū lingua soluta est. Mirati oēs: flere p̄ gaudio ceperūt: eorūq; mentes illico metus et reuerētia inuasit: cū videlicet cernerēt: que agapitus facere in virtute domī ex a diutorio Petri potuisset.

De Datio Mediolanensiu episcopo: Cap. III.

Eiusdē quoq; principis tpe cū Datio mediolanēsis vrbis ep̄s causa fidē exactus ad cōstantinopolitanā vrbe pergeret: corinthū deuenit. Qui dñi largā domū ad ho-

spitandū quereret: que comitatū illius totū ferre potuisset et vix inueniret: aspexit eminus domū cōgruentis magnitudinis eāq; sibi preparari ad hospitandū iussit. Cūq; eiusdē loci incole dicerēt: in ea hūc manere nō posse. Quia multis iā annis hāc dyabolus inhabitaret: atq; ideo vacua remāisset: vir venerabilis Datus respōdit dicens: Immo ideo hospitari in domo eādē debemus: si hāc spūs malignus inuasit: et ab ea hoīm hospitatiōē repulit. In ea sibi igit̄ parari precepit: securusq; illā antiqui hostis certamā toleratur⁹ intrauit. Itaq; intempeste noctis silētio cū vir dei quiesceret: antiqu⁹ hostis imensis vocibus magnisq; clamoribus cepit imitari rugitus leonū: boatus pecorū: ruditus asinorū: sibulos serpentū: porcorū stridores et foricū: tūc repente Datus tot bestiarū vocibus excitatus: surrexi: vehementer iratus: et contra antiquū hostē magnis cepit vocibus clamare dicens: Bene tibi ptigit miser. Tu ille es qui dixisti: ponā sedem meā ad aquilonē: et ero similis altissimo. Ecce per superbiā tuā porcis et foricib⁹ similis factus es: et qui imitari deū indigne voluisti. Ecce vt dignus es: bestias imitaris. Ad quā eius vocē: vt ita dicā: delectationē suā spūs malignus erubuit: an nō erubuit? Qui eandē domū ad exhibenda mōstra que cōsueuerat: vltērius nō intrauit. Sicq; postmodū fidelīū habitaculū facta est. Quia dñi eā vnus veraciter fidelis īgressus est: ab ea p̄tinus mēdax spūs atq; infidelis abscessit. Sed oportet iam vt priora taceam⁹: ad ea que diebus nostris sunt gesta veniendū est.

De Sabino Lanusine vrbis episcopo: Capitulū. V.

Quidā enī religiosi viri Appulie p̄uincie ptibus cogniti hoc qd apud multorū notitiā longe lateq; p̄crebuit: de Sabino canusine vrbis ep̄o testari solēt: qz idem vir lōgo iā senio oculorū lumē amiserat: ita vt oīmodo nil videret. Quē rex Gothorū tota p̄phētie habere sp̄ritū audiēs mīme

credidit: sed pbare studuit: qđ audiuit. Qui cū in eisdē partibus deuenisset: hūc vir dñi ad prandiū rogauit. Cūq; iam vētū esset ad mensam: rex discūbere noluit: sed ad Sabini venerabilis viri dexterā sedit. Cū vero eidē patri puer ex more vini poculū preberet: rex silenter manū tetēdit calicē abstulit: eū per se epō vice pueri p̄buit vt videret: an spū puidētie discerneret quis ei poculū p̄beret. Tūc vir dei accipiēs calicē: sed tamen ministrū nō vidēs dixit: *Vinat ipsa manus.* De quo verbo rex letus erubuit: qz quāuis ipse deprehensus: in viro tū dei qđ querebat: inuenit. Huius aut venerabilis viri, cū ad exēplū vite sequentiū in longū senū vita traheret: eius archidiacon⁹ ambitioē adipsū scendi ep̄atus accensus: eū extinguere veneno molitus est. Qui cū vintifusoris animū corrupisset vt mixtū vinuz veneno sibi poculū preberet: refectiois hora cū iaz vir dei ad edendū discūberet: ei premijs corruptus puer hoc: qđ ab archidiacono eius acceperat: veneni poculum obtulit. Cui statim venerabilis ep̄us dixit: *Bibe tu hoc: qđ mihi bibendū prebes.* Treme factus puer deprehēsum se esse sentiens: maluit moriturus bibere q̄ penas p̄ illa tantū homicidij culpa tolerare. Cūq; sibi ad os calicē duceret: vir dñi cōpescuit dicens: *Non bibas: da mihi: ego bibo: sed vade dic ei qui tibi illud dedit. Ego quidem venenū bibo: sed tu ep̄s nō eris.* Facto igit signo crucis venenū ep̄us bibit securus. Eadēq; hora in loco alio quo ienerat archidiacon⁹ eius defunctus est: ac si per os ep̄i ad archidiaconi viscera illa venena trāsissent. Cui tamen ad inferendaz mortē venenū quidē corporale defuit sed hūc in cōspectu eterni iudicis venenū sue malicie occidit.

Petrus.

Ira sunt hec ⁊ nostris valde sumpenda temporibus: sed talis eiusdem viri vita perhibet: vt qui cōuersationē eius agnouerit: virtutem non debeat mirari.

De Cassio Harniensis ciuitatis episcopo: Capitulum VI. Gregorius.

Et hoc Petre sileā ⁊ multis nūc qui hic de Harniensi ciuitate assunt: mihi sedulo testificant. Eodem nāq; Gothorum tempore cū prefatus rex Totila: Harnias venisset: vir vite venerabilis Cassius ei⁹ vrbis episcopus occurrit. Cui quia ex cōspersione semper facies rubere cōsueuerat hoc rex Totila non cōspersionis esse credidit: sed assidue potatiois: eūq; oimodo despexit. Sed omnipotens deus: vt quātus vir esset: qui despiciebat: ostenderet in Harniensi cāpo quo rex aduenerat malignus spiritus corā oim exercitu ei⁹ spatariū inuasit: eūq; vexare crudeliter cepit. Qui cū ante regis oculos ad venerandū virū Cassiū fuisset adduct⁹: hūc ab eo vir dñi in oratioe facta signo crucis expulit. Qui in eū ingredi vltterius nō p̄sumpsit. Sicq; factū est vt rex barbarus seruuz des ab illo iaz die veneraret ex corde: quē de spectū valde indicabat ex facie. Hā quia virū tante virtutis vidit: erga eū illa mēs effera ab elatiois fastu detumuit.

De Andrea Fundane vrbis episcopo: Cap. VII.

Ed ecce dū facta fortiū viroz narro: repente ad memoriā venit quid erga Andrea Fundane ciuitatis episcopū diuina misericordia fecerit. Qđ tū ad hoc legētib⁹ vt valeat: exopto: qñs qui corpus suū cōtinētie dedicāt: habitare cū femis nō p̄sumāt: ne ruina mētī tāto repētīa surripiat: q̄to ad hoc qđ male ꝑcupiscit: etiā p̄ntia cōcupi te forme famulaē. Hec res est dubia: quā narro: qz pene tāti in ea testes sūt: q̄ti ⁊ eiusdē loci hitatores existūt. Hic nāq; venerabil⁹ vir cū vitā multis plenā virtutib⁹ duceret: seq; sub sacerdotali custodia in p̄tinētie arce custodiret. Quādā sancti monialē feminā quā, secū pri⁹ habuerat: noluit ab ep̄ij sui cura repellere: sed cert⁹

de sua eiusque continētia: se cū hanc permi-
 sit habitare: ex qua re actū est vt antiquus
 hostis apud eius animū aditū tē tationis
 exquireret. Nam cepit speciē illi oculis
 mētis eius imprimere: vt illectus nephan-
 da cogitaret. Quadā vero die Judeus quā-
 dam ex cāpanie partibus Romā veniens ap-
 pie carpebat iter. Quis ad fundanū ciuez
 perueniens: cum iā diē vespescere cerne-
 ret: et quo declinare posset: minime repper-
 rit: iuxta appollinis templū fuit. ibique
 se ad manendū cōtulit. Qui ipsum loci il-
 lius sacrilegiū pertimescēs. quāuis fides
 crucis minime haberet: signo tamē se cru-
 cis munire curauit. Nocte autē media ip-
 so solitudinis pauore turbatus: peruigil
 facebat et repente conspiciēs vidit malig-
 norū spiritū turbā quasi in obsequiū eius
 iusdā potentis preire. Eū vero qui ceteris
 preerat: in eiusdē gremio loci consedis-
 se. Qui cepit singulorū spirituum obsequen-
 tium sibi causas actusque discutere: quate-
 nus vnusquisque quantū nequitie gessisset:
 inueniret. Cūque singuli spūs ad inquisiti-
 onē eius exponerēt: quid operati contra
 bonos fuissent: vnus in mediū prosiluit:
 qui in Andree episcopi animo per speciē
 sanctimonialis femine que in episcopo ha-
 bitabat quantā tē tationē carnis cōmouis-
 set: aperuit. Cū vero hoc malignus qui pre-
 erat spūs: inhiāter audiret: et tāto sibi fac-
 tum lucrū grāde crederet: quāto sanctio-
 ris viri aīam ad lapsum pditionis incliā-
 ret. Ille spūs qui hec eadē fatebatur: adiun-
 xit quod vsque ad hoc quoque diē preterito ve-
 spertina hora eius mentē traxerit vt iter-
 ga eiusdem sanctimonialis femine blādis
 ens alapam daret. Tunc malignus spūs
 atque humani generis antiquus inimicus
 exhortatus hunc blande est vt perficeret
 quod cepisset quatenus ruine illius singula-
 rem inter ceteros palmam teneret. Cūque
 iudeus qui aduenerat: hoc vigilans cer-
 neret et magne formidinis anxietate pal-
 pitaret: ab eodem spiritu qui cunctis illic
 obsequentibus preerat: iussum est vt req-
 rere quisnam esset ille: qui iacere in tē-

plo eodem presumpsisset. Quē maligni
 spiritus pergentes et subtilius intuentes
 crucis mysterio signatum viderunt: mirā-
 tesque dixerunt. Ne ve vas vacuū et signa-
 tum. Quibus hoc renunciātibus cuncta
 illa malignorū spirituum turba disparuit
 Iudeus vero qui hec viderat illico surre-
 xit atque ad episcopū sub festinatione pue-
 nit. Quē in ecclesia sua repperiēs seorsuz
 tulit: qua tē tatione vrgeretur: inquisiuit.
 Cui confiteri episcopus tē tationem suam
 verecūdatus: noluit: cum vero ille diceret
 quod in illa tali dei famula prauū amoris ocu-
 los intecisset. atque adhuc episcopus nega-
 ret: adiunxit dicens. Quare negas quod
 inquireris qui ad hoc vsque vespere hester-
 no die perductus es vt posteriora illi ala-
 pa ferires. Ad que nimirū verba depre-
 bendum se episcopus sentiēs humiliter cō-
 fessus est quod prius pertinaciter negauit.
 Cuius ruine et verecūdā isdem iudeus con-
 sulens qualiter hoc cognouisset vel que in
 cōuentu malignorū spirituum de eo audis-
 set: indicauit. Quod ille agnoscēs se. ad ter-
 ram pertinens in orationem dedit moxque de
 suo habitaculo non solū eandem dei famu-
 lam: sed omnem quoque feminam que in eis
 illic obsequio habitabat: expulit. In eo-
 dem vero templo appollinis beati andree
 apostoli repente oratoriū fecit: atque somni
 illa tē tatione carnis funditus caruit. Jus-
 deum vero cuius visione atque increpatio-
 ne saluatus est ad eternam salutē traxit.
 Nam sacramentis fidei imbutum atque aq-
 uo baptismatis emundatū: ad sancte ecclesie
 gremiū perduxit. Sicque factum est vt he-
 bereus isdem dum salutē aliene consuluis-
 set: perueniret ad suam vt omnipotēs de-
 us inde alterum ad bonam vitā perduce-
 ret. vnde in bona vita alterum custodis-
 set.

Petrus.

Es gesta quā audiui et metū mihi
 prebet et spem.

Gregorius.

Ticq; sic oportet et de dei nos semper per miseratiōe considerare: et de nostra infirmitate, formidare. Ecce enim paradisi cedrū concussam audiuim⁹: et nō euulsam: quaten⁹ infirmis nobis: et de eius cōcussione nascat̄ timor: et de ei⁹ stabilitate fiducia.

De Constantio Aquine ciuitatis episcopo: Cap. VIII.

In quoq; venerabilis vite Constantius: Aquine ciuitatis episcopus fuit. Qui nuper predecessoris mei tempe beate memorie Johānis pape defunctus est: hūc prophetie habuisse spiritū multi testant̄: qui eū familiariter scire potuerūt. Cui⁹ inter multa hoc ferunt religiosi veracesq; viri: qui p̄sentes fuerūt q̄ in die obitus sui cū a circūstantibus ciuibus: utpote discessurus pater tā amabilis amarissime plāgeret: eū flendo requisierūt dicentes: Quē post te patrē habebim⁹? Quibus ip̄e per prophetie spiritū respondit dicens: Post Constantiā milionē: post milionē fulionē. **O** tu aquina hos habes. Quibus prophetie verbis editis vite spiritū exalauit extremū. Quo defuncto eius ecclesie pastoralē suscepit curā Andreas dyaconus illius: qui quondā in stabulis itinere cur uis seruabat equorū: atq; illo ex hac uita subduco ad episcopatus ordinē Jobanus accersitus est: qui in eadē urbe fullo fuerat. Quo adhuc superstitē: ita cūcti inhabitatores ciuitatis illius: barbarorū gladijs et pestilētie imanitate vastati sūt: ut post mortē illius ne quis Ep̄us fuerit: nec quibus fieret inueniri potuisset. Sic itaq; cōpleta est uiri dei sententia: quatenus post decessus duorū se sequentiū eius ecclesie pastorē minime haberet.

De Frigidiano Lucane ciuitatis episcopo: Cap. IX.

Ed neq; hoc fileā: qđ narrate viro venerabili Genatio Lucanensi episcopo: me ante biduū cōtigit agnouisse. Lucane ec-

clesie sibimet pp̄inque fuisse: mire uirtutis uirū Frigidianū nomie narrat episcopus: cuius hoc inopinatissimū a cūctis illic habitantibus testat̄ memorari miraculū. Quod anseris fluius qui iuxta illius urbis muros influebat sepe inundatiōe facta cursus sui alueū egressus per agros diffundi p̄sueuerat: et quecūq; sata ac plāta reppererat: euertebat. Cūq; hoc crebro fieret: et magna eiusdē loci incolas necessitas urgeret: dato studio operis eū per loca alia deriuare conati sunt. Sed quāuis diutius laboratū fuisset: a proprio alueo deflecti nō potuit. Tunc uir dñi Frigidianus rastrū sibi paruulū fecit: ad alueum fluminis accessit: et solus oratiōi incubuit: atq; eidē flumini precipiēs ut sequeretur: per loca queq; ut ei uisa sunt: rastrū per terrā traxit. Quē relicto alueo pp̄rio tota fluminis aqua secuta est: ut funditus locū cōsueti cursus desereret: et ibi sibi alueū: ubi tacto per terram rastrū uir dñi signū fecerat uendicaret: et queq; essent alimentis hominū pro futura: sata vel plāta ultra non lederet.

De Sabino Placentino episcopo qui Padū flumen per literas suas cōpescuit: Cap. X.

Eius quoq; venerabilis uiri Genantij ep̄i aliud miraculū relatiōe cognoui: qđ in Placentina urbe perhibet gestū qđ uir quoq; ueracissimus Johānes in hac modo Romana ciuitate locū prefectoriū seruās: qui in eadē Placentina urbe est ortus et nutritus: ita ut ep̄us memorat: quia gestū fuerit: attestat̄. In ea nāq; ciuitate Sabinū noie fuisse asserūt: mire uirtutis ep̄m. Cui duz die quadā suus dyaconus nūciasset: qđ cursus sui padū alueū egressus: ecclesie agros occupass̄: totaq; illic loca ad nutriēdū semibus p̄ futura: aqua eiusdē fluminis teneret: venerabilis uite Sabinus ep̄us respōdit dicens: **E**ade et dic ei. **M**ādauit tibi ep̄us: ut te compefcas et ad ip̄m alueū redeas. **Q**đ diacon⁹

eius audtens despexit et irrisit. Tunc vir dei Ascito notario dictavit dicens: Sabidus domini Jesu christi servus: comonitorium patris: precipio tibi in nomine Jesu christi domini nostri: ut de alveo tuo in locis istis ulterius non ex eas: nec terras ecclesie ledere presumas. Atque eidem notario subiunxit dicens: Hade hoc scribe: et in aquam eiusdem fluminis projice. Quo facto sancti viri preceptum suscipiens: statim se a terris ecclesie fluminis aqua respersit: atque ad proprium alveum reversa exire ulterius in loca eadem non presumpsit. Qua in re Petre quod aliud quam iobedientium hominum duritia confundit: quam in virtute Jesu et elementum irrationabile sancti viri preceptis obediit.

De Lerbomio Populoniensi episcopo: Capitulum XI.

¶ Ir quoque vite venerabilis cerbonius Populoniensis episcopus: magnam diebus nostris sanctitatis sue probationem dedit. Nam cum hospitalitatis studie valde esset intentus: die quadam transeuntes milites hospitio suscepit. Quos Gothis supponentibus abscondit: eorumque vitam ab illorum nequitia abscondendo servavit. Quod dum Gothorum regi perfido Totile nuntiatum fuisset: crudelitatis inmanissime vesania successus: huc ad locum qui ab Octavo huiusmodi militari merulis dicitur: ubi tunc ipse cum exercitu se debat: iussit duci eumque in spectaculo populi versis ad deponendum projici. Cumque idem rex perfidus in ipso quoque spectaculo consessisset: ad inspicendum mortem episcopi: magna populi turba conflavit. Tunc episcopus deductus in medio est: atque ad eius mortem immanissimus versus exquisitus: qui dum humana membra crudeliter carperet: seni regis animam fatiaret. Dimissus itaque versus ex cauea est. Qui accensus et concitatus episcopum petiit: sed subito sue feritatis oblitus: deflexa ceruice: summissoque humiliter capite labere episcopi pedes cepit: ut patenter omnibus daretur intelligi: quia erga illum virum dei et ferina corda essent hominum: et quasi humana bestiarum. Tunc populus qui ad spectaculum

venerat mortis: magno clamore versus est in admirationem veneratōis: tunc ad eius reuerentiā, colendam rex ipse permotus est: quippe cum quo superno iudicio actum erat: ut qui deum sequi prius in custodienda vita episcopi noluit: saltim ad mansuetudinem bestie sequeretur. Cui rei hi qui tunc presentes fuerunt: adhuc nonnulli supersunt: eamque cum omni illic populo se vidisse testantur. De quo etiam viro aliud quoque miraculum Genatio Lunensi episcopo narrante cognouimus. In ea namque populoniensi ecclesia: cui preerat: sepulcrum preparauit. Sed cum longobardorum gens in Italiam veniens: cuncta vastasset: ad Helbam insulam recessit. Qui ingruente egritudine ad mortem veniens: clericis suis sibi obsequentibus precepit dicens: In sepulcro meo quod mihi preparavi populoniensi me ponite. Cui illi cum diceret: Corpus tuum illic qualiter reducere possumus? quod a longobardis teneri loca eadem et vbi eos illic discurrere scimus. Ipse respondit: Reducite me secure: nolite metuere: sed festine sepelire me curate. Moxque ut sepultum fuerit corpus meum: ex eodem loco sub omni festinatione recedite. Defuncto igitur episcopo corpus imposuerunt nauis. Tuncque populonium tenderent: collectis in aere nubibus imensa nimis pluuia erupit. Sed ut patesceret omnibus cuius viri corpus nauis illa portaret: per illud maris spacium quod ab Helba insula usque populonium. xij. miliaribus distat: circa utraque nauis latera percellose valde pluuia descendit: et in nauem eandem vna pluuie gutta non cecidit. Peruenerunt itaque ad locum clerici: et sepulture tradiderunt corpus sacerdotis sui: cui precepta seruantes ad nauem sub festinatione reuersi sunt. Quam mox ut intrare potuerunt: in eundem locum ubi vir domini sepultus fuerat: longobardorum dux crudelissimus gumatus aduenit. Ex cuius aduentu virum dei habuisse spiritum prophetie claruit: quia ministros suos a sepulture suo loco sub festinatione discedere precepit.

De Fulgentio Utriculensi episcopo: Capitulum XII.

h De vero quod de diuisa pluuia factum narraui miraculum: etiam in alterius Episcopi ueneratione monstratum est. Nam quidam clericus senex: qui adhuc superest: eidem rei presto se fuisse, testatur dicens: Fulgentius episcopus qui vtricolensi ecclesie preerat: regem crudelissimum Totilam in festum omnimodo habebat. Cumque ad eandem partem cum exercitu appropinquasset: cure fuit episcopo per clericos suos penia ei transmittere: eiusque furoris insaniam si posset muneribus mitigare. Que ille ut vidit: pertinens spreuit atque iratus: suis omnibus iussit ut eundem episcopum sub omni asperitate constringerent: cuiusque eius examini seruariet. Que dum feroces Gothi ministri seque crudelitatis illius tenuissent: circumdantes eum uno in loco stare preceperunt: etque in terra circulum designauerunt: extra quem pedem recedere nullomodo auderet. Cumque vir dei in sole nimio estuaret: ab eisdem Gothis circumdatus: et designatione circuli inclusus: repente choruscus et tonitrua et tanta vis pluuie erupit: ut hi qui eum custodiendum acceperant: imensitatem pluuie ferre non possent. Et dum magna nimis inundatio fieret inter eandem designationem circuli: in qua vir dominus Fulgentius stetit: nec una quidem pluuie gutta descendit. Quod dum regi crudelissimo nunciatum esset: illa mens effera ad magnam eius reuerentiam uersa est: cuius penam prius insatiabili furore sitiebat. Sic omnipotens deus contra elatas carnalium mentes potentie sue miracula per despectos operatur: ut qui superbe contra precepta ueritatis se eleuant: eorum ceruicem ueritatis per humiliter premittit.

De Herculano Perusino episcopo: Cap. XIII.

n Aper quoque Florentinus uenerabilis uite episcopus: narrauit quoddam memorabile ualde miraculum dicens: Vir sanctissimus Herculanus nutritor meus Perusine ciuitatis episcopus: fuit ex conuersatione monasterij ad sacerdotalis ordinis gratiam deductus: Totile autem perfidi regis temporibus can-

dem urbe annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit: ex qua multi ciuibus fugerunt: qui famis periculum ferre non poterant. Anno uero septimo nondum finito obsesam urbem Gothorum exercitus intrauit: tunc comes qui eidem exercitui preerat: ad regem Totilam nuncios misit exquirentes: quod de episcopo uel populo fieri iuberet. Cui ille precepit dicens: Episcopo prius a vertice capitis usque ad calcaneum corrigiam tolle et tunc caput eius amputa: omnem uero populum qui illic inuentus est gladio extingue. Tunc isdem comes uenerabilem uirum Herculanium episcopum super urbis murum deductum capite truncauit: eiusque cutem iam mortuum a vertice usque ad calcaneum incidit ut ex eius corpore corrigia sublata uideret: moxque corpus illius extra muros proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi: abscisum caput ceruicis apponentes: cum uno paruulo infante qui illic extinctus inuentus est: iuxta murum corpus episcopi sepulture tradiderunt. Cumque post eandem eadem die quadragesimo rex Totila iussisset: ut ciues urbis illius qui quolibet dispersi essent: ad eam sine aliqua trepidatione remearent: hi qui prius fugerant: uoluntate licentia accepta reuersi sunt. Sed cuius uite eorum episcopus cognitus fuerat memores: ubi sepultum esset corpus illius quesierunt: ut hoc iuxta honorem debitum in ecclesia beati Petri apostoli humaret. Cumque itum esset ad sepulcrum: effossa terra inuenerunt corpus pueri pariter humati utpote iam die quadragesimo tabe corruptum et uermibus plenum. Corpus uero episcopi ac si die eodem esset sepultum: et quod est adhuc miratione uenerandum: quia ita caput eius unicum fuerat corpori: ac si nequaquam fuisset abscisus: sic uidelicet ut nulla uestigia sectionis apparerent. Cumque hoc et interga uerterent: exquirentes si quod signum uel de alia monstrari incisione potuissent: ita sanum atque intemeratum omne corpus inuentum est: ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset.

Petrus.

q His non obstupescat talia signa mortuorum que sunt pro excitatione uiuentium?

De ysaac seruo dei.

Cap. XIII.

Gregorius.

Rioribus quoque Gothorum tē-
 poribus fuit iuxta spoletanam
 urbē vir vite venerabilis ysa-
 ac nomīe: qui vsq; ad extrema
 pene Gothorum tēpora puenit. Quem no-
 strozū multi nouerunt et maxime sacra vir-
 go Gregoria que nūc in hac Romana vr-
 be iuxta ecclesiā beate Marie semper vir-
 ginis habitat. Que dum adoleſcētie sue
 tēpore constitutis iam nuptijs in ecclesiā
 fugisset et sanctimonialis vite conuersati-
 onem quereret: ab eodē viro defensa atq;
 ad eum quē desiderabat habitū: dñō pte-
 gente perducta est. Que qz sponſum fu-
 git in terra: habere spōsum meruit in ce-
 lo. Multa autē de eodē viro: narrāte ve-
 nerabili patre Eleuthero agnouī qui et
 hūc familiariter nouerat et eius verbis vi-
 ta fidem prebebat. Hic itaq; venerabilis
 Ysaac ortus ex Italia nō fuit: sed ea illi
 narro miracula que in Italia cōuersatus:
 fecit. Cū primū de Syrie partib; ad spo-
 litanam urbē venisset: ingressus ecclesiā
 a custodibus petijt vt sibi quantū vellet:
 licentia cōcederetur orandi: eumq; horis
 secretioribus egredi non vrgerent. Qui
 mox ad orandū stetit: diemq; totū p egit i
 oratione. Cui sequentē cōtinuauit ac noc-
 tem. scdo etiā die cū nocte subsequenti in
 defessus i precibus perstitit. Dies quoq;
 tertiu in oratione cōiunxit. Cūq; hoc vn;
 ex custodibus supbie spiritu inflatus cer-
 neret: vnde pficere debuit: inde ad defe-
 ctus damna peruenit. Hā hunc simulato-
 rem dicere et verbo rustico cepit hipochri-
 tam clamare: qui se tribus diebus et nocti-
 bus orare ante oculos hominū demōstra-
 ret. Qui protinus currēs virū dei alapa
 percussit vt quasi religioſe vite simulator
 de ecclesia cum cōtumelia exiret: sed hūc
 repente vltor spirit; inuasit et ad viri dei
 vestigia strauit ac per os illi; clamare ce-
 pit. Ysaac me eicit. Ysaac me eicit vir q;

pe peregrinus: quo censaretur noīe: nes-
 sciebatur: sed eius nomē ille spūs pdidit
 qui se ab illo posse eijci clamauit. Mox
 autem vt super vexati corpus vir dei in-
 cubuit: malignus spūs: qui eū inuaserat:
 abcessit. In tota vrbe tunc statim quid i
 ecclesia factū fuisset inotuit: currere viri et
 femine nobiles atq; ignobiles pariter ce-
 perunt certatimq; eū in suis rapere domi-
 bus conabant. Alij ad construendū mo-
 nasteriū predia: alij pecunias: alij subſi-
 dia queq; poterāt: offerre viro dei suppli-
 citer volebāt: sed seruus omnipotētis do-
 mini horū nihil accipiēs: egressus urbē:
 non longe desertū locū repperit ibiq; sibi
 humile habitaculū cōstruxit. Ad quē dū
 multi pergunt: exemplo illius: eterne vite
 accendi desiderio ceperūt atq; sub ei; ma-
 gisterio in omnipotētis se dñi seruitiū de-
 derūt. Cumq; eū crebro discipuli humili-
 ter admonerēt vt pro vsu monasterij pos-
 sessiones: que offerebantur: acciperet: il-
 le sollicitus sue paupertatis custo; forte sen-
 tentiam tenebat dicēs. Monachus qui i
 terra possessionē querit: monachus nō ē.
 sic quippe metuebat paupertatis sue secu-
 ritatem perdere: sicut auari diuites solēt
 perituras diuitias custodire. Ibi itaq; p
 phetie spiritu magnisq; miraculis cūctis
 longe lateq; habitantibus vita eius incla-
 ruit. Hā die quadā ad vesperuz in horto
 monasterij fecit iactari ferzamēta que vsi-
 tato nos nomine vangan vocamus: dixit
 itaq; discipulis suis. Tot vangan i horto
 proiecite et citius redite. Nocte vero ea-
 dem dū ex more cum fratribus ad exhibē-
 das laudes dñō surrexisset: precepit eis:
 dicens. Ite et operarijs nostris pulmen-
 tum coquite vt mane primo paratum sit.
 Facto autē mane fecit deferri pulmentuz
 qd parari iusserat: atq; hortū cū fratribus
 ingressus: quot vangan iactari precepit:
 tot in eo laborantes operarios inuenit.
 Ingressi quippe fures fuerant: sed muta-
 ta mente per spiritū apprehenderūt van-
 gas: quas inuenerunt et ab ea hora qua i-
 gressi sunt: quousq; vir domini ad eos ve-

infret: cuncta horti illius spacia: que inculta fuerat: coluerunt. Quibus vir dñi mox ut ingressus est: ait. Saudete fratres: multum laborastis. iam quiescite: quibus illico alimenta que detulerat: prebuit: eosque post tanti laboris fatigationem refecit. Sufficiente autem refectis ait. nolite malum facere. Quoties de horto aliquid vultis ad horti aditum venire: tranquille petite: cum benedictione accipite: et a furti prauitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit. Actus est ut qui ad hortum nocituri venerat: cum laboris sui premio: et repleti ab eo: et innocui redirent.

Leo quoque tempore accesserunt ad eum peregrini quidam misericordias postulantes scissis pannis obfiti. Ita ut pene nudi viderentur. Quibus ab eo vestimenta petierunt: eorum verba vir dominus tacite audiuit. qui unus ex discipulis suis protinus silenter vocavit eos precepit: dicens. Vade atque in illa silua in loco tali caua arborum require et vestimenta que in ea inueneris ad me defer. Quibus discipulus abiisset: arborum sicut fuerat iussus requisivit: vestimenta reperit et latebre detulit magistro. Que vir dei suscipiens: peregrinis nudis atque petentibus ostendit et prebuit dicens. Venite quia nudi estis: ecce tollite et vestite vos. Nec illi intuentes recognouerunt: que posuerant: magnos pudore consternati sunt et que fraudulenter vestimenta querebant aliena: confusi receperunt sua.

Leo quoque tempore quidam se eis orationibus commendans: sportas duas plenas alimentis ei per puerum transmisit. Quarum unam idem puer surripuit atque in itinere abscondit. unam vero ad dei hominem detulit: et petitionem illi qui se ei per xenium commendauerat: enarrauit. Quam vir domini benigne suscipiens: eundem puerum admonuit dicens. Gratias agimus: sed vide sportas quas in itinere posuisti: ne incaute tangere presumas. quia in ea serpens ingressus est. Esto ergo sollicitus ne si tollere incautus volueris: a serpente feriaris. Quibus verbis puer valde confusus: exulta-

uit quidem quod mortem euasit: sed tristis ad medicum factus est. Quia quauis salubrem penam euaserit: tamen protulit vereturiam suam. Qui reuersus ad sportas caute ac solcite attendit: sed ea iam: sicut vir dei predixerat: serpens tenebat. Hic itaque cum virtute abstinentie: contemptu rerum transeuntium: prophetie spiritu: orationis intentione esset incomparabiliter preditus: unum erat quod in eo reprehensibile esse videbatur: quia nonnunquam tanta ei leticia inerat ut illis tot virtutibus nisi sciret esse plenus: omnimodo non crederetur.

Petrus.

Quid nam queso te: quid nam hoc esse se dicimus. Sponte sibi leticie freno laxabat. an tot virtutibus polens: aliquando ad presens gaudium etiam remittens eius animum traheret.

Gregorius.

Agna est petre omnipotentis dei dispensatio: et plerumque contingit ut quibus maiora bona prestat: que damina minora non tribuat: ut semper eorum animus habeat. unde se reprehendat: quatenus dum appetunt perfecti esse et non possunt et laborant in hoc quod non acceperunt: nec tamen elaborando preualent: ut in his que accepta habent: se minime extollant sed discant quia ex semetipsis maiora bona non habent: qui in se metipsis vincere parua vicia: atque extrema non possunt. Hinc est enim quod perducto dominus ad terram promissionis populo cunctos fortes atque prepotentes aduersarios eius extinguens: philisteos atque cananeos reseruauit ut sicut scriptum est: in eis experiretur israel: quia nonnunquam ut dictus est eis etiam quibus magna dona tribuit: parua quedam reprehensibilia relinquit ut semper habeant: contra quod bellum gerant et deuictis magnis hostibus mentem non erigant. quando eos adhuc aduersarii etiam minimis fatigant. Sit itaque ut miro modo una eademque mens et virtute polleat et ex infirmitate languescat: quatenus et ex parte constructa sit et ex parte se respiciat esse destrua-

etiam ut per bonū quod querit et habere non valet: illud seruet humiliter: quod habet. **Sed** quid mirū quod hoc de homine dicim⁹ quādo illa superna regio in ciuib⁹ suis ex pte dāna pertulit et ex pte fortiter stetit ut electi angelorū spūs: dum alios per superbiam cecidisse conspicerent: ipsi tāto robustius: quāto humiliter starent: Illi ergo regioni sua etiā detrimēta profecerūt: quia ad eternitatis statum ex parte sue destructionis est solidius instructa. Sic ergo et in vnaquaq; agitur ut humilitatis custodia aliquādo ad lucra maxima ex minimo damno seruetur.

Petrus.

Facet quod dicit.

De Eutycio et florentio seruis dei. Cap. XV.

Gregorius.

Et hoc fileam quod ex regione eadem venerabilis viri Sanctuli presbyteri narratione cognouit. de cuius verbis ipse non dubitas quia eius vitam fidemque minime ignoras.

Idem quoque tempore in urbis parte puencie duo viri in vita atque habitu sancte conversationis habitabant quorum vnus Eutycius: alter vero florentius dicebatur. Sed idē Eutycius in spiritali zelo atque in feruore virtutis excreuerat: multorumque animas ad deū perducere exhortando satagebat. Florentius vero simplicitati atque orationi dedita dncebat vitam. Non longe autē erat monasteriū quod rectoris sui fuerat morte destitutū: ex quo sibi monachi eundē Eutyciū preesse voluerunt. Qui eorum precibus acquiescēs multis annis monasteriū rexit: discipulorumque animas in studio sancte conversationis exerceuit. Ac ne oratoriū in quo prius habitauerat: solū remanere potuisset: illic venerabilē virū Florentiū reliquit: in quo dū solus habitaret: die quadā sese in orationē dedit atque ab omnipotēte dño petijt

ut ei illic ad habitandū aliq̄d solatiū donare dignaret. qui mox ut impleuit orationem oratoriū egressus: ante fores vrsū reppe- rit stantē qui dū ad terrā caput deprime- ret: nihilque feritatis in suis motibus demō- straret: apte dabat intelligi quod ad viri dei obsequiū venisset. Quod vir quoque dñi pri- nus agnouit: et quod in eadē cella. iij. vel. v. pecudes remāserāt: quibus oīno deerat: quod pasceret et custodiret: eidē vrsō precepit dice- cēs: vade atque oues has ad pastū eijce ad horā vero sextā reuerte. Cepit itaque hoc indefinēter agere: iniūgebat vrsō cura pa- storis et quas māducare cōsueuerat: pasce- bat oues bestia leiuna. Cū vir dñi leiuna- re volebat: ad nonā precepit vrsō eadez hora cū ouibus reuerti. Cū vero noluisset: ad sextā: in oibus itaque mādatis viri dei obtempabat vrsus vtrūque ad sextā iussus redire: veniret ad nonā: neque ad nonā ius- sus redire: veniret ad sextā. Cūq; diu hoc ageret cepit in loco eodē tāte virtutis fa- ma longe lateque crebrescere: sed quod antiqu⁹ hostis. vno bonos cernit nitescere ad glo- riā. inde pueros per inuidiā rapit ad penā quatuor viri ex discipulis venerabilis Eu- tycij vehemēter inuidētes quod eorum magis- ter signa nō faceret et is qui sol⁹ ab eo res- lictus fuerat: tāto hoc miraculo clar⁹ ap- pareret: eundē vrsū insidiātes occide- rūt. Cūq; hora qua iussus fuerat: nō redi- ret: vir dei Florentius suspicatus est eū rediturū et vsq; ad horā vespērā expectans: affligi cepit quod isdē quem ex simplicitate multa fratrem vocare cōsueuerat: vrsus mi- nime reuertere. Die vero altera perrexit ad agrū vrsū pariter ouesque quesiturus: quē occisum repperit sed sollicite inqui- rens citius: a quibus fuerat occisus: inue- nit. tūc sese in lamentū dedit: fratrum mali- ciā magis quod vrsi mortē deplorās. Quē venerādus vir Eutyci⁹ ad se deductū cō- solari studuit: sed isdē vir corā eo doloris magni stimulus accensus imprecatus ē di- cēs. Spero in omnipotēte deo quia in hac vita ante oculos omnium ex sua mali- ciā vindictā recipiant. qui nihil se ledent

tem vrsu meū occiderūt. Cuius vocem protinus vltio diuina secuta est. **H**ā qua tuor monachi qui eundē vrsu occiderāt: statim elephantico morbo percussi sūt vt mēbris putrescētibus interirēt. **Q**uod factū vir dei florentius vehemēter expauit: seq̄ ita fratribus maledixisset pertimuit. **O**mnī enī vite sue tēpore flebat qz exauditus fuerat: se crudelē: se in eorū morte clama- bat homicidā. **Q**uod iccirco omnipotentē dñm fecisse credimus ne vir mire simpli- citatis quātolibet dolore cōmōtus: intor- quere vltra presumeret iaculū maledicti- onis.

Petrus.

Unquid naz valde graue esse cre- dimus si fortasse cuilibet exagita- ti iracundia maledicamus.

Gregorius.

E hoc peccato cur me percuncta- ris an graue sit: cū paulus dicat. **N**eq̄ maledici regnū dei posside- bunt. pensa igitur q̄ grauis culpa ē: que sepat a regno celestis vite.

Petrus.

Uid si homo non fortasse ex mali- cia: sed ex lingue incuria maledi- ctionis verbū iaculatur in proximū.

In apud districtū iudicē petre ocio- sus sermo reprehenditur: quanto magis et noxius. **P**ensa ergo q̄- tum sit dānabilis: qui a malicia nō vacat si et ille sermo penālis ē qui a bonitate vti- litatis et humilitatis vacat.

Petrus.

Sentio.

Gregorius.

Sdem vir dei egit aliud quod si- lere non debeo. **C**um enim mag- na eius opinio lōge lateq̄ crebre sceret. quidam dyaconus longe posit⁹ ad eum pergere studuit vt eius se orationi- bus cōmendaret: qui ad eius cellulam ve-

niens: omnē locū per circuitum inuenit i- numeris serpentibus plenum. **C**ūq̄ ves- hementer expauesceret: clamauit dicēs. serue dei ora. **E**rat autem tunc mira serenitas. **E**gressus vero florentius ad celū oculos et palmas tetendit vt illam pestē sicut sciret dominus auferret. ad cui⁹ vo- cem subito celum intonuit: atq̄ idē toni- truus omnes illos: qui eundē locum oc- cupauerunt: serpentes interemit. **Q**uos cum vir dei florentius interemptos aspi- ceret: dixit. **E**cce illos occidisti domine q̄s eos hinc leuabit? **M**oxq̄ ad eius vocem tante aues venerunt: quanti serpētes oc- cisi fuerant: que asportātes singulos et lō- gius projicientes: locū habitationis illi⁹ mundum a serpentibus omnimodo red- diderunt.

Petrus.

Uid virtutis. quid fuisse meriti dicimus: q̄ eius ori tantū factus est deus proximus.

Gregorius.

In pud omnipotentis dei singula- rem mundiciam atq̄ eius simpli- cem naturam multū petre huma- ni cordis mundicia, atq̄ simplicitas valet hoc ipsum nāq̄ quod eius famuli a terre- nis actionibus segregati: ociosa loqui ne- sciunt et mentem per verba spargere atq̄ inquinare deuitant: auctoris sui pre cete- ris exauditionē impetrant. **C**ui inquan- tum est possibile ipsa puritate ac simplici- tate cogitationis quasi ex quadā iam simi- litudine concordāt. **H**os autē turbis po- pularibus admixti: dum frequēter ocio- sa nōnunq̄ vero etiam: q̄ est grauis: no- xia loquimur: os nostruz omnipotēti deo tanto longinquuz sit. quāto huic mundo proximū. **M**ultum quippe deorsum duci- mur: dum locutione continua secularib⁹ admiscemur. **Q**uod bene **I**saias post- quam regem dominum exercituum vidit in semetipso se reprehendit et penituit: di- cens. **V**e mihi: quia tacui: quia vir pollutus labijs ego sum: qui cur pollutus

na labia haberet: oñdit: cū subīxit In me-
dio populi polluta labia habētis ego has-
bito. Pollutionē namq; labioꝝ habere se-
doluit: sed vnde hāc p̄traxerit indicauit:
cū in medio populi polluta labia habētis
se habitare perhibuit. Valde enī difficile
ē: vt lingua seculariū mentē non inq̄net
quā tangit: qz dū plerūq; eis ad quedam
loquēda cōdescendimus paulisper asueti
hanc p̄az locutionē q̄ nobis indigna est:
etiā delectabiliter tenemus vt ex ea iā re-
dire nō libeat: ad quā velut ex cōdescēssio-
ne deducti: venimus inuit. Sicq; fit vt
ab ociosis ad noxia: a leuioꝝ ad gravio-
ra verba veniamus: et os nostrū ab oīpo-
tente dño: tanto iā minus exaudit in pre-
ce: quāto amplius inquinaē stulta locutio-
ne: qz sicut scriptū est. Qui auertit aures
suā ne audiat legē: oratio eius erit execra-
bilis. Quid ergo mirū si postulātes tarde-
a dño audimur: q̄ precipiēte dño aut tar-
de: aut nullomō audimus. Et quid mirū
si Florentius in prece sua citius est audi-
tus: q̄ in p̄ceptis suis dñm citius audiuit.

Petrus.

n **Nil est quod respōdere valeat a
parte rationi.**

Gregorius.

e **Uitius vero qui predicti Floren-
tij in via dñi socius fuerat: magis
post mortē claruit in virtute signo-
rū. Nam cū multa ciues vrbis illius de eo
soleāt narrare miracula: illud tñ est preci-
piū qđ vsq; ad hec longobardoꝝ t̄pa om-
nipotens deus per vestimentū illius assi-
due dignabā operari. Nam quotiēs plu-
uia deerat: et estu nimio terrā longa sic-
citas exurebat: collecti in vnū ciues vrbis
illius eius tunicā leuare: atq; in cōspectu
dñi cū precibus offerre cōsueuerāt. Cum
qua dū per agros pergerēt exorātes: re-
pēte pluuia tribuebat: que plene terrā sa-
tiare potuisset. Ex qua re patuit: eius ani-
ma: quid virtutis intus: quid meriti ha-
beret cuius foris ostēsa est vestis lram cō-
ditoria auerteret.**

De Marsicio monacho de monte Marsico: Cap XVI.

n **Aper quoq; in parte Cāpanie
vir valde venerabilis Marti-
noie: in monte Marsico solita-
riaz vitā duxit: multisq; annis
in specu āgustissimo iclusus fuit: quē mul-
ti ex nostris nouerūt: eiusq; actib; presen-
tes extiterūt: de quo multa ip̄ez beat: me-
morie papa Delagio p̄decessore meo et
alijs religiosissimis viris narrātibus ag-
nouit. Cuius hoc miraculū primū fecit q̄
mox vt se in predicti mōtis foramine p̄tu-
lit: ex petra eadē que in semetip̄a cōcaua
angustū specū fecerat: aque stilla prupit:
que Martio dei famulo in vsu quotidiana:
no sufficeret: nec plus adesset: nec necessi-
tati deesset: qua in re ostēdit oīpotens de-
us quantā sui famuli curā gereret: cui ve-
tusto miraculo potum in solitudine ex pe-
tre duritia mīstraret. Sed antiquus hos-
tis hūani generis inimic; eius virtutib;
inidens: hūc vsitata arte pellere ex eo spe-
cu molitus est. Nam amicā sibi bestia ser-
pentē scz īgressus: hūc ab eadē habitatio-
ne eijcere facto terrore conatus est. Cepit
etenī serpens in speluncā venire solus: cū
solo: eoq; orāte se ante illū sternere et cū cu-
bāte pariter cubare. Sed vir sanctus oī-
no imp̄territus: eius ori manū vel pedem
extēdebat dicēs: Si licentiā accepisti vt
ferias: ego nō prohibeo. Cūq; hoc quoti-
die per triennū gereret: die quadā anti-
quus hostis tāta hac eius fortitudine v-
ctus infremuit: seq; per diuexū mōtis la-
tus in precipitiū serpens dedit: oīaq; arbu-
sta loci illi; flāma ex se exēte cremauit.
Qui in eo qđ montis latus oīne cōbussit
cogente oīpotente deo mōstrare cōpulsus
est: quāte virtutis fuerat: q̄ victus absces-
debat p̄erpēde queso: iste vir dñi qui in
montis vertice stetit: qui cū serpente per
triennū iacuit securus.**

Petrus.

a **Aditu pauco.**

Gregorius.

¶ **I**n iste vite venerabilis inclusiōis
sue tēpe primo decreuerat: vt vl-
tra mulierē non videret: nō qz as-
pernabat sexū: sed ex cōtemplata spē tem-
ptatiōis incurrere metuebat viciū. Quā
quedā mulier audiēs: audacter ascendit
montē: atq; ad eius specū impudēter pro-
rupit. At ille paulo longi⁹ intuens: ⁊ ve-
nientis ad se muliebria indumēta conspi-
ciens: sese in orationē dedit: in terrā faciē
de p̄ssit: ⁊ eonīq; p̄stratus iacuit: quo im-
pudens mulier a fenestra cellule illi⁹ fati-
rigata recederet. Que die eodem mox vt
de mōte descendit: vitā finiuit: vt ex mor-
tis eius sentētia dareē intelligi: qz valde
oīpotētī deo displicuit qz eius famulū au-
su improbo cōtristauit.

¶ **L**io quoq; tpe dū multī ad hunc
religiosa deuotiōe concurrerēt: at-
q; arcta esset semita: que in deuexo
mōtis latere ad eius cellulā p̄perātes du-
cebat. Puer paruulus incaute gradiens
ex eodē monte cecidit: ⁊ v̄q; ad vallē cor-
ruit que sub mōte eodē sita quasi in p̄fun-
do conspicit̄. In loco quippe eodē tanta
mons ip̄e altitudine excreuit: vt arbusta
ingentia que ex eadē valle p̄deūt: ex mō-
te aspiciētibus quasi fructa esse videan-
tur. Perturbati itaq; sūt cūcti qui venie-
bāt: summaq; cura questū est: sicubi cor-
pos elapsi pueri potuiss̄ inueniri. Quis
enī aliud nisi extinctū crederet? quis vel
corpus ad terrā integrū peruenisse suspi-
care? Duz interpositis vbiq; scopulis in
partibus discerpi potuisset. Sed requisit-
us puer in valle inuētus est: non solū vi-
uus: sed etiā incolumis. Tūc cunctis pa-
tenter innotuit: qz ideo ledi nō potuit: qz
hūc ī casu suo Martij oratio portauit. In
specu vero illius magna desup rupe emi-
nebat: que cū ex parte exigua monti vide-
reē affixa: martij celle p̄minens casus suū
quotidie: ⁊ illius interitū ruitura minaba-
tur: ad hūc Mascato: illustris vir armen-
tarij nepos cū magna rusticorū multitudi-
ne veniens precabatur: vt vir dei de specu
eodē dignareē exire: quatenus ip̄e ruitu-

ram rupem ex monte potuisset euellere:
atq; in specu suo dei famulus iam secl⁹
habitarēt. Cūq; huic vir dei nequaquā ac-
quiesceret: ei quod posset vt faceret prece-
pit: ⁊ ip̄e in celle remotiori se parte cōtu-
lit. Si tamē moles rueret: dubiū nō erat
qz simul ⁊ specū destrueret: ⁊ Martiū nes-
caret. Itaq; dum ea que venerat multitu-
do conaret: si posset sine periculo viri dei
ingens illud qd desuper incubuerat saxū
leuare: cūctis videntibus repēte res val-
de admirabilis contigit: quia moles ipsa
quā sonabant euellere: subito ab eisdē la-
borātib; euulsa: ne spelunce Martij rea-
ctū tangeret saltū dedit: ⁊ quasi serui dei
lesionē fugiens lōgius cecidit. Quod ad
iussū oīmpotentis dei angelico ministe-
rio actū intelligit: qui diuina prouidētia
disponi oīua fideliter credit. Hic cū pri-
us se in eundē montē cōtulit: nec dū clau-
so specu habitans: cathena sibi ferrea pes-
dem ligauit: eāq; saxo ex parte altera affi-
xit: ne ei vltra liceret p̄gredi: quā cathē-
ne eiusdē quantitas tendebat. Quod vir
vite venerabilis Benedictus audiēs: cu-
ius superius memoriā feci: ei per discipu-
lum suū mandare curauit. Si seruus dei
es: nō te teneat cathena ferri: sed cathena
xp̄i. Ad quā vocem Martius p̄tinus eū-
dem compedē soluit: sed nunq; postmo-
dum solutū tetendit pedē vltra locū quo
hūc tendere ligatū consueuerat: atq; in tā-
to ⁊ antea ligatus māsit. Qui dūz se post-
modū in eiusdē loci specu cōclusisset. Ces-
pit etiā discipulos habere: qui ab ei⁹ spes-
cu seorsum habitātes ad vsū vite: aquā
de puteo haurire cōsueuerāt. Sed funis
in quo ad hauriendā aquā situla depēde-
bat: crebro rumpebat. Unde factus est vt
eandē cathenā quā ex pede suo vir domi-
ni soluerat: eius discipuli peterēt: eamq;
fumi adiūgerent: atq; in illam situlā liga-
rent. Ex quo iam tempe cōtiguit vt idē fun-
nis tingereē aqua: ⁊ nullo modo rumpe-
reē. Quia enī cathenā viri dei funis ille
contigit: ip̄e quoq; ad tolerandā aquam

iam fidelē credimus fuisse: carne dominus
 suscitauit. Saulū vero suscitauit in mens-
 te. Equidem post resurrectionē carnis de
 Lazari virtutibus taceat: sed post resurre-
 ctionē anime capere nostra infirmitas nō
 valet: quāta in sacro eloq̄o de Pauli vir-
 tutibus dicunt: qđ illius crudelissime cog-
 itatiōes ad pietatis mollia cōuerse sunt
 viscera: qđ mori cupit p̄ fratribus: in quo-
 rū prius morte gaudebat: qđ plenus om-
 nis scripture sciētia nil se scire iudicat: nī
 si xpm̄ Jesum hūc crucifixū: quod p̄ xpo
 virgis libēter cedit: quē gladijs insequē-
 bat: quod apostolat⁹ honore sublimis est.
 Sed tamē sponte paruulus in medio di-
 scipuloꝝ quod ad celi tertij secreta ducit:
 ⁊ tamen mētis oculū per cōpassionē refle-
 ctit ad dispensandū cubile cōiugatoꝝ: di-
 cens vxori vir debitū reddat ⁊ vxor viro:
 quod admisceat in contemplatiōe cetibus
 angeloz: ⁊ tamen nō aspernat cogitare:
 atq; disponere facta carnaliū: qđ gaudet
 in infirmitatibus: sibiq; in ꝑtumelijs pla-
 cet: qđ ei viuere xps̄ est ⁊ mori lucrū: qđ to-
 tū iam extra carnē est hoc ip̄m: qđ viuūt in
 carne. Ecce qualiter viuūt qui ab inferno
 mētis ad vitā pietatis rediūt. Minus est
 ergo quēpiam in carne suscitari: nisi forte
 per viuificationē carnis ad vitā reducat
 mentis: vt ei hoc agatur per exterius mi-
 curalum: quatenus conuersus interius
 viuificetur.

De Benedicto monacho:
 Capitulum. XVIII.

Petrus.

Alde infra credidi hoc qđ mo-
 do qđ sit incōparabiliter superi-
 us agnouī. Sed queso cepta p̄-
 sequere vt dum tempus vacat:
 sine edificatiōe hora non transeat.

Gregorius.

Pater quidā mecū est in monaste-
 rio cōuersatus: in scriptura sacra
 studiosissimus: qui me etate p̄ci-
 bat: ⁊ ex multis que nesciebā: me edifica-
 re cōsueuerat. Hui⁹ itaq; narratiōe didi-

ci: qđ fuit quidā in campanie partibus in-
 tra quadagesimū Romane vrbis milia-
 riū: nomine Benedictus: qui quidē eta-
 te iuuenis: sed morib⁹ grādeus ⁊ in san-
 cte cōuersatiōis regula se fortiter stringēs
 Quē Totile regis tempore cum Gothi
 repperissent: hūc incendere cum sua cella
 moliti sunt. Ignē nanq; posuerūt: sed in
 circuitu arserūt omnia. Cella vero illius
 igne cōburi non potuit. Quod videntes
 Gothi magisq; seuentes: atq; hūc ex suo
 habitaculo trabētes: nō longe aspexerūt
 succensū clibanū: qui coquēdis panibus
 parabat: eūq; in illo piccerūt: clibanūq;
 clauerūt. Sed die altero ita ille sus inue-
 tus est: vt non solū eius caro ab ignibus:
 sed neq; extrema vllomō cremarent.

Petrus.

Atiquū trium pueroꝝ miraculū
 audio: qui proiecti in ignibus les-
 si non sunt.

Gregorius.

Alud vt opino: miraculū ex par-
 te aliqua dissimiliter gestum est.
 Tunc quippe tres pueri ligatis
 pedib⁹ ac manibus in ignē proiecti sunt:
 quos die altera rex requirens: in camino
 illesis vestibus deambulantes repperit.
 Ex qua re colligit: quia ignis in quo ta-
 ctati fuerāt: qui eoz vestimenta nō contig-
 it: eoz vincula cōsumpsit: vt vno eodē-
 q; tempe in obsequio iustoꝝ ⁊ haberet flā-
 ma virtutē suam ad solatiū et nō haberet
 ad tormentum.

De Ecclesia beati Zenonis
 martyris: in qua aque vltra por-
 tam apertā inundātes minime
 intrauerūt: Cap. XIX:

Alc tam antiquo miraculo die-
 bus nostris res similis ex con-
 trario euenit elemento. Nam
 nuper Johānes tribunus rela-
 tiōe sua me docuit: qđ Wunolfus comes
 cū illico adesse: se cum rege Authario eo-
 tpe in loco eod: vbi mira res ꝑtigit: affuis

ferrī in se fortitudinem traxit.

Petrus.

f Acta hec placent: quia mira sunt
et multū recentia.

**De Monacho ex monte ar
genteo: qui mortuū suscita
uit: Capitulū. XVII.**

Gregorius.

Nostris modo temporibus quidā
vir Quadragesim⁹ nomine Bus
rentine ecclesie subdyaconus fue
it: qui ouīū suarum gregē pascere in eius
dem Aurelie partibus solebat: cuius val
de veracis viri narratiōe res mira inno
tuit: que secreto fuerat gesta. Is namq;
vt prediximus: dū gregis sui in Aurelia
curā gereret: in diebus eisdem vir fuit e
monte qui Argentarius vocat: venerabi
lis vite qui habitū monachi: quē preten
debat specie: moribus explebat. Hic ita
q; ad ecclesiā beati Petri apostolorū prin
cipis ab eodem monte Argentario annis
singulis venire cōsueuerat: atq; ad hunc
quē predixi Quadragesimū subdyaconē
sicut ipse narrauit: hospitalitatis gratia de
clinabat. Quadā vero die dum eius hos
pitiū: quod nō longe ab ecclesia aberat:
itrasset: cuiusdā paupercule mulieris ma
ritus iuxta defunctus est. Quē ex more
lotū: vestimentis indutū: et sabono cōstri
ctum: superveniente vespere sepelire ne
quiuerūt. Igitur iuxta defuncti corpus vi
duata mulier sedit: que in magnis fletib;
noctem ducens: cōtinuis lamentorū voci
bus satiffaciebat dolori. Cūq; hoc diu
tius fieret et flere mulier nullomodo cessa
ret: vir dei: qui receptus hospitio fuerat:
Quadragesimo subdyacono cōpunctus
ait: Dolori hui⁹ mulieris anima mea cō
patit: rogo: surge et oremus. Perrexerūt
igit⁹ viriq; ad vicinam ecclesiā: sese pari
ter in orationē dederunt. Cūq; diutius
orassent complere orationē Quadragesi
mū subdyaconū seruus dei petiit. Qua
completa ab altaris crepidine puluerem

collegit: atq; cū eodem Quadragesimo
ad defuncti corpus accessit: seq; ibidez in
orationē dedit. Cūq; diutius orasset: iā
non: sicut prius fecerat: orationē comple
re cū subdyacono voluit: sed ipse benedi
ctionem dedit: statimq; surrexit. Et quia
manu dextera puluerē collectū gestabat:
sinistra palliū: quo facies defuncti velaba
tur: abstulit. Quod cū mulier fieri cerne
ret: cōtradocere vehementer cepit et mira
ri quid vellet facere. Ablato itaq; pallio
diu de eo: quē collegerat puluere: defun
cti faciem fricauit. Cūq; diutius fricare
tur: recepit animā: oscitauit: oculos ape
ruit: seseq; eleuans resedit: quid erga se
ageret: miratus est: ac si de grauissimo sō
no fuisset excitatus. Quod cū mulier la
mentis fatigata conspiceret: cepit ex gau
dio magis flere: et voces amplius edere.
Quā vir domini modesta prohibitōe cō
pescuit: dicens: Tace tace: sed si quis te
requisierit: qualiter factū sit: hoc solūmo
do dic: quia dominus Iesus xp̄us opera
sua fecit. Dixit hoc atq; eius hospitio exi
uit Quadragesimū subdyaconū protin⁹
reliquit: et in loco eodem ultra nō compa
ruit. Temporalē namq; honorem fugiēs
egit vt ab his: quibus visus in tanta vir
tute fuerat: nunquā iam in hac vita vide
retur.

Petrus.

Nid alij sentiant ignoro. Ego au
tem pre cūctis miraculis hoc po
tius existimo esse miraculū: q; ad
vitā mortui redeunt: eorūq; anime ad car
nem ex occulto reuocantē.

Gregorius.

Ivisibilia attēdimus: necesse est
vt credamus. Si vero inuisibilia
pensamus: nimirū cōstat quia ma
ius est miraculū: predicatiōis verbo atq;
oratiōis solatio peccatorē conuertere: q;
carne mortuū suscitare. In isto enim resu
scitatē caro itez moritura. in illis vero ani
ma ineternū victura. Cum enim propono
duos: in quo horū existimas malus fore fa
ctū virtute miraculū: Lazarū quippe quē

se eamque cognouisse testat. Predictus tribunus narravit: dicēs: quia ante hoc ferre quinquenniū quādo apud hanc Romanā urbē aluēū suū tibris egressus est: tantūq; crescēs vt eius vnda sup muros vrbis influeret. atq; in ea maximas regiones occuparet: apud Aeronēsem urbem flui⁹ Athesis excrescens: ad beati Zenonis martyris atq; pontificis ecclesiam venit. Cuius ecclesie dū essent ianue aperte aqua in eā minime intrauit: que paulisp; crescēs vsq; ad fenestras ecclesie: q̄ erant tectis prime: peruenit: sicq; stans aqua ecclesie ianuā clausit ac si illud elementuz liquidū in soliditatē parietis fuisset mutatum. Cūq; essent multi interius inuenti: sed aquarū magnitudine oīs ecclesia circūdata: qua possent egredi: nō haberent. sibiq; se siti ac fame deficere formidarent: ad ecclesie ianuā veniebāt: ad bibendum hauriebāt aquā que vt predixi vsq; ad fenestras excreuerat et tamē intra ecclesiam nullomodo disfluebat. Hauriri itaq; vt aqua poterat: sed disfluere vt aqua nō poterat. Stās autē ante ianuā ad ostendendū cunctis merituz martyris et aqua erat adiutoriuū et quasi aqua nō erat ad inuadendum locū. Diego antiquo antedicti ignis miraculo vere predixi non fuisse dissimile qui triū puerozū et vestimēta pō contigit et vincula incendit.

De Stephano presbytero p uincie Valerie: cui: quia famulo suo negligenter loquebatur ad extrahendas caligas dyabolus obediuit. Cap. XX.

Petrus.

Ira sunt valde sanctorū facta que narras et presenti infirmitati hominū vehementer suspēda. Sed q; tātos nup; in Italia fuisse audio admirāde virtutis viros: nos se velim si nulla eos contigit antiqui hostis insidias ptulisse: an ex insidijs profecisse.

Gregorius.

In labore certaminis nō est palma victorie. Unde ergo victores sunt: nisi q; cōtra antique hostis insidias decertauerūt. Malign⁹ q̄ppe spiritus cogitatiōi locutioni atq; opī nostro semp insidit si fortasse quid iueniat. vnde apud examen eterni iudicis accusator existat. Vis etenim nosse quō ad decipienduz semp assutat.

Gregorius.

Uidā qui nūc nobiscū sūt: rē quā narro testantē q; vir vite venerabilis Stephan⁹ noīe Valerie pro uincie presbyter huius nostri Bonifacij dyaconi atq; dispensatoris ecclesie agnitione primus. Qui quadaz die de itinere domū regressus: mācipio suo negligēter loquēs pcepit: dicēs. Veni dyabole discalicia me. Ad cui⁹ vocē: mox ceperunt se caligarū corrigere in summa velocitate dissoluerē vt a pte cōstaret q; ei ipse, qui nominatus fuerat: ad extrahendas caligas dyabolus obedisset. Quō mox vt presbyter vidit vehementer expaui: magnisq; vocib⁹ clamare cepit: dicēs. Recede miser: recede: nō enī tibi sed mācipio meo locut⁹ sum. Ad cui⁹ vocē primus ita vt inuēte sūt: magna tā ex pte dissolute corrigere remāserūt. Qua in re collige: antiquus hostis q; rā presto ē factis corporalibus q; nimijs insidijs nostris cogitationibus insistat.

De puella cōuersa cuius solo imperio homo ē a demone liberatus. Cap. XXI.

Petrus.

Aboriosum ē valde atq; terribile cōtra inimici insidias semper intēd. re et cōtinue quasi in acie stare.

Gregorius.

Aboriosus nō erit si custodiā nostrā: nō nobis: s; gratie supne tribuimus. ita tamen vt et ipsi q̄tum

possumus: sub protectione dñi vigilemus. Si autē antiquus hostis a mente ceperit expelli: ex diuina largitate plerumq; agē non vt solū iam tūmeri nō debeat: sed ipse etiā bene viuentiū virtute terreatur. Rei nāq; quā narro vir sanctissimus Eleutherius senex pater: cuius memoriaz superi⁹ feci: testis extitit mihiq; hoc intimare curauit. qđ i Spoletana vrbe puella quedā tam nubilis cuiusdā primarij filia celestis vite desiderio exarsit: eiq; pat̄ resistere ad viā vite conatus est. Sed contēpto patre cōuersationis habitū suscepit. Qua ex re factū est vt eā pater sue substantie exheredē faceret: nihilq; ei aliud nisi sex vntias vnus possessiuncule largiret. Eius vero exemplo prouocate ceperūt apud eā multe nobilioris generis puelle conuerti atq; omnipotēti dño dicata virginitate seruire. Quadā vero die idē Eleutherius abbas vir vite venerabilis ad eam gratia exhortationis atq; edificationis accesserat & cū ea de verbo dei colloquēs sedebat. Cū repēte ex eodē fundo quē in sex vncijs a patre percepat: cuius xenio rusticus venit. Qui dū ante eos assisteret: maligno spirītu correptus cecidit fatigariq; nimis stridoribus atq; balatib⁹ cepit. Tūc sanctimonialis femina surrexit atq; irato vultu magnis clamorib⁹ impauit: dicens. Exi ab eo miser. exi ab eo miser. Ad cuius vocem mox p os vexati dyabolus rñdit: dicens: & si de isto exeo in quē intrabo. Casu autē iuxta porcus puulus pascebatur. Tūc sanctimonialis femina p̄cepit: dicens. Exi ab eo & in hūc porcū ingredere. Qui statim de hōle exiit porcū quē iussus fuerat iuasit: occidit & recessit.

Petrus.

Elim nosse si saltē porcū cōcedere spiritui imūdo debuit.

Gregorius.

Proposita regula nostre actiōi sūt facta veritatis. Ipsi etenī redemptori nostro a legiōe: que homines tenebat: dictū ē. Si eijs nos: mitte nos

in gregē porcorū. Qui hāc ab homine expulit: & in porcos ire eosq; i abyssuz mittere cōcessit. Ex qua re etiā hoc colligit qđ absq; p̄cessiōe oīpotētis dei nullā malignus spūs cōtra hōiem p̄tatez habeat: q̄ in porcos intrare nō potuit nisi p̄missus. Illi ergo nos necesse ē: spōte subdi: cui omnia subiiciunt i vita vt tāto n̄ris hostib⁹ potētiores sim⁹ q̄to cū auctore oīm vnū efficiamur p̄ hūilitatē.

De presbytero prouincie Valerie qui furē ad sepulchrū suū tenuit:
Cap. XXII.

Ad aut mirū si electi quiq; in carne positi multa facere mirabiliter p̄nt. quoz ipsa quoq; ossa mortua plerūq; i multis miraculis viuūt. In valerie nāq; puincia res ē hec gesta: quā narro mihiq; btē memorie abbatis mei valētionis relatiōe cognita. Ibi etenī quidā venerabilis sacerdos erat: q̄ cū clericis suis dei laudib⁹ bonisq; opibus intētus: sancte cōuersatiōis vitā ducebat. Supueniēte aut vocatiōis die defunct⁹ est atq; ante ecclesiā sepult⁹. Eidē vero ecclesie caule inherēbāt ouius atq; idē loc⁹ in q̄ sepultus est: ad easdem oues tendētib⁹ puius erat. Quadā aut nocte cū clericis intra ecclesiā psallētib⁹ fur venisset vt ingressus caulas furtū faceret veruecē tulit, & cōcitus exiit. Cū vero peruenisset ad locū, vbi vlr dñi sepult⁹, erat: repēte hesit & gressum mouere nō potuit. Veruecē quidē de collo deposuit: eūq; dimittere voluit: s; manū laxare nō valuit. Cepit igit̄ stare miser cū preda sua reus & ligat⁹. volebat veruecē dimittere nec valebat: volebat egredi cū veruecē nec poterat. Miro mō, itaq; fur q̄ a viuis videri timuerat: hūc mortu⁹ tenebat. Cum itaq; gressus manusq; illi⁹ fuissent obstricta: i mobilis p̄stitit. Facto aut mane expletisq; laudib⁹ dei ab ecclesia, egressi sunt clerici & iuenerūt ignotū hōiem veruecē tenentem manu. res venit in dubiū vtrū veruecē tolleret an offerret. Sed culpe re⁹ citi⁹

do autem quorumlibet culpas agnosceret: nunquam ab increpatioe parceret: sed amoris igne succensus: studebat in eis vehementer per linguam senire. Consuetudinem vero vicini vel longe positi: eiusdem loci accole fecerunt: ut diebus certis per ebdomadam unusquisque ei oblationes suas transmitteret: ut esset quod ipse ad se ventibus offerre potuisset. Quodam vero tempore possessor quidam Carterius nomine in mundo desiderio deuictus: quandam scimonialē feminam rapuit: sibi quoque illicito matrimonio coniunxit: quod mox ut vir domini cognouit: ei per quod posuit: que fuerat dignus audire: mandauit. Tunc ille sceleris sui conscius timeret: atque ad virum dei accedere nequaquam presumeret: ne forte hunc aspere ut delinquentes solebat: increparet: fecit oblationes suas eas inter oblationes aliorum misit: ut eius munera saltem nesciendo susciperet. Sed cum coram eo fuissent oblationes omnium deportate: vir dei tacite sedit: sigillatim omnes considerare studuit: et omnes alios eligens atque seorsum ponens: oblationes quas idem Carterius transmiserat: cognouit per spiritum: spreuit et abiecit decens: Ite et dicite ei: oblationem suam omnipotenti deo tulisti: et mihi tuas oblationes transmittis. Ego oblationem tuam non accipio: quia suam abstulisti deo. Quia ex re factum est ut presentes quoque magnus timor inuaderet: cum vir domini tam scienter de absentibus iudicaret.

Petrus.

Multos horum suspicorum martyrium subire potuisse: si eos tempus persecutiois inuenisset.

Gregorius.

No sunt Petre martyrii generam unum in occulto: aliter quod in publico. Nam et si persecutio deest exterius: martyrii meritum in occulto est: cum virtus ad passionem prompta flagrat in anima. Quia enim esse possit et sine aperta passione martyrium: testatur in euangelio dominus: qui zebedei filijs adhuc pre infirmitate mentis matorum sessionis loca querentibus dicit: Potestis bibere calicem quem ego bibitur?

sum? Qui videlicet cum responderet: Possumus. At utrisque: Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis: quid autem calicis nomen nisi passionis poculum signat? Et cum nimirum constet: quod Jacobus in passione occubuit: Iohannes vero in pace ecclesie quieuit incunctanter: colligit esse et sine aperta passione martyrium: quando et ille calicem tamen bibere dictus est: qui ex persecutioe mortuus non est. De his autem talibus tantisque viris quoque superius memoriā feci: cur dicamus quod si persecutiois tempus extitisset: martyres esse potuissent: qui occulte antiqui hostis insidias tolerantes: suosque in hoc mundo aduersarios diligentes: cunctis carnalibus desideriis resistentes: per hoc quod se omnipotenti deo in corde mactauerunt: etiam pacis tempore martyres fuerunt: dum nostris modo temporibus viles quoque et secularis vite personas de quibus nil celestis glorie presumi posse videbatur: orta occasione contigit ad martyrii coronas peruenisse.

De quadraginta rusticis qui pro eo quod carnes imolaticias comedere noluerunt: a longobardis occisusunt: Cap. XXVII.

Nam ante hos fere annos quinquaginta sicut hi testantur: qui interesse potuerunt: quadraginta rustici a longobardis capti: carnes imolaticias comedere compellebantur. Qui cum valde resisterent: et contingere cibum sacrilegum nollent: cepere longobardi: qui eos tenuerant: nisi imolata comederent: mortes eis minari. At illi eternam potius vitam quam presentem ac transitoriam diligentes: firmiter perstiterunt: atque in sua constantia simul omnes occisi sunt. Quid itaque isti nisi veritatis martyres fuerunt: qui ne vetitum comendo: conditorum suum offenderent: elegerunt gladijs vitam finire.

De multitudine captiuorum quod pro eo quod caput capre adorare noluerunt occisi sunt: Cap. XXVIII.

Eodem quoque tempore duz fere. xl. captiuos alios longobardi tenuissent moze suo immolauerunt caput capze dyabolo. hoc el p circuitu currētes. ⁊ carmine nefando dedicātes. Cūq; illud ipsi pri⁹ submissis ceruicib⁹ adozarēt: eos quoq; quos ceperāt: hoc adozare pariter cōpellabāt. Sed ex eisdē captiuis: maxia multitudo magi eligēs moriēdo ad vitā imortalē tendere q̄ adozādo vitā mortalē tenere: obtemperare iussis sacrilegis noluit ⁊ ceruicē quā semp creatori flexerat: creature inclinare contēpsit. vñ. factum est vt hostes qui eos ceperāt graui iracūdia accēsi: cūctos gladijs interficerēt: quos in errore suo p̄ticipes nō haberēt. Quid ergo mirū si erumpēte p̄secutiōis tpe illi martyres esse potuissent: qui in ipsa quoq; pace ecclesie semetip̄os semp affligētes angustā martyrij tenuerūt viā. qm̄ ingruēte p̄secutionis articulo. hi etiam meruerūt martyrij palmas accipere: qui i pace ecclesie latas huius seculi vias sequi videbant. Nec tamē hoc qd̄ de eisdē electis dicimus viris: de cūctis iā quasi in regula tenem⁹. Itā cum p̄secutionis apte tēpus irruit: sicut pleriq; martyriū subire possunt. q̄ esse in pace ecclesie despiciabiles vident. ita nōnunq; in debilitatis formidinē corruūt qui in pace ecclesie pri⁹ fortiter stare videbant. S; eos de quib⁹ p̄dixim⁹: fieri martyres potuisse fidēter fatemur: qz hoc iā ex eorū fine colligim⁹. Cadeñ ei nec in apta p̄secutione poterāt hi: de quibus cōstat quia ⁊ vsq; ad finem vite. in occulta animi virtute perstiterunt.

De Arriano episcopo cecato:

Cap. XXIX.

Petrus.

Vasseris ita est. Sed super indignos nos diuine misericordie dispēsationē miroz. Quia longobardozū seuctā ita moderatur vt eorū sacerdotes sacrilegos qui esse se se fidelium quasi victores vidēt: orthodo-

rozū fidē p̄sequi minime permittat.

Gregorius.

Hoc petre facere plerumq; conati sunt: sed eorū seuctie miracula superna restiterūt. Unde vñ. narro qd̄ per Bonifaciū monasterij mei monachū: qui vsq; ante quadrienniū. cū longobardis fuit: adhuc āte triduū agnouit. Cū ad Spoletanā vrbē longobardozū episcopus scz Arrian⁹ venisset ⁊ locus illic vbi solētia ageret: nō haberet: cepit ab eius ciuitatis Episcopo ecclesiā petere: quam suo errori dedicaret. N̄ dū valde Episcopus negaret. idē qui venerat Arrian⁹ beati Pauli apostoli illic ecclesiā comin⁹ si tam se die altero violēter intraturū profusus est. Qd̄ eiusdē ecclesie custos audiēs festinus cucurrit: ecclesiā clausit: seris minuit. Facto autē vespe lampades oēs exstinxit seq; in interiorib⁹ abscondit. In ipso autē subsequētis lucis crepusculo Arrianus episcopus collecta multitudine aduenit: clausas ecclesie ianuas effringere paratus: sed repente cūcte simul porte diuisus concussit: abiectis longius seris aperte sunt atq; cum magno sonitu oia ecclesie claustra patuerūt effuso desuper lumine omēs que extincte fuerant lāpades accense sunt. Arrianus vero episcop⁹ q̄ viz facturus aduenerat: subita cecitate percussus est. atq; alienis iam manib⁹ ad suum habitaculū reductus. Qd̄ dū longobardi in eadē regione positi omēs agnoscerēt: nequa q̄ vltius p̄sumpserūt catholica loca temerare. Miro enī modo res gesta est: vt quia eiusdē Arriani clausa lampades in ecclesia beati Pauli fuerant extincte: vno eodēq; tēpore vt ipse lumen p̄deret ⁊ in ecclesia lumen rediret.

De Arrianorū ecclesia que in Romana vrbe catholica cōsecratione dedicata est. Cap. XXX.

I Ed neq; hoc sileā q̄ ad eiusdē Arriane hereleos damnationē in hac quoq; vrbe āte bienniū

pietas superna monstravit. Ex his quippe que narro aliud populus agnovit: aliud autem sacerdos et custodes ecclesie, se audisse et vidisse testantur Arrianorum ecclesia in regione urbis huius que Subura dicitur cum clausa usque ante biennium remansisset: placuit ut in fide catholica introductis illic beati Stephani et sancte Agathe martyrum reliquijs dedicari debuisset. Quod factum est. Nam cum magna populi multitudine venientes atque omnipotenti domino laudes canentes eandem ecclesiam ingressi sumus. Cumque in ea iam missarum solennia celebrarentur et pre eiusdem loci angustia populi se turba comprimeret: quidam ex his que extra sacrarium stabant porcum subito intra suos pedes huc illucque discurrere senserunt. Quem dum unusquisque sentiret et iuxta se stantibus indicaret: idem porcus ecclesie ianuas petiit et omnes per quos transiit: in admirationem commovit: sed videri a nullo potuit quantum sentire potuisset. Quod idcirco divina pietas ostendit ut cunctis pateficeret quia de loco eodem imundus habitator exiret. Peracta igitur celebratione missarum recessimus. Sed adhuc nocte eadem magnus in eiusdem ecclesie tectis strepitus factus est. ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte gravius sonitus excrevit. ac subito tanto terrore insonuit ac si omnis illa ecclesia a fundamentis fuisset eversa et protinus recessit. et nulla illuc ulterius inquisitudo antiqui hostis apparuit. Sed per terrorem sonitum quem fecit: innotuit a loco quem diu tenuerat: quam coactus exibat. Post paucos vero dies in magna serenitate aeris super altare eiusdem ecclesie nubes celitus descendit suoque illud velamine operuit. omnemque ecclesiam tanto terrore ac suavitate odore replevit: ut patetibus ianuis nullus illic presumeret intrare. Sacerdos quoque et custodes et hi qui ad celebranda missarum solennia venerant. rem videbant: ingredi minime poterant et suavitate mirifici odoris trahebant. Die vero alio cum in ea lampades sine lumine penderent: emisso divinitus lumine sunt accen-

se. Post paucos iterum dies expletis missarum solennibus: extinctis lampadibus custos ex eadem ecclesia egressus post paululum intrauit et lampades quas extinctas reliquerat: lucentes repperit. Quas negligenter extinxisse se credens: eas iam sollicitus extinxit. et exiens ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spatium regressus: lucentes lampades: quas extinxerat: iterum accensas invenit ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret: quia locus ille a tenebris ad lucem venisset.

Petrus.

Et si in magnis sumus tribulationibus positi quia tamen a conditore nostro non sumus omnino despecti: testantur ea que audio eius stupenda miracula.

De Hermigildo rege Liugildi Quisigothorum regis filio profide catholica ab eodem patre suo occiso: **Cap. XXXI.**

Gregorius.

Quamvis sola que in Italia gesta sunt narrare decreverim.

His ne tamen ut pro ostendenda eiusdem arriane hereseos damnatione transeamus: verbo ad hispanias atque inde per Africam ad Italiam redeamus.

Petrus.

Se quo libet. nam letus ducor: letus reducor.

Gregorius.

Sicut multorum qui ab hispaniarum partibus veniunt: relatione cognovimus: nuper Hermigildus rex Liugildi regis Quisigothorum filius ab arriana heresi ad catholicam fidem viro reverentissimo Leandro Spoletano Episcopo dudum mihi in amicis familiariter iuncto predicante conversus est. Quem pater Arrianus ut ad eandem heresim rediret et premijs suadere. et minis terrere conatus est. Cumque ille con-

stantissime responderet nunquam se veram fidem posse relinquere: quam semel agnouisset: iratus pater eum priuauit regno rebusque expoliavit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset: arcta illum custodia concludens: collum manusque illius ferro ligauit. Cepit itaque isdem Hermigildus rex iuuenis terrenum regnum despicere. et forti desiderio celeste querens. In cilijs vinculatus iacens: omnipotenti deo ad confortandum se preces effundere: tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despicere quanto religatus agnouerat nil fuisse quod potuerit auereri. Superueniente autem paschalis festiuitatis die intepescente noctis silentio ad eum perfidus pater Arrianum episcopum misit ut ex eius manu sacrilege consecrationis communionem perciperet atque per hoc ad patris gratiam redire mereret. Sed vir deo deditus Arriano episcopo venienti exprobrauit ut debuit: eiusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit. Quia et si exterius iacebat ligatus apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo Arriano pater infremuit: statimque suos apparitores misit qui constantissimum confessorum dei illic: ubi iacebat: occiderent quod et factum est. Nam mox ut ingressi sunt: securi cerebrum eius infringentes: vitam corporis abstulerunt: hocque in eo valuerunt perimere. quod ipsum quoque: qui peremptus est: in se constiterat despexisse. Sed postea danda vera eius gloria superna quoque non defuere miracula. Nam cepit in nocturno silentio psalmodie cantus ad corpus eiusdem regis et martyris audiri. atque ideo veraciter regis quia et martyris. Quidam etiam ferunt quod illic nocturno tempore accensae lampades apparebant. unde et factum est quatenus corpus illius ut videlicet martyris iure a cunctis fidelibus venerari debuisset. Pater vero commotus propria perfidus et patricida hoc fecisse se voluit nec tamen usque ad obtinendam salutem pertinuit. Nam quia vera esset catholica fides agnouit: sed gentis sue timore perterritus

ad hanc perueniri non meruit. Quis orta egritudine ad extrema perductus est. et Leandro episcopo quem prius vehementer afflixerat Richardum regem filium: quem in sua heresi relinquebat: commendare curauit: ut in ipso quoque talia faceret: quae in fratre illius suis exhortationibus fecisset. qui commendatione completa defunctus est. Post cuius mortem Richardus rex non patrem perfidum sed fratrem martyrem loquens: ab Arriane hereseos prauitate conuersus est. Totam quoque Quisigothorum gentem ita ad veram perduxit fidem ut nullum in suo regno militare permitteret qui regni dei hostis existere per hereticam prauitatem non timeret. Nec mirum quod vere fidei predicator factus est: quia frater est martyris cuius huiusmodi merita adiuuant ut ad omnipotentis dei gremium tam multos reducat. Quis in re considerandum nobis est quia totum hoc agi nequaquam posset si Hermigildus rex pro veritate mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Hoc fieri videmus in membris quod factum scimus in capite in Quisigothorum gente etenim vnus mortuus est ut multi viuerent. Et dum vnum granum fideliter cecidit: ad obtinendam fidem animarum seges multa surrexit.

Petrus.

Es mira et nostris stupenda temporibus.

De episcopis Africanis qui pro defensione catholice fidei abscisis ab Arrianis Quadalarum linguis nullum locutionis solite sustinere dispendium.

Lapi. XXXII.

Gregorius.

Astiniani quoque Augusti tem-
 poribus: dum contra catholicorum
 fidem exorta a Bandalis perse-
 cutio Arriani in Africa vebes-
 senter insaniret: quidam in defensione ver-
 itatis episcopi fortiter persistebant. Quos ad me-
 seductos: Bandalorum reos verbis
 et muneribus ad perfidiam flectere non va-
 lens: tormētis frangere posse se credidit.
 Nam cum eis in ipsa defensione veritatis si-
 lentium indiceret: nec tamen ipsi contra perfidi-
 am tacerent: ne tacendo forsitan pensasse
 viderent: raptus in furorem: eorum linguas ab-
 scindi radiciter precepit. Res mira et mul-
 tis nota senioribus: quia ita pro defensione ve-
 ritatis etiam sine lingua loquebantur sicut
 prius loqui per linguam consueverant.

Petrus.

Frandum valde et vehementer stu-
 pendum.

Gregorius.

Scriptum Petre est de unigenito
 summi patris in principio erat ver-
 bum: et verbum erat apud deum: et de-
 us erat verbum. De cuius etiam virtute sub-
 iungitur. Omnia per ipsum facta sunt. Quid
 igitur miramur: si verba edere sine lingua po-
 tuit: verbum quod fecit linguam.

Petrus.

Pacet quod dicis.

Gregorius.

Hitacque tempe profugii ad Constanti-
 nopolitanam urbem venerunt eorumque
 tempore: quo pro explendis responsis
 ecclesie ad principem ipse transmissus suus:
 seniore quendam episcopum reperit: qui se ad
 huc eorum ora sine linguis loquentia vidisse
 testabatur ita ut aperto ore clamaret. Ecce
 videte: quia linguam non habemus et loqui-
 mur. Videbat enim a respicientibus ut fere-
 bat abscessis radiciter linguis: quasi quod-
 dam baratrum patebat in gutture: et tamen
 ore vacuo plena ad integrum verba forma-
 bant. Quorum illic unus in luxuriam lapsus
 mox privatus est dono miraculi recto vi-
 delicet omnipotentis dei iudicio: ut qui car-

nis continentiam servare neglexerat: sine
 lingua carnea non haberet verba veritatis.
 Sed hec nos pro Arriane hereseos dam-
 natione dixisse sufficiat. Hinc ad ea que nu-
 per in Italia gesta sunt signa redeamus.

De Eleutherio seruo dei:

Cap. XXXIII.

Sautem cuius superius memo-
 ria feci Eleutherius pater: mo-
 nasterij beati euangeliste Mara-
 ri: quod in Spolitane urbis po-
 merijs situm est: diu mecum est in hac urbe in
 meo monasterio conversatus: ibique defun-
 ctus est. Quem sui discipuli referebant oran-
 do mortuum suscitasse. Vir autem tante sim-
 plicitatis erat et compunctiois: ut dubium
 non esset quod ille lachryme ex tanta humili sim-
 plicitate mente edite apud omnipotentem do-
 minum multa obtinere potuissent. Cuius ego
 aliquod miraculum narrabo: quod inquisitus
 mihi simpliciter et ipse fatebatur. Quadam
 namque die dum iter carperet: facto vespere cum
 ad secedendum locus deesset: in monasterium
 virginum devenit. In quo quidam puer par-
 vulus erat: quem malignus spiritus omni
 nocte vexare consueverat. Sed sanctimo-
 niales femine ut virum dei susceperunt: eum et
 rogauerunt dicentes: Tecum pater hac no-
 cte puer iste maneat. Quem ipse benigne
 suscepit: secumque eorum nocte eadem iacere per-
 misit. Facto autem mane ceperunt sanctimo-
 niales femine eundem patrem vigilantem in-
 quirere siquid ei puer: quem dederat: nocte
 eadem fecisset. Qui miratus: cur ita requis-
 reret: respondit: Nihil. Tunc illi eiusdem
 pueri innotuerunt causam: et quod malignus
 spiritus nulla ab eo nocte recederet indis-
 cauerunt sum opere postulantes: ut hunc secum
 ad monasterium tollerent. Quia iam vexatio-
 nem illius videre ipse non possent. Consen-
 sit senex: puerum ad monasterium duxit. Qui
 cum multo tempore in monasterio fuisset: at-
 que ad hunc antiquus hostis accedere minime
 presumpsisset: eiusdem senis animus de sa-
 lute pueri imoderatius per leticiam tactus
 est. Nam coram positus fratribus dixit. Fra-
 tres: dyabolus sibi cum illis sororibus ioca-

bat. Et vero ubi ad seruos dei ventum est: ad hunc puerum accedere non presumpsit. Postquam vocem hora eadem ac momento idem puer coram cunctis fratribus dyabolo se inuadente vexatus est: quo viso senex se protinus in lamentum dedit. Quae dum lugentem diu fratres consolari voluissent: respondit dicens: Credite mihi: quia in nullius vestrum ore hodie panis ingredis: nisi puer iste a demonio fuerit ereptus. Tunc se in orationem cum cunctis fratribus stravit: et eousque oratum est: quousque puer a vexatione sanatus est: ut ad hunc malignus spiritus accedendi ausum ulterius non haberet.

Petrus.

Redo quia hec elatio parua surripuerit: eius discipulos omnipotens deus facti illius esse voluit adiutores.

Gregorius.

Ta est nam pondus miraculi solus portare non potuit: diuidit hoc cum fratribus et portauit. Huius viri oratio quante virtutis esset: in memetipso expertus sum. Nam cum quodam tempore in monasterio positus: incisionem vitalium paterer: crebrisque angustiis per horarum momenta ad exitum propinquarem: quem medici molestiam greco eloquio syncopin vocant: et nisi me frequenter fratres cibo reficerent: vitalis mihi spiritus funditus intercidi videretur. Pascalis superuenit dies. et cum in sacratissimo sabbato in quo omnes et paruuli pueri ieiunant: ego ieiunare non possem: cepi plus merore quam infirmitate deficere. Sed tristis animus consilium citius inuenit ut eundem virum dei secreto in oratoriuum ducerem. Eusque peterem: quatenus mihi ut die illo ad ieiunandum virtus daretur: suis apud omnipotentem dominum precibus obtineret: quod et factum est. Nam mox ut oratoriuum ingressus fuit: humiliter sese cum lacrymis in orationem dedit: et post paululum completa oratione exiit: et ad vocem benedictionis illius virtutem tantam meum stomachum accepit: ut mihi funditus a memoria tolleretur cibus et egritudo. Cepi mirari quis essem: quis fue-

rim: quia et cum ad animum redibat infirmitas: nihil in me ex his: que memineram: recognoscebam. Tunc in dispensatione monasterii mens occupata fuisset: obliuiscerbar funditus egritudinis mee. Si vero: ut predixi: rediret egritudo ad memoriam: cum tam forte me esse sentirem: mirabar si non comedissem qui ad vesperam veniens: tante me fortitudinis inueni: et si voluissem ieiunium usque ad diem alterum transferre potuissem. Sicque factum est ut in me probarer: ea etiam de illo vera esse: quibus ipse minime interfuissem.

De generibus compunctionum: Capitulum XXXIII.

Petrus.

Quia eundem virum magne compunctionis fuisse dixisti: ipsam lacrymarum vim largius addiscere cupio. Unde queso: ut quot sint genera compunctionis: mihi edisseras.

Gregorius.

Ha multas species compunctio diuidit: quando singule quoque a penitentibus culpe plangunt. Unde ex voce quoque penitentium Hieremias ait: Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. Principaliter vero compunctionis genera duo sunt: quia deum sitiles anima: prius timore compungitur: post amore. Prius enim sese in lacrymas effudit: quia dum malorum suorum recollit: per his perpeti eterna supplicia pertimescit. Et vero cum longa meroris anxietate fuerit formido consumpta: quedam iam de presumptione venie securitas nascitur: et in amore celestium gaudiorum animus inflammatur: et qui prius flebat ne duceretur ad supplicium: postmodum amarissime flere incipit: quia differtur a regno. Contemplatur etenim mens qui sint illi angelorum chori: que ipsa societas beatorum spirituum: que maiestas interne visionis dei: et amplius plangit: quia a bonis perhennibus deest: quam fleuit prius cum mala eterna metuebat. Sicque fit ut perfecta compunctio formidinis tradat animam compunctioni dilectionis. **Ad**

bene in sacra veracior hystoria figurata narratiōe describitur que ait: **Q**uia filia Caleph sedens super azinū suspiravit Cui dixit pater suus: Quid habes? Et illa respōdit. Da mihi benedictionē: terrā australē ⁊ arenā dedisti mihi: iunge ⁊ irriguā. Dedit ei pater suus irriguū superius ⁊ irriguū inferius. Quia quippe super azinū sedet: cū irratiōabilibus carnis sue motibus anima presidet. Que suspirās a patre terrā irriguā petit: quia a creatore nostro cū magno gemitu querenda est lachrymarū gratia. Sunt nāq; nōnulli qui iam in dono perceperūt libere ꝑ iusticia loqui: oppressos tueri: indigētibus possessa tribuere: ardorē fidei habere: sed adhuc gratiā lachrymarū non habēt. Ibi nimirū terram australē ⁊ arenam habent: sed adhuc irrigua indigent: quia in bonis operibus positi in quibus magni atq; fervētes sunt: oportet nimirū vt aut timore supplicij: aut amore regni celestis: mala etiā que antea perpetraverūt deplorent. Sed quia vt dixi: duo sunt compūctiōnis genera: dedit ei pater suus irriguū superius: ⁊ irriguū inferius. Irriguū quippe superius accipit anima: cū sese in lachrymis celestis regni desiderio: affligit. Irriguū vero inferius accipit: cū inferni supplicia flendo pertimescit. Equidem prius inferius ac post irriguū superius dat. Sed quia compūctio amoris dignitate preeminet: necesse fuit vt prius irriguū superius: ⁊ post irriguū inferius cōmemorari debuisset.

De Amantio presbytero:
provincie Tuscie:

Capitulū. XXXV.

Petrus.

Placet quod dicis. Sed postq̄ hūc venerāde vite Eleutheriū hui⁹ meritū dixisti: libet inquirere si nūc in mundo esse credē
Quin est aliquos tales.

Gregorius.

Floridus Tuderline ecclesie episcopus
culus veritatis: atq; sanctitatis
est: dilectiōi tue incognitū nō est
Hic mihi esse apud se presbyterꝝ quendā
Amantiū nomine precipue simplicitatis
narravit virū: quem hoc habere virtutis
perhibet: vt apostolorꝝ more manū super
egros ponat ⁊ salutē restituat: ⁊ quantum
libet vehemens egritudo sit: ad tactū illi
us abscedat. Quē hoc etiam habere mira-
raculi adiūxit: quia in quolibet loco quā-
uis immanissime asperitatis serpentē rep-
perit: mox vt eaz signo crucis signauerit:
extinguit: ita vt virtute crucis: quam vir
dei digito ediderit: disruptis visceribus
moriat. Quem si quādo serpens in forā-
mine fugerit: signo crucis os forāmis be-
nedicit: statimq; ex foramine serpens iaz
mortuus trahit. Quem tante virtutis vi-
rus ipse etiā videre curavit: eūq; ad me de-
ductum in infirmorū domo paucis dieb⁹
manere volui: vbi siqua adesset curatio:
nis gratia: citius probari potuisset. Ibi
autem quidam inter egros alios mēte ca-
ptus iacebat quem medicina greco voca-
bulo freneticus appellat. Qui nocte qua-
dam cū magnas voces sicut insanus ede-
ret: cunctosq; egros immensis clamorib⁹
bus perturbaret: ita vt nulli illic capere
somnia liceret: fiebat res valde mirabilis:
quia vnde vnus male: inde omnes dete-
rius habebant. Sed sicut ⁊ prius a reue-
rendissimo Florido episcopo: qui tunc cū
predicto presbytero illic pariter manebat
⁊ post a puero: qui nocte eadem egrotans
tibus seruebat: subiliter agnouit. Idem
venerabilis presbyter: de proprio stratu
surgens: ad lectum frenetici silenter acces-
sit: ⁊ super eum positis manibus oravit.
Moxq; illum vt melius habentem tulit:
atq; in superiora domus secum ad orato-
rium duxit: vbi pro eo liberius orationi
incubuit: et statim eum sanum ad lectum
proximum reduxit: ita vt nullas vltius
voces ederet: nec iam egrotorum quem-
piam aliquo clamore perturbaret: nec iaz
egritudinem auxit alienam: qui perfectꝝ

receperat mentem suam. Ex quo eius vno facto didicimus: ut de eo illa omnia audita crederemus.

Petrus.

Agne vite edificatio est videre viros tam mira facientes: atque in ciuibus suis hierusalem celestes in terra conspiciere.

**De Maximiano Syracusane ciuitatis episcopo:
Capitulum. XXXVI.**

Gregorius.

Es hoc silendum puto: quod omnipotens deus super Maximianum famulum suum: nunc Syracusanum episcopum: tunc autem mei monasterij patrem: dignatus est monstrare miraculum. Nam dum iussione pontificis in Constantinopolitane urbis palatio responsis ecclesiasticis deseruirem: illuc ad me idem venerabilis Maximianus charitate exigente: cum fratribus venit. Qui cum ad monasterium meum Roma rediret: in mari adriatico nimia tempestate deprehensus inestimabili ordine: atque inusitato miraculo erga se cunctosque: qui cum eo aderant: omnipotentis dei iram cognouit et gratiam. Nam cum in eorum morte ventorum nimietatibus eleuati fluctus sentirent: ex nauis clauis perditis: arbor abscisa est: vela inundis proiecta: totumque vas nauis quassatum nimis fluctibus: ab omni fuerat vas compage dissolutum. Binis itaque patentibus intrauit mare: atque usque ad superiores tabulas impleuit nauem: ita ut non tam nauis inter undas: quam vnde iam intra nauem esse viderentur. Tunc in eadem nauis residentes: non iam ex morte vicinas: sed ex ipsa eius presentia ac visione turbati: omnes sibi met pacem dederunt corpus et sanguinem redemptionis acceperunt: deo se singuli commendantes: ut eorum animas benigne susciperet: quorum corpora in tam pauenda morte tradiderat.

Sed omnipotens deus: qui eorum mentes mirabiliter terruit: eorum quoque vitam mirabilius seruauit. Nam diebus octo: nauis eadem usque ad superiores tabulas aquis plena iter proprium peragens enatauit. Nono autem die in Cothronensis castri portu educta est. Ex qua ierunt omnes incolumes qui cum predicto venerabili viro Maximiano nauigabant. Quos post eos ipse quoque fuisse egressus: mox in eiusdem portus profundum nauis demersa est: ac si illis egredientibus pre pondere subleuatione caruisset: que plena hominibus in pelago aquas portauerat atque enatauerat: Maximiano cum suis fratribus recedente aquas sine hominibus in portu non valuit portare: ut hinc omnipotens deus ostenderet: quia hanc onustam sua manu tenuerat: que ab hominibus vacua et derelicta super aquas non potuit manere.

**De Sanctulo presbytero:
prouincie Thursie:
Capitulum. XXXVII.**

Hic dies quoque fere quadraginta vidisti apud me eum: cuius superius memoriaz feci: venerabilis vite presbyterum Sanctulum nomine: qui ad me ex Thursia prouincia: annis singulis venire consuevit. Sed ex eadem prouincia quidam monachus ante triduum venit: qui grauis nunciij in eorum ad me pertulit: quia eundem virum obisse nunciauit. Huius ergo viri et si non sine gemitu dulcedinis recolo: iam tamen sine formidine illas virtutes: narro: quas a vicinis eius sacerdotibus mira virtute et simplicitate preditis agnouimus. Et sicut inter amantes se animos hominum magnum charitatis familiaritas aut sum prebet: a me plerumque ex dulcedine coactus: ipse quoque de his que egit extrema quedam fateri cogebatur.

Quodam namque tempore hic cum in prelo longobardi oliuam premerent: ut oleum liquari debuisset:

Sicut iucundus erat et vultu et animo: utrem
vacuus ad prelu detulit laborantesq; logo
bardos leto vultu salutavit. utre protulit
et iubendo potius q̄ petendo eū impleri sibi
dixit. Sed gētilis viri quia tota iam die
frustra laborauerant atq; ab oliuis exire
oleū torquendo nō poterat: verba illius
moleste susceperūt eumq; iniurijs insecta
ti sunt. quibus vir dñi letiori adhuc vul-
tu rñdit: dicens. Sic pmetis si istū utrez
Sanctulo impletis et sic a vobis reuertit.
Cūq; illis ex oliuis oleū defluere nō cer-
neret et virū dei ad implendū utrē sibi in-
sistere videret: vehementer accensū maiori-
bus hūc verborū cōtumelijs detestari ce-
perūt. Vir autē dei vidēs q̄ ex prelo oleū
nullomodo exiret: aquā sibi dare pe-
tijt quā cūctis vidētibus benedixit. atq; i
prelu suis manib⁹ iactavit. Ex qua proti-
nus benedictiōe tāta vbertas olei erupit
vt longobardi qui pri⁹ diu incassū labo-
rauerāt: nō solū sua vascula oīa. sed utrē
quoq; quē vir dei detulerat implētes: gra-
tias agerēt qz is qui oleū petere venerat:
benedicēdo dedit qd postulabat.

Alio quoq; tpe vehemēs ibi in-
cubuerat: fames et beati Laurentij
martyris ecclesia fuerat a longo-
bardis incēsa. Quā vir dei restaurare cu-
piens artifices multos ac plures submini-
strātes oparios adhibuit: quibus necesse
erat vt quotidiani sumpt⁹ laborātibus si-
ne dilatiōe preberent. sed exigente eius-
dē famis necessitate panis defuit: ceperūt
q; laborātes instāter victū querere qz vi-
res ad laborē per inopiā nō haberēt. Et
vir dei audiēs eos verbis cōsolabat foras
promittēdo qd deerat. Sed ipse grauitē
anxiebāt intus: exhibere cibū nō valens:
quē pmittebat. Cū vero huc illucq; anxi-
us pgeret: deuenit ad clibanū in quo vicī-
ne mulieres pridie panes coxerant. ibiq;
curuatus aspexit ne forte panis coquenti-
bus remāsisset. Tunc repente panē mire
magnitudinis atq; insoliti candoris inue-
nit: quem quidē tulit. Sed deferre artifi-

cibus noluit. ne fortasse alien⁹ esset et cul-
paz velut ex pietate perpetraret. Per vi-
cinas itaq; hunc mulieres detulit eumq;
omnibus ostendit ac ne cui earum reman-
sisset: inquisiuit: omnes autem que pridie
panem coxerant. suū hunc esse negauerūt
atq; panes suos numero integro se a cli-
bano retulisse professe sunt. Tunc letus
vir domini. perrexit ad multos artifices
cum vno pane et vt omnipotenti deo gra-
tias agerent admonuit: et quia eis anno-
nam prebuerat indicauit eisq; ad resectio-
nem protinus inuitatis. inuentū panem
apposuit. Quibus sufficiēter pleneq; sa-
tiationis plura ex eo q̄ ipse panis fuerit fra-
gmenta collegit. Que die quoq; altero
eis ad resectionē intulit. Sed id quod ex
fragmentis supererat. Ipsa quoq; que ap-
posita fuerant fragmenta supabant. factū
q; est vt per dies decē omnes illi artifices
atq; operarij ex illo vno pane satiati. hūc
et quotidie ederent et ex eo quotidie. quod
edi posset: in crastinū quotidie superes-
set ac si fragmenta panis illius per esum
crescerent et cibum comedentiū ora ipsoꝝ
repararent.

Petrus.

M Fra res atq; exemplum dominici
operis vehementer omnibus stu-
penda.

Gregorius.

Ipsē Petre multos de vno pane
per seruum qui ex quinq; panib⁹
quinq; milia hominū satiauit per
semetipsum. Qui pauca seminis
grana innumera segetum frumenta multis
plicat. qui ipsa quoq; semina produxit ex
terra. et simul omnia creauit ex nihilo.
Sed ne diuti⁹ mireris quid in virtute do-
mini venerandus vir Sanctulus exteri⁹
fecerit audi ex virtute domini qualis in-
teritus fuit. Die etenim quadam a lon-
gobardis captus quidam dyaconus tene-
batur ligatus. cūq; ipi qui tenuerāt inter-
ficere cogitabāt. Ad uespascēte autē die

vir dei Sanctulus ab eisdem longobardis petijt: vt relaxari eius vita cōcedi debuis-
set: quod posse se facere oīno negauerūt.
Cunq; mortē illius deliberare eos cerne-
ret: petijt: vt sibi ad custodiā tradi debuis-
set: Cui p̄tinus responderūt. Tibi quidē
eū ad custodiendū damus. Sed ea condi-
tiōe interposita: vt si iste fugerit p̄ eo ip̄e
moriaris. Quod vir dñi libenter accipit:
ens predictū dyaconē in sua iuscepit fi-
de. Quē nocte media: cum longobardos
omnes somno graui depressos aspiceret:
excitauit dyaconū: et ait: Surge et concu-
tus fuge: liberet te omnipotens deus.
Sed idē dyaconus promissiōis eius nō
immemor respōdit dicens: Fugere pater
nō possum: quia si ego fugero pro me sine
dubio ip̄e morieris. Quem vir dñi San-
ctulus ad fugiendū compulit dicens: Sur-
ge et vade: te omnipotens deus eripiat.
Nam ego in manu eius quantū ip̄e per-
miserit. Fugit itaq; dyaconus et quasi de-
ceptus in medio fidelissoz remāsit. Facto
igit mane longobardi qui dyaconū ad cu-
stodiendū dederāt: venerūt: quez dederūt
petierūt. Sed hūc venerandus presbyter
fugisse respōdit: Tunc illi inquit: Scis
ip̄e melius quid cōuenit? Seruus autem
domini cōstanter ait: Scio. Cui dixerūt:
Bonus homo es: nolumus te per varios
cruciatus mori. Elige tibi mortē quā vis
Quibus vir domini respondit: dicens:
In manu dei sum: ea morte me occidite:
qua me occidi permiserit. Tunc omnibus
qui illic aderant longobardis placuit vt
eum capite trūcare debuissent: quaten⁹ si
ne graui cruciatu vitam eius cōpendiosa
morte terminarēt. Cognito itaq; qđ san-
ctulus qui inter eos sanctitatis reuerētia
magni honoris habebat: occidendus es-
set: om̄is qui in eodē loco inuenti sunt lō-
gobardi cōuenerunt sicut sunt nimie cru-
delitatis lecti ad spectaculū mortis. Circū-
steterūt itaq; acies: vir autē domini dedu-
ctus in medio est: atq; ex omnibus viris
fortib⁹ electus est vn⁹ in dubio ita nō es-
set: quin vno ictu caput eius abscinderet

Venerandus igit vir inter armatos dedus-
ctus: ad sua arma statim cucurrit. Itā pe-
tijt vt sibi paululū orandi licentiā darent
Cui dum cōcessum fuisset: se strauit et ora-
uit. Qui dum paulo diutius oraret: hūc
electus interfectoz calce pulsauit: vt sur-
geret dicens: Surge et flexogenu decide
cervicē. Surrexit autē vir domini genu
flexit: cervicem tetendit. Sed tenso collo
eductā cōtra se spatam intuens: hoc vnū
fertur publice dixisse: Sancte Johānes
suscipe illam. Tūc electus carnifex euagi-
natum gladiū tenens: annisu forti in alto
brachiū percussurus lenauit. Sed depo-
nere nullomodo potuit. Nam repēte diri-
guit: et erecto in celū gladio brachiū infle-
xibile remansit. Tunc om̄is longobardo-
rū turba: que ad illud mortis spectaculū
aderat: in laudis fauorē conuersa mirari
cepit: virūq; dei cū timore venerari: quia
profecto claruerat: cuius sanctitatis esset
Qui carnificis sui brachiū in aere ligas-
set. Itaq; postulatus vt brachiū sui carni-
ficus sanaret: negauit dicens: Ego pro eo
nullo modo orabo: nisi ante mibi iuramē-
tum dederit: quia cū ista manu christianū
hominē non occidat. Sed longobardus
isdem qui vt ita dicā brachiū contra deuz
perdiderat: pena exigente cōpulsus est iu-
rare se xp̄ianū hominez nunq; occidere.
Tunc sanct⁹ vir domini precepit dicens:
Depone manū deorsum. Qui statim de-
posuit atq; illico adiūxit. Remitte gladiū
tuū in vaginā: et statim remisit. Om̄es er-
go tante virtutis hominē cognoscentes:
boues et iumenta q̄ depredati fuerāt certa-
tim ei offerre in munere volebāt Sed vir
domini tale munus suscipere rēnuīt: man-
us autē bone mercedis quesitū dicens:
Si mihi aliquid vultis cōcedere: omnes
captiuos quos habetis mihi tribuite: vt
habeā vnde pro vobis debeā orare. Fas-
ctūq; est et om̄es captiui cū eo dimissi sunt
atq; superna gratia disponente cū se vnus
pro vno mortū obtulit multos a morte li-
berauit.

Petrus.

m Ira res et quavis hanc ab alijs et
ipse cognouerim: vere tamen fa-
teor: quia mihi quoties narratur
Innouatur.

Gregorius.

n In hac re in Sanctulo mireris
Sed pensa si potes: quis ille spi-
ritus fuerit qui eius tam simplici
mentem tenuit: atque in tanto virtutis culmi-
ne erexit. Ubi enim eius animus fuit qua-
do mori pro proximo tam constantem decre-
uit: et pro temporali vita fratris vnus sua
desperxit: atque sub gladio cervicem tetendit.
Que ergo vis amoris illud cor tenuit quod
mortem suam pro vnus salute proximi non
expauit. Scimus certe: quia idem vene-
rabilis vir Sanctulus ipsa quoque elemen-
ta litterarum bene non nouerat legis prece-
pta nesciebat. Sed quia plenitudo legis
est charitas: legem totam in dei ac proximi
dilectione seruauit: et quod foris in cogni-
tione non nouerat: ei intus iuuabat in amo-
re. Et qui nunquam fortasse legerat: quod de
redemptore nostro Iohannes apostolus di-
xit: Quonia sicut ille pro nobis animam su-
am posuit: sic et nos debemus pro fratri-
bus animas ponere: tam sublimem aposto-
licum preceptum faciendo magis quam sciendo:
nouerat. Comparem si placet cum hac no-
stra indocta scientia illius doctam ignoran-
tiam. Ubi hec nostra iacet: ibi illius disci-
plina eminent. Nos de virtutibus vacui lo-
quimur: et quasi iter fructifera arbuta po-
siti adoramus poma: nec manducamus.
Ille virtutum fructus carpere nouerat: qua-
uis hos in verbis adorare nesciebat.

Petrus.

q Aid nam queso te: esse existimas
quod boni quique subtrahunt: et qui
uiuere ad edificationem multorum po-
terant: aut penitus inueniri nequeunt: aut
certe iam omnimodo rarefunt.

Gregorius.

m Alicia remanentium meretur ut hi
qui prodesse poterant festine sub-
trahantur: et cum mundi finis appro-

pinquat: electi tolluntur: ne deteriora vide-
ant. Hinc etenim propheta ait: Iustus pe-
rit: et nemo est qui recogitet in corde suo:
et viri misericordie colligentur: quia non est
qui intelligat. Hinc rursus scriptum est.
Aperite ut exeant qui conculcent eam: tol-
lite de via lapides. Hinc Salomon ait:
Tempus mittendi lapides: et tempus col-
ligendi. Quo igitur finis mundi uiget:
eo necesse est ut uiui lapides ad edificium
celestem colligantur: quatenus Hierusalē
nostra immensuram sue constructionis ex-
crescat. Hec tamen ita omnes electos sub-
trahi credimus: ut soli in mundo perueri
si remaneant: quia nunquam peccatores ad la-
mentum penitentiae redirent: si nulla essent
bonorum exempla: que eorum mentem
traherent.

De visione Redempti: Fe- rentine urbis Episcopi:

Cap. XXXVIII.

Petrus.

t Hec sum subtrahi bonos que-
ro: quia perire cateruatim: et
malos video.

Gregorius.

b Ac de re nihil Petre mireris.
Nam Redemptum Ferentine
episcopum: uite venerabilis vi-
rum: qui ante hos ferre ante
nos septem: ex hoc mundo migravit: tua
dilectio cognitum habuit. Hic sicut mi-
hi adhuc in monasterio prope posito val-
de familiariter iungebatur: hoc quod Ioh-
hannis iunioris predecessoris mei tempo-
re de mundi fine cognouerat: sicut longe
lateque claruerat a me requisitus: ipse mihi
narrabat. Liebat namque: quia quadam die
dum parrochias suas ex more circuiret:
peruenit ad ecclesiam Euthicij martyris
Aduersperascete aut die: stratam sibi fieri iu-
xta sepulchrum martyris voluit: atque ibi pro-
labare quoniam: et nocte media ut assererat:
nec perfecte vigilare poterat: nec dormie-
bat: sed depressus ut solet grauabatur quo-
dam pondere vigilans animus: atque ante

eum isdem beat⁹ martyr Euthicius assis-
tit dicens: Redēpte vigilas? Cui respon-
dit: Vigilo. Qui ait: Finis venit vniuer-
se carnis: finis venit vniuerse carnis: fi-
ni: venit vniuerse carnis. Post q̄ trinaz
vocem visio martyris cum omnipotentis
dei gratia: que mentis eius oculis appa-
rebat: euauit. Tunc vir domini surrexit
seq̄ in orationis lamentum dedit. Mox
enim illa terribilia in celum signa secuta
sunt: vt haste atq̄ acies ignee ab aquilo-
nis parte viderentur. Mox effera longo-
bardorum gens de vagina sue habitatio-
nis educta in nostrā ceruicez. crassata est:
atq̄ humanum genus quod in hac terra
pre nimia multitudie quasi spisse segetes
more surrexerat: succisum aruit. Nam de
populate vrbis: et euerfa castra: cōtrema-
te ecclesie destructe sunt: monasteria viro-
rum ac feminarum desolata: ab homini-
bus predia atq̄ ab omni cultu destituta:
in solitudine vacat terra. Nullus hanc
possessor inhabitat: occupauerunt bestie
loca que prius multitudo hominum tene-
bat. Et quid in alijs mūdi partibus aga-
tur ignoro. Nam in hac terra in qua nos
vuiumus: finem suū mundus iam non nū-
ciat: sed ostendit. Tanto ergo nos neces-
se est instantius eterna querere: quanto a
nobis cognoscimus velociter temporalia
fugisse. Despiciendus a nobis hic mun-
dus fuerat: etiam si blandiretur: si rebus
prosperis demulceret animū. At postquā
tot flagellis premitur: tāta aduersitate fa-
tigatur: tot nobis quotidie dolores inge-
minat: quid nobis aliud q̄ ne diligatur
clamat. Multa autem fuerant que adhuc
de electorum factis narrare debuissim:
sed hec silentio supprimo: quia ad alia fe-
stino.

Petrus:

q̄ Alia multos intra sancte ecclesie
gremio constitutos: de vita ani-
me post mortem carnis perpendo
dubitare. Unde queso: vt debeas: vt qua
ex ratione possit agnosci: vel si qua anima

rum exempla animo occurrunt pro multo-
rum edificatiōe dicere: vt hi qui suspican-
tur discant cū carne animā non finiri.

Gregorius.

I Aboziosum valde hoc opus est:
et maxime occupato anīo ad alia
tendenti. Sed si sunt quibus pro-
desse valeat: volūtatem meam proculdus-
bio postpono vtilitati proximorum: et in-
quantuz deo largiente valuerō: q̄ anima
post carnē viuat: subsequenti hoc quarto
volumine demonstrabo.

**Explicit liber tertius dia-
logorum beati Gregorij.**

**Beati Gregorij pape dia-
logorum liber quartus: de
eternitate animarum: feli-
citer incipit.**

q̄ eterna ac spiritalia ideo
a carnalibus minus credantur:
q̄ ea que audiunt per experi-
mentum minime nouerunt:

Capitulum, I.

Quod de paradisi gaudijs culpa exigente expulsus est primus humani generis parēs. In huius cecitatis atq; exilij quā patimur venit erumnā qz peccando extra semetipsum fufus. iam illa celestis patrie gaudia que prius cōtemplabatur videre non potuit. In paradiso quippe assueuerat homo verbis dei perfrui beatorum angelorum spiritibus cordis mūdicia: et celestitudinis visione interesse. Sed postquā hic cecidit ab illo quo implebat mēis lumine: recessit. Ex cuius videlicet carne nos in huius exilij cecitate nati audimus. quidem celestē esse patriā: audimus Iesus ciues angelos dei. audimus eorumdē angelorum socios spūs iustorum perfectorum. Sed carnales quoq; illa inuisibilia scire non valēt per experimentū. dubitāt vtrū ne sit qz corpaliū oculis nō vidēt. Que nimirū dubietas in primo parente nostro esse nō potuit qā exclusus a paradisi gaudijs hoc qd amiserat que viderat recolēbat. Hi autem sentire vel recolere audita non possunt quia eorum nulli sicut ille saltem de preterito experimentū tenent. at si enī pregnantis mulier mittatur in carcerē sibiq; pariat puerū qui natus puer in carcere nutriatur et crescat. cui si forte mater que hic genuit. solē. lunā. stellas. montes et campos. volātes aues. currētes eqs nominet. Ille vero qui est in carcere natus et nutritus nihil aliud qz tenebras carceris sciat et hec quidem esse audiat: sed qā per experimentū non nouit. veraciter esse diffidat. ita in hac exilij sui cecitate nati homines dū esse summa et inuisibilia audiūt diffidunt an vera sint. qz sola hec infima in quibus nati sunt visibilia nouerunt. vnde factū est vt ipse visibilis et inuisibilis creator ad humani generis redemptionē vnigenitus patris veniret et sanctū spiritū ad corda nostra mitteret quatenus per eū viuificati crederemus que adhuc scire per experimentum non possumus. qui que ergo hunc spiritū hereditatis nostre. pignus accepimus de vita inuisibilis nō dubitam?

Quisquis autē in hac credulitate adhuc solidus nō est debet proculdubio malorum dictis fidem prebere eisq; iam per spiritum sanctū inuisibilis experimentū habētibus credere quia et stultus est puer si matrem ideo estimet de luce mentiri quia ipse nihil aliud qz tenebras carceris agnouit.

Qd sine fide neq; infidelis uiuat.

Cap. II.

Petrus.

Lacet valde qd dicitis. Sed qd esse inuisibilia nō credit profecto infidelis est. Qui vero infidelis est in eo qd dubitat fides non querit sed rationem.

Gregorius.

Adienter dico quia sine fide neq; infidelis uiuit. Nam si ab infideli percunctari voluero quē patrem vel quā matrē habuerit. p̄tinus respondit illum atq; illā. Quē si statim requiram vtrū nouerit quādo cōceptus sit vel viderit quādo natus. nihil horū se vel nos se vel vidisse fatebit et tamen qd nō vidit credit. Nam illuz patrē illāq; se habuisse matrē absq; dubitatione testabitur.

Q tres spūs vitales sint creati

Cap. III.

Petrus.

Ateor quia nūcūsq; nesciūt qz infidelis haberet fidem.

Gregorius.

Abēt etiā infideles fidē sed vtinā in deū. Quā si utiq; haberēt infideles nō essent. Sed hinc in sua perfidia redarguendi sunt. hinc ad fidei gratiā prouocandi quia si de ipso suo visibili corpe credūt qd minime viderunt cur inuisibilia nō credūt que corpaliū videre non possunt. Nam qz post mortē carnis uiuat anima patet ratio s; fidei admixta. Tres quippe vitales spūs creauit omnia potens deus. vnū qui carne nō regitur.

Alium qui carne tegitur sed nō cum carne moritur. Tertium qui carne tegitur et euz carne moritur. Spūs nāq; est qui carne nō tegitur angelorū. Spūs qui carne tegitur sed cū carne nō morit̄ hominū. Spiritus qui carne tegitur et cū carne morit̄ iumentorū omniūq; brutorū animalū. Homo itaq; sicut in medio creat̄ est vt esset inferior angelo. superior iumento. ita aliquid habet cōmune cū summo. aliquid cōmune cū infimo: immortalitatē scz spūs euz angelo. mortalitatez vero carnis cum iumento quousq; et ipsam mortalitatez carnis gloria resurrectionis absorbebat. et inherēdo spiritui caro seruet̄. impetū: q̄a et ipse spūs inherēdo seruet̄ in deū. Que tamē caro nec in reprobis. inter supplicia pfecte deficit: quia semp̄ deficiendo subsistit vt qui spiritu et carne peccauerūt: semp̄ essentialiter viuētes. et carne et spiritu sine fine moriant̄.

De eo quod Salomon dicit: Dixi in corde meo de filiis hominum vt probaret eos de⁹ et ostēderet similes esse bestiis: idcirco vnus interit⁹ est homin⁹ et iumentorū et equa vtriusq; conditio.

Cap. iij.

Petrus.

Actiōi fidelium placēt cuncta q̄ dicis. Sed queso te dū spirit⁹ hominū atq; iumentorū tanta distinctione discernas. Quid est qd̄ Salomon ait. Dixi in corde meo de filiis hominū vt probaret eos de⁹ et ostēderet similes esse bestiis. idcirco vn⁹ interitus ē homin⁹ et iumentorū et equa vtriusq; conditio. Qui adhuc eandē sniam suā subtiliter exequēs adiūgit. Sicut morit̄ hō sic et illa moriunt̄. Similr spirāt omnia et nihil hō iumēt⁹ ampli⁹. Quib⁹ adhuc verbis generalē diffinitionē subinfert: dicēs. Cuncta subiacēt vanitati et oīa pergunt ad vnū locū. De terra facta sunt et in terram

pariter reuertunt̄.

Gregorius.

Salomonis liber in q̄ hec scripta sūt ecclesiastes appellat⁹ ē. Ecclesiastes at̄ pprie cōcionator dicit̄ et cōtione vero snia pmittit̄ per quā tumultuosa turbe seditio cōprimat̄ et euz multi diuersa sentiūt. p cōcionantis rationē ad vnā sententiā perducunt̄. Sic igitur liber idcirco cōcionator dicit̄ qz Salomon i eo quasi tumultuantis turbe suscepit sensus vt ea per inquisitionez dicat. que fortasse per temptationē imperita mens sentiat. Nam qd̄ sententias quasi per inquisitionem mouet. quasi tot in se personas diuersorum suscipit. Sed cōcionator verax velut extensa manū omniū tumultus sedat eosq; ad vnā sententiā reuocat. cum in eiusdem libri termino ait. Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deū time et mādata eius obserua. Hoc est enī oīs homo. Si enī in libro eodē per locutionem suā multorū personas non suscepit cur ad audiendū loquendi finē secum pariter omnes admonēbat. Qui igitur in fine libri dicit omnes pariter audiamus. ipse sibi testis est. quia in se multorū personas suscipiens quasi solus locutus nō est. Unde et alia sunt que in libro eodem per inquisitionem mouētur atq; alia per rationem satisfaciūt alia que ex temptatis pferant̄ animo atq; adhuc huius mūdi delectationibus dediti. alia vero in quibus ea ea q̄ rationis sunt differat atq; animū a delectatione cōpescat. Ibi nāq; ait. hoc itaq; mihi visum est. bonū vt coedat quis et bibat et fruatur leticia ex labore suo. et longe inferius subiūgit. Melius est ire ad domuz luctus quā ad domū conuiuij. Sic enim bonū est māducare. et bibere melius fuisse videbat̄ ad domum cōuiuij pergere q̄ ad domū luctus. Ex qua re ostenditur: qz illud ex infirmantiū persona intulit. hoc vero ex rationis diffinitione subiunxit. Nam ipsas p̄tinus rationis causas edisserit: et illius luctus que sit utilitas ostendit: dicens. In illa enī finis cunctorū ad-

monet hominum: et vivens homo cogitat quid futurus sit. Rursum illic scriptum est. **Letare iuvenis in adolescentia tua: et paulo post subdit. Adolescentia enim et voluptas vana sunt. Qui dum hoc postmodum vanus esse redarguit: quod prius monuisse videbatur: patenter indicat: quia illa quasi ex desiderio carnali verba intulit: hec vero ex iudicio veritatis subiunxit. Sicut ergo delectationem prius carnalium exprimens: curis postpositis denunciat bonum esse manducare et bibere: quod tamen postmodum ex iudicij ratione reprehendit cum esse melius dicit: ire ad domum luctus quam ad domum convivij: et sicut letari debere iuvenem in adolescentia sua quasi ex deliberatione carnalium proponit: et tamen postmodum per diffinitionem sententiae adolescentiam et voluptatem vana esse redarguit: ita etiam precionator noster velut ex mente infirmantium humane suspitionis sententiam proponit dum dicit: An interitus est hominis et iumentorum: et equa utriusque est conditio. Sicut mortem homo: sicut et illa moriuntur. Similiter spirant omnia: et nihil habet homo iumentis amplius. Qui tamen ex diffinitione rationis suam postmodum sententiam profert dicens: Quid habet amplius sapiens stulto: et quid pauper: nisi ut pergat illuc ubi est vita? Qui igitur dixit: Nihil habet homo iumentis amplius. Ipse rursus diffinit: quia habet aliquid sapiens non solum amplius a iumento: sed etiam ab homine stulto: videlicet: ut pergat illuc ubi est vita. Quibus verbis primum indicat: quia hic hominum vita non est quam esse alibi testatur. Habet ergo hoc homo amplius iumentis: quia illa post mortem non vivunt: hic vero tunc vivere inchoat cum per mortem carnis hanc visibilem vitam consumat: qui etiam longe inferius dicit: Quodcumque potest manus tua facere: instanter operare: quia nec opus nec ratio: nec scientia: nec sapientia erit apud inferos quo tu properas. Quomodo ergo unus interitus est hominis et iumentorum et equa utriusque conditio? Aut quomodo nihil habet homo iumentis amplius: cum iumenta post mortem carnis non vivunt. Hominum vero spiritus pro malis suis operibus post mortem car-**

nis ad inferos deducti: nec in ipsa morte moriuntur. Sed in utraque tam dispari sententia demonstrat: quia concionator verax est: et illud ex tentatione carnali intulit: et hoc postmodum ex spiritali veritate diffinit.

Petrus.

Ibet nescisse quod requisivi dum me in tanta subtilitate contigit discere quod nescivi Sed queso te ut me equanimiter feras: si ipse quod apud te more ecclesiastes nostri infirmantium in me personam suscepero: ut eisdem infirmatibus prodesse propinquius quasi pro eorum inquisitione possim.

Gregorius.

Et condescendentem te infirmitati proximorum equanimiter non feram cum Paulus dicat omnibus omnia factus sum: ut omnes facerem salvos. Quod ipse quoque dum ex condescensione charitatis eger in hac re amplius venerari debes: in qua more egregij predicatoris imitaris.

De anime invisibili egressione Capitulum V. Petrus:

Quodam fratre moriente presentem fuisse me contigit. Qui repente dum loqueretur vitalem emisit flatum: et quem prius mecum loquentem videram subito extinctum vidi. Sed eius anima utrum egressa sit an non: non vidi et valde durum videetur ut credatur res esse quam nullus valeat videre.

Gregorius.

Quid mirum Petre si egredientem animam non vidisti: quam et manentem in corpore non vides. Numquid nam modo cum mecum loqueris: quia videre in me non vales animam meam. Idcirco me esse exanimem credis. Natura quippe anime invisibilis est: atque ita ex corpore invisibiliter egreditur: sicut in corpore invisibiliter manet

Petrus.

Ed vitam anime in corpore manentis pensare possum ex ipsis motibus corporis: quia nisi corporis anima adesset: eiusdem membra corporis moverentur.

si non possent: vitam vero anime post carnem quibus motibus quibusue operibus utatur dicas: ut ex rebus visis esse colligamus: quod videre non possum.

Gregorius.

Non quidem similiter: sed dissimiliter dico: quia sicut vis anime vivificat et movet corpus: sic vis divina implet: que creavit omnia: et alia inspirando vivificat: alijs tribuit ut vivant: alijs vero hoc solummodo prestat ut sint. Quia vero esse non dubitas creatorem et regentem: implentem et circumplectentem: transcendentem et sustententem: in circumscriptione atque invisibilem deum: ita dubitare non debes hunc invisibilia obsequia habere. Debent quippe ea: que ministrant ad eius similitudinem tendere: cui ministrant: ut que invisibili serviunt: esse invisibilia non dubitent. Hec autem que esse credimus nisi sanctos angelos et spiritus iustorum. Sicut ergo motum considerans corporis vitam anime manentis in corpore perpedit animo: ita vitam anime exeuntis a corpore perpeditere debes a summo: quia potest invisibiliter vivere quam oportet in obsequio invisibilis conditoris manere.

Petrus.

Ecce totum dicitur: sed mens refugit credere: quod corporis oculis non valet videre.

Gregorius.

Um Paulus dicat: est enim fides sperandarum substantiarum rerum argumentum non apparentium: hoc veraciter dicitur credi: quod non valet videri: nam si credi iam non potest: quod videri potest: ut tamen te breviter reducam a te nulla invisibilia nisi per invisibilia videntur. Ecce enim cuncta corporalia oculis tui corporis aspiciunt: nec tamen ipse corporeus oculus aliquid corporale videret: nisi hunc res incorporeas ad videndum acueret. Nam tolle mentem que non videtur: incassum patet oculus: qui videbat. Subtrahere animam corpori: remanent proculdubio oculi in corpore aperti. Si igitur per se videbant: cur discedente anima nihil vident? Hinc ergo collige: quia ipsa quoque

visibilia non nisi per invisibilia videntur. Ponamus quoque ante oculos mentis edificari domum: immensas moles levari: pendere magnas in machinis columnas: quis queso te hoc opus operat: corpus visibile quod illas moles manibus trahit: an invisibilis anima que vivificat corpus? tolle enim quod non videtur in corpore: et mox immobilia remanent cuncta que moveri videbantur visibilia corpora metallorum. Quia ex re pensandum est: quia in hoc quoque mundo nihil visibile nisi per creaturam invisibilem disponi potest: nam sicut opus deus aspirando vel implendo ea que ratione subsistunt: et vivificat et movet invisibilia: sic ipsa invisibilia implendo movet atque significat carnalia corpora que videntur.

Qui sicut vita anime manentis in corpore deprehenditur ex motu membrorum: sic vita anime post corpus in sanctis pensanda est ex virtute miraculorum:

Capitulum VI. Petrus.

Stis fateor allegationibus libenter victus: prope nulla iam esse hec visibilia existimare compello: quod

prius in me infirmantium personam suscipiens: de invisibilibus dubitabam itaque placet cuncta que dicis: sed tamen sicut vitam anime in corpore manentis ex motu corporis agnosco: ita vitam anime post corpus apertis quibusdam rebus attestatibus cognoscere cupio.

Gregorius.

Ac in re si cor paratum tue dilectionis invenio in allegatione minime laboro. Nunquid nam sancti apostoli et martyres christi penitentiam vitam despicerent: et in mortem carnis animas ponerent: nisi certiorum animarum vitam subsequerentur? Tu vero inquis: quia vitam anime in corpore manentis ex motibus corporis agnoscis: et ecce hi que animas in mortem posuerunt atque animarum vitam post mortem carnis esse crediderunt quotidianis miraculis choruscant. Ad exticta namque eorum corpora viventes egri veniunt et sanantur: pluri veniunt et de onio vexantur: de onio acci veniunt et liberantur: leprosi veniunt et mundantur.

§ 7

q. visibilia non nisi per invisibilia videntur

dan: deferunt mortui ⁊ suscitant. **P**ensa itaq; eorū anīe qualiter viuūt: illic ubi viuunt: quorū hic ⁊ mortua corpora in tot miraculis viuūt. Si igit̄ vitā anime permanentis in corpore deprehēdis ex motu membrorū: cur non perpēdis vitā anime: post corpus etiā per ossa mortua in virtute miraculorum.

Petrus.

Nulla ut opinor huic allegatiōi ratio obsistit: in qua ex rebus visibilibus cogimur credere quod non videmus.

De egressibus animarum:

Capitulū. VII.

Gregorius.

Paulo superius questus es morientis cuiusdam egredientē te animā non vidisse: sed hoc ipm tā culpe fuit: qđ corporeis oculis rē videre inuisibilē questisti. **M**ā multi vestrorū mentis oculos: fide pura ⁊ vberioriatiōe mūdātes: egredientes e carne animas frequēter vident. **U**nde nūc mihi necesse est: vel qualiter egredientes anime vi se sint: vel quāta ipse: dū egredierentē viderēt: enarrare: quaten⁹ fluctuātī animo qđ plene ratio nō valet: exempla suadēt. **I**n secūdo namq; hui⁹ operis libro iam prefatus sum: qđ venerabilis **B**enedict⁹: sicut a fidelibus eius discipulis audiui: longe a **C**apuana posit⁹ **G**ermani eiusdē vrbis epī animā nocte media in globo igneo ad celū ferri ab angel⁹ aspexit. **Q**ui eandē qđ ascendentē animā intuens mentis laxato sinu quasi sub vno solis radio cūctū in suis oculis collectū mundū vidit.

De egressu anime Speciosi monachi: Cap. VIII.

Eisdē qđ discipulis illius narrātib⁹ didici: qđ duo nobiles viri: a t̄q; exteriorib⁹ studijs eruditi: germāt fratres quorū vn⁹

Speciosus: alter vero **G**regorij dicebat̄ eius se regule in sancta cōuersatiōe tradi-

derūt: quos isdē pater in monasterio: qđ iuxta **T**erracinēsem urbē cōstruxerat: fecit habitare. **Q**ui multas quidē pecunias in hoc mūdo possederāt: sed cūcta pauperibus p̄ aīarū suarū redemptiōe largiti sūt: ⁊ in eodē monasterio permāserūt: quorū vnus scz **S**peciosus dū p̄ vtilitate monasterij iuxta **C**apuanā urbē missus fuisset: die quadā frater eius **G**regorius cum fratrib⁹ ad mēsam sedens: atq; quiescēs per spiritū subleuat⁹ aspexit: ⁊ vidit **S**peciosi germant sui animā tā longe a se positi de corpore exire: qđ mox fratrib⁹ indicauit: ⁊ cucurrit tāq; eundē fratrem suū sepulcrū repperit: quē tamen ea hora qua viderat: exisset de corpore inuenit.

De anima cuiusdam inclusi:

Capitulum. IX.

Quidā religiosus atq; fidelissimus vir: adhuc mihi in monasterio posito narrauit: qđ aliqui de **S**icilie partib⁹ nauigio **R**omā petētes: in mari medio positi cuiusdam serui dei: qui in **S**amnio fuerat inclusus ad celū ferri animā viderūt. **Q**ui descētes ad terrā causamq; an ita esset acta perscrutātes: illo die inuenerūt obijisse dei famulū quo eū ad celestia regna ascendisse cognouerūt.

De egressu anime Spei abatis: Capitulū. X.

Adhuc in monasterio meo positus cuiusdam valde venerabilis viri relatiōe cognoui qđ dico. **A**iebat enī qđ venerabilis pater noīe **S**pes monasteriū cōstruxit in loco. **C**ui vocabulū **C**aple est: qui sexti ferme miliarij interiacente spacio a vetusta **M**ursie urbē disiungit. **H**unc oīpotens ⁊ misericors deus ab eterno verberare flagellando p̄texit: eiq; dispensatiōi sue maxīmā ⁊ seueritatē seruauit: ⁊ gratiā quantū eū prius flagellando diligeret: postmodū p̄fecte sanādo mōstrauit. **E**i⁹ nāq; oculos per .xl. annorū spaciū p̄tinue cecitatis tenebris pressit: nullū ei lumen vel extres

me visionis aperiens. Sed quia nemo in verberare illius gratia destitute subsistit: et nisi illud deus misericors pater qui penam irrogat patientiam prestat: mox per impatientiam peccatum nobis ipsa auget correptio peccatorum: fitque modo miserabili ut culpa nostra: unde sperare debuit terminum: inde sumat augmentum. Accirco nostra deus infirma respiciens flagellis suis custodiam permiscet: atque in percussione sua electis filiis nunc misericorditer iustus est: ut sint quibus postea debeat iuste misereri. Unde venerabile senem dum exterioribus tenebris premeret interna nunquam luce destituit. Qui cum flagello fatigaret corporis: habebat per sancti spiritus custodiam consolationem cordis. Cum vero iam anni xl. fuisset in cecitate tempus expletum: ei dominus lumen reddidit: et vicinum suum obitum denunciant: atque ut monasterijs circumquaque constructis verbum vite predicaret: admonuit: quatenus corporis recepto lumine visitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperans fratrum cenobia circuiuit: mandata vite: que agendo didicerat: predicauit. Quotidie mo igitur die ad monasterium suum peracta predicatione reuersus est: ibique fratribus quocumque astans in medio sacramentum dominici corporis et sanguinis sumpsit: moxque cum eis mysticos psalmorum cantus exorsus est. Qui illis psallentibus orationi intentus animam reddidit. Deus vero fratres qui aderant ex ore eius exisse columbam viderunt: que mox apertecto oratorij egressa, aspicientibus fratribus penetravit celum. Cuius igitur accirco animam in colube specie apparuisse credendum est: ut opus deus ex hac ipsa specie ostenderet quod simplici corde ei vir ille seruisset.

De egressu anime presbyteri Mursie puencie: Cap. XI.

Ad neque hoc sileam quod vir venerabilis abbas Stephanus: qui non longe ante hoc in hac urbe defunctus est: quem ipse etiam benenosti: in eadem puencie Mursie contigisse referebat. Dicebat enim quod illic presbyter quidam commissam sibi cum magno timore domini reger-

bat ecclesiam. Qui ex tempore ordinationis accipiente presbyteram suam ut sororem diligens: sed quasi hostem cauens: ad se propius accedere nunquam sinebat: eamque sibi in propinquare nulla occasione permittens ab ea sibi communionem funditus familiaritatis absciderat. Habent quippe sancti viri hoc proprium. Nam ut senip illicitis longe sint a se: plerumque etiam licita abscindunt. Unde isdeus vir ne unquam per eam incurreret culpam: sibi etiam ministrari per illam recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis presbyter cum longam impleisset vite etatem: anno quadragesimo ordinationis sue inardescere grauiter febre correptus: ad extrema deductus est. Sed cum eum presbyter a sua respiceret solutus iam membris quasi in mortem distensum: si quod adhuc ei vitale spiramen adesset: naribus eius apposita curauit aure discoscere: quod ille sentiens cui tenuissimus inerat flatus: quantum annisu valuit ut loqui potuisset: inferuescente spiritu collegit vocem atque erupit dicens: Recede a me mulier adhuc igniculus vivit: paleam tolle. Illa igitur recedente: crescente virtute corporis cum magna cepit leticia clamare dicens: Beneneniatur domini mei: beneneniatur domini mei. Quid ad tantillum seruulum vestrum estis dignati conuenire? Venio venio: gratias ago: gratias ago. Cumque hoc iterata crebro voce repeteret: quibus hoc diceret: noti sui: qui illum circumsteterant: requirebant. Quibus ille admirando respondit dicens: Numquid conuenisse hic sanctos apostolos non videtis beatum Petrum et Paulum primos apostolorum non aspicitis? Ad quos iterum conuersus dicebat: Ecce venio: ecce venio: atque inter hec verba animam reddidit. Et quia veraciter sanctos apostolos videret: eos etiam sequendo testatus est. Quod plerumque contigit iustis: ut in morte sua sanctorum precedentium visum deus aspiciant ne ipsam mortis sue penalem sententiam pertimescant: sed dum eorum menti internoque ciuium societas ostenditur: a carnis sui copula sine doloris et fortitudinis fatigatione soluantur.

Sancti viri

De anima probi Reatine vr-
bis episcopi. Cap. XII.

Haec dicit neque hoc sileat quod Pro-
bus omnipotentis dei famulus
qui nunc in hac urbe monasterio
presto est quod appellatur Reatus: de
Probo patre suo Reatine civitatis epo-
mibi narrare consuevit: dicens: quod proquin-
quante vite eius termino est gravissima de-
pressio egritudo. Cuius pater nomine Maximus
pueris circumquaque transmissis colligere me-
dicos studuit: si fortasse eius molestie sub-
uenire potuisset. Sed congregati ex vicini-
s locis undique medici: ad tactum vene-
renunciaverunt eius exitum citius affuturum.
Sed cum iam tempus refectionis incuberet:
atque diei hora tardior excrevisset. Venerandus
episcopus de illorum potius quam de sua
salute sollicitus: eos qui aderant admonuit
cum sene patre in superioris episcopi sui partes ascen-
dere: seque post laborem reficiendo reparare.
Deus igitur ascenderit domum: unum ei tantum
modo puulus relictus est puer. quem nunc
quoque predicat. Probus asserit superesse.
Qui dum lecto iacentis assisteret: subito
aspexit intrantes ad virtutem dei quosdam viros
stolis candidis amictos: qui eundem quoque
candorem vestium vultuum suorum luce vince-
bant. Quia splendoris etiam claritate per-
cussus: quam illi deessent emissa cepit voce
clamare. Quis voce etiam Probus episcopus
comotus intrantes eos aspexit et cognovit:
atque eundem stridentem vagientemque puerum
consolari cepit: dicens. Noli timere: quia
ad me sanctus Iuuenalis et sanctus Eleu-
therius martyres venerunt. Ille autem
tante visionis novitatem non ferens: cur-
su concito extra fores fugit: atque eos quos
viderat patri ac medicis nuntiavit. Qui
concite descenderunt: sed egrum quem reli-
querant iam defunctum inuenerunt: quod illi
eum secum tulerant: quorum visionem puer
ferre non potuit qui ibi remansit.

De transitu Bellefancille dei
Cap. XIII.

Atterea neque silendum arbitror
quod mihi personarum gravium atque
fidelium est relatione compertum
Sothorum. namque temporibus Sal-
la huius urbis nobilissima puella Simas-
chi ac Patritij filia intra adolescentie tem-
pora marito tradita: in unius anni spacio
eius est morte viduata. Quam dum feruens
te mundi copia ad iterandum thalamum et
opes et etas vocarent: elegit magis spiri-
tualibus nuptiis copulari deo: in quibus
a luctu incipitur: sed ad gaudia eterna per-
venitur: quam carnalibus nuptiis subijci: quod a
leticia semper incipiunt et ad finem cum luctu
tendunt. Huic autem cum valde ignea con-
spersio corporis inesset: ceperunt medici
dicere quia nisi ad amplexus viriles redi-
ret: calore nimio contra naturam barbas
esset habitura quod itaque post factum est.
Sed sancta mulier nihil exterius defor-
mitatis timuit que interioris sponsi celestis
speciem amavit. Nec verita est si hoc in il-
la sedaretur quod a celesti sponso in ea non
amaretur. Mortuus ergo ut eius maritus de-
functus est: abiecto seculari habitu ad om-
nipotentis dei servitium se apud beati Pe-
tri apostoli ecclesiam monasterio tradidit
ibi quoque multis annis simplicitati cordis at-
que orationi dedita: larga indigentibus ely-
mosinarum opera impendit. Cumque omni-
potens deus perhennem iam mercedem red-
dere eius laboribus decrevisset: cancri ul-
cere in mamilla percussa est. Nocturno
autem tempore ante lectum eius duo can-
delabra lucere consueverant quia videlicet
cet amica lucis: non solum spirituales: sed
etiam corporales tenebras odio habebat.
Que dum nocte quadam ex hac eadem ias-
ceret infirmitate fatigata: vidit beatum Pe-
trum apostolum inter utraque candelabra an-
te suum lectum constituisse. Nec perterrita
timuit: sed ex amore sumens audaciam exul-
tauit eius dixit. Quid est domine mihi: di-
missa sunt mihi peccata mea? Cui ille: be-
nissimi ut est vultus: inclinato capite an-
nuit: dicens dimissa veni. Sed quia que-
dam sanctimoniali feminam in eodem mo-

monasterio p̄ ceteris diligebat. ilico Salla
subiunxit. Rogo vt soror benedicta me-
cum veniat. Cui ille respondit. Non: sed
illa talis veniat tecum. hec vero quā pe-
tis die te erit tricesimo secutura. His igitur
expletis visio apostoli assistentis et col-
loquentis ei ablata est. Et illa protinus
cuncte congregationis ascivit matrem ei-
us quid viderit: quidque audierit: indica-
vit. Tertio autem die cum ea: que iussa
fuerat: sorore defuncta est. Illa vero: quā
ipsa poposcerat: die est tricesimo subsecu-
ta. Quod factum nunciusque in eodem mona-
sterio manet memorabile. Sicque hoc a p̄-
cedentibus matribus traditū: narrare il-
lic solent subtiliter iuniores: que tūc sunt
sanctimoniales virgines ac si illo in tem-
pore huic tam grandi miraculo et ipse as-
fuissent.

**De transitu Seruuli paraly-
tici.**

Cap. XIII.

Ed inter hec sciendum est quia
sepe animabus exeuntibus ele-
ctorum dulces solent laudes ce-
lestes erumpere vt dum illam
libenter audiunt: dissolutiones carnis ab
anima sentire minime permittant. Unde
in omelias quoque euangelij iam narra-
sse me memini quod in ea porticu: que euntibus
ad ecclesiam beati Clementis est perita:
fuit quidam Seruulus nomine cuius te
quod non ambigo meminisse. Qui quid-
dem pauper rebus sed meritis diues erat
quem longa egritudo dissoluerat. Nam ex
quo illum scire potuimus vsque ad finem vi-
te paralyticus iacebat. Quid dicas quia
stare non poterat: qui nunquam in lecto surge-
re vel ad sedendum valebat. Nunquam manus
suas ad eos ducere: nunquam se potuit in ali-
ud latus declinare. Huic ad seruendum
mater cum fratre aderat. et quicquid ex ele-
mosina potuisset accipere: hoc eorum manibus
pauperibus erogabat. Nequaquam litteras no-
uerat sed scripture sacre sibi met codices
emerat: et religiosos quosque in hospitalita-
te suscipiens: hos coram se studiose legere fa-

ciebat. Sacrusque est vt iuxta modum suum ple-
ne sacra scriptura disceret cum sicut dixi lit-
teras funditus ignoraret. Studebat sem-
per in dolore gratias agere: hymnis deo
et laudibus. diebus ac noctibus vacare. Sed
cum iam tempus esset vt tanta eius patientia re-
munerari debuisset: membrorum dolor ad
vitalia redijt. Cuius iam morti se proximum
agnouisset: peregrinos viros atque in hospi-
taliitate susceptos admonuit vt surgeret
et psalmos cum eo per expectatione sui exitus
decantarent. Cuius cum eis et ipse moriens
psalleret voces psallentium repente compe-
scuit cum terrore magni clamoris: dicens.
Tacete nunquid non auditis quante reso-
nent laudes in celo. Et dum ad easdem lau-
des quas intus audierat: aure cordis intus
derat. Sancta illa anima carne soluta est.
Qua scilicet exeunte tanta illic fragrantia odor-
is aspersa est: vt omnis qui illic aderant
inestimabili suauitate replerentur. ita vt per
hoc patenter cognoscerent. quod ea laudibus in ce-
lo suscepissent. Cui rei monachus noster
interfuit qui nunciusque viuere et cum magno
fletu attestari solet quia quousque corpus
eius sepulture traderent: ab eorum naribus
odoris fragrantia non recessit.

**De transitu Romule ancille
dei.**

Cap. XV.

In eisdem quoque omelias re nar-
rasse me recolo. Quam Specio-
sus copresbiter meus qui hanc
nouerat: me narrante attesta-
tus est.

Quoniam tempore quo monasterium
petij: anus quedam Redemp-
ta nomine in sanctimoniali habi-
tu constituta: in vrbe hac iuxta beate marie
semp virginis ecclesiam manebat. Hec illius
discipula Erudinis fuerat. que magnis
virtutibus pollens: super prenestinos montes
vitam heremiticam duxisse ferebat. Huic autem
Redempte due in eodem habitu discipule
fuerat vna nomine Romula et altera que
nunc superest. quam quidem facie scio sed no-
me nescio. Tres itaque hec in vno habitaculo com-
ma-

nentes: morum quidē diuinitijs plene: sed tamen pauperē vitā rebus ducebāt. Hec autem quā prefatus sum Romula aliam quā predixi condiscipulā suā magnis vite meritis anteibat. Erat quippe mire patientie: summe obediētie: custos oris sui ad silentiū: studiosa valde ad cōtinue orationis vsum. Sed quia plerūq; hīc: quos iam homines perfectos estimant: adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent: sicut sepe imperiti homines nec dum perfecte sculpta sigilla conspiciamus: etiā quasi perfecta laudam⁹: que tamen adhuc artifex considerat ⁊ limat: laudari iam audit ⁊ tamē ea tundere meliorando nō desinit. Hec quam prediximus Romula ea: quā greco vocabulo medici paralisi vocant: molestia corporali percussa est. multisq; annis in lectulo decubās: pene omni iacebat membrorū officio destituta. Hec tamen hec eadē eius mentē ad impatientiā flagella perduxerant: nam ipsa ei detrimēta membrorū facta fuerant incrementa virtutum quia tanto sollicita ad vsum orationis excreuerat: quāto ⁊ aliud quolibet agere nequāq; valebat. Hec igitur quadā eadē Redemptā quā prefatus sum. que vtrasq; discipulas suas affiliarū loco nutrebat vocauit: dicens. Mater veni Mater veni. Que mox cū alia eius condiscipula surrexit sicut vtriusq; referentibus ⁊ multis eadē res claruit ⁊ ego quoq; in eodē tēpore agnoui. Cūq; nocti medio lectulo iacentis assisterent: subito celitus lux emissa omne illius cellule spacium impleuit. ⁊ splendor tante claritatis emicuit: vt corda assistentiū inestimabili pauore prestringeret atq; vt post ipse referant: omne in eis corpus obrigesceret vt in subito stupore manerēt. Cepit nāq; quasi cuiusdā magne multitudinis ingredientis sonit⁹ audiri hostiūq; cellule cōcuti. ac si ingredientīū turba premere⁹ atq; vt dicebant intrantiū multitudinē sentiebant. Sed nimietate timoris ⁊ lumis videre nō poterant quia earū oculos ⁊ pauor depresserat: ⁊ ipsa tanti luminis clari

tas reuerberabat. Quā lucē protinus est miri odoris fragrantia subsecuta ita vt earum animū quia lux emissa terruerat: odoris suauitas refoueret. Sed cū vim claritatis illi⁹ ferre nō possent cepit eadē Romula assistentē ⁊ tremētē Redemptam suorū morū magistrā blanda voce consolari: dicens. Noli timere mater: nō moriar modo. Cūq; hoc crebro diceret: paulatim lux que fuerat emissa subtracta est: sicut is qui subsecutus est odor remansit: sicut dies secundus ⁊ tertius transijt: vt aspersa odoris fragrantia maneret. Hec igitur quarta eadē magistrā iterum suam vocauit qua veniente vaticū petijt ⁊ accepit. Hec dum vero eadē Redempta vel illa alia eius discipula a lectulo iacentis abscesserant ⁊ ecce subito in platea ante eiusde cellule hostiū duo chozi psallentiū constituerant ⁊ sicut ipse dicebant: q̄ se sex⁹ ex vocibus discreuisse psalmodie cantus dicebāt: viri ⁊ femine respōdebāt. Cūq; ante fores cellule exhiberent celestes exequie sancta illa anima carne soluta est. Qua ad celum ducta: quāto chozi psallētium altius ascendebāt: tanto cepit psalmodia lenius laudiri. quousq; ⁊ eiusdem psalmodie sonitus ⁊ odoris suauitas elongata finiretur.

De transitu Tarville virginis.

Cap. XVI.

Nonnunq; vero in consolatione egredientis anime ipse apparere solet auctor ac retributor vite. Unde ⁊ hoc qd̄ de Tarville amica mea in omelias euangelij dixit se me recolo: replicabo. que iter duas alias sorores suas virtute cōtinue orationis: grauitate vite: singularitate abstinentie ad culmen sanctitatis excreuerat: huic p̄ visionem. Felix attraxit meus hui⁹ Romane ecclesie antistes apparuit ei⁹ mansiōnem perpetue claritatis ostēdit: dicens. Veni quia in hac te lucis mansione suscipio. que subsequente mox febre correpta ad diē puenit extremū. Et sicut nobilib⁹

feminis vtriusque morientibus multi conueniunt qui eorum primos consolentur: eadez hora exitus ipsius multi viri ac femine eius lectulū circūsteterūt. Tunc subito illa sursum respiciēs Jesum venientē vidit et cū magna vocis animaduersione cepit cūstantibus clamare dicens. Recedite recedite Jesus venit. Cūq; in eū intēderet: quē videbat: sancta illa anima est a corpe egressa tantaq; subito fragrantia miri odoris aspersa est vt ipsa quoq; suauitas cunctis ostenderet illic auctore suauitatis venisse. Cūq; corpus eius ex more mortuorum ad lauandū esset nudatū: longe orationis vsu in cubitis eius et genibus camelozū more inuēta est obdurata cutis excreuisse et quid viuens eius spūs semp egerit: caro mortua testabatur.

De transitu Muse puelle.

Cap. XVII.

Ad neq; hoc sileā qd̄ predict⁹
 Probus dei famulus de sorore sua noīe Musa puella parua narrare consuevit: dicens. Quāda nocte ei p̄ visionē sancta dei genitrix virgo Maria apparuit atq; coeuas ei ī albis vestibibus puellas ostēdit. Quibus illa cū admisceri appetisset sed se eis iungere nō auderet: beate Marie semp virginis ē voce requisita an velit cū eis esse atq; in ei⁹ obsequio viuere. Cui cum puella eadē diceret: volo. ab ea mandatū protinus accepit vt nihil ultra leue aut puellare ageret: a risu: iocis se abstineret sciens p̄ omnia qd̄ inter easdem virgines quas viderat ad ei⁹ obsequiū die tricesimo veniret. Quib⁹ visis: in cunctis suis morib⁹ puella mutata est oēsq; a se leuitates puellaris vite magna grauitatis deterfit manu. Cūq; eam parētes eius mutatā esse mirarent: requisita rē retulit. quid sibi btā dei genitrix iusserit vel quo die itura esset ad obsequiū eius indicauit. Tūc post vicefima quinta die febre corrupta est. die autē tricesima cū hora exitus eius appinquaret

eandē beatā genitricē dei cū puellis: q̄a per visionē viderat: ad se venire conspexit. Cui se etiā vocati respondere cepit et depressis reuerēter oculis: apta voce clamare. Ecce dñā. venio ecce dñā venio. In qua etiā voce spiritū reddidit ex virgineo corpe habitatura cū sanctis virginibus exiuit.

De quibusdā paruulis regni celestis aditus a parentibus clauditur cū male ab eis nutriantur. Et de puero quinq; annorum blasphemus.

Cap. XVIII.

Am humanū gen⁹ multis atq; innumeris vitis sit subiectum
 Hierusalē celestis patrie ī maxima ptem ex puulis, vel infantibus arbitroz posse compleri.

Gregorius.

Si oēs baptizatos infantes atq; in eadē infantia moriētes: ingredi in regnū celeste credendū est: oēs tñ puulos qui scz iā loqui possunt: regna celestia ingredi credēdū nō est qz nō nullis puulis eiusdē regni celestis aditus a parētibus claudit si male ipsos nutriāt. Hā quidā vir cunctis in hac vrbe notissimus ante trienniū filiū habuit annozū sicut arbitroz quinq; quē nimis carnaliter diligēs: remisse nutriebat atq; isdē puulus: qd̄ dictū graue est: mox vt eius anio aliquid obstitit: maiestātē dei blasphebare cōsueuerat. qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortē. Cūq; eū suus pater in sinu teneret: sicut hi testati sūt: qui pntes fuerūt: malignos ad se venisse spūs tremētibus oculis puer aspiciēs cepit clamare. Obsta pater obsta pater: qui clamās declinauit faciem vt se ab eis in sinu patris abscederet. Quē cū ille tremētē requireret: quid videret: puer adiunxit: dicens. Mauri homines veniunt qui me tollere volūt. qui cum hoc dixisset: maiestatis nomē protinus blasphemauit.

mauit ⁊ animā reddidit. Et enī omnipotens deus ostēderet p̄ quo reatu talibus fuisset tradit⁹ executorib⁹: vnde viuentē pater suus noluit corrigere: hoc morientē p̄misit iterare vt qui diu p̄ diuinitatis patientiā blasphemus vixerat quādoq; per diuinitatis iudiciū blasphemaret ⁊ more retur quatenus reatū suū pater agnosceret qui puuli filij animā negligēs nō parvulū peccatorē gehēne ignibus nutrit: sed interim hoc triste seponētes: ad ea q̄ narrare ceperā leta redeamus.

De transitu Stephani serui dei.

Cap. XIX.

Predicto etenī Probo alijsq; religiosis narrātibus viris agnouī ea que indicare audientibus de venerabili patre Stephano in omeljs euangelij curauit. Fuit etenī vir sicut ⁊ idē Prob⁹ ⁊ multi alij testant: nihil in hoc mūdo possidēs: nihil q̄rens: solā cū deo paupertatē diligēs. inter aduersa semp̄ patiā amplectēs: cōuentus seculariū fugiēs: vacare semp̄ oratiōi ꝓcupiscēs. De quo vnū bonū virtutis refero vt ex hoc vno valeāt multa eius bona p̄sari. Is nāq; cū quadā die messem: quā sua manu seruerat: decisam ad areas deduxisset: nihilq; aliud cū discipulis suis ad tot⁹ anni stipēdiā haberet: quidā pernerse voluntatis vir antiqui hostis stimulis instigat⁹: eādē messem igne supposito ita vt erat in area incēdit. Qd̄ factū dum alter ꝓspiceret: eidē dei famulo cucurrit ⁊ nūciauit. qd̄ postq̄ indicauit: adiunxit dicēs. **Ue** ue pater Stephane quid tibi cōtingit. Cui statim vultu ac mēte placida ille r̄ndit. **Ue** quid illi contigit q̄ mihi hoc fecit. nā mihi quid cōtingit: In quib⁹ eius verbis ostēdit in quo virtutis culmīe sedebat: qz vnū qd̄ in sumptū mūdi habuerat tam secura perdebat mēte magisq; illi cōdolebat: qui peccatū cōmiserat q̄ sibi qui peccati illius vāna tollebat. Nec pensabat quid ipse exterius: sed culpe reꝓtūm perdebat intus. Hūc itaq; cū dies

mortis egredi de corpe vrgeret: conuenerunt multi vt tam sancte anime de hoc seculo recedēti suas animas cōmendarent. Cūq; lecto hī qui cōuenerāt: omēs assisterent: alij ingrediētes angelos viderūt sed dicere aliquid nullo mō potuerunt. Alij omnino nil viderūt sed oēs qui aderāt ita vehemētissimus timor perculit vt null⁹ egrediēte illa sancta aia illic stare potuisset. Et hī ergo qui viderāt ⁊ hī qui omnino nil viderāt vno oēs timore ꝓculsi ⁊ terri fugerūt vt palā daret, intelligi que et quāta vis esset que illā egredientē aiam suscipet cuius egressum nemo mortalium ferre potuisset.

Q sepe anīe meritū non in ipso suo egressu: sed post mortem verius declaratur.

Cap. XX.

Ed inter hec sciendū est qz alī quādo anīe meritū non in ipso suo egressu ostenditur. Post mortē vero cert⁹ declaratur. Unde ⁊ sancti martyres ab infidelib⁹ crudelia multa perpeffi sunt qui tamen: vt ꝓ diximus: ad ossa sua mortua signis quoti die ⁊ miraculis clarescunt.

De duobus monachis valentius abbatis.

Cap. XXI.

Ite nāq; venerabilis Valentius qui post in hac Romana vrbe mihi sicut nosti in eo quoq; monasterio p̄fuit: pri⁹ in Gallerie prouincia suū monasteriū rexit i quo dū longobardi seuitētes venissent: sicut eius narratiōe didici: duos ei⁹ monachos in ramis vn⁹ arboris suspēderūt: qui susꝓēsi eodē die defuncti sunt. Facto autē vespere vtrozūq; eorū spūs claris illic apertisq; vocib⁹ ꝓfallere ceperūt. Ita vt ipsi quoq; qui eos occiderāt: cū voces ꝓfallētium audirēt: nimīū mirati terrerent. q̄s videlicet voces captiui quoq; omēs: qui illic aderāt: audierunt. atq; eorū ꝓsalmodie postmodū testes extiterunt. Sed has

voces spirituum omnipotes deus: scilicet p
tingere voluit ad aures corporum vt viuen
tes quos in carne discerent qz si deo ser
uire studeant post carnem verius viuant.

De transitu Surani abbatis.

Cap. XXII.

q Aibusda religiosis quoqz viris
attestantibus adhuc in monaste
rio positus agnouit q hoc logo
bardorum tepore iuxta in hac p
uincia que Sura nominat. quida mona
sterii pater vite venerabilis Suran⁹ no
mine fuerit qui captiuus aduenientibus at
qz in longobardorum depredatione fugien
tibus cunctis que in monasterio videbat
habere: largitus est. Cumqz in elemosinis
vestimenta sua ac fratrum omnia z cellarium
consumpsisset z quicquid habere in horro
potuit expendit. Expensis vero rebus om
nibus longobardi ad eum subito venerunt. Su
qz tenuerunt z aurum ab eo petere ceperunt.
Quibus cum ille diceret se omnino nihil ha
bere: in vicino monte ab eis ductus e. in
quo sylua imensis magnitudinis stabat.
Ibi captiuus quidam fugiens in caua arbor
re latebat: vbi vnus ex longobardis educa
to gladio predictum venerabilem occidit vi
rum. Cui⁹ corpe in terram cadente: mors omnis
ptinus z sylua concussa est ac si se ferre non
posse pondus sanctitatis eius diceret: ter
raqz tremuisset.

De transitu dyaconi prouin
cie Marsorum et de morte viri
dei qui missus in bethel fuerat.

Cap. XXIII.

q Vnus quoqz in Marsorum prouin
cia vite valde venerabilis dy
aconus fuit: quem inuentum lon
gobardi tenuerunt: quorum vnus
educto gladio caput eius amputauit.
Sed cum corpus eius in terram caderet: ip
se qui hunc capite truncauerat in mundo spi
ritu correptus: ad pedes eius corruit: z q
amicum dei occidit inimico dei tradit⁹ esset
obedit.

Petrus.

q Quid est hoc queso te q omnipos
tens deus sic permittit mori quos
tamen post mortem cuius sanctitas
tis fuerint: non patitur celari.

Gregorius.

c Am scriptum sit. Justus quacumqz
morte preuentus fuerit: iusticia ei
us non auferet ab eo: electi qui p
culdubio ad perpetuam vitam tendunt quid
eis obest si ad modicum dure moriuntur.
Et est fortasse nonnunquam eorum culpa licet mi
nima que in eadem debeat morte referari.
Vnde fit vt reprobi pntem quidem contra vi
uetes accipiant. Sed illis morientibus hoc
in eis grauius vindicetur: q contra bonos
pntem sue crudelitatis acceperunt: sicut
idem carnifex qui eundem venerabilem dyaco
num viuente ferire pmissus est: gaudere
super mortuum permissus non est. Quod sa
cra quoqz testantur eloquia. Nam vir dei
contra Samariam missus: quia per inobe
dientiam in itinere comedit. hunc leo in eo
dem itinere occidit. Sed statim illic scrip
tum est: Quia stetit leo iuxta asinam z non obe
dit leo de cadauere. Ex qua re ostendit q pec
catum inobediencie in ipsa fuerit morte laxatum
qz idem leo quem viuente presumpsit occidere:
ptingere non presumpsit occisus. Qui enim oc
cidendi ausus huius: de occisi cadauere coes
dedi licentiam non accepit: qz is qui culpabilis
in vita fuerat: punita inobediencia erat iam iu
stus ex morte. Leo ergo qui prius peccas
toris vitam neccauerat: custodiuit postmo
dum cadauer iusti.

Utrum ante restitutionem cor
porum: in celo recipi valeant ani
me iustorum.

Capitulum XXIII.

Petrus.

p Racet quod dicitis: scilicet nosse velles
si tunc ante restitutionem corporum
in celo recipi valeant anime iustorum.

Gregorius.

h De neq; de omnib; iustis fateri possumus: neq; de omnibus negare. **M**ā sunt quorundā iustoz anime que a celesti regno quibusdam adhuc mansionibus differunt. In quo dilatiōis damno quid aliud innuit nisi qd de perfecta iusticia aliquid minus habuerūt: et tamen luce clarius cōstat: qz perfectoz anime mox ut huius carnis claustra exeūt: in celestis regni sedibus recipiunt: qd et ipa per se veritas attestat dicens: Ubicūq; fuerit corpus: illuc cōgregabunt et aquile: quia ubi ipse redemptor noster est corpe: illuc pculdudio colligunt iustoz anime. **E**t Paulus. Cupio dissolui et cū xpō esse qui ergo xpm esse in celo nō dubitat: nec Pauli animā esse in celo negat: qui etiā de dissolutiōe sui corporis: atq; de inhabitatiōe celestis patrie dicit: Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitatiōis dissoluatur: quod edificatiōem habemus ex deo: domū non manufactā eternam in celis.

Petrus.

f Igitur nunc sunt in celo anime iustoz: quid est qd in die iudicij pro iusticie sue retributiōe recipiēt?

Gregorius.

h De eis nimirū crescit in iudicio: quod nūc animarū sola: postmodū vero etiā corporoz beatitudine perfruunt: ut ipa quoq; carne gaudeāt in qua dolores pro dño cruciatuq; pertulerūt. Pro hac quippe geminata eoz gloria scriptū est. In terra sua duplicia possidebūt. Hinc etiā ante resurrectiōis diem de sanctorū aiabus scriptū est. Date sunt illis singule stole albe: et dictū est illis ut requiescerēt tempus adhuc modicū: donec implerēt numerus cōseruoz et fratrum eoz. Qui itaq; nūc singlas acceperūt: binas in iudicio stolas habituri sunt: quia modo animaz tantūmodo: nūc autē aiā simul et corporoz gloria letabunt.

De modis quibus morientes aliqua predicūt: et de morte cu-

iuisdam aduocati: de reuelatiōe quoq; Serontij et Melliti monachoz: ac de puero armentario qd moriturus diuersis linguis loquebat: **Cap. XXV.**

Petrus.

a Scentio: sed vellē scire quo nā modo agiē: quod plerūq; morientes multa predicūt.

Gregorius.

f Ipsa aliquādo animarū vis subtilitate sua aliquid preuidet. Aliquādo enī exire de corpore anime per reuelatiōem ventura cognoscunt. Aliquādo vero dū iam iuxta sit ut corpus deserāt: diuinitus afflate in secreta celestia incorporeū mentis oculū mittūt. **M**āz quātiū ante aliquādo subtilitate sua ea que sunt ventura cognoscit: patet ex eo qd euz quidā aduocatus: qui in hac urbe ante biduū lateris dolore defunctus est: sed ante paululū qd moreret vocauit puerū suum: preparari sibi vestimēta ad procedēdū iussit: quē dum puer quasi insanire cerneret: eiusq; pceptis minime obediret: surrexit vestimento se induit: et per viā Appiā ad beati Sixti ecclesiā se esse processurū dixit: Cūq; post modicū ingrauescente molestia esset defunctus: deliberatū fuerat ut apud beatū Januariū martyre in pnestina via eius corpus poni debuisset. Sed qz longū hoc his qui funus eius curauerāt visum fuisset: repente orto cōsilio exeūtes cū eius funere per viā Appiā nescientesq; illi qd dixerat in ipa eū ecclesia quā predixerat: posuerūt. Et cū eundē virū curis secularibus obligatū: lucrisq; terrenis inbiantē fuisse nouerim? vnde hoc predicere potuit: nisi quia id quod futurū erat eius corpori ipa vis aīe ac subtilitas preuidebat: qd autē sepe etiā reuelatiōibus agiē: ut a morituris futura presciant. **E**x his colligere possum? que apud nos gesta in monasterijs scim?. In monasterio etem meo quidā frater ante decenniū

Serontius dicebat: qui cū graui molestia
 corporis fuisset depressus in visione noc-
 turna albatos viros ⁊ clari omnimodo ha-
 bitus in hoc ipsum monasteriū descende-
 re de superioribus aspexit. Qui cum coram
 lecto iacentis assisteret vnus eorū dixit.
 Ad hoc venimus vt de monasterio Gre-
 gorij quosdā fratres in miliciā mittamus.
 Atq; alteri precipiēs adiūxit. scribe Mar-
 cellū. Valērianū Agnellum atq; alios
 quorū nunc minime recordor. Quib⁹ ex-
 pletis addidit: dicēs. Scribe ⁊ hūc ipsuz
 qui nos aspicit. Et qua visione cert⁹ red-
 ditus predictus frater facto mane inotuit
 fratribus qui ⁊ que essent ex eadem cella
 morituri. post quos se etiā denūciauit esse
 secuturū. Cūq; die alio p̄dicti fratres mo-
 ri ceperūt atq; sub eodē ordine se in mor-
 te secuti sunt quo fuerāt in descriptiōe no-
 minati ad extremū vero ⁊ ipse obiit: q̄ eos-
 dē fratres morituros p̄vidit. In ea q̄q;
 mortalitate que ante trienniū hanc vrbe
 vehemētissima clade vastauit in Portu-
 nēsis ciuitatis monasterio Mellit⁹ dicit⁹
 est monachus adhuc in annis iuuenilib⁹
 cōstitutus sed mire simplicitatis atq; hu-
 militatis vir qui appropinquāte vocatio-
 nis die eadē clade percussus ad extrema de-
 ductus est. Quō vir vite venerabilis. Fe-
 lix eiusdē ciuitatis Episcop⁹ audiēs cui⁹
 ⁊ hec relatiōe p̄gnouit: ad eū accedere stu-
 duit ⁊ ne moritez timere debuisset: verbis
 hunc psuasorijs p̄fortare. Cui etiā adhuc
 de diuina misericordia longiora vite spa-
 cia polliceri cepit. Sed ad hec ille respō-
 dit. cursus sui tēpora esse cōpleta: dicens
 apparuisse sibi iuuenē atq; epistolā detu-
 lisse. dicentē aperi ⁊ lege. Quib⁹ apertis
 asseruit qz se ⁊ omēs qui eodē tempore a
 p̄dicto Episcopo in pascali festiuitate fue-
 rāt baptizati scriptos in eisdē epistolis lit-
 teris aureis inuenit. Prīmū quidē vt di-
 cebat suū nomen repperit. ac deinde oīm
 illorū in illo tpe baptizatorum. Qua de re
 certū tenuit ⁊ se ⁊ illos de hac vita eē sub-
 sceleritate migraturos factūq; ē vt die ea-
 dem ipse moreret atq; post eū cūcti illi q̄

baptizati fuerant. ita secuti sunt vt intra
 paucos dies eorū nullus in hac vita rema-
 neret. De quibus nimirum cōstat q̄ eos
 predictus dei famulus iccirco auro scrip-
 tos viderat quia eorū nomina apud se. si-
 xa eterna claritas habebat. Sicut hī ita-
 q; reuelationib⁹ potuerūt futura cognos-
 cere. ita nōnunq; egressure anime possūt
 etiā mysteria celestia non p̄ somnū sed. vi-
 gilādo prelibare. Ammonitū nāq; mona-
 sterij mei monachū beneuolū qui duz es-
 set in seculari habitu cōstitutus Valeria-
 ni huius vrbe aduocati naturalē filiā in
 cōiugio sortitus eius obsequijs sedule at-
 q; incessanter adherebat. ⁊ queq; in ei⁹ do-
 mo agebant nouerat. Qui mihi iā in mo-
 nasterio posit⁹ narrauit q̄ in ea moralita-
 te que patricij Marse tēporibus hanc vrbe
 vehemēter afflixit in domo p̄dicti Vale-
 riani puer Armētarius fuit percipue sim-
 plicitatis ⁊ humilitatis. Cū vero eiusde-
 aduocati domus eadē clade vastaretur is-
 dem puer percussus est ⁊ vsq; ad mortem
 deductus. Qui subito sublatus a presen-
 tibus redijt sibiq; dñm suū vocari fecit.
 Cui ait. Ego in celo fui ⁊ q̄ de hac domo
 morituri sūt agnouī. Ille ille atq; illi mo-
 rituri sunt. Tu v. ro ne timeas quia hoc
 tēpore moritur⁹ non es. Et vero scias q̄
 me in celo fuisse verum fateor. ecce accepti
 illic vt linguis omnib⁹ loquar. Nunquid
 tibi cognitū fuit me grecā linguā omnino
 non nosse ⁊ tamē grece loquere vt cogno-
 scas an verū sit q̄ me omēs linguas acce-
 pisse testificor. Cui tūc grece domin⁹ ser-
 uo locutus est atq; ita illi in eadem ling-
 ua respōdit vt cuncti qui aderāt mirarentur.
 In ea quoq; domo p̄dicti Marse spa-
 tarius vulgaris manebat qui festine ad
 egrū deductus ei vulgarica lingua locu-
 tus est: sed ita puer ille in Italia natus et
 nutrit⁹: in eadē barbara locutione respō-
 dit: ac si ex eadē fuisset gente generatus.
 Mirati sunt omēs qui audiebant atq; ex
 duarum linguarū experimēto quas eū an-
 tea nescisse nouerant crediderūt de omni-
 bus quas probare minime valebāt. Tūc

puer bi dnum mors eius dilatata est sz die tertio: quo occulto iudicio nesci: man⁹ ac brachia lacertosq; suos dētibus laniavit atq; ita de corpe exiuit. Quo mortuo omnes illi quos predixerat ex hac protinus luce subtracti sūt nullusq; in hac domo eadē tēpestate defunctus est qui voce illius denunciatus non est.

Petrus.

Alde terribile est vt qui tale donum percipere meruit tali etiam post hoc pena plecteretur.

Gregorius.

His occulta dei iudicia sciat eaq; in diuino examine comprehēdere non possum⁹ timere magis q̄ discutere debemus.

De morte Theophanij comitis. Cap. XXVI.

Autē de egredientibus animabus que multa prenoscunt ea que cepim⁹ exequamur. Neq; hoc silendū est qd̄ de Theophanio centerelēsis vr̄bis comite in eadē vr̄be positus multis attestatibus agnouit. Fuit nāq; vir misericordie actib⁹ deditus bonis opib⁹ intētus hospitalitati precipue studēs exercēdis quidē comitat⁹ curis occupat⁹ agebat terrena et tēporalia sz vt post in fine claruit magis ex debito q̄ ex intērtione. Nam dū propinquāte mortis eius tempore grauissima aeris tempestas obsisteret. ne ad sepeliendū duci potuisset. eiusq; vxor sua cū fletu vebemētissimo inquireret: dicens. quid faciā quomodo te ad sepeliendū eiiciā quia hostium donus hui⁹ egredi pre nimia tēpestate nō possumus. Tunc ille respōdit. Noli misereri flere. Quia mox vt ego defunct⁹ fuero aeris serenitas redit. Cuius protinus vocē mors et mortē serenitas secuta ē. qd̄ signū. etiam alia sunt signa comitata. Nam manus ei⁹ ac pedes podagre humore tumescētes vsi in vulnerib⁹ fuerāt et pfluente sanie patebāt. Sed dū corpus eius ex more ad lauandū fuisset nudatū ita man⁹ pedesq; ei⁹ sani inuēti sunt ac si vnq; vul-

neris nil habuissent. Ductus itaq; ac sepultus est eiusq; cōiugi vīsum est vt quarto die in sepulchro illius marmor qd̄ superpositū fuerat mutari debuisset. Qd̄ videlicet marmor corpe ei⁹ superpositū duz fuisset ablatū: tanta ex corpe ipsi⁹ fragrantia odoris emanauit ac si ex putrescēte carne illius pro vermib⁹ aromata ferbuisset. Qd̄ factū dum narrāte me in omelijs infirmis quibusdā venisset in dubiū die q̄dam sedēte me in cōuentu nobiliū ipsi artifices qui in sepulchro illi⁹ marmor mutauerant affuerūt aliquid me de. ppria cā rogaturi. Quos ego de eodez. miraculo coram clero nobili ac plebe requisitū qui eadē odoris fragrantia miro modo se repletos fuisse testati sunt. Et quedā alia in augmēto miraculi que nunc narrare longum existimo de eodem sepulchro ei⁹ addiderunt.

Et sicut anime sanctorū i celo: ita post dissolutionē corporū iniquoz anime in inferno credē desint. **Ca. XXVII, Petrus.**

Inquisitioni mee sufficiēter iā video satisfactū sed hoc est adhuc qd̄ questione animum pulsat. Quia cū superius dictum sit esse iam sanctorū animas in celo: restat pculdubio vt iniquozū quoq; anime esse nō nisi i inferno credant⁹ et quid hac de re veritas habeat ignoro. Nam humana estimatio nō habet peccatorū animas ante iudiciū posse cruciari.

Gregorius.

Esse sanctorū aīas i celo sacri elo qui satisfactiōe credidisti: oz vt p oīa esse credas et iniquozū aīas in inferno qz ex retributiōe terne iusticie ex qua iusti iā glorianē necesse ē p oīa vt et iniusti i crucienē. Nam sicut electos bitudo letificat ita credi necesse ē qd̄ a die exitus sui ignis reprobos exurat.

Qua ratiōe credendū sit vt i corporeos spiritus tenere ignis

corporeus possit. **Ca. XXVIII.**

Petrus.

T qua ratione credendus est quare incorporea tenere ignis corporeus possit.

Gregorius.

I viuētis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore cur non post mortem cum incorporeus sit spiritus etiam corporeo igne teneatur.

Petrus.

N viuente quolibet ideo incorporeus spiritus tenetur in corpore quia uiuificat corpus.

Gregorius.

Incorporeus spiritus. Petre in hoc teneri potest quod uiuificat quare non penaliter et ibi teneatur ubi mortificatur. Teneri autem spiritum per ignem dicimus ut in tormento ignis sit uidentem atque sentientem puniat. Igne namque eo ipse patitur: quo uidet et quod cremari se aspicit: crematur. Sicque sit ut res corporea incorporea exurat dum ex igne visibili ardor ac dolor inuisibilis trahitur ut per ignem corporeum mens incorporea etiam incorporea flamma crucietur quis colligere dictis euangelicis possumus quod incedit anima non solum uidentem sed etiam experientem patitur. Veritas etenim uoce diues mortuus in inferno dicitur sepultus. Cuius anima quod igne teneatur insinuat uoce: quod Abraham de precibus dicens. mitte Lazarum ut intingat extremum digitum suum in aquam ut refrigeret linguam meam quod crucior in hac flamma. Dum ergo peccatorem diuitem damnatum ueritas igne prohibet quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus neget.

Petrus.

Ecce ratio ac testimonio ad credulitatem flectitur animus sed dimissus iterum ad rigorem redit. Quomodo enim res corporea rem incorpoream teneat atque affligere possit: ignoro.

Gregorius.

Ite quomodo an apostatas spiritus a celesti gloria delectos esse corporeos an incorporeos suspicaris.

Petrus.

Ut sanus sapiens esse spiritus corporeus dixerit.

Gregorius.

Ebene ignem esse corporeum fateris.

Petrus.

Sed bene corporeum esse non ambigo in quo certum est corpora cruciari.

Gregorius.

Erite reprobus ueritas in fine dicitur esse. ite in ignem eternum qui patitur est diabolus et angelus eius. Si igitur dyabolus et angelus cum sint incorporei corporeo sunt igne cruciandi quod mirum si anime et antequam recipiant corpora possunt corpora sentire tormenta.

Petrus.

Et ratio nec debet de hac re ulterius questione dubitare.

Gregorius.

**De morte Theodorici regis
Arriani. Cap. XXIX.**

Quomodo laboriose credidisti ope precium credo si ea: quae mihi a uiribus fidelibus sunt gesta: narrauero. Iulianus huius Romane ecclesie: cui deo auctore de seruo: scodus defensor: qui ante septem fere annos defunctus est: ad me adhuc in monasterio positus crebro ueniebat et mecum colloquendo de anime utilitate consueuerat. hic itaque mihi quadam die narrauit: dicens. Theodorici regis temporibus pro socii mei in Sicilia exactores canonis egerat atque iam ad Italiam rediebat. Cuius uicinis apud pulsa est ad insulam quam Lipari appellatur. Et quod illic uir quadam solitari magne uirtutis habitabat: dum naute nauis armamenta repararet uisus est predicti pro socii mei ad eundem uirum discurrere secum eius orationibus commendari. Quos uir dominus cum uidisset eis inter alia colloquens dixit scitis quod rex theodorici mortuus est: cui illi pro socii responderunt. Absit: nos cum uiuentem dimisimus.

nihil tale ad nos nūcuscq; plātū est. Quibus dei famulus addidit dicēs: Etiā mortuus est: nā hesternō die hora nona inter Johannē papā et Simachū patriciū discictus: atq; discalciatus: et vinctis manib; deductus: in hanc vicinā vulcani ollā iactatus est. Quō illi audientes solliciti conscripserūt diē: atq; in Italiā reuersi: eo die Theodoriciū regē inuenerūt fuisse mortuum: quo eius exitus atq; supplicium dei famulo fuerat ostēsum: et quia Johannē papam affligēdo in custodia occidit Simachū quoq; patriciū ferro trucidauit ab illis in ignē mitti aperuit: quos in hac vita iniuste iudicauit.

**De morte Reparati:
Capitulum. XXX.**

Odē quoq; tempe quo primū remote vite desiderio ambulabā quidā honestus senex Desusdedit noīe: valde hui; vrbis nobilib; amicus: mihi quoq; in amicitijs sedule iungebat. Qui mihi narrabat dicens: Sorborū tempe quidā expectabilis vir Reparatus nomīe venit ad mortem. Qui dū diu iam cōmutatus ac rigid; iaceret: visū est q; ab eo funditus flatus vitalis exisset: atq; exanime remāsisset corp;. Cūq; et multi qui cōuenerāt: et eū iaz mortuū familia lugeret: subito redijt: et cūctorū plāgentiū in stuporē verse sunt lachryme. Qui reuersus ait: Citius ad ecclesiā beati Laurētij martyris: qui ex noīe conditoris Damasi vocat; puer mittite: et qd de Tiburtio p̄bytero agat; videat et renūciare festinet: qui videlicet tūc Tiburtius carnalibus desiderijs subiacere ferebat. Cui; adhuc vite mox bene quoq; florētius eius nūc ecclesie p̄byter meminit. Cū vero puer pergeret: narrauit isdē Reparatus: qd ad se reuersus fuerat: qd de illo: vbi ductus fuerat: agnouit dicēs: Reparatus fuerat rogas ingēs: deductus autē Tyburtius p̄byter in eo est suppositus: atq; supposito igne cōcrematus. Ali; autē parabat rogas cui; a terra in celū cacumen tendi videbat. Cui; emissā voce clas-

matū est: cui; esset. His dictis statim Reparatus defunctus est. Puer vero q; trāsmisus fuerat ad Tyburtiū iaz eū mortuū inuenit. Qui videlicet Reparat; ductus ad loca penarum vidit: redijt: narrauit et obiit. Aperte monstrat; qz nobis illa nō sibi videret: qbus duz adhuc cōcessum est viuere: licet etiā a malis opibus emēdare Rogū vero cōstrui Reparat; vidit: nō q; apud infernū ligna ardeant: vt ignis fiat: sed narraturus hec viuētib; illa de incendio prauorū vidit: ex quibus nutriri apud viuētes corporeus ignis solet: vt per hec assueta viuentes discerent: quid de insuetis timere debuissent.

De morte Curialis cuius sepulchrum incensum est:

Capitulum. XXXI.

Erribile etiā quoddā in Ealērie puincia cōtigisse vir vite venerabilis Maximian; siracusanus epus: qui diu in hac vrbe meo monasterio p̄fuit: narrare p̄sueuit dicēs: Quidā curialis illic sacratissimo paschali sabbato iuenculā cuiusdā filiaz in baptisate suscepit. Qui dū post ieiunium domū reuersus: multoq; vino ebriatus eādē filiā suā secū manere petijt: eāq; nocte illa qd dictu nefas est: perdidit. Cūq; mane facto surrexisset: re; cogitare cepit: vt ad balneū p̄geret: ac si aqua balnei lauaret maculā pcti. Perrexit igit; lauit cepitq; trepidare an ecclesiā ingredi vellet: s; si tāto die nō iret ad ecclesiā erubesceret hoies. Sin; vō iret p̄tescebat iudiciū dei. Hic itaq; hūana verecūdia: prexit ad ecclesiā: s; tremebūdus ac pauēs stare cepit atq; p; singula momēta suspect; qua hora immūdo spiritui traderet; et corā omni populo vexaret. Cūq; vehemēter timeret ei in illa missarū celebritate quasi aduersi nihil cōtigit: qui letus exijt et die altero ecclesiā iam securus intrauit. Factūq; est vt per sex cōtinuos dies letus ac securus p̄cederet: estimans q; eius scelus dñs aut nō vidisset: aut visum misericorditer auertisset. Die autē septimo subita morte de-

functus est. Cūq; sepulture traditus fuisset: per longū tempus cūctis vidētib; de sepulchro illius flāma exijt: et tam diu ossa eius cōcremavit: quousq; omne sepulchru; psumeret: et terra que in tumulū collecta fuerat: defossa videret. Quod videlicet omnipotens deus faciēs ostendit: qd eius anima in occulto pertulit: cuius etiam corpus ante humanos oculos cōsumpsit. Qua in re nobis quoq; hec audiētibus exemplū formidīs dare dignatus est: quatenus ex hac p̄sideratiōe colligamus quid aīa viuens ac sentiēs pro reatu suo patiat si tanto ignis supplicio: etiā insensibilia ossa concremant.

An boni bonos in regno: et mali malos in supplicio agnoscāt.

Capitulū. XXXII.

Petrus.

n Osse velim: vel si boni bonos in regno: v; mali malos in supplicio agnoscant.

Gregorius.

b Cuius rei sentētia in verbis est dominicis: quā iam superius protulimus: luce clarius demonstrata.

In quib; dum dictū esset: hō erat diues et induabat purpura et bysso: et epulabat quotidie splēdide: et erat quidā mendic; nomie Lazarus: qui iacebat ad ianuā ei; vlceribus plenus: cupiēs saturari de micis: que cadebāt de mēsa diuitis: et nemo illi dabat. Sed et canes veniebāt et lungebant vlcera eius. Subiūctum est q; mortuus Lazarus portatus est ab angelis in sinū Abrae: et mortuus est diues: et sepultus est in inferno. Quā eleuās oculos suos cū esset in tormētis vidit Abraā a longe et Lazarum in sinu eius. Et ip̄e clamauit dicens: Pater Abraā: miserere mei: et mitte Lazarū vt intingat extremū digiti sui in aquā: et refrigeret linguā meam. quia crucior in hac flāma. Cui Abraā dixit: Fili recordare: quia recepisti bona in vita tua: et Lazar; similiter mala. Diues autē iam spem de seip̄o salutis nō habēs

ad promerendā suoz salutem cōuertit; dicens: Rogo te pater: vt mittas eū in domo patris mei. Habeo em̄ quicq; fratres: vt testet illis ne et ip̄i veniant in locū hūc tormentoz. Quibus verbis aperte declarāt: quia et boni bonos: et mali malos cognoscūt. Si igitur Abraā Lazarū minime cognouisset: nequaq; ad diuitem in tormentis positū de transacta eius cōtritione loqueret dicens: q; mala receperit in vita sua: et si mali malos nō cognoscerent nequaq; diues in tormentis positus fratrum suoz etiam absentū meminisset. Quomodo em̄ presentes nō posset agnoscere: qui etiā pro absentū memoria curauit exorare. Qua in re illud quoq; ostendit q; nequaq; ipse requisisti: et quia boni malos: et mali cognoscūt bonos. Nam diues ab Abraā cognoscit cui dictū est: Recepisti bona in vita tua: et electus Lazarus a reprobo est diuite cognitus: quem mitti precat ex nomine dicens: Mitte Lazarū vt intingat extremū digiti sui in aquā et refrigeret linguā meā: in qua videlicet cognitiōe vtriusq; partis cumulus retributiōis excrescit: vt boni amplius gaudeant: qui secū eos letare conspiciūt: quos amauerūt. Et mali dum cū eis torquent: quos in hoc mundo despecto deo dilexerunt: eos nō solum sua: sed etiā eoz pena consumat. Sit autē in electis quoddā mirabili; quia nō soluz eos agnoscūt: quos in hoc mūdo nouerāt: sed et inuisos ac incognitos recognoscūt bonos quos nunq; viderūt. Nam cū antiquos patres in illa eterna hereditate viderint: eis incogniti per visionē non erūt: quos in opere semp nouerūt. Quia enim illic omnes cōmuni claritate deū conspiciūt. Quid est qd ibi nesciāt: vbi scientē omnia sciūt?

De religioso quodā moriente: qui prophetas vidit:

Capitulū. XXXIII.

n Am quidam noster religiosus vir: et vite valde laudabilis: cū ante quadriēniū moreret: sicut

religiosi alij qui presentes fuerunt: testati sunt: in hora exitus sui Jonam prophetam: Ezechielem quoque et Danielem cepit aspicere: eosque dominos suos ex nomine clamare. Quos dum ad se venisse diceret: et depressis luminibus eis reuerentie obsequium preberet: ex carne eductus est. Qua in re aperte datur intelligi que erit in illa incorruptibili vita noticia: si vir iste adhuc in carne corruptibili positus: prophetas sanctos: quos nimirum nunquam viderat agnouit.

Quod ignote anime sepius se cognoscant: Et de morte Johannis et Ursi: Emorphij quoque et Stephani:

Capitulū. XXXIII.

Olet autem plerumque contingere: ut egressura anima eos etiam recognoscat: cum quibus pro equa itate culparum: vel etiam premioꝝ in vna est mansione deputanda. Nam virtute venerabilis Eleutherius senex: de quo precedente libro multa narraui: in monasterio suo germanum fratrem Johannem nomine se habuisse perhibuit: qui ante dies quattuordecim suum fratribus exitum predixit. Cumque decrescerent quotidie computaret dies: ante triduum quam vocaretur ex corpore: febre correptus est. Ad horam vero mortis veniens mysterium dominici corporis et sanguinis accepit: vocatisque fratribus coram se psallere precepit: quibus tamen anthiphonam ipse per semetipsum: de semetipso imposuit dicens: Aperite mihi portas iusticie: et ingressus in eas confitebor domino: hec porta domini: iusti intrabunt per eam. Cumque coram eo assistentes fratres psallerent: emissa subito et producta voce clamauit dicens: Urse veni. Quod mox ut dixit: eductus de corpore mortalem vitam finiuit. Mirati sunt fratres: quia hoc: quod moriens frater clamauerat: ignorabant. Quo defuncto in monasterio facta est ma-

gna tristitia. Quarto autem die quibusdam fratribus necessarium fuit: ut ad monasterium aliud positum longe transmitterent. Illuc ergo euntes fratres omnes eiusdem monasterij monachos tristes vehementer inuenerunt. Quibus cum dicerent: quid habetis quod vos in tanto merore deprimistis? Responderunt dicentes: Loci huius desolationem gemimus: quia vnus frater cuius nos vita in hoc monasterio continebatur: hodie quartus est dies quod ex hac luce subtractus est. Cumque fratres qui venerant studiose inquirerent: qualiter dictus fuisset? Responderunt versus: Qui vocacionis eius horam subtiliter inquirentes ipso eum momento cognouerunt exisse de corpore quo per Johannem: qui apud eos defunctus est: fuerat vocatus. Qua ex re colligitur: quia utroque par fuerit meritum eiusque datum est: ut in vna mansione socialiter viuerent: quibus ex corpore contigit socialiter exire. Sed neque hoc fileam quod dum adhuc laicus viueret: atque in domo mea: que mihi in hac urbe ex iure patris obuenerat: manerem: de quibusdam vicinis meis me contigit agnouisse. Quedam namque iuxta me vidua Galla dicebatur: hec Emorphium nomine iuuenem filium habebat: a quo non longe quidam Stephanus: qui alio nomine Optio dictus fuit habitabat. Sed isdem Emorphius ad extrema vite veniens vocauit puerum suum: eiusque precepit dicens: Vade citius et dic Stephano optioni: ut concitus veniat: quia ecce nauis apparata est: ut ad Sycciliam duci debeamus. Cumque puer hunc insanire crederet: et obedire recusaret: cepit ille vehementer innuere dicens: Vade et nuncia illi quod dico: quia non insanio. Egressus est puer ut ad Stephanum pergeret: cumque in medium tunc venisset: ei alius quidam obuiam factus est: qui hunc requisivit dicens: Quo vadis? Cui respondit. Ad Stephanum optionem a domino meo missus sum. Atque illi pertinens dixit: Ab eo venio: sed ante me hac hora defunctus est. Reuersus vero est puer ad Emorphium dominus

suū: sed iam eum mortuū inuenit. Sicq̄ factū est vt dum alter obuiam venit: et ex medio itinere puer reuersus est: vt ex mē sura spacij potuisset colligi q̄ vno momēto vtriq̄ fuerant vocati.

Petrus.

Erribile est valde quod dicitur sed queso te: cur egredienti ante me nauis apparuit: vel se ad Sy ciliā duci moriturus predixit.

Gregorius.

Alma vehiculo non eget: sed mī rū non est si adhuc homini in corpore posito illud apparuit: quod p̄ corpus assueuerat videre: vt per hoc intelligi daretur: quo ei⁹ anima spiritaliter duci potuisset. Quod vero se ad Sy ciliā duci testatus est: quid sentiri aliud potest nisi q̄ p̄ ceteris locis in eius terre insu lis eructante igne tormentorū olle patuerunt: que vt solent narrare qui nouerūt: laxatis quotidie finibus excrescūt: vt mū di termino appropinquante: quanto certum est illuc amplius exurendos colligi: tanto et eadem tormentorū loca amplius videantur apparere. Quod omnipotens deus ad correptionem viuientium in hoc mundo voluit ostendi: vt mentes infidelium: que inferni tormenta esse non credūt tormētorū loca videāt que audita credere recusant. Quod vero siue electi: siue reprobi: cui⁹ cōmunis causa in opere fuerit: in loca etiam cōmunia deducant. Veritatis nobis verba satisfacerent: si etiam exempla deessent: ip̄a quippe propter electos in euangelio dicit. In domo patris mei mansiones multe sunt: si enim dispar retributio in illa beatitudine eterna non esset: vna potius mansio q̄ multe essent. Multe ergo mansiones sunt: in quibus et distincti bonorū ordines sūt: vt propter meritorum consortium cōmuniter letentur: et tamen vnā denarium omnes laborantes accipiant: qui in multis mansionibus distinguitur. Quia et vna est beatitudo q̄ illic percipiunt: et dispar retributio nis qualitas q̄ per opera diuersa cons

sequitur: que nimirum veritas iudicij sub diem denunciās ait: Tunc dicam messoribus: colligite zizaniā: et ligate eam in fasciculos ad comburendū. Messores, quippe angeli zizania ad cōburendū in fasculis ligant: cū pares panibus in tormentis similibus sociant: vt superbi cū superbis: luxuriosi cū luxuriosis: auari cū auaris: fallaces cum fallacibus: immūdi cum immūdis: infideles cum infidelibus ardeant. Cum ergo similes in culpa ad tormēta similia deducantur: quia eos in locis penilibus angeli deputāt quasi zizaniarū fasciculos ad comburendū ligant.

De his qui quasi per errores educi vidētur e corpore: Et de vocatione ac reuocatione Petri monachi: De morte quoq̄ et resurrectione Stephani: ac de visione cuiusdam militis: De quo dam etiam viro nomine Deus dedit: cui⁹ domus sabbato edificabatur: et pena sodomitarū:

Capitulū. XXXV.

Petrus.

Inquisitionē meam responsiōis satisfactio patuit causa rationis: sed quid nāz est: queso te: q̄ nonnulli quasi per errores extrahūtur de corpore: ita vt facti exanimis redeant: et eorum quisq̄ audisse se dicat: quia ip̄e non fuerit qui erat iussus deduci?

Gregorius.

De cum sit Petre: si bene perpēditur: non error: sed admonitio est. Superna enim pietas ex magna misericordie sue largitate disponit: vt nonnulli etiam post exitum ad corpus redeant: et tormenta inferni: que audita non crediderant: saltem visa pertimescāt. Nam quidā Iliricianus monachus qui in hac vrbe in monasterio mecum mane

bat: mibi narrare consueuerat quod quiddam tempore: cum adhuc in heremo moraretur: agnouerit quod Petrus quidam monachus ex regione hiberie qui ei in loco vaste solitudinis: cui Euasa nomen est inherebat: sicut ipso narrante didicerat: prius quam heremum peteret: molestia corporis interueniente defunctus est sed postquam corpus restitutum: inferni se supplicia atque innumera loca flammarum vidisse testabatur. Qui etiam quosdam huius seculi potentes in eisdem flammis suspensos se vidisse narrabat. Qui cum iam deductus esset ut in illas et ipse mergere: subito angelum choruscum habitus apparuisse fatebatur qui eum in ignem mergi prohiberet. Qui etiam dixit regredere et qualiter tibi post hoc iuuandum sit cautissime attende. Postquam vocem paulatim recalescentibus membris ab eterne mortis somno euigilans cuncta: que circa illum fuerant gesta: narrauit tantisque se postmodum ieiunijs vigiliisque constrinxit ut inferni eum vidisse et pertinuisse tormenta etiam si taceret lingua: conuersatio loqueretur. Quippe cum omnipotentis dei mirabilitate in morte actum est ne mori debuisset Sed quia humanum cor grauis valde duricie esse solet ita ut ipsam quoque penarum ostensione que omnibus utilis est contemnat. Nam illustris vir Stephanus: quem bene nosti: de semetipso mibi narrare consueuerat quod in Constantinopolitana urbe pro quadam causa demoratus et molestia corporis defunctus est. Cumque medicus atque pigmetarius ad asperendum eum atque condiendum esset quesitus die eodem minime inuentus: subsequente nocte corpus iacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca: vidit multa que prius audienta non credidit. Sed cum presidenti iudici presentatus fuisset: ab eo receptus non est ita ut diceret: non hunc adduci sed Stephanum ferrarium iussi. Qui statim reductus est in corpore et Stephanus ferrarius qui iuxta eum habitabat eadem hora defunctus est: sicque probatum est vera fuisse verba que audierat dum hec effectus mortis Stephani demonstrauit. Ante triennium quoque in hac pestilentia que hanc urbem clade vehementis-

sima depopulauit. In qua etiam corpora ali visu sagitte celitus venire et singulos quosque ferire videbantur: sicut nosti: Stephanus isdem defunctus est. Quidam vero miles in hac eadem nostra urbe percussus ad extrema peruenit. qui eductus e corpore exanimis iacuit: sed citius rediit et que cum eo fuerant gesta: narrauit. Dicebat enim sicut tunc res eadem etiam multis innotuit. Quod pons erat sub quo niger atque caligosus fetoris intollerabilis nebula exalans fluum decurrebat. Transacto autem ponte amena erant prata atque virentia odoriferis herbarum floribus exornata in quibus albatorum hominum conuenticula esse videbantur. Tantusque in eodem loco odor suauitatis inerat ut ipsa suauitatis fragrantia illic deambulantes habitantesque satiaret. ibi mansiones diuersorum singule magnitudine lucis plene. ibi quedam mire potentie edificabatur domus que aureis videbatur laterculis construi. Sed cuius esset non potuit agnosci. Erant vero super ripam predicti fluminis nonnulla habitacula sed alia exurgens fetoris nebula tangebatur. alia autem exurgens fetor a flumine minime tangebatur. Hec vero erat in predicto ponte probatio ut quisquis per eum iniustus vellet transire: in tenebrosum fetentem fluum laboraretur. Iusti vero quibus culpa non obstitet securo per eum gressu ac libero ad loca amena peruenirent. Ibi se etiam Petrus ecclesiastice familie maioris qui ante quadriennium est defunctus: deorsum positum in locis deterrimis magno ferri pondere relligatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireretur cur ita esset: ea se dixit audisse que nos qui eum in ecclesiastica domo nouimus: scientes eius acta recordamur namque dictum est. Hec ideo patitur quia si quid ei pro facienda ultione videbatur ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio quam obedientie seruiebat. Quod sic fuisse nullus: qui illum nouerat: ignorat. Ibi se etiam quendam pegrinum presbyterum vidisse fatebatur qui ad predictum pontem veniens: tanta per eum auctoritate trans-

fuit quanta et hic sinceritate vixit. In eodem quoque ponte hunc quem prediximus Stephanum se cognovisse testatus est: qui dum transire voluisset eius pes lapsus est: et ex medio corpore iam extra pontem delectus: a quibusdam deterrimis viris ex flumine surgentibus per coxas deorsum: atque a quibusdam albatibus et speciosissimis viris cepit per brachia sursum trahi. Cumque hoc luctamen esset ut hunc boni spiritus sursum: mali deorsum traherent: ipse qui hec videbat: ad corpus reuersus est: et quid de eo plenius gestum sit: minime cognouit. Quia in re de eiusdem Stephani vita datur intelligi: quia in eo mala carnis cum elemosinarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum: per brachia traheretur sursum: patet nimirum quod et elemosynas amauerat: et carnis vicijis perfecte non resistebat que eum deorsum traheretur. Sed in illo occulto arbitris examine: quid in eo vicerit: et nos et eum qui vidit et reuocatus est: latet. Constat tamen: quia isdem Stephanus postquam sicut superius narraui: et inferi loca vidit: et ad corpus rediit: perfecte vitam minime correxit: qui post multos annos de corpore adhuc in certamine vite et mortis exiit. Quia de re colligitur quia ipsa quoque inferni supplicia cum demonstrentur: alijs hoc in adiutorium: alijs vero in testimonium fiat: ut isti videant mala que caueant: illi vero eo amplius puniantur: quoniam inferni supplicia visa et cognita vitare noluerunt.

Petrus.

Quid est hoc queso te: quod in amenis locis cuiusdam domus laterculis aureis edificari videbatur. Reticulum est valde si credimus: quod in illa vita adhuc metallis talibus egeamus.

Gregorius.

His hoc sic si sanum sapit: intelligat: sed per hoc quod illic ostensum est: quisquis ille est cui mansio ita construebatur: aperte datur intelligi: quid est quod hic operatur. Nam qui modo premia eterne lucis elemosinarum largitate promeruit: nimirum constat: quia auro edificat

mansionem suam. Quod enim superius memor non fuit: ut diceret Isdem miles: qui hec viderat: narrabat quod eosdem laterculos aureos ad edificationem domus senes ac iuvenes: puella et pueri ferebant. Quia ex re colligitur Quia hi quibus hic pietas facta est: ipsi illic operatores esse videbantur.

Et etiam quidam iuxta nos Deus dedit nocte religiosus habitabat: qui calciamenta solebat operari. De quo alter per reuelationem vidit quod eius domus edificabatur: sed in ea constructores sui solo die sabbati videbantur operari. Qui eiusdem viri postmodum subtiliter vitam requirens inuenit: quia ex his que diebus singulis laborabat: quicquid ex victu atque vestitu superesse potuisset: die sabbato ad beati Petri ecclesiam deferre consueverat: atque indigentibus erogare. Quia ex re perpende: quod non immerito domus ipsius fabrica sabbato crescebat.

Petrus.

Ac de re mihi idonee video satisfactum: sed queso te: quid esse dicimus quod quorundam habitacula fetoris nebula tangebantur: quorundam vero tangi non poterant: vel quod pontem: quid est: quod fluvium vidit?

Gregorius.

Et rerum Petre imaginibus pensantur merita causarum. Per pontem quippe ad amena loca transire iustos aspexit: quia angusta valde est semita que ducit ad vitam. Et fetentem fluvium descendentem vidit: quia ad yma quotidie defluxit carnalium hic putredo viciorum. Et quorundam habitacula a fetoris nebula tangebantur: et quorundam vero ab ea tangi non poterant. Quia sunt plerique qui multa iaz bona opera faciunt: sed tamen adhuc carnalibus vicijis in cogitatione delectatione tanguntur: et iustum valde est: ut illic nebula fetoris obsiderat: quos hic adhuc carnis fetor delectat. Unde et eandem delectationem carnis esse beatus Job in fetore conspiciens: de luxurioso ac lubrico sententiam protulit dicens: Dulcedo illius vermis:

Qui autē perfecte cor ab omni delectatione carnis excutiūt constat nimirū: qz eoz habitacula fetoris nebula nō tangunt Et notandū q̄ isdem fetoz esse ⁊ nebula visa sit: qz nimirū carnalis dilectatio mentē: quā inficit: obscurat: vt veri luminis claritatē non videat: sed vnde delectat inferiorius: inde caliginē supernā patiat.

Petrus.

Petramus ne in hac auctoritate sacri eloquij posse mōstrari: vt culpe carnaliū fetoris pena puniant

Gregorius.

Protest nāqz libro Geneseos attestante dicim⁹: quia super Sodomitas dom in⁹ ignem et sulphur pluit: vt eos ⁊ ignis incēderet: ⁊ fetoz sulphuris necaret. Quia em̄ amore illicito corruptibilis carnis arserāt: simul incēdio ⁊ fetore perierūt: quaten⁹ imperia sua cognoscerēt: quia eterne mortis fetoris sui se delectatiōe tradidissent.

Petrus.

debis quib⁹ dubius fui nihil mihi bi fateor questionis remansisse.

Quorundā anime adhuc in corpe posite: penale aliquid de spiritalibus vident: Et de Theodoro puero:

Capitulum. XXXVI:

Gregorius.

faciendū quoqz est: quia nonnūq̄ anime adhuc in suis corporibus posite penale aliqd de spiritalibus vidēt. Quō tamen quibusdā ad edificatiōē suā: quibusdā vero cōtingere ad edificatiōē audientīū solet. Hāc is de quo in omelijs corā populo me narrasse iā memi inquietus valde Theodorus nomine puer fuit: qui in monasteriū meū fratrem suū necessitate magis q̄ voluntate secutus est. Cui nimirū graue erat: si quis p̄ salute sua aliqd loqueret. Bona

em̄ non solū facere: sed etiā audire nō poterat: nunq̄ se ad sancte cōuersatiōis habitū venire iurādo: irascēdo: veridēdo: testabat. In hac autē pestilētia: que nup̄ bus ius vrbis populū magna ex parte cōsumpsit: percussus in igne est perductus ad mortē. Cūqz extremū spiritū ageret: cōueniūt fratres vt egressū illius orādo p̄tergerent. Jam corp⁹ eius ab extrema parte erat primortuū in solo tantū pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cūcti autē fratres tāto p̄ eo ceperūt enixius orare quāto eū iam videbāt sub celeritate discedere. Tū repente cepit isdē fratrib⁹ assistentibus clamare: ⁊ cū magnis vocib⁹ orationes eoz interrūpere dicēs: Recedite ecce draconi ad deuorandū datus sum: qui p̄pter vestrā presentia deuorare me nō potest: caput meū iā in suo ore, absorbuit: date locū vt nō me amplius cruciet: sed faciat qd̄ factur⁹ est. Si ei ad deuorandū datus sum: quare p̄pter vos moras patior? Tunc fratres ceperūt ei dicere: Quid est qd̄ loqueris frater? Signū sancte crucis imprime. Respondit ille dicens: Volo me signare: sed nō possum: quia squamis huius draconis p̄mor. Cūqz hoc fr̄atres audirēt: p̄strati in terrā cū lachrymis ceperūt pro ereptiōe illius vehemētius orare ⁊ ecce subito cepit eger clamare: dicens: Gratias deo: ecce draco: qui me ad deuorandū acceperat: fugit: oratiōibus vestris expulsus stare nō potuit. Pro peccatis modo intercedite: qz cōuertī paratus sum ⁊ secularē vitā funditus relinquere. Hōmo ergo qui sicut iā dictū est: ab extrema corpis parte fuerat primortu⁹: reseruat⁹ ad vitā toto corde ad deū cōuersus est: et postq̄ mutatus mēte diu est: flagellis attritus: ⁊ tūc eius aīa carne soluta est.

De morte Crisonij: et monachi cuiusdam Iconij:

Capitulum. XXXVII.

sicut cōtra Crisonius: sicut pro bus p̄pinquus illi⁹: cuius iam superius memoriā feci: narra

re consuevit. Vir in hoc mundo valde idoneus fuit: sed tantum plenus vicijs: quantum rebus superbia tumidus: carnis sue voluptatibus subditus: in acquirendis rebus auaricie facibus accensus. Sed cum tot malis dominus finem ponere decreuisset corporali hunc molestia percussit. Qui ad extremum veniens: eadem hora: qua iam de corpe erat exiturus: apertis oculis vidit deterrimos et nigerrimos spiritus coram se assistere et vehementer imminere: ut ad inferni claustra eum raperent. Cepit tremere: pallescere: sudare: et magnis vocibus inducias petere: filium suum nomine Maximum: quem ipse iam monachus monachum vidit: nimis turbatus vocibus vocare dicens: Maxime curre: nunquam tibi aliquid mali feci: in fide tua me suscipe. Turbatus mox Maximus affuit: lugens ac perstrepens familia conuenit. Eos autem quos ille insistentes sibi grauius tollerabat: ipsi malignos spiritus videre non poterant: sed eorum presentia in confusione: et pallores tremore illius: qui traheretur: videbant. Pauore autem tere eorum imaginis huc illucque vertebatur in lecto: iacebat in sinistro latere: aspectum eorum ferre non poterat vertebatur ad parietem ibi aderat cumque constrictus nimis relaxari se iam posse desperaret: cepit magnis vocibus clamare. Inducias vel usque mane. Sed cum hec clamaret in ipsis vocibus de habitaculo sue carnis euulsus est. De quo nimirum constat quia pro nobis ista: non pro se viderit ut eius visio nobis proficiat: quos adhuc diuina patientia longanimiter expectat. Max illi tetros spiritus ante mortem vidisset et inducias petiisse: quid profuit: qui easdem inducias: quas petiit: non accepit. Est etiam nunc apud nos Athanasius ex Isauria presbyter: qui in diebus suis yconij rem terribilem narrat euenisse. Ibi namque ut ait quoddam monasterium Thongolathon dicit: in quo quidam monachus magne estimationis habebatur: bonis quippe cernebat moribus atque in omni sua actione compositus. Sed sicut ex fine res patuit: longe aliter quam apparebat: fuit. Nam cum ieiunare se cum fratribus

demonstraret: occulte manducare costis sueuerat. Quod eius vicinij fratres omnino nesciebant. Sed corporis superueniente molestia ad vite extrema perductus est. Qui cum iam esset in fine fratres ad se omnes: qui monasterio inerant: congregari fecit. At illi: a tali ut putabant viro moriente: magnam quid ac delectabile se ab eo audire crediderunt: quibus ipse afflictus et tremens compulsus est prodere: cui hosti traditus cogebatur exire. Nam dixit: Quando me vobiscum ieiunare credebatis: occulte comedebam: et ecce nunc ad deuorandum draconi traditus sum. Qui cauda sua mea genua pedesque colligauit: caput suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens extrahit. Quibus dictis statim defunctus est: atque ut penitendo liberari potuisset a dracone quem viderat expectatus non est. Quod nimirum constat: quia ad solam utilitatem audientium viderit: qui eum hostem cui traditus fuerat: et innotuit et non euasit.

An post mortem purgatorius ignis esse credendus sit:
Capitulū. XXXVIII.

Petrus.

Oceri vellem: si post mortem purgatorius ignis credendus est.

Gregorius.

In euangelio dicit dominus. Ambulate dum lucem habetis. Per prophetam quoque ait: Tempore accepto exaudiu te: et in die salutis adiuui te. Quod Paulus apostolus exponens dicit: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Salomon quoque ait: Quodcumque potest manus tua facere: instanter operare: quia nec opus: nec ratio: nec scientia: nec sapientia erit apud inferos quo tu pperas. David quoque ait: Quia in seculum misericordia eius. Ex quibus nimirum sententis constat: quia qualis hinc quisque egredietur: talis in iudicio presentatur. Sed tamen

De quibusdā leuibus culpīs esse ante iudiciū purgatorius ignis credēdus est p̄ eo qđ veritas dicit: qđ si quis in sanctospirītu blasphemīā dixerit: neq; in hoc seculo remittit̄ ei neq; ī futuro. In qua sentētia dat̄ intelligi quasdā culpas ī hoc seculo: quasdam vero in futuro posse laxari. Qđ enī de vno negat̄. Nequēs intellectus patet qđ de quibusdā cōceditur. Sed tamē vt predixi hoc de īp̄uis minimisq; peccatis fieri posse credendum est: sicut est assidue ociosus sermo: imoderatus risus vel peccatum cure rei familiaris: que vix sine culpa vel ab ipsis agit: qui a culpa: qualiter declinare debeāt: sciūt: aut non in grauius reb; error ignorātie: que cūcta etiā post mortē grauāt si adhuc in hac vita positis minime fuerit relaxata. Nā cū Paulus dicat xpm̄ esse fundamentū atq; subfungat. si quis supedificauerit super hoc fundamentū aurū: argentū: lapides preciosos: ligna: fenū: stipulā: vniuscuiusq; opus quale sit: ignis probabit. si cui; opus māserit qđ supedificauit: mercedē accipiet. si cui; opus arserit: detrimentū patiet̄. ipse autē salu; erit. Sic tamē quasi p̄ ignē: qđ vīs hoc de igne tribulatiōis in hac nobis vita adhibito possit intelligi: tamen si qđ hec de igne future purgationis accipiat: pensandū solícite est qđ illū per ignem dixit posse saluari. nō qui sup hoc fundamentum ferrū: es vel plumbus edificat id est peccata maiorā et iccirco duriorā atq; tūc iam insolubilia: sed ligna fenū stipulā id est peccata minuta atq; leuissima qđ ignis facile cōsumat. Hoc tamē sciendū est quia illic saltim de minimis nihil quisq; purgationis obtinebit nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus: vt illic obtineat: promereatur.

De anima Pascasij dyaconi:
Cap. XXXIX.

Am cū adhuc essey iuenculus atq; in layco habitu constitutus narrari a maioribus atq; a sciētibus audiui qđ Pascasius

huius apostolice sedis dyacon; cui; apđ nos rectissimi et luculēti de sanctospiritu libri extant mire sanctitatis vir fuerit elemosinarū maxime opibus vacans cultor pauperū et contēptor sui. Sed hic in ea cōtentione que in ardescēte zelo fidelīū iter Symachū atq; Laurētīū facta est ad pōtificatus ordinē Laurentiū elegit et oīm post vnanimitate supatus in sua tamē sententia vsq; ad diē sui exitus p̄stitit illum amādo atq; preferēdo quē episcopozū iudicio p̄esse sibi ecclesia refutauit. Hic itaq; cū tēporibus Symachi apostolice sedis presulis esset defunctus eius valmaximam feretro superpositā demoniac; tetigit statimq; sanatus est. Post multū vero temp; Germano Capuano episcopo cui; superi; memoriaz feci medici p̄ corporis salute dictauerāt vt in angularib; terminis lauari debuisset. Qui ingressus easdem terminas p̄dictū Pascasīū dyaconū stantem et obsequentē in caloribus inuenit. Quo viso vehemēter extremuit et quid illic tantus vir faceret inquisiuit. Qui r̄ndit pro nulla alia causa in hoc penali loco deputatus sum nisi qđ in pte Laurētij cōtra Symachū sensi. Sed queso te p̄ me dominū deprecare atq; in hoc cognosces qđ exauditus sis si huc rediēs me nō inuenieris. Qua de re vir dñi Germanus se ī precib; strinxit et post paucos dies redijt sed iam dictū Pascasīū in loco eodē minime inuenit. quia enī nō malicie sed ignorantie errore peccauerat: purgari post mortē a peccato potuit. Qđ tamē credendum est: qđ ex illa elemosinarū suarū largitate hoc vt tūc possit promereri veniā cū tam nil posset operari.

Cur in extremis temporibus tam multa de animabus clarescant que antea latuerunt.

Cap. XL.

Petrus.

Quid hoc est queso te qđ in his extremis tēporibus tam multa de animab; clarescūt que ante

latuerūt ita vt aptis revelationibus atq; ostētionibus venturū seculū inferre se nobis atq; aperire videatur.

Gregorius.

Ita est iā q̄tum presens seculum propinquat ad finē tantū futurū seculū ipsa iāz quasi pp̄nquitate tangit̄ et ex signis manifestiorib⁹ aperitur. Quia enī in hoc cogitationes nostras vicissim minime videm⁹ in illo autē nostra in alterutrū corda conspiciamus: quid hoc seculū nisi noctē et quid futurū nisi diē dixerim. Sed quēadmodū cū nox finire et diēs incipit oriri ante solis ortū simul aliq̄ modo tenebre cū luce cōmixte sunt quos usq; discedentis noctis reliquie in lucem diēi subsequētī p̄fecte vertant̄. ita huius mūdi finis iam cū futuri seculi exordio p̄miscetur atq; ipse reliquiarū eius tenebre quadā iam rerū spiritualiū p̄mixtiōe trāslucēt. Et que illius mūdi sunt multa cernimus. Sed nec dū p̄fecte cognoscimus qz quasi in quodā mentis crepusculo hec velut ante solem videmus.

Petrus.

Placet qd̄ dicis. Sed de tanto viro Paschasio hoc animū ad inq̄sitionē mouet q̄ post mortē ac penālē locū ductus est: cui⁹ feretri vēstis tāgi potuit et malignos spūs ab obsessio homine fugare.

Gregorius.

Hec in re magna d̄z oīpotētis dei dispēsatio et q̄ sit multiplex agnoscī. cui⁹ iudicio actū est vt isdē vir Paschasius et ipse intus aliquāto tpe reciperet, q̄ peccasset et tamē ante humanos oculos mira p̄ corpus suū post mortē faceret. Qui ante mortē eis quoq; cognoscētib⁹ pia opera fecerit vt neq; hī: qui bona eius videāt: de elemosinarū illius estimatione fallerent: neq; ipsa sine vl̄cione laxaretur culpa. quā nec esse culpā credit et iccirco hanc fletibus nō extinxit.

Ubi esse infernus credendus

sit:

Cap. XLI.

Petrus.

Perpēdo que dicis. verūtamen hac ratione cōstrictus non solū que intelligo sed etiā ipsa que in me non intelligo: cogor iam peccata formidare: sed queso te quia paulo superius sermo de locis penalibus inferni versabat̄. Ubi nam esse infernū putamus super hanc terrā an sub hac terra esse credendus est.

Gregorius.

Hec de re temere diffinire non audeo. nōnulli nāq; in quadā terrarum p̄te infernū esse putauerunt: alij vero hunc sub terra esse estimāt. Sed tamen hoc animū pulsat quia si iccirco infernum dicim⁹ quia inferius iacet qd̄ terra a celo est: hoc esse debet infernus a terra. Unde et fortasse per psalmistā dicitur. Liberasti animā meam ex inferno inferiori vt infernus superior in terra: infernus vero inferior sub terra esse videat̄. Et Joannis vox in estimatione ista cōcordat. Qui cū signatū librum septē sigillis se vidisse diceret: quia nemo dignus inuētus est. neq; in celo neq; in terra neq; sub terra aperire librum et soluere signacula ei⁹ adiunxit et ego flebā multum. Quē tamē postmodū librum per leonē de tribu iudā dicit aperiri. In quo videlicet libro qd̄ aliis q̄ sacra scriptura signatur quā solus redēptor noster aperuit. Qui hō fact⁹ moriendo: resurgēdo: ascendēdo: cūcta mysteria que in eo fuerāt clausa patefecit. et null⁹ in celo: qz neq; angel⁹: null⁹ in terra: q̄a neq; hō viuēs in corpe: null⁹ sub terrā dign⁹ inuētus ē: qz neq; aīe corpe exute apire nobis p̄ter dñm sacri eloqui⁹ secreta potuerūt. Cū ergo ad aperiendū librum nullus sub terra inuētus est dignus dicē. qd̄ obstat nō video nisi vt sub terra esse infernus credatur.

Utrū vnus gehēne ignis sit an diuersi.

Cap. XLII.

Petrus.

q **Q**ueso te vnus esse gehenne ignis credendus est. an quia peccatorum diuersitas fuerit. tanta quoque estimanda sunt et ipsa incendia esse preparata.

Gregorius.

v **Q**ueso quid est gehenne ignis: sed non vno modo omnes cruciat peccatores. **Q**uiuscuiusque etenim quantum exigit culpa. tanta illic sentiet pena. **Q**uia sicut in hoc mundo sub vno sole multi consistunt nec tamen eiusdem solis ardorem equaliter sentiunt quia alius plus estuat atque alius minus: ita illic in vno igne non vnus est modus incendij: quod quod hic diuersitas corporum: hoc illic agit diuersitas peccatorum ut et ignem non dissimilem habeant: et tamen eosdem singulos dissimiliter exurat.

An semper ardeant qui gehenne incendijs deputantur.

Cap. XLIII.

Petrus.

n **Q**uid nam queso te dicimus eos qui semel illic mersi fuerint semper arduros.

Gregorius.

e **O**mnis nimirum et incunctanter verum est quod sicut finis non est gaudij bonorum. ita finis non erit tormento malorum. **Q**uia cum veritas dicat ibunt impij in supplicium eternum. iusti autem in vitam eternam: quia verum est quod promissit: falsum proculdubio non erit quod minatus est deus.

Petrus.

b **Q**uid si quis dicat idcirco peccantibus eternam penam minatur est ut eos a peccatorum perpetracione compesceret.

Gregorius.

f **F**alsum est quod minatur est ut ab iniustitia corrigeret etiam falsa est pollicitio ut ad iusticiam perduceret. Sed quis hoc dicere vel insanus presumat et si minatur est quod

non erat impletur: dum asserere eum misericordem volumus fallacem quod dicitur nequias et predicare compellimur.

Petrus.

f **Q**uid velim quod iustum sit ut culpa: que cum sine perpetrata est sine fine puniatur.

Gregorius.

b **D**e recte dicitur si districtus iudex non corda hominum sed facta perscrutetur. **I**niqui enim ideo cum sine deliquerunt quod cum sine vixerunt. **Q**uia noluerunt utique si potuissent sine fine viuere ut potuissent sine fine peccare. ostendunt enim quod in peccato semper viuere cupiunt qui nunquam desinunt peccare dum viuunt. **A**d magnam ergo iusticiam iudicantis pertinet ut nunquam careat supplicio qui in hac vita nunquam voluerunt carere peccato.

Petrus.

f **N**ullus iustus crudelitate pascitur et delinques seruus a iusto domino idcirco cedi precipitur ut a nequicia corrigatur. ad hoc ergo vapulat ut emendari debeat. **I**niqui autem gehenne ignibus traditi si ad correptionem non perueniunt quo fine semper ardebunt.

Gregorius.

o **O**mnipotens deus quod pius est miserrimum cruciatu non pascitur: quod vero iustus est ab iniquorum ultione impetu non sedatur. **S**ed iniqui omnes eterno supplicio deputati sua quidem iniquitate puniuntur et tamen ad aliquid ardebunt sed ut iusti omnes et in deo videant gaudia: que percipiunt et in illis respiciant supplicia que euaserunt quatenus tantomagis in eternum gratie diuine debitores se esse cognoscant quanto in eternum mala puniri conspiciunt que eius adiuutorio vicerunt.

Petrus.

e **U**bi est qui sancti cum per inimicos suos quos tunc ardere videt non orabunt: quibus utique dictum est **Pro inimicis vestris orate.**

Gregorius.

o phā pēdo

279

Ro inimicis suis orat eo tpe quo possunt ad fructuosam pnam eorum corda conuertere atq; ipsa puerfio ne saluare. Quid eni aliud p inimicis ora du e nisi hoc qd apus ait vt det illis de pniaz ad cognoscenda veritate r respiscat a dyaboli laqueis a quo capti tenent ab ipsoz voluntate. Et quo p illis tuc orabunt qui ia nullaten possunt ad iusticie opa ab iniqtate comutari. Eade itaq; ca e cur no oret tuc p homib? igni eterno danatis q etia nuc ca est vt no oret p dyabolo angelisq; eius eterno supplicio danatis. Que nuc etia ca est vt no oret sancti hoies pro homib? infidelib? impijsq; defunctis. Quia p eis vtiq; quos eterno deputatos supplicio ia nouerunt: ante illu iudicis iusti cōspectu orōnis sue meritū cassari refugiuunt q si nuc quoq; viuētes iusti mortuis danatis iniustis minime ppatiant qn ad huc aliqd iudicabile de sua carne se ppeti etia ipsi nouerunt. Quato eni districti? tuc iniquozū tormēta respiciunt: tato ab oi vicio corruptionis exuti: ipsi ia iusticie vicini? atq; arti? inherebunt. Sic quippe eoz mētes p hoc qd iustissimo iudici inherēt: ius districtiōis absorbet vt oio eis non liceat. quicquid ab illius eterne regule subtilitate discordat.

Quomodo aia imortalis dicatur du constet ea in perpetuo igne mori. Cap. XLIII.

Petrus.

Enē ia q rñdere debeas apte rōni. Sz hec nunc qstio mouet mētem quo anima immortalis dicit dum constat q impetuo igne moriat.

Gregorius.

Aia duob? modis vita dī duob? et modis mors dz itelligi. Aliud est nāq; q in deo viuim?. Aliud vero q in hoc q cōditi vel creati sumus. Idē aliud ē beate viuere. atq; aliud essentialiter. Ania itaq; mortalis esse intelligi

tur r imortalis. mortalis quippe qz beate viuere amittit. imortalis autē qz essentialiter viuere nunq; desinit. r nature sue vitā pdere nō valet cum impetua fuerit morte danata. Illic eniz posita beata esse pdit r esse nō perdit vt r mortē sine morte r defectum sine defectu. r finē sine fine patiatur. quaten? ei r mors imortalis sit r defectus indeficiēs r finis infinitus.

De quodā sancto viro qui veniens ad mortē expauit.

Cap. XLV.

Petrus.

His hāc tā inexplicabilē dānationis sniam cuiuslibet sit operis ad exitū veniēs non ptimeat qn r si ia nouit quid egit r adhuc tamē facta illius: q subtiliter iudicent: ignorat.

Gregorius.

Tasseris ita ē. Sz plerūq; d culpis minimis ipse sol? pauor egredietes aīas iustozū purgat. sicut narrari de quodā sctō viro me frequenter audisti. q ad mortē veniēs vehemēter tūmuit. sed post mortē discipulis i stola candida apparuit: r q pclare sit susceptus indicauit.

Quidā ne in morte timeāt reuelatione roborantur. Et de Antonio Aderulo et Johanne monachis. Cap. XLVI.

Annūq; vero omps de? trepidantiū mētes quibusdā pri? reuelationib? roborat vt in morte minime ptimeat. Hā quidā mecū in mōasterio frater Antoni? nomine viuebat q multis quotidianis lachrimis ad gaudia patrie celestis anhelabat. Cūq; studiosissime r cū magno feruor? desiderio sacra eloqa meditaret: nō i eis vba scie: sz fletū pūctionis inquirebat. qz tenus p hec excitata mēs eius inardesceret. r ima deserēs: ad regionē celestis prie

per contemplationē volaret. Huic per visionē nocturnā dictū est. **Paratus esto:** et quia dñs iussit te migrare. **Tunc** ille nō habere sumptus ad migrandū diceret: re sponsum protinus audiuit dicens: **Si de peccatis imis agit: dimissa sunt.** Quod cum semel audisset: et magno adhuc metu trepidaret: nocte quoq; alia eisdē verbis est admonitus: tūc post quinq; dies febre correptus: cūctis fratribus orātibus flentibusq; defunctus est.

Uius etiā frater in eodē monasterio **Merolus** dicebat: vehemens ter lachrymis atq; elemosynis intentus: psalmodie vero ex ore illius pene nullo tpe cessare cōsueuerant: excepto cū aut alimentū corpori: aut mēbra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit. **Q**uia ex albis floribus corona de celo in caput illius descendebat. **Q**ui mox molestia corporis occupatus cū magna securitate animi: atq; hilaritate defunctus est. **A**d cuius sepulchrum dum **Petrus**: qui nūc monasterio meo preest: sibi sepulturā facere post annos quattuordecim voluisset tanta vt asserit de eodē sepulchro illius fragrantia suauitatis emanauit: ac si illic florū omnium fuissent odoramenta congregata. **Q**ua ex re manifeste patuit: q̄ verum fuit quod per nocturnam visionem vidit.

In eodem quoq; monasterio alius quidā **Johānes** dictus est magne indolis adolescens etatē suam intellectu et humilitatis dulcedine et grauitate trānsigebat. Huic egrotati atq; ad extremū deducto per nocturnā visionē ei quidā senex apparuit: et hūc virga tetigit: eiq; dixit: **Surge ex hac em̄ molestia modo minime morieris: sed paratus esto quia longū tempus hic facturū nō eris.** **Q**ui dum iam esset a medicis desperatus: repente sanatus est: atq; conualuit: rem: quā viderat: narrauit: seq; per bienniū in dei seruitio: sicut predixi: ultra etatis sue annos exhibuit. Ante hoc trienniū cum quidā frater fuisset mortuus: atq; in eius

dem monasterij cimiterio a nobis sepultus: cunctis nobis ab eodem cimiterio exeuntibus: isdem **Johānes** sicut postmodū pallens: et tremens indicauit: illinc nobis discedētibus inuentus: ab eodem fratre: qui mortuus fuerat: de sepulchro vocatus est. **Q**uod mox etiā subsequēs finis edocuit: nam post dies decē inuasus: febribus carne solutus est.

Petrus.

Deceri vellem si hoc quod per nocturnas visiones ostenditur debeat obseruari.

De modis somniorum: et an sint obseruanda: De quodam etiā cui per somnium longa vite spacia promissa sunt: et in breui tempore resecata:

Capitulum. XLVII.

Gregorius.

In hoc **Petre** sciendū est: quia sex modis tangunt animū imagines somniorū. **Aliquādo** nāq; somnia ventris plenitudine vel inanitate. **Aliquādo** vero illusionē. **Aliquādo** cogitationē simul et illusionē. **Aliquādo** reuelatiōe. **Aliquādo** autē cogitationē simul: et reuelatiōe generantur. **Sed** duo que prima diximus: omni experimento cognoscimus: subiuncta autē quatuor in sacre scripture pagina reperimus. **Somnia** em̄ nisi plerūq; ab occulto hoste per illusionē fierent: nequaquā hoc vir sapiens indicaret dicens: **Multos em̄ errare fecerūt somnia: et exciderūt sperantes in illis.** **Et iterū. Non auguriabimini: nec obseruabitis somnia: quibus profecto verbis cuius sint detestatiōis ostendit que augurijs peragunt: rursus nisi aliquādo ex cogitationē simul: et illusionē procederet: vir sapiens minime dixisset. Multas curas sequuntur somnia.** **Et** nisi aliquādo somnia ex mysterio reuelatiōis orirent. **Joseph** preferendū se fratribus somnio nō videret: nec sponsum **Marie** vt ablato puero

Si mod somnia in Noe sunt

In egiptū fugeret per somnū angelus ad moneret. Rursus nisi aliquā somnia ex cogitatione simul et reuelatione pcederēt: nequaquā Daniel propheta. Habuchodono sor visionē dīserēs a radice cogitationis inchoasset: dīcēs. Tu rex cepisti cogitare in stratu tuo quid esset futurum post hec et qz reuelat mysteria ostēdit tibi que futura sunt. Et paulo post. Videbas et ecce qz si statua vna grādis: statua illa magna et statura sublimis stabat cōtra te et c. Daniel itaqz dū somnū ad implendū reuerēter insinuat et ex qua ortū sit cogitatione manifestat. patēter ostenditur qz hoc plerūqz cogitatione simul et reuelatione generē. Sed nimirū cū somnia tot rerū qualitātibus alternent: tāto eis credi difficili⁹ debet: quāto et quo impulsu veniāt facilius nō elucet. Sācti autē viri iter illusiones atqz reuelationes ipsas visionū voces aut imagines quodā intimo sapore discernūt vt sciāt vel quid a bono spū picipiant: vel quid ab illusione patiantur. Nā si erga hec mēs cauta nō fuerit: p deceptorē spirituz multas vanitatib⁹ imergit quia nonnunqz solet vera predicere vt ad extremū aiām: valeat ex vna aliqā falsitate laqueare. sicut nro nup cuidā certū est ptingisse. Qui dū somnia vehemēter attēderet et p somnūz longa vite hui⁹ spacia sibi promissa sunt. Cūqz multas pecunias p longioris vite stipēdijs collegisset ita repēte defunctus est vt intactas oēs relinqueret et ipse secū nihil ex bono opere portaret.

An prosit animab⁹ si eorū corpora in ecclesijs sepulta sint.

Capitulū. XLVIII.

Petrus.

Eis ille sit mentiri. sed queso te ea que cepimus exequamur

Putam⁹ ne animab⁹ aliquid prodesse. si mortuorū corpora fuerint in ecclesijs sepulta.

Gregorius.

q Hos graua peccata nō deprimūt his pdest mortuis si in ecclesia sepeliāt qd eorū proximi quotiens ad eadē sacra loca cōueniunt: suorū quorū sepulcra conspiciūt: recordant vt p eis dno preces effundāt. Nam quos peccata graua deprimūt nō ad absolutionem potius q ad maiorē dānationis cumulū eorum corpora in ecclesijs ponunt. Qd melius ostēdere poterimus si ea que dieb⁹ nostris gesta sunt: breuiter enarremus.

De quadā sanctimoniali femina in ecclesia sancti Laurētij sepulta que dimidia apparuit accensa.

Cap. XLIX.

v Ir nāqz vite venerabilis Felix Portuen. Epus in scauinensi prouincia ori⁹ atqz nutritus ē.

Qui quadā sanctimonialē femina in loco eodē fuisse testat que carnis quidē continentia habuit. Sed lingue p cacitate atqz stultiloquiū nō declinauit. Hec igit defuncta atqz in ecclesia sepulta est. Eadē autē nocte custos eiusde ecclesie per reuelationē vidit. qz deducta ante sacruz altare per mediū secabat et ps vna illius igne cremabat et ps altera intacta remanebat. Cūqz hoc surgēs fratrib⁹ narasset. et locū ostēderet in quo fuerat igne cōsumpta: ipsa flāme cōbustio ita ante altare in marmorib⁹ apparuit ac si illic eadez femina igne corporeo fuisset cōcremata. Qua ex re aperte datur intelligi. quia hi quibus peccata dimissa non fuerint ad euitandū iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuuari.

De Valeriani patritij sepultura.

Capitulum. L.

f Johannes quoqz vir magnificus in hac vrbe locū perfectorum seruans. cuius grauitatis atqz veritatis sit nouimus. qz mibi testatus est Valerianū patritiū: in ciuitate que Brixa dicitur: fuisse defunctū cui eiusdē ciuitatis episcopus accepto p

elo locū in ecclesia prebuit in quo sepelire debuisset. **Quid** videlicet **Valerianus** vsq; ad etatē decrepitā leuis ac lubricus extitit: modūq; suis prauitatibus ponere contempsit. Eadē vero nocte qua sepultus est beatus **Faustinus** martyr. in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum. custodi suo apparuit: dicens. **Vade** et dic **Episcopo**. vt proiciat hinc fetētes carnes quas hic posuit qđ si nō fecerit: die tricesimo ipse morietur. Quā visionē custos timuit **Episcopo** confiteri. et rursus admonitus declinauit. Die autē tricesimo eiusdem ciuitatis **Episcopus** cū vespertina hora sanus atq; incolumis ad lectū rediisset subita et inopinata morte defunctus est.

De corpore Valentini ab ecclesia post mortem proiecto.

Capitulum. LI.

Est quoq; in presenti venerabilis frater **Genatius Lunensis Episcopus** et magnificus **Liborius** vir nobilissimus atq; vetricissimus qui se scire suosq; homines interfuisse testatur ei rei: quā narrauit: nup in **Senuensi** vrbe cōtigisse. **Ibi** nāq; vt dicit **Valentinus** nomine ecclesie **Mediolanensis** defensor defunctus est vir valde lubricus et cunctis leuitatibus occupatus cuius corpus in ecclesia beati martyris **Syri** sepultū est. **Nocte** autē media in eadem ecclesia facte sūt voces ac si quis violenter ex ea repellere et atq; trahere foras. **Ad** quas nimirū voces cucurrerūt custodes et viderunt duos quosdā deterrimos spūs qui eiusdē **Valentini** pedes quadam ligatura strinxerāt et eū ab ecclesia clamātem ac nimium vociferantē foras traherāt. **Qui** videlicet exterriti ad sua strata reuersi sunt. manē autē facto aperientes sepulcrū in quo isdē **Valentinus** positus fuerat ei corpus nō inuerūt. **Cūq;** extra ecclesiam quererēt vbi proiectū esset inuenerūt hoc in sepulcro alio positū: ligatis adhuc pedibus sicut ab ecclesia fuerat abstractus.

Ex qua re **Petre** collige qđ hi quos precata grauis deprimūt si in sacro loco sepeliri se faciant restat vt etiā de sua presumptione iudicent quatenus eos sacra loca non liberent sed etiam culpa temeritatis accuset.

De Tinctoris corpore in ecclesia sepulto post non inuento Capitulum. LII.

Am quid quoq; i hac vrbe cōtingerit cunctorū qui hic habitant multitudo testat qđ quidā artis eorū primus cū defunctus fuisset in ecclesia beati **Januarii** martyris iuxta portam sancti **Laurentii** a coniuge sua sepultus est. **Sequenti** autē nocte ex eadē sepultura audiente custode eius spiritus cepit clamare. **Ardeo ardeo.** **Cum** vero has duas voces emisisset: custos hoc eius nunciavit vxori. vxor vero illius eos qui diligenter inspicerēt: artis eiusdē viros transmisiit ad ecclesiam: volēs cognoscere qualiter eius corpus esset in sepulcro de quo talia clamaret. **Qui** aperientes sepulcrū vestimēta eadē intacta repererūt que nūcūsq; in eadē ecclesia pro eiusdē cause testimonio seruant. **Corpus** vero illius oīno nō inuenerūt ac si in sepulcro eodē positū nō fuisset. **Qua** ex re colligendū est qua vltione aīa eius dānata sit cuius et caro est ab ecclesia piecta. **Quid** igitur sacra loca sepultis psunt quādo hi qui indigni sunt ab eiusdē sacris locis diuinitus proiciunt.

Quid sit qđ maxie mortuorum valeat aiabus pdesse: **Et** de **Leucellensi** presbytero qđ a cuiusdā spū petitus est vt sacrā hostiā p eo offerat. **Cap. LIII.**

Petrus.

Uid nam ergo esse poterit qđ mortuorū valeat animabus pdesse.

Gregorius.

I culpe post mortē insolubiles
 nō sunt: multū solet animas eti-
 am post mortē oblatio sacre ho-
 stie salutaris adiuuare: ita vt
 hoc nōnunq̄ ip̄e defunctorū aīe expetere
 videant̄. Nam p̄dictus Felix ep̄us a quo
 dā vite venerabilis p̄sbytero: qui vsq̄ an-
 te bienniū vixit: et in dyocesi Sentūcelen-
 sis vr̄bis habitabat atq̄ ecclesie beati Jo-
 hānis: que in loco qui dicit̄ Lauriana: si-
 ta est: p̄erat: cognouisse se asserit qd̄ is-
 dem p̄sbyter in eodē loco: in quo aque ca-
 lide vapores nimios faciūt quotiens cor-
 poris necessitas exigebat lauari cōsueue-
 rat: vbi duz die quadā fuisset ingressus:
 inuenit quendā incognitū virū ad suū ob-
 sequiū preparatū: qui sibi de pedibus cal-
 ciamēta abstraheret: vestimēta susciperet
 et exētia caloribus sabana preberet: atq̄
 omne ministeriū cū magno famulatu per-
 ageret. Cūq̄ hoc sepius fieret: isdē p̄sby-
 ter die quadā ad balnea itur⁹ intra semet
 ip̄m cogētās dixit: Vir illi qui mihi so-
 let tam deuotissime ad lauandū obsequi:
 ingratus apparere nō debeo: sed aliquid
 me necesse est ei p̄ munere portare. Tūc
 duas secū oblationū coronas detulit: qui
 mox vt peruenit ad locū: hominē inuenit
 atq̄ ex more eius obsequio in oībus vsus
 est. Lauit itaq̄ et cū iam vestitus voluis-
 set egredi hoc qd̄ secū detulerat obsequē-
 ti sibi viro p̄ benedictiōe obtulit petens:
 vt benigne susciperet: qd̄ ei gratia chari-
 tatis offerret. Cui merēs afflictusq̄ respō-
 dit: Mibi ista quare das pater? Iste pa-
 nis sanctus est: ego hūc manducare non
 possum: ego etem: quē vides: huius loci
 dñs aliquādo fui: sed pro culpis meis hic
 post mortē deputatus sum. Si autē mihi
 prestare vis om̄ipotentī deo offer hūc pa-
 nē: vt pro peccatis meis interuenias. Et
 tunc exauditū te esse cognosce: cū huc ad
 lauandū veneris: et me minie reppereris.
 In quibus verbis disparuit: et is qui ho-
 mo esse videbat̄ euanescendo innotuit: qz
 spiritus fuit. Isdē vero p̄sbyter ebdoma-
 da cōtinua se pro eo in lachrymis afflixit:

salutarē hostiā quotidie obtulit: et reuer-
 sus post ad balneū eum iam mīme inue-
 nit. Qua ex re quantū p̄sit animabus im-
 molatio sacre oblatiōis ostendit̄ quando
 hanc et ip̄i mortuorū spiritus a viuētibus
 petūt: et signa indicant: quibus per eā ab-
 soluti videantur.

De fratre Justo medico pro
 cuius anima continuis triginta
 diebus oblatum est sacrificium
 altaris:

Capitulum. LIII.

N Ecq̄ hoc silendū puto qd̄ actus
 ī meo monasterio añ hoc triēni-
 um reminiscor. Quidā namq̄
 monachus Justus nomie: me-
 dicina arte fuerat imbutus: qui mihi in eo-
 dem monasterio cōstituto sedule obsequi
 atq̄ in assiduis egritudinibus meis excu-
 bare cōsueuerat. Hic itaq̄ languore cor-
 poris preuētus ad extremū deductus est.
Cui in ip̄a sua molestia frater germanus
 nomie Lupiosus seruebat: qui ip̄e quo-
 q̄ nūc in hac vr̄be per eandē medicine ar-
 tem temporalis vite stipendia sectat̄: sed p̄-
 dictus Justus cū iam se ad extremū perue-
 nisse cognouisset: eidē Lupioso fratri suo
 quia occultatos tres aureos haberet in-
 notuit. Qd̄ nimix fratribus nō potuit ce-
 lari: sed subtiliter indagātes: atq̄ illius
 om̄ia medicamēta perscrutātes: eosdem
 tres aureos inuenerūt absconsos in medi-
 camine: qd̄ mox vt mihi nūciatū est: tan-
 tū malū de fratre qui nobiscū cōmuniter
 vixerat eq̄nimit̄ ferre nō valui. Quip̄
 pe quia eiusdē mei monasterij semp̄ regu-
 la fuerat: vt cūcti fratres ita cōmuniter vi-
 uerēt: quatenus eis singulis nulla habe-
 ri pp̄ria liceret nimio terrore percussus:
 cogitare cepi: vel quid ad purgationē mo-
 rientis facerē: vel quid ad exemplū viuē-
 tib⁹ fratrib⁹ p̄uiderē. Precioso igiē eius-
 dē mōasterij p̄posito ad me accersito dixi
Vide et vt nullus ex fratribus se ad eū mo-

stentē iungat: nec sermonē consolationis
 ex cuiuslibet eorū ore percipiat. Sed cum
 in morte cōstitutus fratres exquisierit: ei
 suus carnalis frater dicat: quia per aure-
 os quos occultatos habuit: a cūctis fratri-
 bus abominatus sit: vt saltē in morte de
 culpa sua mentē ipsius amaritudo trans-
 uerberet: atq; a peccato qđ perpetrauerat
 purget. **Cū** vero mortu⁹ fuerit: corp⁹ i cimi-
 terio nō ponat: sed q̄libet fossā in sterqui-
 lino facite in ea corpus eius proijcite: ibi
 q; super eū tres aureos quos reliquit ia-
 ctate omnes simul clamantes: pecunia tua
 tecū sit in perditione: et sic eum terra operi-
 te. In quibus vtrisque rebus vnā morietis
 bus: alterā vero volui prodesse fratribus
 viuentibus vt et illū amaritudo mortis a
 culpa solubilē faceret: et istos auaricie tā-
 ta damnatio terreret: atq; a culpa prohibe-
 beret. Quod ita factū est. Nam cū isdem
 monachus peruenisset ad mortē: atq; an-
 xie se quereret cōmendare fratrib⁹ et nul-
 lus ei a fratribus applicare et loqui digna-
 ret: ei carnalis frater cur ab omnibus fratri-
 bus esset abhominatus: indicauit. Qui
 protinus de reatu suo vehemēter ingemu-
 it: atq; in ipa sua tristitia e corpore exiit
 qui ita est sepult⁹ vt dixerā. Sed fratres
 omnes ex eadem sentētia conturbati: cepe-
 runt singuli extrema queq; et vilia: et que
 eis habere regulariter licuerat ad mediū
 proferre vehemēterq; formidare: ne quid
 apud eos esset vnde reprehēdi potuissent
Cum vero post mortē eius triginta ias es-
 sent dies euoluti: cepit animus meus de-
 functo fratri cōpati: eiusq; cū dolore gra-
 ui supplicia pensare: et si qđ esset ereptio-
 nis eius remediū querere. Tūc vocato ad
 me eodē p̄cioso monasterij mei prepo-
 sito tristis: dixi: Diu est qđ frater ille qui
 defunctus est in igne cruciat. Debemus
 ei aliquid charitatis impendere: et eū quā-
 tum possumus: vt eripiat: adiuuare. Ha-
 de itaq; et ab hodierna die⁹ triginta co-
 tinuis offerre p̄ eo sacrificiū stude vt nul-
 lus omnino pretermittat dies quo pro ab-
 solutione illius hostia salutaris non offera-

tur. Qui protinus abcessit et paruit. Ho-
 bis autē alia curantibus atq; dies euolu-
 tos non muneratibus isde⁹ frater qui de-
 functus fuerat: nocte quadā fratri suo ger-
 mano cupioso per visionē apparuit. Quē
 ille cum vidisset: inquisiuit dicēs: Quid
 est frater? Quomodo es? Cui respondit:
 Hūcūq; male fui: sed iā modo bene sum
 quia hodie cōmunionē recepi. Quod isa-
 dem Cupiosus pergens protinus indica-
 uit fratribus in monasterio. Fratres ve-
 ro solliciti computauerūt dies: et ipse dies
 extiterat quo pro eo vicesima oblatio fue-
 rat impleta. Eunq; et Cupiosus nesciret
 quid pro eo fratres agerēt: et fratres igno-
 rassent: quid de illo Cupiosus vididisset:
 vno eodēq; tempore dū cognosceret: ille
 isti quid egerant: atq; isti cognoscerēt: il-
 le quid viderat cōcordantes simul visiōe
 et sacrificio res aperte claruit: quia frater:
 qui defunctus fuerat: per salutarē hostiā
 euasit supplicium.

Petrus.

Fra sunt valde que dicis: et nō me
 m diocriter leta.

De vita et transitu Cassiani episcopi: Capitulum LV. Gregorius.

Enobis in dubiū veniant ver-
 ba mortuorū confirmāt hec fac-
 ta viuentiū. Nam vir vite ve-
 nerabilis Cassius Hermensis
 episcopus: qui quotidianū offerre cōsue-
 uerat deo sacrificiū: seq; in lachrymas in-
 ter ipa sacrificiorū archana mactabat: mā-
 datum domini per cuiusdam sui visionem
 p̄byteri suscepit dicens: Age quod agis
 operare quod operaris. Non cesset pes
 tuus nō cesset manus tua. Natale aposto-
 lorum venies ad me: et tribuam tibi mer-
 cedem tuam. Qui post annos septē ipso
 natalicio apostolorū die: cum missarū so-
 lennis peregisset: et mysteria sacra cōmu-
 nionis accepisset: e corpore exiit.

Diebus. 30.
 Continuis

De quodam ab hostibus capto cuius vincula oblatiōis hora soluebantur: Et de Baraca nauta per salutarem hostiam a naufragio liberato:

Capitulum. LVI.

De quoque quod audimus quēdā apud hostes in captiuitatē positū: et in vinculis religatū fuisse: pro quo sua coniūx diebus certis sacrificiū offerre consueuerat: qui longo post tpe ad coniugē reuersus quibus diebus eius vincula soluerent: innotuit: eiusque cōiunx illos fuisse dies quibus pro eo sacrificiū offerebat: recognouit. Et ex alia nobis re que ante annos septē gesta est certissime confirmat. **E**rgatus enim **P**anormitanus episcopus: sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt: atque testantur: cum beate memorie antecessoris mei tempore iussus esset: ut Romā veniret: vim nimie tempestatis pertulit: ita ut se ex tanto vndarū periculo euadere posse diffiderat. **N**auta vero illius **B**araca nomine: qui nūc eiusdem ecclesie clericatus officio fungitur: post nauē in carbasso regebat ruptoque fune cū eodem carbasso: quē regebat: inter vndarū cumulos repente disparuit. **N**auta autē cui episcopus preerat: tandem post multa pericula ad **O**sticiā insulam fluctibus quassata peruenit. **T**ercio die episcopus nauā qui ab eo abreptus in carbasso fuerat. **I**n nulla maris parte viderit apparere: vehementer afflictus: mortuū credidit: sed per obsequiū charitatis viuo vnū quod debebat: mortuo impedit ut omnipotenti deo p̄ absolutiōe eius anime offerre sacrificiū victime salutaris iubet: quo oblato restaurata naue perrexit ad italiā. **T**unc ad Romanū portū venisset: illic nauā repperit: quē mortuū putabat. **T**unc inopinata exultatiōe gauisus est et euz: qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo viuere potuisset: inquisiuit. **Q**ui videlicet indicauit: quoties in

illis tempestatis fluctibus cū eodē quem regebat: fuisse carbasso versatus: qualiter cū illo vndis pleno enatauerit: et quoties eo a superiori parte deorsum verso ipse carine eius supersederet: adiūgens. **C**ū diebus ac noctibus hoc incessanter faceret itaque eius virtus funditus ex fame simul et labore cecidisset: quo eū ordine diuina misericordia seruauerit: indicauit. **E**tiam quod etiam nūc usque testatur dicens: **L**aborans in fluctibus atque deficiens subito mentis pondere sum grauatus: ita ut neque vigilare me crederē: neque depressus somno esse. **E**t ecce in eodē medio mari me posito quidā apparuit: qui mihi panē ad refectionē detulit. **Q**uē mox ut comedi: vires recepi longe post nauis transiēs affuit: que me ab illo vndarū periculo suscepit: atque ad terrā deduxit. **Q**uod scilicet episcopus audiens requisivit diem: atque illo fuisse die repperit: quo pro eo presbyter in **O**stica insula deo omnipotenti hostiā sacre oblationis immolauit.

Quibus mortuis sacre victime profint: ac de virtute et mysterio victime salutaris:

Capitulum. LVII.

Petrus.

Et que narras ipse quoque in Sicilia positus agnouit.

Gregorius.

Dcirco credo: quia hoc tam aperte cum viuētibz ac nescientibus agit: ut cunctis hec agētibz atque sciētibz ostendatur: quia si insolubiles culpe non fuerint ad absolutionē prodesse: etiā mortuis victime sacre oblatiōis possint. **S**ed sciendū est: quia illis sacre victime mortuis profint: qui hic viuendo obtinuerūt: ut eos etiam post mortē bona adiuuēt: que hic p̄ ip̄is ab alijs fiunt. **I**nter hec autē pensandū est: quod tutior sit via ut bonum quod quisque post mortē suā sperat agi per alios: agat ipse dum viuūt per se. **B**eatus quippe est

liberū exire q̄ post vincula libertatē que-
rere. Debemus itaq; presens seculū: vel
quia iam cōspicimus defluxisse: tota men-
te cōtemnere quotidiana deo lachrymarū
sacrificia: quotidianas carnis eius ⁊ san-
guinis hostias imolare. **Hec** nāq; singu-
lariter victima ab eterno interitu animā
saluat: que illā nobis mortē vnigeniti per
mysteriū repat. **Qui** licet resurgēs a mor-
tuis iam non morit: ⁊ mors illi vltra non
dominabit: tamen in seipō immortaliter
atq; incorruptibiliter viuēs pro nobis ite-
rū in hoc mysterio sacre oblatiōis immo-
lat. **Eius** quippe ibi corpus sumit: eius
caro in populi salutem partit. **Eius** san-
guis nō iaz in manus infidelīū: sed in ora
fidelīū fundit. **Hinc** ergo pensemus qua-
le sit pro nobis hoc sacrificiū: quod pro ab-
solutione nostra passionem vnigeniti filij
semper imitat. **Quis** enim fidelīū habe-
re dubiū possit in ipa immolationis hora
ad sacerdotis vocem celos aperiri: in illo
Iesu xpī mysterio angelorū choros adesse
summīs ima sociari: terrena celestibus iū-
gi: vnū quoq; ex visibilibus atq; inuisibi-
libus fieri.

**De affligendo corde inter sa-
cra mysteria: ⁊ post de mētis cu-
stodia: Capitulum. LVIII.**

Ed necesse est: vt cū hec agim⁹
nosmetīpos deo in cordis con-
tritiōe mactemus: quia qui pas-
sionis dñice mysteria celebra-
mus: debemus imitari qđ agimus. **Tūc**
ergo vere pro nobis hostia erit deo: cum
nosīpos hostiā fecerimus. **Sed** studendū
nobis est: vt etiā post oratiōis tpa in quā
tū deo largiente possumus in ipō animuz
suo pōdere ⁊ vigore seruemus: ne post co-
gitatio fluxa dissoluat: ne vana mentē leti-
cia subrepat: ⁊ lucrū cōpūctiōis anima
per incurfū fluxe cogitatōis perdat. **Sic**
quippe: quod poposcerat: anima obtine-
re meruit: que se post lachrymas in eodē
mentis vigore seruauit. **De** qua nimirum
scriptū est. **Aultusq; eius nō sunt ampli⁹**

in diuersa mutati. **Que** igit non est obli-
ta quod petijt: non est priuata munere qđ
poposuit.

**De relaxandis culpis alienis
vt nostre relaxentur:**

Capitulum. LIX.

Ed inter hec sciendū est: quia
ille recte delicti veniā postulat
qui prius hoc: quod in ipō delin-
quūt: relaxat. **Munus** enim
non accipit: nisi ante discordia ab animo
pellat dicente veritate. **Si** offers munus
tuū ante altare: ⁊ recordatus fueris qđ fra-
ter tuus habet aliquid aduersus te: relin-
que ibi munus tuū ante altare: ⁊ vade pri-
us recōciliari fratri tuo: ⁊ tūc veniens of-
feres mun⁹ tuū. **Qua** in re pensandū est
cū omnis culpa munere soluat qđ grauis
est culpa discordie: pro qua nec munus ac-
cipit. **Debemus** itaq; ad proximū quāuis
longe positū: longeq; disiunctū: mēte ire
ei⁹ animū subdere: humilitate illū ac be-
nivolentia placare: vt scilicet cōditōz nos-
ter dū tale placitū nostre mentis aspex-
rit: a peccato nos soluat: quia munus pro
culpa sumit. **Aritatis** autē voce atte-
stante didicimus: quia seruus qui decem
milia talenta debebat: cū penitentiā age-
ret: absolutionē debiti a domō accepit.
Sed quia cōseruo suo centū sibi denarios
debenti debitū non dimisit: et hoc iussus
exigi quod ei fuerat iam per penitentiā di-
missus. **Ex** quibus videlicet dictis cōstat
quia si hoc quod in nos delinquit ex cor-
de nō dimittimus: ⁊ illud rursus exigitur
quod nobis iam per penitentiā dimissum
fuisse gaudebamus. **Igit** dum per indul-
ti temporis spaciū: licet dū iudex sustinet
dum cōuersionē nostrā is: qui culpas exa-
minat: expectat. **Cōstemus** in lachrymis
duriciā mentis: formemus in proximis
gratiā benignitatis: ⁊ audēter dico: quia
salutari hostia post mortē nō indigebim⁹
si ante mortē deo ipsi hostia fuerimus.

Libri dyalogorū beati Gre-
gorij pape: vna cū annotationi-
bus capitulorū feliciter explici-
unt. Impressi ac diligentissime
correcti Basilee per Adichaelē
Furter: sub anno domini Adil-
lesimoquadringentesimonono-
gesimosexto.

Laus deo.

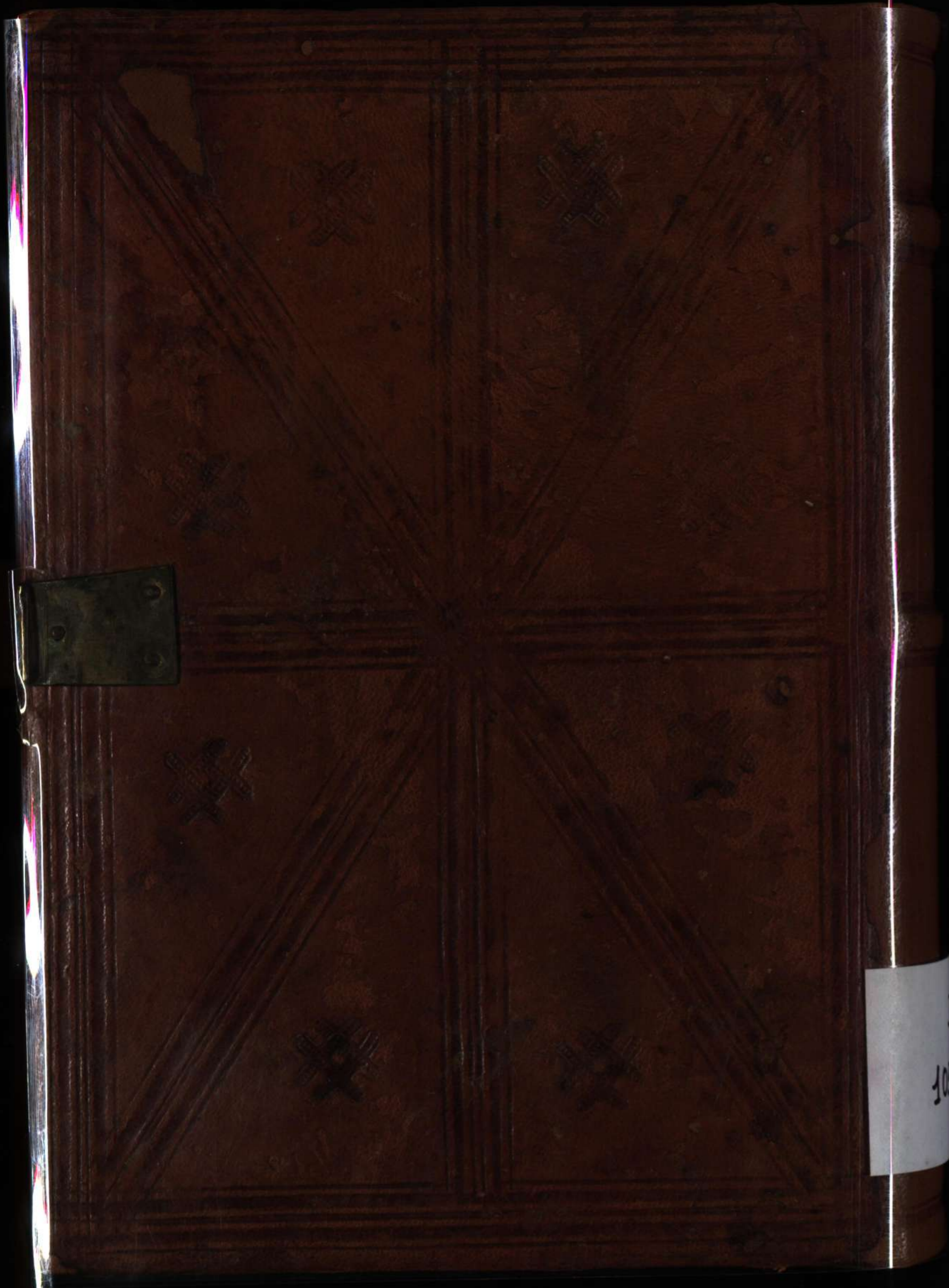

~~Senyoz~~
Senyoz pmolacank

10